

Трговачки законик

Садржај

Глава прва. О трговцима

Глава друга. О трговачким књигама

Глава трећа. О друштвима трговачким и о правилима за њих

Глава четврта. О посредственицима или сензалима, о набављачима или комисионарима, о отправљачима или експедиторима, и о возиоцима или кирицијама

Одељење прво. О посредственицима или сензалима

Одељење друго. О набављачима или комисионарима

Одељење треће. О отправљачима или експедиторима, било по води било по суву

Одељење четврто. О возиоцу или кирицији

Глава пета. О доказним средствима у трговачким делима

Глава шеста. О меницама у опште

Одељење прво. О онима који у Србији менице издавати и примати могу

Одељење друго. О вученим меницима

1. О форми вучене менице
2. О благовременом пошиљању суме за плаћање потребе
3. О пријему (акцептирању)
4. О посредовању при пријему
5. О року плаћања
6. О преносу (жиру)
7. О заједничком јемству
8. О нарочитом меничном јемству (авалу)
9. О плаћању
10. О плаћању посредствовањем
11. Права и дужности притежатеља
12. О протесту
13. О намирењу средством повратних меница

Одељење треће. О сопственим меницама

Одељење четврто. О застарелу

Глава седма. Страно законодавство

Стецишни поступак

Глава прва. Опредељење стецшта, надлежност суда и случајева кад се стецште отвара

Глава друга. Закони распоред тражбина против стецшне масе

I Тражбине по праву сопствености

II Тражбине поверитеља из опредељених добара

A. Особена опредељења у смотрењу непокретних добара

B. Особена опредељења у призрењу покретности које би као залога служиле

III Тражбине личних поверитеља из опште стецшне масе. Распоред таквих

Глава трећа. Стецишно поступање у опште

I Поступање до распродаје масалног имања

II Измирење поверитеља

A. Измирење поверитеља из непокретних масалних добара

B. Измирење поверитеља из непокретних ствари, које им за ручну залогу служе

B. Измирење личних поверитеља из опште стецшне масе

III Правила за скорије измирење поверитеља

IV Правила о начину исплате

V Окончање стецшно

VI Подељење доцније откривеног дужниковог имања

Глава четврта. О поступању с презадуженим и о казнењу повиног

Глава пета. О благодејањима која се невином дужнику дају при уступању имања

Глава шеста. Стецишни поступак над фабрикантима, трговцима уопште и трговачким друштвима

Додатак

Устројство Трговачког суда

Закон о принудној нагоди (равнању) ван стечаја

Наредба о поступку код пригодне нагоде (равнања) ван стечаја

Закон о акционарским друштвима

Закон о повластицама новчаним заводима

Закон о проширењу повластица новчаним заводима

Закон о поштанско-штедном, чековном и вирманском промету

Правилник о саставу, пословању и кругу рада надзорног већа поштанске штедионице

Закон о осигуравајућим друштвима

Закон о преузимању портфеља осигурања живота од страних осигуравајућих друштава

Закон о сеоским дућанима

347.7 (497.11)

КИ ЗАКОНИК

И

СТЕЦИШНИ ПОСТУПАК

КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

НИ ОДЛУКАМА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ И
ЋЕЊА КАСАЦИОНОГА СУДА

СРЕДИО

ГОЈКО НИКЕТИЋ

СА ДОДАТКОМ:

Закон о устројству трговачког суда; Закон о принудној нагоди (равнању) ван стечаја; Наредбе о поступку код принудне нагоди (равнања) ван стечаја; Закон о акционарским друштвима; Закон о повластицама новчаним заводима; Закон о проширењу повластица новчаним заводима; Закон о поштанско-штедном, чековном и вијчанском промету; Правилника о саставу, пословању и кругу рада надзорнога већа поштанске штедионице; Закон о осигуравајућим друштвима; Закон о преузимању портфеља осигурања животиња од страних осигуравајућих друштава и Закон о сеоским дућанима.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЏЕ КОНА

БЕОГРАД

1923.

ЗБИРКА ЗАКОНА

КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРОТУМАЧЕНИХ ОДЛУКАМА ДРЖАВНОГА САВЕТА,
ОПШТЕ СЕДНИЦЕ И ОДЕЉЕЊА КАСАЦИОНОГА
СУДА, ГЛАВНЕ КОНТРОЛЕ И Т. Д.

III

ТРГОВАЧКИ ЗАКОНИК

И

СТЕЦИШНИ ПОСТУПАК

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

Кнез-Михаилова Улица Бр. 1

1923.

ТРГОВАЧКИ ЗАКОНИК

И

СТЕЦИШНИ ПОСТУПАК

КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ПРОТУМАЧЕНИ ОДЛУКАМА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ И
ОДЕЉЕЊА КАСАЦИОНОГА СУДА

СРЕДИО

ГОЈКО НИКЕТИЋ

СА ДОДАТКОМ:

Закон о усвојеном [трговачког суда; Закон о принудној нагоди
(разнају) ван стечаја; Наредбе о поступку код принудне нагоди
(равнања) ван стечаја; Закон о акционарским друштвима; Закон
о повластицама новчаним заводима; Закон о проширењу повла-
стица новчаним заводима; Закон о поштанско-штедном, чековном,
и вирманском промену; Правилника о саставу, пословању и кругу
рада надзорног већа поштанске штедионице; Закон о осигурава-
јућим друштвима; Закон о преузимању портфела осигурања жи-
вошта од страних осигуравајућих друштава и Закона о осигу-
рању дућанима.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА

БЕОГРАД

1923.

САДРЖАЈ

	СТРАНА
Трговачки Законик	
Глава прва. О трговцима	3
Глава друга. О трговачким књигама	25
Глава трећа. О друштвима трговачким и о правилима за њих	41
Глава четврта. О посредственицима или сензалима о набављачима или комисионарима, о оправљачима или експедиторима, и о возиоцима или кириџијама	54
Одељење прво. О посредственицима или сензалима	54
Одељење друго. О набављачима или комисионарима	57
Одељење треће. О оправљачима или експедиторима, били по води било по суву	58
Одељење четврто. О возиоцу или кириџији	61
Глава пета. О доказним средствима у трговачким делима	67
Глава шеста. О меницама у опште	71
Одељење прво. О онима који у Србији менице издавати и примати могу	71
Одељење друго. О вученим меницама	75
1. О форми вучене менице	75
2. О благовременом пошљању суме за плаћање потребе	84
3. О пријему (акцептирању)	88

4. О посредовању при пријему	95
5. О року плаћања	96
6. О преносу (жиру)	99
7. О заједничком јемству	106
8. О нарочитом меничном јемству (авалу)	107
9. О плаћању	108
10. О плаћању посредовањем	112
11. Права и дужности притежатеља	113
12. О протесту	132
13. О измирењу средством повратних меница	136
<i>Одељење шреће. О сопственим меницама</i>	<i>139</i>
<i>Одељење четврто. О застарелу</i>	<i>141</i>
<i>Глава седма. Страно законодавство</i>	<i>148</i>
Стецишни Поступак	
<i>Глава прва. Опредељење стечишта, надлежност суда и случајева кад се стечиште отвара</i>	<i>153</i>
<i>Глава друга. Закони распоред тражбина против стечишне масе.</i>	
<i>I. Тражбине по праву својствености</i>	<i>165</i>
<i>II. Тражбине поверитеља из опредељених добара.</i>	
<i>А Особена опредељења у смотрењу непокретних добара</i>	<i>167</i>
<i>Б. Особена опредељења у призењу покретности које би као залога служиле</i>	<i>172</i>
<i>III. Тражбине личних поверишела из опште стечишне масе. Распоред ша-кових</i>	<i>173</i>
<i>Глава трећа. Стецишно поступање у опште.</i>	
<i>I. Послужање до распродаје масалног имања</i>	<i>178</i>
<i>II. Измирење поверишела.</i>	
<i>А. Измирење поверитеља из непокретних масалних добара</i>	<i>227</i>

<i>Б. Измирење поверитеља из непокретних ствари, које им за ручну залогу служе</i>	<i>238</i>
<i>В. Измирење личних поверитеља из опште стечишне масе</i>	<i>239</i>
<i>III. Правила за скорије измирење поверишела</i>	<i>242</i>
<i>IV. Правила о начину исплате</i>	<i>246</i>
<i>V. Окончање стечишно</i>	<i>247</i>
<i>VI. Подељење доцније откривеног дужниковог имања</i>	<i>249</i>
<i>Глава четврта. О поступању с презадуженим и о казнењу повиног</i>	<i>251</i>
<i>Глава пета. О благодејањима која се невином дужнику дају при уступању имања</i>	<i>256</i>
<i>Глава шеста. Стецишни поступак над фабрикантима, трговцима уопште и трговачким друштвима</i>	<i>260</i>
Додатак	
<i>Устројство Трговачког Суда</i>	<i>273</i>
<i>Закон о принудној нагоди (равнању) ван стечаја</i>	<i>290</i>
<i>Наредба о поступку код принудне нагоде (равнања) ван стечаја</i>	<i>293</i>
<i>Закон о акционарским друштвима</i>	<i>342</i>
<i>Закон о повластиц ма новчаним заводима</i>	<i>397</i>
<i>Закон о проширењу повластица новчаним заводима</i>	<i>400</i>
<i>Закон о поштанско — штедном, чековном и виртанском промету</i>	<i>401</i>
<i>Правилник о саставу, пословању и кругу рада надзорног већа поштанске штедионице</i>	<i>428</i>
<i>Закон о осигуравајућим друштвима</i>	<i>437</i>
<i>Закон преузимању портфела осигурања живота од страних осигуравајућих друштава</i>	<i>441</i>
<i>Закон о сеоским дућанима</i>	<i>444</i>

ТРГОВАЧКИ ЗАКОНИК

ТРГОВАЧКИ ЗАКОНИК КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

ГЛАВА ПРВА

О трговцима

§. 1. За трговце сматрају се они, којима је трговање обично занимање.

== И апотека је трговина, те и за апотекаре важе прописи Трг. Законика, — О. о. 23. фебруара, 1881. год., Бр. 712.

Питање о томе да ли је неко трговац, као питање о занимању, питање је чисто грађанске природе. — О. о. 12 фебруара, 1901. год., Бр. 1321.

По §. 1. Трг. Зак. за трговце сматрају се они, којима је трговина обично занимање. Следствено, за трговца се има сматрати свако оно лице, које се обично, а не и искључиво, трговачким пословима бави. — О. о. 24. априла, 1909. год., Бр. 4857.

Види §§. 16., 17. и 18. Устр. трг. суда, — и §§. 2., 3. и 4. Трг. Зак.

§. 2. По правилу могу трговати само пунолетни т. ј. који су навршили двадесет и прву

годину. Мушка или женска лица која нису пунолетна а имају седамнаест година пуно, могу такође трговину водити, но са допуштењем оца; ако немају оца, или га имају али је спречен, са допуштањем татора, а у оба случаја са одобрењем надлежног суда (§. 152. Грађ. Зак.).

== Дозвола малолетнику да држи трговину, не даје му право на закључивање свију уговора без разлике, већ само оних који се на радњу односе, а и на такве радње има места примени §. 917. Грађ. Зак. Иначе и за ове малолетне важи §. 533. Грађ. Зак. — О. о. 23. маја, 1877. год., Бр. 990.

Види §§ 3 и 4. Трг. Зак., — и § 152. Грађ. Зак.

§. 3. Жена удата без саизвољења свог мужа не може трговати.

Види §§. 2. и 4. Трг. Зак.

§. 4. Лица у §§. 2. и 3. означена могу се пуноважно обавезати, па следствено и сва непокретна добра заложити и отуђити.

== Менична обавеза удате малолетнице о саизвољењу мужа, али без одобрења суда, нема вредности према законодавном решењу од 25. октобра, 1852. год., В № 1041., које је одштампано код §. 153. Грађ. Зак. изузимајући случај када је оваква удата малолетница трговкиња или кад има доказа, да је

са потребним одобрењем већ водила трговачке послове у смислу §. 3. Трг. Зак. — О. о. 29. јануара, 1900. год., Бр. 769.

Види §. 153. Грађ. Зак., — и §§. 2. и 3. Трг. Зак.

§. 5. Сваки трговац, радио сам или у ортаклуку с ким, има код суда трговачког, а гди овога нема, код суда оног округа у ком живи, или ако му трговина на више места постоји, код сваког суда истих места, пријавити фирму, под којом жели трговину водити.

Ову објаву мора трговац ставити у званичне новине, или у новине нарочито за то одређене, а суд ће је на таблу пред здањем својим приковати. Поред таквог објављивања фирме имају лица у другом ставу §. 2. именована објавити и одобрење судско, које су за трговање добила.

Закон о радњама Чл. 2.... Радње морају бити означене нарочитим натписом, који ће се ставити на спољној страни радње на улазу или на каквом другом видном месту, и који мора садржавати пуно име и презиме сопственика. Ако се протоколисана фирма састоји из имена и презимена сопственика радње, онда је довољно, да се та фирма на радњи истакне. Ако у радњи има више од два другара, чија би имена требало да ју у натпис радње, онда је довољно ако се узму имена и презимена, или и само презимена двојице другара с додатком из кога се види да у радњи има више другара..

== То што се фирма не обзнани не може правдати трговца према повериоцима. — О. о. с. 20. фебруара, 1871. год., Бр. 516.

Решења суда о објави фирме нису одлуке него извештаји односно закључења о административном раду судском, и ако таква, та решења не подлеже разматрању Касационог Суда. — О. о. 24. августа, 1874. год., Бр. 3229.

Пренос фирме, који сгранац који тргује у Србији учини код свога конзулата, одет на сграног поданика, не ништи права српских поданика, придобивена забраном према преноситељу, ако пренос није учинен код српских власти и по српским законима. — О. о. 10. маја, 1876. год., Бр. 2101.

Тражбина обзнане фирме, кад то суд одбије подлежи по жалби разматрању Касационог Суда. — О. о. 12. новембра, 1876., Бр. 3330.

Тек са објавом одобрења добијају лица из § 2. Трг. Зак. и према трећима квалитет трговца, ма да за послове и пре објаве одговарају. — О. о. 7. јануара, 1886. год., Бр. 19.

Према §§. 5. и 6. Трг. Зак. за потврду трговачке фирме надлежан је суд, па према томе и за промену ове, а не неспорни судија, пошто потврђење трговачке фирме не спада у ред исправа, које по чл. 151. Неспорних Правила долазе у надлежност неспорног судије. — О. о. 4. априла, 1891. год., Бр. 2515.

С погледом на принцип истинитости, веритета фирме, не може се одбити потврда огласа о објави фирме зато што фирма не би одговарала стању ствари јер би гласила на вишн лица, а представљало

би је само једно, — §. 23. Трг. Зак., јер би томе разлогу имало места само у случају, кад би се та нова фирма заснивала. Но тај принцип не примењује се строго онда, ако се једна већ постојећа фирма само на друго лице преноси, јер је трговачки обичај да се једна фирма што дуже времена одржава и ако се со ственици њени у току времена мењају. Према овоме, а с погледом на §. 6. Трг. Зак. суд не може одбити да потврди тркав оглас, кад један ортак из фирме иступа и другом одобрава да под истом фирмом радњу продужи, и кад је у огласу наведено ко има фирму у будуће да преставља, као и то да сва примања и давања досадашње фирме прелазе на онога који у радњи остаје, те су трећа лица у могућности да тачно знају ко фирму представља, да би, ако што противу преноса фирме имају, свој протест противу тога, по закону, могли уложити. — О. о. 2. априла, 1907. год., Бр. 3831.

Кад извесно лице поднесе суду на потврду оглас о протоколисању своје радње, и суд га одбије од тога тражења, налазећи да за протоколисање није испунио услов из чл. 5. Зак. о радњама, онда га суд не може осудити за неблаговремено протоколисање фирме. Јер дужност протоколисања фирме лежи само на онима, који имају законских услова за то; кад оних, који тих услова немају, а међутим ипак воде радњу, може бити питање само о праву вођења радње. — О. о. 6. октобра, 1912. год., Бр. 2644.

Тежња Зак. о радњама је, да се очува истинитост и јавност фирма и с тога у своје чл. 2. има наређење, по коме у натпис (шилт) који се истиче

на видном месту на радњи, мора ући цело име и презиме сопственика радње, ако је сам, а ако их је више од двојице, онда цела имена и презимена или бар презимена двојице другара. На тај начин, и ако кроз наш Трговачки Законик није спроведено начело истинитости фирме, ипак ће ово наређење Зак. о радњама до измена Трг. Закона, колико толико сузбити протоколисање фирма на до сада практиковани начин којим се прикрива прави сопственик и публика одржава у заблуди односно тога ко је прави господар радње. Али се ипак од оних који протоколишу фирму не може тражити, да не само истисање натписа него и протоколисање фирме врше у духу тога законскога наређења, са мотивацијом, да кад већ у натпис, који је стално изложен јавности, морају ући пуна имена и презимена, односно пуна презимена сопственика радње, онда зашто се то не би узело и у саму фирму пошто сви другари јавног друштва и онако потписују само протоколисање фирме и тај акт објављују преко службених новина. Међу тим, и ако је такво саватање теоријски правилно и практично и корисно, ипак се оно не може задржати у судској пракси, јер долази у сукоб с позитивним наређењима Трговачког Закона пошто по одредби другог одељка §. 23. Трг. Зак. заједничка фирма код јавних ортака састоји се из имена свију ортака, или из имена једног или више њих са додатком и друштво. — Према овоме чл. 2. Зак. о радњама није заменио §. 23. Трг. Зак., јер ово наређење није у духу Закона о радњама законодавним путем измењено нити укинута, па према томе протоколисање фирма има се вршити у смислу наре-

ђења §. 23. Трг. Зак. — Нач. О. о с. 20. априла, 1911. год., Бр. 4206.

Трговачки Законик у свом §. 5 поставио је принцип пријаве трговачке фирме надлежном суду ради њеног протоколисања и објаве у службеним новинама. Закон о радњама поставио је нова наређења у погледу вођења трговине, остајући при захтеву, да се свака индустриска, трговачка и занатска радња мора пријавити надлежном суду и њена фирма протоколисати (чл. 2.). У истом Закону у чл. 22. предвиђено је, да се апотекарске и дрогериске радње имају сматрати као трговачке и да за њих, као и за још неке у том наређењу поменуте радње, могу надлежни Министри, по саслушању трговачке коморе прописати још и нарочите услове, у колико нису регулисани специјалним законом. Отварање и држање апотека регулисано је специјалним Законом од 1881. са његовим доцнијим изменама и допунама од 4. марта 1891. (Зборник 47., стр. 562), од 14. јануара 1900. год. (Зборник 55, стр. 54.), од 17. јануара 1905. год. (Зборник 60., стр. 6.) и расписом Министра Унутрашњих Дела од 30. децембра 1907. год., К. С. Бр. 14.368 (Зборник 62., стр. 582.). По томе специјалном законодавству отварање и држање апотека условљено је претходно одобрењем од стране Министра Унутрашњих Дела (односно сада од Министра за Чување Народног Здравља). О протоколисању фирме ово законодавство не говори ништа. Судска пракса ранијег доба разумевала је да се на грађанске апотеке као трговачка предузећа имао применити §. 5. Трг. Зак. о протоколисању фирме. Захтевано одобрење од стране Министра Унутра-

шњик Дела био је само један претходни услов јавно-правног карактера, који се морао испунити пре протоколисања фирме. Слично одобрење постоји и по Закону о акционарским друштвима (чл. 9), по коме Министар Народне Привреде одобрава оснивање акционарског друштва, чему следује и нарочито протоколисање фирме (чл. 15. за домаћа и чл. 93 за страна друштва). Закон о Народној Банци Краљевине Србије од 6. јануара, 1883. год., предвидео је чак протоколисање и њене фирме ма да је она установа јавно-правног карактера (чл. 1.). Закон о радњама условио је судско протоколисање фирме предходним одобрењем од стране належне коморе (индустријске, трговачке или занатлиске, — Чл. 5). Смисао овог „одобрења“, које се предвиђа у специјалним законима, такав је, да се оно има сматрати само као један предходан услов за саму пријаву фирме суду и њено протоколисање у службеним новинама. На послетку по чл. 119. тач. 9. Зак. о радњама трговачка комора је дужна водити списак трговачких фирми, што не би била у стању водити, ако се апотекарске радње не протоколишу. Одобрење, које апотекарима даје право, у смислу Закона од 1881 год. (Санитетски Зборник II, стр. 92), да отворе и држе апотеку, нема никакав други правни значој него онај, који има одобрење, које даје трговачка комора у смислу чл. 5 Зак. о радњама за отварање какве друге трговачке радње. И у сваком случају томе одобрењу има да следује судско протоколисање фирме у смислу §. 5. Тргов. Зак. Према овоме грађанске апотеке морају протоколисати своје радње. — Нач. О. о. с. 13. марта, 1900. год., Бр. 2222.

Види §§. 2. и 6; Тргов. Зак., — и §. 303. а Грађ. Зак.

§. 6. Овако се исто мора поступати и онда, кад се фирма мења, на другог преноси или кад престане. Исто тако трговци, који са својим супругама праве брачне уговоре, или ако уговора и не праве, али им оне мираз какав било у почетку брака било после донесу, дужни су у првом случају изводе тих уговора, у колико се имања тичу, а у другом колико мираз износи, више означеним начином објавити. Тако ће исто имати објавити трговац и пресуду, којом би се што у смотрењу његовог и жениног имања или мираза располагало.

Законодавно решење од 27. марта, 1850. год., В. № 547.: Попечитељство Правосудија, јавило је Совету, како му је Врховни Суд учинио представљење о томе, да је §. 776-тим Грађ. Законика опредељено, да жена за донешени мужу мираз са доцнијим овога кредиторима, једна иста права у смотрењу наплате има, почем она свој мираз из имања таковога мужа пре доцнијих овога кредитора наплатити не може, ако интабулацију на добра мужевља ставила није, или ако је то после доцнијих кредитора мужевљих, којима се овај после добивеног мираза задужио, учинила; а у §§. 774. и 776. истог Законика да су права жене још пространije и определителније изложена. Како пак права и одношења жене у наплати мираза у призрењу ранијих, т. ј. оних кредитора

мужа, којима би се овај пре него је мираз примио, задужио, ниуколико у овом закону нису опредељена, и ако се из §. 776. нарочито из оне речи „доцнији“, то следство извести даје, као да је од законоталелне власти у томе између доцнијих и ранијих кредитора нека разлика постављена; тако је Врховни Суд, на лазећи се у недоумењу, како му се у овом случају управљати ваља, искао настављење: да ли се жена и у смотрењу ранијих поверитеља мужа, као и у смотрењу доцнијих у једном одношењу права првенства за наплату мираза, и тако као и остали без разлике времена, кредитори сматрати има, да ли јој сирјеч и против ранијих кредитора мужа као против доцнијих по §. 776. Закона за получење права првенства у наплати мираза интабулацију или убаштињење имати нужно, или је она у томе праву првенства против ранијих поверитеља законом обезбеђена, као што је у опште у §§. 784. и 786. Законика наведено; и на послетку како се жена за свој мираз у случају стещишта, кад већ интабулацији на основу судоредат места имати не може, као неинтабулирана у смотрењу кредитора такође неинтабулираних у томе праву првенства за наплату мираза сматрати има, сирјеч да ли јој у овом случају право на првенствену наплату припада, или се и она са оваквим кредиторима по начину гуреме намирити има? — На то питање Попечитељство је ... дало Врховном Суду то упутствије: да као што је §. 766. Грађ. Законика опредељено, да муж женине готове новце, дугове уступљене, или друге потрошене ствари може потрошити, пак само за вредност и накнаду са својим добром жени дај емствује, тако да је само за овај случај §. 776.

узакоњено, да жена ако оће првенство и сигурност противу мужевљих доцнијих зајмодаваца да има, мора убаштињење или интабулацију имати; пак како је преднаведеним §. положено правило да жена противу доцнијих поверитеља мужевљевих мора имати интабулацију поради получења првенства у наплати мираза, то да је с тим истим §. законика, по изостављењу речи „доцнијих поверитеља“ жена у смотрењу ранијих поверитеља јавно обезбеђена, и њено право првенства у наплати мираза без интабулације осигурано. Ово пак осигурање да се не може из §§. 784. и 786. извести, јер ови §§. имају за предмет осигурање жениног донешеног имања, од кога је она по §. 767. и даље госпођа остала, и које се за исплату мужевљевих дугова само онда узети може, ако је жена мужа упропастила, или за њега добра стајала. И тако дакле, кад жена противу доцнијих поверитеља мужевљевих мора интабулацију имати, то она, ако се није интабулирала у случају стещишта противу мужа, да се има сматрати као неинтабулиран поверитељ, и да потиада као и прочи неинтабулирана поверитељи под правило гуреме. — Но Врховни Суд по пријати у тога упутствија, представио је ... поменутом Попечитељству, да је он гореизложеним својим представљењем требао то законоа неопредељено обстоатељство истолковано имати: да ли жену у смотрењу наплате мираза, и ранији кредитори мужа права првенства интабулацијом лишити могу, као што она то право и према доцнијим пре ње интабулирани кредиторима по §. 776. Грађ. Законика губи; но не увидивши јасно из настављења Попечитељства, да ли се под ранијим

поверитељима, према којима је жена у праву првенства за наплату мираза свог јавно и без интабулације обезбеђена, разумеду интабулирани или неинтабулирани кредитори, или и једни и други, као што о овоме обстојатељству није овако одредително питано, — па како се даље ово и без интабулације осигурано право првенства жене према ранијим поверитељима ако се под овима и ранији интабулирани поверитељи разумеду, види, да је противно законом праву првенства, које су ови интабулацијом на суду добили, и како је њему, Врховном Суду по §. 9. Грађ. Законика за снажно судејско управљање, ова закона одређења, законодавним путем истолкована, нужно имати, то је Врховни Суд молио Попечитељство Правосудија да оно у том смотрењу, Грађанског Законика надлежном вишем месту на толковање, по пропису наведеног §. представи и подејствује, да се поред објаснења оних вопроса, још и то одреди: како жена у томе свом праву према ранијим неинтабулираним кредиторима у случају стацишта за исплату мираза стоји, ако је и ови — ранији поверитељи — интабулацијом права првенства лишити могу, и ако по томе њој, за одржање тог права и противу ранијих поверитеља мужа интабулацију набавити надлежи, да ли сирјеч са ранијима, као и са доцнијима поверитељима мужа, у наплати мираза у гурему спада или не. А што се тиче сајуза §§. 784. и 786; са осталим §§. Законика почем се под донешеним имањем може и покретно и непокретно имање разумети, молио је Суд Врховни речено Правитељство, да оно и овај сајуз преднаведених §§., како сирјеч они имање женино за предмет имају,

законодателном телу на толковање поднесе. Тим поводом поднело је поменуло Попечитељство цео овај предмет Совету на решење. — И Совет је саслушавши моје о томе мњење... решио: да се §. 776. Законика Грађанског овако одреди и пропише: *За мираз женин муж са својим добром наравно јемствује. У најлапши мираза жена има свакојачко право првенства противу интабулираних ранијих, пре њене удаје остављених, мужевљевих зајмодаваца; но противу његових доцнијих зајмодаваца ако хоће да има првенство и сигурност за мираз, мора она заложно право, т. ј. интабулацију имати.* — Призрења и узроци, из којих је Совет за добро нашао овако одређење учинити, јесу: 1. Интабулација је средство, којим се сваки послужити може, да себе најбоље осигура за оно, што коме да или узајми. И зајмодавац за дуг, и жена за мираз моћи ће се тим обезбедити, кад мисле да им је то нужно; — 2. Кад је законодавац §. 776. прописао, да се жена поради првенства за мираз противу доцнијих мужевљевих зајмодаваца обезбеди интабулацијом, онда је он претпоставио, да ће се отуд само по себи разумети, да за то првенство она не мора имати заложно право и против ранијих његови зајмодаваца, наравно неинтабулираних. Да је пак умесно и праведно, да жена за мираз друго, и то оваково право има против ранијих зајмодаваца њеног мужа, то се ве и отуда познаје, што жена пре удадбе није са својим мужем ни у каквом, а много мање у брачном одношењу била, и што се потоме не може захтевати да се мужевљи ранији дугови од њеног мираза исплаћују,

и — 3. Не би ни из моралног вида умесно било, т правило поставити, да жена не може другојачије са миразом сигурна бити ни против интабуларних ранијих мужевљевих зајмодаваца, него само једном интабулацијом; јер поступак поради ове код суда такови је да га они, који су пошли да се опријатеље и узму, не могу лако и ладнокрвно предузети. — Што се пак тиче §§. 784 и 786., они никаквог толковања не потребују, јер они не гласе о миразу, већ имају женином, за које правило постоји, да оно што жена мужу није на потр шак дала, но на своје име законом задржала, остаје њено сопствено имање ... (Зборник V, стр. 103.).

Рассис Министарства Правде од 20. септембра, 1865. год., Бр. 3136.: Скоро у свима београдским новинама, могу се скоро сваки пут читати обзнане од појединих лица, како су она овоме или или ономе своме рођаку или каквом другом пропаљици поверили неку извесну суму на извесну или какву му драго радњу, с тим да тако кредитирана лица од добити те радње себе и фамилију издржавају а капитал да остане зајмодавца и да се нико други од ранији или познији поверитеља зајмопримца од ти новача намирити не може. Сви овакви зајмодавци позивају се на §. 5. Трг. Зак., а по не и на решења судска у том смислу издата. Па како неки судози подобне објаве уважавају и закона им следства придају, то, да би се ово за напредак предупредило, обраћам пажњу суда на следеће: 1., §. 5. Трг. Зак. говори само о томе, како ће ко дужан дужан бити објавити фирму своје трговине, па било да такву води сам или у ортаклу с ким другим. Закон, дакле, претпоставља овде трговину, која под

фирмом иде и оће објаву фирме. под којом ко жели трговину водити, а нема ни спомена о томе, да су то објављивати има, кад ко другоме новце, на какве му драго радњу, позајми. Закон оће да трговац своју фирму објави и имало би смисла да се јави за деловодитеља трговине, ако други за његов рачун купује и продаје, да је извесан Н. Н. његоз деловодитељ, калауз, калфа и т. д., а никако нема места објави, да је ко коме дао на зајам новце, да зајмопримац за свој рачун ради, а њему да је дужан капитал вратити. Међутим ове се објаве могу чинити слободно, кад оне неби имале шкодљив утицај при пресуђењу за право трећег, а с њима се баш на то иде, да се пропалице и лажни банкроти у уживању неправедно при бављеног туђег имања обезбеде. — 2., Суд треба да има на уму нарочито природу оваквих уговора о зајму потрошних ствари, нарочито наређења главе XXI. нашег Грађ. Законика. Код зајма потрошних ствари, међу које спада и новац, поверитељ нигде не задржава право сопствености на оне ствари, које је позајмио, нити је то могуће, почем се ве не могу употребити ако се не потроше, него се задржава право на вредност и количину истог рода ствари; и по томе сваки такви објављени поверитељ није ништа друго ного прост поверитељ који је другоме новце своје поверио, било под интерес или без интереса. Неки судови су оне случајеве, кад ко у објави каже, да је другоме дао извесну суму да са њоме ради, те да од прихода себе и фамилију издржава, подводили под тач. 10. §. 471. Грађ. Суд. Пост., сматрајући то за милостињу, која се не може за наплату дуга узети. Ово је погрешно толковање

реченог законског наређења јер и ова као и тачка 7. и 9. гозоре да се не може узаптити нека част онога што се другоме од времена на време даје, докле је ово на рукама онога, који то даје, а не и онда кад је то прешло у руке дужника, или преко њега у руке каквог трећег, или је променом у други вид претворено...

== Кад жена да своме мужу новац на радњу, па о томе и уговор начини, онда еспап који муж за тај новац купи није женина солственост, јер је она проста поверитељка, свога мужа из дуга. С тога она по §. 593. Грађ. Зак. може тражити само свој зајам натраг а не и еспап, ма да је овај баш за те новце од зајма купљен. Она се даље не може користити ни §. 784. Грађ. Зак., т. ј. да ове новце као дати мираз издвоји, кад муж њен по пропису §. 6. Трг. Зак. не објави молико мираза добија, — О. о. 20. јануара, 1869 год., Бр. 128.

Жена трговца, доневши овоме мираз, ако муж, трговац не поступи по §. 6. Трг. Зак. и §. 766. Грађ. Зак. нема на имање његово заложно право. — О. о. с. 14. фебруара, 1874. год., Бр. 4115.

Обзиви, да је трговац уз жену добио мираз то је целу да се јавно и судски констатује, да је жена заиста мужу трговцу донела мираз; да људи који с трговцем стоје у трговинској вези знаду, да трговац трговину не води чисто са својим новцем, него да у његовој трговини има новаца, што му је жена донела у мираз, те према томе, да се знаду управљати што се тиче кредита који ће томе трговцу поклањати. Овако разумевање обзивице мираза правда се прописима Грађ. Законика и Стец. Поступка. У

§. 766. Грађ. Зак. изреком се каже, да муж и готове новце, дугове уступљене или друге потрошне ствари, може потрошити, и ко може правно да новце потроши тај се не може друкче према новцима сматрати него као сопственик. Да је муж заиста сопственик од новца, види се из §. 767. Грађ. Зак., где је реч, ако се у мираз донесу ствари непотрошне, — непокретна добра и т. д., — јер се за ове ствари изреком каже, да ће их муж уживати, али ће жена остати госпођа од тих ствари. А и у §. 6. Стец. Пост. каже се да из стечишне масе „по праву сопствености“ жена дужникова има право захтевати да јој се издаду оне покретне ствари у мираз донете, које се још у природи налазе (сходно §. 767. Грађ. Зак.), па се под тим стварима разумеју и облигације код дужника нађене, али од других (а не од мужа) жени његовој издате. Из овога прописа излази, да жена, ако је рада да остане господар од новца, које мужу у мираз доноси, треба да даде своје новце под интерес другоме а не мужу, и да облигацију од тих новца узме на своје име, јер ће само тада моћи те облигације потраживати из масе свог презадуженог мужа по праву својине. — Нач. о. о. с. 28. маја, 1875. год., Бр. 1575.

Кад жена за доказ тражбе свога мираза, донетог мужу трговцу, али необјављеног, подноси оригиналну признаницу свога мужа, онда је по тач. 3 §. 304. Грађ. Суд. Пост. суд дужан да о томе суди и да пени, да ли жена тиме доказује своју тражбину према стечишној маси. Питање пак, да ли је наплата тога мираза из тужене масе од штете по остале поверитеље масене, ствар је засебног спора између жене

трговца под стечајем и исталих поверитеља ове масе, у коме случају све поверитеље, по §. 76. Стец. Пост. има да заступа поверилачки одбор, а не бранилац масе, који по тач. 4. §. 54. Стец. Пост. само заступа масу, а не поверитеље њене. — Г. 17. априла, 1893. год., Бр. 993.

Јаван ортак одговоран је за дугозе под заједничком фирмом учињене и после свога иступања из фирме, макар да је то иступање, по §. 6. Трг. Зак., било објављено преко новина и то у облику преноса фирме на остале ортаке и макар да од трећет огласа у новинама па за шест недеља, према §. 303. а. Грађ. Зак., нико протизу тога преноса није протествовао, — јер овде не може ни бити говора о преносу и примени §. 303. а. Грађ. Зак., пошто се без пристанка повериоца према §. 872. Грађ. Зак., не може нико своје обавезе једнострано ослободити. — О. о. 19. фебруара, 1903. год., Бр. 335.

Правни положај жене једног трговца према миразном добру истоветан је са правним положајем жене чији муж није трговац. Трговачки Законик у овом погледу не прави никаква одступања од Грађанског Законика, који правни положај жене у опште регулише. И за једну и за другу жену постоји само један миразни систем, а тако исто постоји један обим заштите њихових права, која им овај систем даје. Трговачки Законик нити износи засебан миразни систем за жене трговаца, нити заштиту њихових права из Грађанског Законика у њихову корист проширује. За то одредбе Грађанског Законика имају потпуну снагу за све случајеве, који се односе било

на женина права према миразном добру, било на заштиту донесеног мираза. По Грађанском Законик у жена има само првенство у наплати мираза према личним повериоцима мужа. Према заложним повериоцима у корист жене није конституисана привилегија, по којој би се њен правни положај предпостављао правном положају осталих заложних поверилаца. Одредба §. 766. Грађ. Зак. и Решење од 28. марта, 1850. год., В№ 547. (Зборник V, стр. 103.) то изрично констатују, јер износе као карактерну црту заштите само пренутну хипотеку, без привилегије, остављајући тако у конкурсу жене и заложних поверилаца редовно стање у првенству наплате по основу и времену инскрипције, које за све повериоце важи. Објава мираза од стране мужа трговца, овакав женин правни положај ни у колико не побољшава. Да ба се ово постигло треба изречне законске одредбе, која би за трговачке жене изузетно конституисала привилегију у наплати, јер само овакав начин представља законско, специјално одступање од редовног стања, које је Грађанским Законом створено. Такве одредбе у Трговачком Законик у нема, и зато се трговачкој жени са објављеним миразом не може дати бољи положај у заштити мираза. За овакво проширење §. 6. Трг. Зак. нема законске подлоге, јер се тиме у корист трговачке жене ствара изузетна привилегија, а да то буде, треба законског овлашћења, које у овом случају недостаје. Тумачење закона у овој се прилици искључује, јер се за постојање привилегије тражи изрична законска одредба, која би изузетну заштиту допу-

штала. Та објава има само у толико вредности, што се њоме пречишћава питање: какав је систем приликом закључивања брака усвојен у погледу регулisaња имовинских одношаја између жене и мужа трговца: систем заједнице или сепарације добара или миразни систем; а то у интересу кредита и трећих лица, због правних положаја, који се овим системима према имовини супруга стварају и на њихове способности за залагање, хипотековање и отуђивање, односе и утичу. Износени дужно: т објаве мираза, §. 6. Трг. Зак. треба да садржи и санкцију за неobjављивање мираза, јер се из његове непотпуности не може да одреди, да ли је постао једино у интересу трећих лица или у интересу жене. Чим се та одредба, новим Законом или законодавним тумачењем, буде попунила, знаће се да ли је ова доцни а одредба у специјалном закону хтела да створи изузе так од раније одредбе §. 776. Грађ. Зак., и да ли је постала да женин мираз сачува и њену својину одржи, како треба према природни миразне системе да буде, или је постала зато да одреди начин, којим ће се једино постојање мираза, доказивати, и тиме да сачува интересе поверилаца од фингираних мираза, какав значај треба садањој редакцији и дати. — О. о. с. 3. маја, 1905. год. Бр. 4553.

Кад жена трговца који је пао под стечај тражи да јој се из масе изда мираз, не напомињући какво своје првенство, она се од тог тражења не може одбити само с тога што њен муж није поступио према §§. 4., и 5. и 6. Трг Зак. Она у том случају тражи само да се утврди постојање мираза и њеног

права на поделај истог, а не и првенство наплате његове из стедишне масе; које питање може бити предмет расправе тек у случају, ако јој то право од осталих поверилаца буде оспорено. — О. о. 21. марта, 1908. год., Бр. 3245.

По §. 776. Грађ. Зак. муж уживајући мираз женин има права гогове новце погрозити, он дакле постаје сопственик дотичног новца и има обавезу, да вредност врати. Жена дакле, губа својину на новцу у мираз датом, па према томе, она не може имати ни сопственост на стварима, које су узеге у попис у радњи њеног мужа, коју на своје име води. — У §. 6. Трг. Зак. не даје се жени право на својину оваквих ствари, нити жена објавом мираза задржава својину на готовом новцу. Објава брачних уговора и мираза, која се по поменутом законском пропису налаже трговцу, потребна је с тога да би трећа лица знала, колико је празо имање трговца и каква права он има на сирам жениног имања, те да могу ценити колики кредит да му даду; сем тога, да неинтабулисани повериоци, чије су тражбине постале пре удаје женине, могу за времена тражити наплату или какво нарочито осигурање, ако би нашли, да им тражење може бити у опасности, пошто жена према §. 776. Грађ. Зак. и Законодавном решењу код овог законског прописа, има право првенства у наплати мираза из мужевљева имања на сирам свију неинтабулисаних поверилаца мужевљевих, чије су тражбине постале пре њене удаје. — О. о. 15. марта, 1914. год., Бр. 2212.

Види §§. 776., 784. и 786. Грађ. Зак.

§. 7. Од дана обнародовања овог Законика сви који тргују, имају своје постојеће фирме, брачне уговоре и миразе, за шест месеци горе-прописаним начином објавити.

Види §§. 5. и 6. Трг. Зак.

ГЛАВА ДРУГА

О трговачким књигама.

§. 8. Сваки трговац обвезан је држати дневник, у који ће дан по дан, месец по месец уписивати: сву своју куповину, сву своју продају, сва наплаћивања и сва исплаћивања, на кога је меницу вукао, ову примио, на другог пренео, и у опште шта је год ма по каквом основу примио или издао.

Тако исто дужан је у ту књигу уписати колико је сваког месеца свог домаћег трошка у суми имао.

== Књига трговачких има двојаких. Једне имају за задатак да господару радње показују стање његове радње, а друге имају поред тога, да послуже и као доказано средство, како за, тако и против њега. Како пак књиге ове друге врсте означене у §§. 8. до 12. Трг. Зак. може суд ако су потрђене и уредно вођене, узети, по §. 12. Трг. Зак. као полудоказ, и како се по последњем одељку §. 147. Казн. Зак. под исправом разуме свако писмено, које служи за доказ права и обавеза, то онда из овога излази, да се и трговачке књиге могу узети као исправе, па по томе

да и оне могу бити објекат фалсификата. Па како се акционарска друштва по чл. 4. Зак. о акц друштвима сматрају као трговачка друштва, и како и она као таква имају сва права и обавезе једнога трговца па према томе и обавезу вођења законом прописаних књига, то се према наведеном има узети као несумњиво, да су књиге штедионице, вођене по одредбама Трг. Законика и потврђене такве исправе, које могу бити предмет фалсификата. — О. о. с. 12. фебруара, 1900. год., Бр. 1400.

По §. 8. Трг. Зак. трговац мора држати дневник, а по §§. 9. и 10. Трг. Зак. још и књигу писама и инвентар. Партијалник није обавезна трговачка књига, а по својој природи она и није никаква самостална књига, него је регистар дневника, у који се ради лакшег прегледа по именима дужника из дневника изводе и у ову књигу уписују све куповине и сва плаћања дотичног трговца, ради изналаска отвореног његовог рачуна. Према томе партијалник је исто што и партијални извод, т. ј. извод у колико се односи само на једног извесног дужника, из дневника, па стога све позиције тога партијалника треба неминовно да се слажу са дневником, како односно дана куповине и продаје, тако и односно артикала купљених, односно продатих, ако се хоће да има доказне вредности. А како књига партијалник, па према томе и извод из исте књиге, сам по себи по закону нема полудоказне силе, то на случај да садржину ових извода парнична страна оспори, потраживање тужилачке стране може суд да призна само тада, ако тужилачка страна уредно вођеним дневником докаже истинитост свога потраживања. — О. о. 28. октобра, 1902. год., Бр. 6859.

Чим се неко има сматрати као трговац, он је према §§. 8.—10. Трг. Зак. обавезан водити тамо наведене књиге, па кад то није чинио, а пао је под стечај, онда, без икакве обзира на друго, само у томе има кажњивог дела из тач. 2. и 3. §. 263. Казн. Зак. — О. о. 13. маја, 1905. год., Бр. 5537.

Види §§ 9.—17. Трг. Зак.

§. 9. Дужан је такође сваки трговац држати књигу, у коју ће преписати свако писмо, које другима по делу своје трговине шиље, а тако исто има у завитку остављати и брижљиво чувати сва тога рода писма, која буде примао,

== И ако се у §§. 8., 9. и 10. Трг. Зак. говори само о дневнику, књизи писама и инвентару, ипак смисао ових законских наређења није тај, да се само овим трима књигама може признати доказна снага. Сва лица, која се баве трговином и која се у опште за трговце сматрају, обавезна су да воде ове три књиге, т. ј. трговац је дужан да води ове три књиге као основе и неопходно потребне, да би се из њих могао свагда видети ток радње и послова (дневник и књига писама) као и да би сам трговац могао да зна право стање своје радње (инвентар), како би према томе у будуће управљао пословима радње. Оваква наређења ниуколико не искључују право трговца, да води и остале књиге, које за своју основницу имају, напред поменуте, трговачке књиге и које се према природи и величини послова извесне радње појављују као неопходно потребне, као што је на пр. књига регистрираних писама и партијалник, где

се на основу података из дневника, групишу у засебној рубрици (и на засебној страни односно у засебном завитку) сви односи, које је дотична трговина у току извеснога времена имала са извесним одређеним лицем или фирмом, и које се према свему томе имају сматрати као трговачке књиге, па и њихова доказна снага као таквих ценити. — О. о. 17. марта, 1907. год., Бр. 2801.

Види §§. 8. и 10.—17. Трг. Зак.

§. 10. Осим држања у предидућа два §§-а поменутих књига, дужан је сваки трговац сваке године сачинити попис (инвентар) својих покретних и непокретних ствари, и свега што коме давати и од кога примати има. Овај попис треба сваке године у књигу за то нарочито опредељену да препише.

== Пропис §. 10. Трг. Зак. изречан је у томе, да се инвентар мора у нарочиту за те опредељену књигу, књигу годишњих пописа, преписати. Није дозвољено инвентар написан на посебним листовима, додавати ранијем такође на посебним листовима написаном инвентару. Пропис §. 10. Трг. Зак. захтева књигу, разуме се пагинирану и судски потврђену. — О. о. 22. априла, 1903. год., Бр. 2521.

Види §§. 8., 9. и 12.—17. Трг. Зак,

§. 11. Све књиге треба да се воде на српском језику, да се чисто држе, да нема страна

празних, замрљаних, листова вађених, и да нема надметака.

Дневник, а и књига у коју ће се инвентар уписивати треба пре него што се почне у њу уписивати, да буде странама означена (пагинирана), прошивена и судским потписом и печатом утврђена.

== Пошто је по §. 11. Трг. Зак. за потврду књига у опште у Београду надлежан суд београдско-трговачки, то је за исте послове у унутрашњости надлежан првостепени суд, пошто он по §. 7. Зак. о устројству првостепених судова расправља и трговачке послове. Према томе је у унутрашњости за потврду трговачких књига надлежан дотични првостепени суд, а не судија за неспорна дела. — О. о. 2. априла, 1899. год., Бр. 2993.

Прописом чл. 149. Правила за неспорна дела од 13. децембра, 1872. год., стављено је у дужност неспорном судији, да оверава све исправе, које по пропису закона морају бити држаном влашћу потврђене или оверене, према томе неспорни је судија надлежан и за потврду трговачких књига, и ако је у §. 11. Трг. Зак. речено, да трговачке књиге морају бити потписом и печатом судским утврђене, јер су речена Правила издата после Трговачког Законика, те се има узети да је потврда исправа у опште по чл. 149. Правила, пренета у надлежност неспорног судије. — О. о. 24. јануара, 1911. год., Бр. 843.

Види §§. 8.—10. и 12.—17. Трг. Зак.

§. 12. Књиге уредно вођене може суд у трговачким пословима за полудокaз сматрати, а књиге које нису уредно вођене не могу ни полудокaзну силу имати; не могу полудокaзне силе имати ни оне књиге, на основу којих је пређе трговац тужбу поднео па се после докaзало да је намирен, а ни књиге трговца, који је судском пресудом због преваре или другог ког из користољубља учињеног злочинства или преступљења или због (банкротства) пре-задужености с преваром осуђен.

== Кад књига из које је изведен рачун по коме се тражи наплата дуга није „дневник“ онако вођен, као што то тражи §. 8. Трг. Зак. јер у њему није дан по дан и месец по месец бележена сва куповина и продаја, наплаћивања и исплаћивања, то онда таква књига према §. 11. Трг. Зак. није уредно вођена и као таква не може се узети по §. 12. Трг. Зак. за полудокaз у трговачким пословима. — О. о. с. 1. маја, 1885. год., Бр. 1208.

Важност извода из књига Државне Штампарије има се ценити по тач. 1. §. 187. Грађ. Суд. Пост. по томе, што је Државна Штампарија установа јавног карактера, која стоји по контролом и управом државном, и по томе је јавно државно надлештво; према чему извод из њених књига ваља ценити по поменутом законском пропису. — О. о. 27. априла, 1892. год., Бр. 3787.

По §. 12. Трг. Зак. трговачке књиге уредно вођене могу у трговачким пословима послужити за полудокaз; то исто вреди по §. 13. Трг. Зак. и за књиге страних трговаца. У §. 17. Зак. о устројству трг. суда побројано је шта се има сматрати за трговачки посао, те се трговац према томе може трговачком књигом као полудокaзом користити само односно тих а не и других послова, и ако је ове у књигу заводио, као на пр. трошкови и друго. — О. о. 22. новембра, 1900. год., Бр. 8534.

Кад трговац оснива тражбину своју на изводу из главне књиге, онда суд вредност тога извода има да цени по уредности и уредном вођењу те главне књиге, а не штраце, по којој се ништа не тражи. — О. о. 20. марта, 1901. год., Бр. 2708.

Извод из партијалника, и онда кад се са дневником потпуно снаже, кад у овоме није означена свака куповина по артику који је купљен и по дану када је куповина учињена, нема према §. 12. Трг. Зак. полудокaзне силе. — О. о. 28. октобра 1902. год., Бр. 6859.

На извод из књига Државне Штампарије не може се применити §. 12. Трг. Зак., јер су изводи из трговачких књига, на које се поменути §. 12. Трг. Зак. односи, приватног карактера пошто је и радња по трговачким књигама од приватних лица вршена, и имају полудокaзну силу само у толико, што су исте књиге судом потврђене, по §. 11. Трг. Зак. Док међутим изводи из књига Државне Штампарије, као једног државног надлештва, носе на себи карактер званичне јавне радње, пошто се и сва радња по тим књигама врши од државних јавних органа, и по

томе изводи из тих књига су јавне писмене исправу по тач. 2. §. 187. Грађ. Суд. Пост. и потпун се доказ за онога, који их подноси по §. 188. Грађ. Суд. Пост., док се истинитост и противзаконитост њихова од противне стране не докаже. — О. о. 2. августа, 1903. год., Бр. 4408.

У §§. 8. и 12. Трг. Зак. не тражи се да трговац мора имати сје трговачке књиге, па да извод из једне има полудоказну снагу, већ само да је књига из које је извод извађен, уредно вођена. — О. о. 9. јуна, 1905. год., Бр. 4184.

Извод из трговачке књиге је према §. 12. Трг. Зак. само полудоказ и по њему се не може одобрити забрана, јер он у смислу §. 393. у вези са §. 377. Грађ. Суд. Пост. не представља пуноважну исправу. — О. о. 29. маја, 1906. год., Бр. 5771.

Погрешно је мишљење да се само дневник, књига писама и инвентар могу сматрати у трговачким пословима као полудоказ, а да остале књиге, као партијалник и т. д. немају те важности и ако су уредно вођене. Законским наређењима §§. 8.—10. Трг. Зак. предвиђене су само оне књиге, које трговац мора водити, док §. 12. Трг. Зак. као општи и потоњи обухвата све уредно вођене трговачке књиге дакле и оне друге осем три поменуне, а условљава полудоказну важност таквих књига тиме да су како оне, тако и оне три главне, уредно вођене. — О. о. 19. марта, 1907. год., Бр. 2804.

Види §§. 8.—11. и 13.—17. Трг. Зак.

§. 13. И књиге страних трговаца, ако су по законима њине земље вођене, моћи ће

имати на српским судовима полудоказну силу ако они осведоче, да се и књиге ово-земаљских трговаца по пропису овог Законика вођене, на судовима њине земље уважавају.

== Кад се не подноси доказ, да се књиге српског трговца у каквој страниој земљи примају за полудоказ, ни књиге страног трговца те државе не могу се у Србији примити као полудоказ. — О. о. 8. децембра, 1875. год., Бр. 5433.

Консулско уверење доказ је о томе, да се у каквој страниој држави књиге српских трговаца примају као полудоказ. — О. о. 10. јануара, 1876. год., Бр. 122.

По §. 12. Трг. Зак. трговачке књиге уредно вођене, могу у трговачким пословима послужити као полудоказ. То исто вреди по §. 13. Трг. Зак. и за књиге страних трговаца, те се овима не може придавати јача доказна снага и ако би им она можда, по законима њине земље, припадала. — О. о. 22. новембра, 1900. год., Бр. 8534.

Види §§. 8.—12. и 14.—17. Трг. Зак.

§. 14. Потраживања трговаца на основу трговачких књига према нетрговцима застаревају за годину дана, рачунајући од оног дана, у који је вопросно дело или давање било и под којим је то у књиге заведено; и по томе:

== Кад тужилац на рочишту одустане од доказивања по трговачким књигама и за доказ своје тражбине понуди главну заклетву, онда нема места

примени §. 13. Трг. Зак., нити је тражбина према §. 16. Трг. Зак. застарела, већ су само трговачке књиге од којих се овде одустало, изгубиле полудоказну силу. — О. о. 25. августа, 1890. год., Бр. 3083.

За тражбину према нетрговцу по делу куповине за кућевну потребу важи застарелост из §. 14. а не из §. 166. Трг. Зак.. — О. о. 4. марта, 1894. год., Бр. 773.

Кад су трговачке књиге изгубиле своју полудоказну силу, онда се не може узети да је и само тражење застарело по §. 923. 6. Грађ. Зак., јер се тај пропис позива на §§. 14. и 15. Трг. Зак. по којима трговачке књиге као полудоказ застаревају за годину дана, а кад год се потражилац за доказ своје тражбине не позива на своје трговачке књиге, него зато нуди клетву, онда за ову тражбину вреди застарелост из §. 928. ж. Грађ. Зак. — О. о. 28. априла, 1894. год., Бр. 1883.

По §. 928. 6. Грађ. Зак., тужба трговца за давање еспапа нетрговцу застарева за годину дана. Пропис се, пак, овај има применити само тада, ако се тужена страна позове на застарелост, по §. 949. Грађ. Зак. — О. о. 17. септембра, 1897. г. д., Бр. 4036.

Кад се из поднетог извода рачуна из трговачких књига види да је давање еспапа туженој страни било сукцесивно и да је трајало дуже времена, онда се према §. 928. в. Грађ. Зак. п. једине позиције не могу цепати и њихова, застарелост особено ценити, већ се, према наведеном законском пропису, застарелост свију позиција има ценити од дана закључења спорног рачуна. — О. о. 12. јуна, 1898. год., Бр. 5262.

По. §. 14. и 15. Трг. Зак. потраживања трговаца према нетрговцима на основу трговачких књига застаревају за годину дана, ако рачун изведен из својих књига у томе времену не поднесу на признање својим дужницима нетрговцима, а за случај оспоравања не туже их суду. Иначе, после тога рока губе им књиге полудоказну снагу, и истинитост своје тражбине, по §. 16. Трг. Зак., морају другим средствима доказивати. — О. о. 20. фебруара, 1902. год., Бр. 411.

По §. 928. 6. Грађ. Зак. тужба трговца за давање еспапа нетрговцима застарева за годину дана, ако је заснована према §§. 14. и 15. Трг. Зак. на трговачким књигама. Али кад се трговац за доказ своје тражбине и не позива на своје трговачке књиге, онда нема места примени §. 928. 6. Грађ. Зак., већ се трговчево право потраживања има ценити по поднетим доказима. — О. о. 25. августа, 1904. год., Бр. 8452.

Види §§. 8.—13. и 15.—17. Трг. Зак.

§. 15. Трговац, који се својом књигом као полудоказом, ползовати жели, мора свом дужнику нетрговцу конту или рачун из своје књиге изведен за годину дана на признање поднети, но тако, како би он, ако се дужник потписати не би хтео, њега по истечењу године за месец дана суду тужити могао, у ком случају, као и онда кад би дужник конту или рачун потписао, задржава дневник силу

полудоказа односно спорних предмета до свршетка парнице. Напротив

== Прописи §§. 15. и 16. Трг. Зак., прописују да трговац мора свом дужнику нетрговцу рачун за годину дана на признање поднети, јер ако пропусти за годину дана дужнику нетрговцу рачун поднети, то му књиге према дужнику нетрговцу губе силу доказа. Исто тако и пропис §. 928. б. Грађ. Зак. вели, да тужба трговца за давање еспапа нетрговцима застарева за једну годину дана. Ови се прописи међутим односе искључиво на нетрговце, а никако на трговце, па ма био спор и о набавкама за њихову домаћу потребу, пошто су они по §. 8. Трг. Зак. дужни о њима водити књиге. — О. о. 27. септембра, 1877. год., Бр. 2741.

Види §§. 7.—14., 16. и 17. Трг. Зак.

§. 16. Ако би трговац пропустио за предречено време дужнику нетрговцу конту или рачун на признање поднети или њега због своје тражбине на суду тужити, то његова књига по истечењу истог рока губи силу полудоказа у смотрењу те његове тражбине, које истиност онда другим средствима мораће доказивати.

== По §. 927. б. Грађ. Зак., тужба трговца „за давање еспапа нетрговцима... застарева за годину дана.“ Јасно је да је овде реч тужба употребље а у материјалном смислу, као сама суштина тражења без обзира на доказе, којима се то тражење жели да утврди; и кад неко по истеку рока у овом про-

пису предвиђеног изгуби право тужити, онда нема шта ни доказивати. Те се с тога не може узети, да по §. 928. б. Грађ. Зак., који се позива и на §§. 14. и 15. Трг. Зак., не застарева и само право тражбине, него да по том пропису, за годину дана застарева само полудоказна сила трговачких књига, па да трговац по §. 16. Трг. Зак., после тог рока своју тражбину може доказивати и другим средствима. Јер кад би се тако узело, да, дакле, по §. 928. б. Грађ. Зак., трговчева тражбина од датог еспапа према нетрговцу не застарева у свом пространству за годину дана, онда би она, с обзиром на §. 16. Трг. Зак. застарела тек по одредби §. 928. ж. Грађ. Зак., за двадесет и четири године, дакле, за дуже време него што је рок за трговчеву тражбину према самом трговцу, што је, ван сваке сумње, противно духу закона. У осталом, мишљење да се тужба у §. 928. б. Грађ. Зак. разуме у материјалноме смислу те речи, не противи се пропису §. 16. Трг. Зак. Оба ова прописа имају своје вредности. Пропи §. 16. Трг. Зак. вреди увек када се противна страна не позива на застарелост, а чим се позове, онда ступа у важност §. 928. б. Грађ. Зак., које је наређење донето после Трг. Законика. — О. о. с. 22 новембра, 1899. год., Бр. 9565.

Види §. 928. б. Грађ. Зак., — и §§. 8.—15 и 17. Трг. Зак.

§. 17. Ово разумети треба и о књигама фабриканата, апотекара и занатлија.

Види §§. 1. и 8.—16. Трг. Зак.

§. 18. Само у случајима наслеђа, ортачке деобе, презадужености, и у случају распре због заједничког имања између мужа и жене, може дотични суд решењем наредити да му се књиге поднесу на испитивање.

== По § 18. Трг. Зак. у испитивање трговачких књига суд може улазити само у случајима наслеђа, ортачке деобе, презадужености и у случају распре због заједничког имања између мужа и жене. Међутим §. 19 Трг. Зак. овлашћује суд, да може наредити, да му се књиге покажу само ради виђења предмета о коме се парница види. У такоме случају вештаци су само дужни да оцене, да ли је предмет о коме се парница види, правилно укњижен и да ли су књиге уредно вођене, у смислу §. 11. Трг. Зак. Њихово мишљење у таквом случају, које би отишло ван ових граница, не само што не веже суд, него суд га у колико је оно ван ових граница прешло и не сме узимати у обзир. — О. о. 28. априла, 1907. год., Бр. 4767.

Види §§. 19.—21. Трг. Зак

§. 19. У свима парницама може пак суд наредити, да му се књиге покажу поради виђења предмета о коме се парница води, или да се из њих испише извод таковог предмета.

== Код питања, да ли трговачке књиге треба да су уредно вођене у целом пространству, разликују се два случаја. Први је случај кад је у питању јавни интерес и кад је трговац дужан и мора по

захтеву суда да покаже књиге суду (на пр. случај банкротства) и други случај, када се књиге имају показати на захтев противне парничне стране, у коме случају зависи од воље трговца хоће ли их показати или не. У првом случају књиге морају бити уредно вођене у целом пространству. У другом случају, који се увек јавља у спору трговца против његових дужника, у спору су само поједине позиције означене у књигама, према чему се има узети, да се одредба §. 12. Трг. Зак. о уредности трговачких књига, ради признања полудоказне вредности, односи само на оне позиције, које би интересована страна спорила. Трговац чак шта више није ни дужан да дозволи преглед оних позиција које нису у спору и које се не односе на интересовано лице, јер се оне у трговачком свету сматрају као тајна дотичних трговаца. На овакав закључак упућују, на послетку, и одредбе §§. 19. и 20. Трг. Зак. — О. о. с. 24. августа, 1909. год., Бр. 7488.

Види §§. 18., 20. и 21. Трг. Зак.

§. 20. Ако се књиге, којих је показије попућено, захтевано или нарећено, не находе у месту суда пред којим се парница води, то се може овај суд обратити на суд трговачки, или ако овога нема, на суд окружни онога места, гди се књиге находе и захтевати, да овај спорни предмет у књигама види, о вопросном садржају протокол начини и такови му достави.

== Кад се један суд обрати другоме за помоћ у смислу §. 20. Трг. Зак., онда замољени суд има

да поступи као што је први тражио, а не да, и незнајући поради чега се то тражи, налази да таквоме захтеву има или нема места, и у коме пространству и обиму. — О. о. 17. августа, 1894. год., Бр. 1431.

Види §§. 18, 19. и 21. Трг. Зак.

§. 21. Ако страна неће да покаже књиге, којима противна страна изјаснила се да ће веровати, онда суд може овој заклетву досудити.

== Из §. 21. Трг. Зак. очигледно је да трговац има права да своје трговачке књиге не показује, ако неће. Он у том случају истина губи, јер суд може противној страни наложити допуну клетву, узети њене наводе за доказане и осудити трговца. Али ово право трговчево, да своје књиге ако неће не показује, није апсолутно. У §. 18. Трг. Зак. предвиђени су случајеви, за које је законодавац изреком наредио предају књига, што ако трговац не учини, одузеће се силом. У таквом случају нема места примени §. 21 Трг. Зак. — О. о. 11. јануара, 1887. год., Бр. 237.

Види §§. 18.—20. Трг. Зак.

ГЛАВА ТРЕЋА

О друштвима трговачким и о правилима за њих.

§. 22. Закон признаје три вида ортаклука трговачког: ортаклук јавни (под заједничким именом), ортаклук мешовити (командитни) и ортаклук безимени (акционарски).

== И кад нема формалног ортакког уговора, може се узети да ортаклук постоји, и то ако не по Трг. Законику, а оно по глави XXVII. Грађ. Законика. — О. о. 19. септембра, 1874. год., Бр. 3631.

Ортаклук за који се нема доказа да је објављен по Трг. Законику, мора по смислу прописа тога закона бити утврђен писменим уговором, па да би важио између ортака. — О. о. 28. новембра, 1874. год., Бр. 4672.

Ни код уговора о ортаклуку у опште, ни код кога специјалнога вида, закон не везује за њихову важност или неважност, рок трајања ортакке радње. Тај се услов противи и самој природи трговачких послова, што је законодавца и руководило, те у трећој глави Трг. Законика, у којој се говори о друштвима трговачким и о правилима за њих, ни за једну категорију трговачких друштава не услов-

љава рок трајања радње. — О. о. 1. септембра, 1903. год., Бр. 5587. — О. о. с. 29. септембра, 1903. год., Бр. 7767.

Види §§. 23., 25. и 46. Трг. Зак., — и Закон о акционарским друштвима у Додатку.

П Р В И В И Д.

§. 23. Ортаклук јавни онај је, који са уговором састављају два или више лица намеравајући да тргују под заједничком фирмом.

Заједничка фирма састављена је или из имена свију ортака или из имена једног или више њих с придодатком и „друштво“ (компанија).

== Тежња је Закона о радњама, да се очува истинитост и јавност фирме, и с тога у другом одељку свога чл. 2. наређује, да у натпис (шилт) који се истиче на радњу, мора ући цело име и презиме сопственика радње, ако је сам, а ако је више од двојице онда цела имена и презимена или бар презимена двојице другара. На тај начин и ако кроз наш Трговачки Закон није спроведено начело истинитости фирме, ипак ће ово наређење Зак. о радњама до измена Трговачког Законика учинити, да се сузбије протоколисање фирама на начин којим се мистифицира прави сопственик и публика одржава у заблуди о радњи. Али чл. 2. Зак. о радњама не тражи да и само протоколисање мора бити извршено у духу тога законског наређења, јер и ако би такво схватање било теориски правилно и практички корисно, оно је ипак противно наређењима Трговачког

Законика, јер је у другом одељку §. 23. Трг. Зак. изриком казано, да се заједничка фирма код јавних ортаклука, састоји из имена свију ортака, или из имена једног или више њих с придодатком и друштво. — О. о. 22. априла, 1911. год., Бр. 5590.

Види §§. 4. и 24. Трг. Зак.

§. 24. Ортаци, тргујући под заједничком фирмом и у уговору ортаклука потписани, одговарају један за све и сви за једног целим својим имањем за све обвезаности ортаклука под заједничком фирмом учињене.

Само онај ортак, који је у ортаклук ступио без улога и обвезао се да труд свој у радњу положи, одговара с оним што је у тој радњи стекао, или што му је за накнаду у уговору одређено.

== Кад тужилац не подноси никакве доказе, да су поједини ортаци тужене фирме били овлашћени, да посебице могу фирму задуживати, те да би по §. 24. Трг. Зак. наступила солидарна одговорност ортака, па и одговорност тужене фирме, онда суд нема законских разлога, да без таквог доказа узима поједине менице са посебним потписима чланова тужене фирме као фирмине обвезе и да осуђује тужену фирму на плаћање дугова по свима меницама. — О. о. 23. јануара, 1898. год., Бр. 556. — О. о. с. 16. фебруара, 1898. год., Бр. 1165.

Јаван ортак одговоран је за другове под заједничком фирмом учињене и после свога иступања из

фирме, па ма то иступање било по §. 6. Трг. Зак. и објављено, само ако су дугови постали пре иступања. — О. о. 19. фебруара, 1903. год., Бр. 335.

Види §§. 4., 22. и 23. Трг. Зак.

ДРУГИ ВИД.

§. 25. Ортаклук мешовити саставља се из једног или више ортака објављених, који одговарају један за све и сви за једног, и једног или више ортака необјављених, који су само капитал уложили и који се зову командитори. Овај ортаклук тргује под заједничким именом, које мора бити састављено из једног или више имена ортака јавних заједнички обвезаних.

Види §§. 4. и 26.—30. Трг. Зак.

§. 26. Ако има више објављених заједнички одговарајућих ортака, па било да они управљају и потписују сви или само један од њих за све, онда је такав ортаклук, сматрајући на њих јавни, а сматрајући ни командиторе, као просте уложитеље капитала, мешовити.

Види §§. 4., 22., 25. и 27.—30. Трг. Зак.

§. 27. Име командитора не може се за фирму употребити.

Види §§. 4., 22., 25., 26. и 28.—30. Трг. Зак.

§. 28. Командитор одговара за штете само у онолико, колико је по уговору дужан уложити.

== Сопственик акција једног командитног друштва на акције, не сматра се као поверилац друштва. — О. о. 22. децембра, 1909. год., Бр. 14676.

Види §§. 4., 22., 25.—27., 29. и 30. Трг. Зак.

§. 29. Командитор не сме управљати ортачким послом и за исти не може ни као пуномоћник употребљен бити.

Види §§. 4., 22., 25.—28. и 30. Трг. Зак.

§. 30. Ако командитор пропису предидућих параграфа противно поступи, постаје, као и објављени ортак, одговоран за све обвезаности и дугове ортаклука.

Види §§. 4., 22., и 25.—29. Трг. Зак.

ТРЕЋИ ВИД.

§. 31. (Укинућ Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 32. (Укинућ Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 33. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 34. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 35. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 36. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 37. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 38. (Укинућі Законом о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 39. И капитал мешовитог ортаклука може се на акције разделити, без повреде осталих за ово друштво прописаних правила,

== Сопственик акција једног командитног друштва на акције, не сматра се као поверилац друштва. — О. о. 22. децембра, 1909. год., Бр. 14676.

Види §§. 25.—30. Трг. Зак.

§. 40. Уговори ортаклука јавног и мешовитог морају бити писмени, а уговорачима стоји на вољи пред судом потврдити их или не потврдити; но кад нису судом потврђени, мора од њих бити онолико комада, колико је уговорача. Сви ти комади морају бити равногласни и у сваком од њих мора се изриком казати, колико их има таквих.

== Сем ортаклука чисто трговачког карактера, о коме говори пропис §. 40. Трг. Зак., може бити и грађанског ортаклука, о коме говоре прописи главе XXVII Грађ. Законика, на који се ортаклук не могу применити сви прописи Трг. Законика, јер под ова правила спадају све заједнице и заједничке радње, па не морају бити карактера трговачког. — О. о. 19. септембра, 1874. год., Бр. 3631.

И за доказ ортаклука у радњи, за коју се нема доказа да је уговор објављен по Трг. Зак. мора бити писмен уговор по смислу прописа Трг. Законика, те да се ортаклук међу ортацима може доказати. — О. о. 28. новембра, 1874. год., Бр. 4672.

Ортаклук трговачки не може се доказивати сведоцима. — С. о. 20. септембра, 1876. год., Бр. 3161.

Види §§. 42. и 43. Трг. Зак.

§. 41. (Укинућ Закон о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

Види у Додатку.

§. 42. У уговору ортаклука треба назначити све што се уговори, јер се са сведоцима не може доказивати, ни да је што друкчије уговорено, но што је у уговору, ни да је поред тога још што углављено.

== Истина да по наређењу §. 43. Трг. Зак. уговор о ортаклуку не вреди ако није написмено стављен, као што траже §§ 40. и 42. Трг. Зак., али то вреди само онда кад се има да расправи грађанско питање, да ли такав уговор вреди или не, — а неиспуњење тога захтева је без икаквога утицаја на појављено кривично питање. — О. о. 6. маја, 1885. год., Бр. 1696. — О. о. с. 7. јуна, 1885. год., Бр. 2267.

Види §§. 40. и 43. Трг. Зак.

§. 43. Изводи уговора о ортаклуку јавном и мешовитом морају бити објављени по начину прописаном у §. 5.

У тим изводима треба да је назначено: име и презиме, пребивалиште и квалитет ортака, изузимајући командиторе; даље трговачка фирма ортаклука, имена оних ортака, којима је поверено да пословима управљају и у име ортаклука потписују, командитни капитал дати

или обећани или на акције (§. 39.) подељени, време кад ће ортаклук почети радити и рок кад ће престати, и најпосле мора се датум означити.

Ако ови прописи о обзнани не буду испуњени, уговор ће се сматрати за неважећи у смотрењу ортака; но према трећима, који би с друштвом какву радњу имали, не могу се ортаци позивати на то неважење уговора.

== Истина је да §. 43. Трг. Зак. тражи, да се из уговора о ортаклуку приликом објаве истог, виде између осталог и имена оних ортака, којима је поверено да пословима управљају и у име ортаклука потписују, — али кад се приликом обзнане ортакког уговора овај услов не испуни, онда по реченом законском пропису сваки правни посао, закључен од стране ма кога од ортака са трећим лицима; везује фирму, па ма речени ортак и немао никаквог овлашћења за ово, нити се остали ортаци у таквом случају могу позивати на неважност закљученог посла наспрам ових трећих лица. — О. о. 29. јануара, 1908. год., Бр. 355

Ма да је пресудом утврђено, да није било ортаклука између два ортака, ипак се том пресудом не може ни један ортак бранити према трећим лицима, да ортаклука није било. — О. о. 19. септембра, 1874. год., Бр. 3263.

Види §§. 40. и 22. Трг. Зак.

§. 44. (Укинућ Закон о акционарским друштвима од 10. децембра, 1896. год.).

§. 45. Ортаци могу и по истечењу уговорног рока своју радњу продужити, ако се сви на то сагласе, но ово се мора по више изложеним прописима за постанак друштва обзнанити, као што се обзнанити мора и кад би ортаклук престао пре, него што је уговорени рок истекао, или би се промена у ортаккој фирми учинила, или излазак ког ортака догодио се, и све нове погодбе.

Поменути прописи о обзнани морају се набљудавати, јер ако би друштво изоставило по њима поступити, и трећи би, коме доцније промене нису познате, с њим што радио, њему стоји на вољи тражити своје право према друштву или по пређашњем његовом устројству, или по доцније измењеноме а необјављеноме.

== Кад се тражи полагање ортакких рачуна, онда прво треба да пресудом буде расправљено питање о постојању ортаклука, јер се без расправе тога питања не може расправити питање о дужности полагања ортакких рачуна. — О. о. 8. октбра, 1880. год., Бр. 4003.

Ортачка деоба изабраним судом не може се предузети пре него што се редовним путем расправе сва спорна питања о ортаклуку и деловима ортака. — О. о. 23. фебруара, 1891. год., Бр. 708.

Кад ортакки однос није прекинут због непризнавања извесних рачуна, које оптужени ортацима својим подноси, због којих се и тужи, онда о утаји сведонде не може бити речи, док се коначним прегледом дотичних рачуна (грађанском парницом) не утврди да је оптужени један део или сву имовину својих ортака утајио. — О. о. 23. јуна, 1899. год., Бр. 5684. — О. о. с. 9. августа, 1899. год., Бр. 6199.

Види §§. 40., 42. и 43. Трг. Зак.

§. 46. Осим ова три вида ортакких друштава може бити ортаклук и за почасне шпекулације.

== Ортаклук на почасне шпекулације, кад то није законом забрањено, може постојати и између нетрговаца. — О. о. 15. априла, 1880. год. Бр. 1635.

Види §§. 46. и 48. Трг. Зак.

§. 47. Овакви ортаклуци могу се закључити за један или више обртаја какве трговачке радње. Они постају онако, како се дотични саучасници походе.

== По §. 47, Трг. Зак. под радњом на обртај не разуме се то, што ће се, кад нестане еспапа овај ново куповати, него кад се ортаклук за једну или више радња закључи, тако да одмах како се ова радња сврши и ортаклук престане. — О. о. 12. новембра, 1866. год., Бр. 2347.

По §. 47. Трг. Зак. под ортаклуком за почасне шпекулације разумеју се привремени и за одређени

посао закључени ортаклуци, који се вазда у извесно доба сваке године могу закључити, што им природу не мења. — О. о. 17. септембра, 1883. год., Бр. 4741.

Види §§. 46. и 48. Трг. Зак.

§. 48. По изузећу од правила за друга трговачка друштва прописаних, ортаклук на почасне шпекулације може се вођеним књигама или кореспонденцијама или са сведоцима доказивати, као што такви ортаклук не подлежи ни другим прописима у смотрењу форме за остале ортаклуке.

== По §. 48. Трг. Зак. уговор о ортаклуку за почасне шпекулације може се, изузетно од правила за друга трговачка друштва прописаних, доказивати књигама, вођеном кореспонденцијом или сведоцима; дакле није потребан писмени формални уговор. — О. о. 1. априла, 1902. год., Бр. 2551.

Ни код уговора о ортаклуку из §. 22. Трг. Зак. ни код уговора о ортаклуку за почасне шпекулације, не везује се за њихову важност или неважност ро трајања ортакке радње. Тај се услов противи и самој природи трговачких послова, што је законодавац и руководило, те у трећој глави Трговачког Законика, у којој се говори о друштвима трговачким и о правилима за њих, да ни за једну категорију трговачког друштва (ортаклука) не условљава рок трајања радње, а још мање као ближу погодбу за постојање или непостојање ортаклука за почасне шпекулације. — О. о. 1. септембра, 1903. год., Бр. 5587. — О. о. с. 29. септембра, 1903. год., Бр. 7767.

Види §§. 46. и 47. Трг. Зак.

§. 49. Кад један ортак умре, ортаклук по правилу престаје, ако није друкчије уговорено. Ако ортаклук у таквом случају престаје наследици су дужни рачуне трговине тичуће се у ред довести, по гласу постојећег уговора и сходно горе изложеним прописима.

== Између осталих разлога за престанак трговачкога ортаклука, у §. 49. Грађ. Зак. предвиђена је смрт једнога ортака. Овај пропис није у сагласности са §. 753. Грађ. Зак., у коме се вели, да кад се ортаклук састоји из више лица, па једно умре; сматра се, да ће остали ортаци и даље ортаклук водити, што се нарочито код трговачких ортаклука разумева. Како је §. 49. Трг. Зак. доцнији од §. 753. Грађ. Зак., и како је за трговачке ортаклуке меродаван једино пропис Трговачког Законика, то је јасно да се на трговачки ортаклук не може применити §. 753. Грађ. Зак., те да према томе, а по §. 49. Трг. Зак., кад један ортак умре, трговачки ортаклук престаје увек, сем кад није друкчије уговорено, нити §. 49. Трг. Зак. дозвољава какве претпоставке као §. 753. Грађ. Зак. — О. о. с. 17. фебруара, 1884. год., Бр. 831.

Види §. 18. Трг. Зак.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О посредственицима или сензалима, о набављачима или комисионарима, о отпраљачима или експедиторима и о возиоцима или кирицијама.

ОДЕЉЕЊЕ ПРВО

О посредственицима или сензалима.

§. 50. За олакшавање трговања закон признаје посредственике у трговачким пословима или сензале.

Види Закон о јавним берзама од 3. новембра 1886. год., у Додатку.

§. 51. Посредственици могу постојати у свима трговачким местима, а бивају бирани од трговачког одбора онога места, где посредственик намерава ово занимање упражњавати, и потврђени судом трговачким, а гди овога нема судом окружним, који ће ово своје потврђење у здању суда приковати, а један извод тога посредственику издати, да га овај у новинама обзнани.

§. 52. Да би ко могао бити посредственик, мора да је пунолетан и да није био због преваре или због каквог другог из користољубља учињеног злочинства или преступљења осуђиван.

== И лице које је иначе самостални трговац може бити посредник. — О. о. 11. јуна, 1895. г., Бр. 3477.

Види §§. 50., 51. и 53—57. Трг. Зак.

§. 53. Посредственик је дужан имати дневник сачињен по пропису друге тачке §. 11., у који ће дан по дан, без мрљања, уметања или надметања и без скраћивања уписивати сваки посао, који закључи, назначивши уговарајуће стране, садржај закљученога уговора и све услове истога.

== Сем дневника, посредник не мора имати и остале трговачке књиге. — О. о. 9. фебруара, 1896. год., Бр. 117.

Види §§. 50.—52. и 54.—57. Трг. Зак.

§. 54. По закључењу каквог посла он је дужан одмах изводе из свога дневника о томе послу у два комада сачинити, један од једног, а други од другог уговорача потписати дати, па извод са потписом продавца купцу, а потписом купца продавцу предати, и уговор је тада између њих закључен, под оним условима, који су у изводу.

== Све докле лица између којих је посредник посредовао не потпишу извод из посредникова дневника, у смислу §. 54. Трг. Зак. између њих не постоји уговор. — О о. 11. августа, 1900. год., Бр. 7871.

Види §§. 50.—53. и 55.—57. Трг. Зак.

§. 55. Посредственик несме за себе никакову трговину водити са нарученим му послом, било под својим било под туђим именом. Он не може наплату примити нити платити за рачун својих налогодаваца, нити може јемствовати за испуњење уговора, кога је закључење он посредствовао.

Види §§. 50.—54., 56. и 57. Трг. Зак.

§. 56. Ако би он противно прописима у предидућем §-у изложенима поступио, то му се може на предлог одбора трговачког право посредственика одузети, а поред тога и на новчану казну од 100 талира осудити.

Види §§. 50.—55. и 57. Трг. Зак.

§. 57. *Посредственици за закључени посао имају закону награду. Награду ову одредиће и мењати Министарство Финансије, према околностима, на предлог одбора трговачког с обзиром на врсту трговине и вредности уговореног предмета. Овакво наређење или преиначење*

награде обзнањиваће Министарство Финансије својим расписом и средством званичних новина, и такво ће почети важити, кад прођу 30 дана, од кад га оно у званичне новине сјави. Но ово неће сјавити на путу, да се о томе и другчије између посредственика и дошличних сјави уговори.

Измене и допуне од 22. новембра, 1861. год.

Види §§. 50.—56. Трг. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ДРУГО

О набављачима или комисионарима.

§. 58. Набављач или комисионар онај је, који ради под својим сопственим или под ортачким именом за рачун другог, наручитеља (комитента.)

Види §§. 59., 60. и 61. Трг. Зак.

§. 59. Сваки набављач, који је дао новаца на еспап с другог места послани му ради продаје за рачун наручитеља, има првенствено право, да своје новце с интересом и трошковима измири из вредности еспапа, ако овај стоји на његовом расположењу у његовој магази или у магази ђумрука или ма ког државног јавног сместишта, или ако еспап до њега и није дошао, али он може доказати спроводним писмом да је еспап на њега послан.

== По §. 59. Трг. Зак. само пречишћеност рачуна између комисионара и господара ствари условљава право првенствене наплате у корист комисионара. — О. о. 8. маја, 1887. год., Бр. 1779.

Види §§. 58., 60. и 61. Трг. Зак.

§. 60. Ако је еспап продат и предат за рачун наручитеља, набављач се наплаћује за своје новце, које је издао, за интерес и трошкове од проданог еспапа, и то пре осталих поверитеља наручитељевих.

Види §§. 58., 59. и 61. Трг. Зак.

§. 61. Еспап на набављача послани, налазио се на путу или у рукама набављача, сматра се за сопственост онога који га је послао, и по томе, у случају презадужености набављача, ако еспап јошт продат и предат није, враћа се оном чији је, пошто набављач или његова маса наплати трошак или дуг, који је набављач на еспап учинио.

Види §§. 58., 59. и 60. Трг. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ТРЕЋЕ

О отправљачима или експедиторима, било по води било по суву.

§. 62. Отправљач, који на себе прима да отправи еспап сувим или водом, обавезан је да упише у свој дневник: какав је еспап при-

мио, када, колико, и ако се иште и вредност истога.

Види §§. 63.—68. Трг. Зак. — и Правилник о царинским посредницима.

§. 63. Он јемчи да ће еспап и ствари отићи на одређено место на време у спроводном писму означено, изузимајући случај неотклониме препреке, који се мора доказати.

== Отправљач не може одрећи своју дужност из §. 63. Трг. Зак. за то, што је време предаје одредио пошиљаоц. Примивши робу на отправљање, отправљач је на тај услов прећутно пристао. — О. о. 17. новембра, 1886. год., Бр. 4380.

Види §§. 62., и 64.—68. Трг. Зак

§. 64. Он јемчи за квар и губитак еспапа и ствари, ако није друкчије у спроводном писму уговорено, или ако квар или губитак није проузрокован каквим неотклонимим случајем.

== Кад возилац упропасти еспап, онда је према §. 63. Трг. Зак. фрахт-бриф доказ за штету коју треба платити, нити возилац може доказивати да је примио гору или другу робу, него што је у њему означено. — О. о. 5. марта, 1880. год., Бр. 2541.

Види §§. 62., 63. и 65.—68. Трг. Зак.

§. 65. Он јемчи за дела и посредствених отправљача, на које он еспап упућује и препо-

ручује, ако посредствени отправљач није од самог наручитеља наименован; ако је пак од овог наименован, онда главни отправљивач за посредственог не одговара.

Види §§. 62.—64. и 66. 6^а. Трг. Зак.

§. 66. Еспап из магазе продавца или отправљача изишавши путује, ако није друкчије уговорено, на опасност онога чији је; међутим стоји господару еспапа отворен пут тражити накнаду штете од отправљача или возиоца.

== Еспап који се по паробродској агенцији шаље у друго место трговцу наручитељу, путује на штету пошиљатеља, ма да је наређено како да се пошаље и ако пропадне, пошиљатељу пропада, и он је у спору са наручиоцем дужан да доказује, да га је овај примио. — О. о. 13. маја, 1874. год., Бр. 578.

Еспап послат на име београдског трговца из Беча, кад је унет у ђумрук, ма да је трговац пао пре доласка еспапа под станице, сматра се за имање трговца наручитеља а не трговца пошиљатеља. — О. о. 19. марта, 1874. год., Бр. 4422.

Види §§. 62.—65., 67. и 68. Трт Зак.

§. 67. Спроводно писмо представља уговор између отправљача и возиоца, или између отправљача, набављача и возиоца.

Види §§. 62.—66. и 68. Трг. Зак.

§. 68. У спроводном писму мора се ставити датум, какав је еспап, тежина његова, {у каквим је колетима, и рок за који се еспап мора однети. У њему мора бити име и презиме и пребивалиште онога, од кога је еспап предат за отправљање, име и презиме онога, на кога је еспап упућен, име, презиме, качество и пребивалиште возиоца. У њему се има даље означити пошто је подвоз погођен, накнада која се мора дати, ако еспап на уречено време не стигне, и на послетку, потпис онога, који еспап отправља. На крајку спроводнога писма треба ставити белегу (марку) и нумере колета која се возе. Отправљач мора у свој дневник цело спроводно писмо преписати.

Види §§. 62.—67. Трг. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ЧЕТВРТО

О возиоцу или кирицији.

§. 69. Возиоц јемчи, ако се ствар на подвоз примљена изгуби, изузимајући неотклоними случај. Он јемчи и за квар, ако овај није проузрокован каквим неодклонимим случајем или природом самог еспапа.

== Кад возилац упропасти еспап, онда је према §. 64. Трг. Зак. фрахт-бриф доказ за штету коју треба платити, нити возилац може доказивати да је

примио коју другу робу, него што је у њему означено. — О. о. 5. марта, 1880. год., Бр. 2541.

Види §§. 68.—74. Трг. Зак., — и Уредба о превозу путника и робе.

§. 70. Ако је подвоз неотклоним случајем уздржан, па није стигао на место у уговорено време, онда се од возиоца због одоцњеног доласка не може накнада тражити.

== Питање шта је то неотклоним случај, који возиоца измињава давања накнаде штете због одоцњеног доласка истина јесте фактичко питање, али оно не зависи толико од објективне могућности или немогућности возиоца, колико од тога, да ли би и сваки други возиоц под тим истим приликама одоцнио. То што се кириџији стока разболела, те није могао благовремено еспап предати, не ослобођава га одговорности — О. о. 19. септембра, 1894. год., Бр. 6311.

Види §§. 69. и 71.—74. Трг. Зак.

§. 71. Чим се еспап прими и подвозни трошак исплати, престаје свако право на тражбину накнаде према возиоцу.

== Тамо где је пошиљач платио подвозни трошак, не може се примаоцу робе на основу §. 71. Трг. Зак. одузети право да тражи од кириџије накнаду и пошто је примио робу. Разуме се, да прималац неће никада кириџију платити ако је роба оштетена, али га права на накнаду штете не може ли-

шити то, што је пошиљалац кириџију платио, можда чак и без знања примаоца. — О. о. 23. августа, 1889 год., Бр. 4231.

Види §§. 69., 70., и 72.—74. Трг. Зак.

§. 72. Ако онај, коме је еспап упућен, неће да га прими због тога, што није у добром стању или потпуно донесен, суд ће трговачки, а где овога нема суд окружни посредством вештака испитати стање донешеног еспапа; ако ни окружног суда у месту нема, примирителни суд ће то учинити и парничке стране на обични судски пут упутити, а међутим наредити да се еспап смести на сигурно место, или ако таковог онде не буде, да се пренесе тамо гди таковог има. Суд трговачки или окружни или примирителни моћи ће учинити наредбу да се што од еспапа прода, чиме ће се подвозни трошак моћи измирити.

== Пропис §. 72. Трг. Зак. не даје кириџији у сваком случају право на подвозни трошак, и ако би се то могло извести из последњих речи тога прописа. На против из §. 71. Трг. Зак. следује, да се кириџији подвозни трошак никад онда не мора платити, кад је роба одоцнила или кривицом кириџије покварена. Како међутим §. 72. Трг. Зак. даје примаоцу право да робу не прими кад год је покварена, то ће се кириџији платити, по §. 72. Трг. Зак. само онда, кад за покварену робу или непотпуну пошиљку није

он крив. Он, кад није крив има право на награду, а то што је пошљалац послао рђаву или непотпуну робу, то се њега не тиче. Само у томе случају њему ће се, по последњим речима §. 72. Трг. Зак. платити продајом робе. Али кад је кривица до њега, онда важи §. 71. Трг. Зак., и пре него што се питање о накнади штете сврши, он накнаду не може тражити. — О. о. с. 15. фебруара, 1901. год., Бр. 731.

Види §§. 69.—71., 73. и 74. Трг. Зак.

§. 73. Правила у овом одељењу прописана односе се и на лађаре, предузиматеље јавних подвоза и на све друге, који се подвађају да ствари и еспапе превозе.

== Истина да се у §. 73. Трг. Зак. вели, да се прописи о возиоцима и кирицијама из Трговачког Закона односе и на лађаре, предузиматеље јавних подвоза итд., али ти прописи су, као и велика већина сличних, диспозитивне природе. Ако, дакле, бродарско друштво има нарочити Правилник по коме робу на отправљање прима, онда се сматра, да је сваки онај, који је таквоме друштву робу на отправљање предао, ни тај Правилник пристао. Те му и сва права на накнаду и све дужности, припадају само по томе Правилнику, а тек у колико њиме нису предвиђена, по поменутих прописима Трг. Законика. Непристанак на Правилник мора она, доказивати, који се на то позива, као и то, да је изриком уговорио овакву или онакву одговорност друштва, већу него по Правилнику. — О. о. 27. марта, 1897. год., Бр. 1431.

Види §§. 69.—72. и 74. Трг. Зак.

§. 74. Тужби противу одправљача возиоца и због губитка или квара еспапа нема места, ако се за пренос у унутрашњости Србије не поднесе за три месеца; за Турску-Европску с Влашком и Молдавијом за шест месеци, а за остале стране државе за једну годину, рачунајући, ако је еспап изгубљен, од дана кад је морао стићи на место, а ако је какав квар проузрокован, од дана кад је еспап предат. Случаји преваре и неверства изузимају се од овог правила.

== За случајеве губитка и квара робе предате на експедовање државним жељезницама не важи пропис §. 74. Трг. Зак., јер за експедовање државним жељезницама важи нарочити Правилник, по коме су таква питања регулисана, и за која се сматра да је пошљач у напред пристао и знао, предајући робу робу државним жељезницама на отправљање. — О. о. 19. септембра, 1890. год., Бр. 8930.

Два су различита случаја која предвиђа §. 74. Трг. Зак. случај губитка робе и случај квара робе. Не значи међутим да накнада тражена за случај квара робе искључује накнаду за неблагоприятно, тј одошњено предату робу, јер се то ни у овоме ни у коме другоме пропису закона не вели. На против, на накнаду за квар робе даје право §. 74. Трг. Зак., а на накнаду за одошњено предату робу §. 69. Трг. Зак., дакле два разна законска прописа. — О. о. 17. августа, 1898. год., Бр. 6741.

У случају доказане неисправности возиоца по-
шиљач има права не само на фактичку штету него и
на изгубљену добит. И то му право, ако је у пи-
тању кривица отпраљачева, застарева тек са заста-
релашћу кривице. — О. о. 27. фебруара, 1901. год,
Бр. 791.

Види §§. 69.—73. Трг. Зак., — и Уредбу о пре-
возу путника и робе.

ГЛАВА ПЕТА

О доказним средствима у трговачким делима.

§. 75. Трговачка дела, као куповине и про-
даје, доказују се јавном или приватном испра-
вом, белешком од посредственика (сензала)
издатом и од дотични страна потписаном,
кореспонденцијом, трговачким књигама, при-
знатом контом, а и сведоцима гди се законом
писмени докази нарочито не изискују.

== На основу извода из трговачких књига може се
одобрити забрана. — О. о. 13. новембра, 1870. год.,
Бр. 3559.

Извод из трговачке књиге није према нетрговцу
довољан доказ, па да се на основу њега може одо-
брити забрана. — О. о. 8. марта, 1872. год., Бр. 940.

Тамо где је у трговачким делима дозвољена све-
доцба сведока као докз, мора ова бити дана непо-
средно пред судом, јер су писмене сведоцбе таквих
сведока, ван суда дане, без вредности. — О. о. 21.
априла, 1872. год., Бр. 1540.

Извод из трговачке књиге и понуђена заклетва,
довољни су да се може одобрити забрана. — О. о. 31.
августа, 1873. год., Бр. 2978.

Дуговање трговца трговцу од продатог еспапа не

може се доказивати сведоцима. — О. о. 6. марта, 1874. год., Бр. 3018.

Извод из трговачких књига без понуђене заклетве није довољан за забрану. — О. о. 11. марта 1874. год., Бр. 1063.

Куповина у циљу продаје ствар је трговачка те се може сведоцима доказивати. — О. о. 16. јануара, 1876. год., Бр. 5.

Кореспонденција је доказно средство својствено само трговачком праву; кореспонденција између не-трговаца може бити само почетак писменог доказа, дск је између трговаца она често и пун доказ. — О. о. 28. марта, 1889. год., Бр. 1719.

На извод из књига државне штампарије не могу се применити прописи који важе за изводе из трговачких књига, пошто су ове приватнога карактера, вођене од приватних лица и имају полудоказну снагу само у толико у колико су судом потврђене и уредно вођене. Међутим изводи из књига државне штампарије, као једног државног надлештва, носе на себи карактер званичне јавне радње, пошто се и сва радња по тим књигама врши од државних јавних органа и по томе изводи из тих књига су јавне писмене исправе по тач. 2. §. 187. Грађ. Суд. Пост. и потпун су доказ за онога који их подноси, по §. 188. Грађ. Суд. Пост., док се неистинитост и противзаконитост њихова од противне стране не докаже. — О. о. 2. августа, 1903. год., Бр. 4408.

Прописи §§. 242.—244. Грађ. Суд. Пост. немају места примене у трговачким делима. За то у осталом није била потребна ни ограда у §. 242. Грађ. Суду Пост. ни изрична наредба §. 75. Трг. Зак., пошто с

трговачки послови, послови такве природе, да би и без ова два законска прописа, било немогуће применити код њих тач. 1. §. 245. а. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 11. децембра, 1903. год., 9321.

Не треба мислити да су изводи из трговачких књига или кореспонденција, без икаквог даљег ограничења, доказ у смислу §. 75. Трг. Зак. На против, да би извод из једне трговачке књиге или препис писма били доказ, потребно је да су дотичне књиге уредне, тј. да испуњавају све захтеве из §§. 8.—12. Трг. Зак. — О. о. 17. фебруара, 1904. год., Бр. 1014.

Извод из трговачке књиге је само полудоказ и по њему се не може одобрити забрана, јер не представља пуноважну исправу. — О. о. 29. маја, 1906. год., Бр. 5771.

Види §§. 12.—14. Трг. Зак.

ГЛАВА ШЕСТА

О меницама у опште.

ОДЕЉЕЊЕ ПРВО

О онима, који у Србији менице издавати и примати могу.

§. 76. Сваки Србин може меницу издати, примити и ову на другога пренети, придржавајући се у томе прописа у овом Законику за менице изложених.

== Претпоставка је, да је лице које је меницу потписало било способно да ту правну радњу изврши. Ко то спори, на њему је терет доказивања. — О. о. 18. октобра, 1907. год., Бр. 11027.

Види §§. 77.—79. Трг. Зак.

§. 77. Изузимају се од тога само сељаци, који се ратарским послом занимају, прости војници и сви нижег чина од потпоручика гарнизоне војске, жене удате и малолетници, ако ови последњи (жене удате и малолетници) немају на то прописаног дозвољења.

== То што је деловођа потписао жену на меници не може ову обавезати, јер жена не може потписати

меницу без мужевљева одобрења. — О. о. 10. новембра, 1875. год., Бр. 5082.

Кад се земљоделац менично обавезе по меници са местом плаћања у иностранству, онда он и ако доказује да је земљоделац, и као такав по §. 77. Трг. Зак. неспособан да се менично обавезе у Србији, дужан је доказати да и у страни држави у којој се менично обавезао није способан за такве послове, јер по §. 165. Трг. Зак. странац који у својој држави није менично способан, може се у другој држави обавезати, ако је по закону те државе способан. — О. о. 17. августа, 1889. год., Бр. 5321.

Одобрење које по §. 77. Трг. Зак. морају имати малолетници и удате жене, па да се могу менично обавезати не мора се изрично дати. Довољно је нпр. да лице које то одобрење има да да акцептира, или се иначе менично обавезе по меници на којој је обавеза таквог лица коме је за то одобрење потребно. — О. о. 22. маја, 1903. год., Бр. 4960.

Погрешно је гледиште да је економ оно исто, што и земљорадник, и да се на њега у сваком случају има да примени §. 77. Трг. Зак., кад економ не мора имати карактер зељоделца, а ово се не може изводити по претпоставци нити се може проширити смисао реченог законског прописа, који представља изузетак од општег правила израженог у §. 76. Трг. Зак. — О. о. 21. августа, 1907. год., Бр. 8518.

Види §§. 76., 78. и 79. Трг. Зак.

§. 78. Менице издате од сељака, простог војника и војника нижег чина од потпоручика

гарнизоне војске, и жене удате без саизвољења мужа, сматрају се у призрењу на њих као просте грађанске обвезе.

== Пропис §. 78. Трг. Зак., који вели, да се меница издата од сељака сматра у призрењу на њега као проста грађанска обавеза, уређује само односе који из такве менице за дужника, сељака према повериоцу произилазе, на тај начин, што такву меницу уравнивава простој грађанској обавези, и тиме јој одузима оне строгиости, односно преимућства која према §§. 451. и 454. Грађ. Суд. Пост. меница има, чиме опет лишава и поверитеља оних користи које за њега из тих меничних преимућстава произилазе. Али се тај пропис никако не дотиче и самога меничног писмена и оних услова које оно као меница треба да испуњава, јер такво писмено остаје по облику, по форми и по садржини и даље меница, и као таква, да би била важећа исправа, мора да садржи све услове за менице прописане. — О. о. 10. децембра, 1903. год. Бр. 10011.

Менична обавеза удате малолетнице, која је учињена по саизвољењу мужа, али без одобрења суда, нема вредности према законодавном решењу од 25. октобра, 1852. год., В№ 1041. које је одштампано код §. 155. Грађ. Зак., изузимајући случај када је оваква удата малолетница трговкиња, или кад има доказа да је са потребним одобрењем већ водила трговачке послове у смислу §. 3. Трг. Зак. — О. о. 29. јануара, 1900. год., Бр. 769.

Погрешно је гледиште да меница сматрана као проста грађанска обавеза у смислу §. 78. Трг. Зак.

не представља онакву исправну какву предвиђа §. 377. Грађ. Суд. Пост., за то што она не одговара пропису §. 192. Грађ. Суд. Пост.; код исправе о којој је реч у §. 78. Трг. Зак. не може бити само говора о оним строгостима које закон за меницу везује, међу тим уредност те исправне по форми цени се по времену њенога издања, и, ако је меница сачињена у форми одређеној у §. 80. Трг. Зак., то она и као грађанска обавеза представља исправу у смислу §. 377. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 21. августа, 1907. год., Бр. 9731.

Формална вредност менице, издате од сељака, као просте грађанске обавезе, цени се по §. 80. Трг. Зак. а не по 192. Грађ. Суд. Пост., јер таква меница само нема менична преимућства у погледу надлежности, солидарности и меничне строгиости, а што се тиче њене форме као исправе, оваква меница, која је потпуна, прелази у домен грађанских обавеза, као проста грађанска обавеза. — О. о. 11. октобра, 1908. год., Бр. 9731.

Кад је законодавац у §. 78. Трг. Зак. окарактерисао менице потписане од земљоделца као „просте грађанске обавезе“, он је тиме хтео да каже само то, да таква меница губи менична преимућства, т. ј. трговачку надлежност, солидарност и меничну строгост у погледу потписаних земљоделца, а што се тиче њене формалне стране као исправе, законодавац није правио никакве изнимке, услед чега овако дегенерисана меница улази с пуним правом у домен грађанских обавеза, па се и њена уредност као исправе има ценити по наређењима меничног права. — О. о. 24. марта. 1909. год., Бр. 3711.

Види §§. 76., 77. и 79. Трг. Зак.

§. 79. А меница од младолетника, без дозвољења оца или тудора издата, у смотрењу младолетника не важи ништа, осим ако је отуда добивено у његову корист припало, чега се накнада ипак у обичној грађанској парници тражити може.

== Смисао §. 79. Трг. Зак. тај је, да менична обавеза младолетника, без одобрења његовог законом заступника, у опште не вреди; и томе је циљ да се од младолетника отклони штета, коју би он имао услед закључења меничног уговора, а никако и да му се одржи корист, коју је примио од ремитента за издату меницу или ону што му је дао индосатор за пренос менице. Због тога је младолетник дужан да своме саговорачу, после поништене менице, поврати оно што је за меницу примио. Али повраћај се свега тога, према другом одељку §. 79. Трг. Зак. има тражити код грађанског суда, јер основ таквога тражења није менично него грађанско-правне природе по §§. 902., 915. и 916. Грађ. Зак. — О. о. с. 18. марта, 1905. год., 2367.

И ако удата жена као обвезник менични нема за ово обвезивање одобрење мужа, не може се рећи да је та жена обавеза без икакве важности, јер, пошто се удате жене према §. 920. Грађ. Зак. уподобљавају младолетницима, суд има, између осталог да оцени и то, да ли је ово задужење у смислу §. 916. Грађ. Зак. било на штету или на корист тужене, па тек по том да изрекне своју одлуку о истоме. — О. о. 4. септембра, 1906. год., Бр. 7709.

Види §§. 76.—78. Трг. Зак., и — §§. 902., 915., 916. и 920. Грађ. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ДРУГО

О вученим меницама.

1. О форми вучене менице.

§. 80. Вучена меница мора садржавати:

1. Означење да је меница, или ако је у каквом страном језику издана, мора садржавати израз у страном језику одговарајући овоме назвању.

2. Суму новаца која се има платити. Сума мора бити писменима и у слогу (тексту) менице написана.

3. По чијој се наредби има платити. Издаваљ менице може плаћање и по својој наредби ставити, и тада је меница на сопствену наредбу.

4. Време кад ће се исплатити.

5. Потпис издаваљца с његовим именом или фирме; ако он не може потписати то ће поред свога имена крст ставити, које ће осим онога, који га је потписао, још два сведока својим потписом на меници посведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања менице (датум).

7. Име лица или фирме која има платити (на кога је меница вучена). Издаваљ менице може исту на самога себе вући; но ово може бити ако определили друго место гди ће платити,

а не оно гди меницу издаје (вучена сопствена меница).

8. Место гди ће се меница платити. Није ли ово особено означено, то се узима за место плаћања место онога, на кога се меница вуче, (трасата) које се такође и за његово место пребивања узима. Осим овога ако је меница прва, друга, трећа, четврта итд., мора се и то означити.

9. Вредност у новцу, еспапу, рачуну или на други који начин примљену.

== Кад је у тач. 9. §. 80. Трг. Зак. прописано да меница мора садржавати не само примљену вредност, но и то у чему је та вредност примљена, дали у новцу, или еспапу или рачуну, или на други који начин, и кад се у §. 81. Трг. Зак. са свим јасно и одређено прописује: „ако који од изискиваних (разуме се у §. 80. Трг. Зак. изложених) услова оскудева на меници, то онда није меница нити меничне обавезаности има“, то суд меницу у којој нема изложено у чему је вредност примљена не може сматрати за меницу нити јој придавати меничну обавезаност. — О. о. 1. јуна, 1879. год., Бр. 927. — О. о. с. 1. августа, 1879. год., Бр. 2225.

У тач. 9. §. 80. Трг. Зак. не опредељује се доказна сила рачуна, већ се само спомиње да трговачка потраживања могу бити и по рачуну, али се у овом пропису не каже да рачуни не подлеже другим законским прописима, тако исто, као што се једно потраживање може заснивати на исправи јавној

или приватној, на доказу са сведоцима или заклетви, али се са тим не уништавају други прописи закона који опредељују каква мора бити исправа јавна и приватна, каквих својства морају бити сведоци итд. — О. о. 18. децембра, 1879. год., Бр. 4362. — О. о. с. 3. марта, 1880. год., Бр. 238.

И ако је једноме писмену дат назив меница, ипак кад у њему није означена вредност, оно према тач. 9. §. 80. Трг. Зак. није меница. — О. о. 19. септембра 1880. год., Бр. 4204.

Меница без потписа издаатељевог непотпуна је, и кад је као таква предата суду за наплату, постаје апсолутно неважећа, пошто на њену важност не може имати никаквога утицаја доцнији потпис издаатељев. — О. о. 21. новембра, 1889. год., Бр. 4141. — О. о. с. 11. јануара, 1890. год., Бр. 4596.

Меница на којој је накнадно после употребе код суда стављен потпис издавача, ако издавач тражи наплату, вреди, јер је издавач као притежалац менице могао свој потпис у свако доба на ову да стави. Па како тај потпис у опште није извор обавезе издавачеве, већ његовога права, то кад он не протествује, нема права то ни други да чини, што његов потпис не испуњава, као потпис неписменог, услове из §. 80. Трг. Зак., јер то право вреди само онда, кад се хоће да се из њега изводи обавеза. — О. о. 12. јануара, 1895. год. Бр. 183. — О. о. с. 8. марта. 1895. год., Бр. 1748.

Кад меница на основу које је забрана тражена нема свога домицила, нити има доказа, да је меница о року поднесена акцептанту ради исплате, тј. меничнога протеста, онда се не може на основу такве

менице одобрити забрана према авалисти, кад се је овај обавезао да плати меничну суму, ако је акцептант о року не буде могао платити о чему нема никаквих доказа. — О. о. 19. августа, 1898. год., Бр. 6444.

Кад се издатељ менице не брани, да на меници његов потпис не одговара тач. 5. §. 80. Трг. Зак., признавајући и примајући тиме на себе не само сва права, него и све дужности, које отуда по закону за издатеља менице проистичу; онда акцептант не може на тај начин да потиरे своју обавезу, кад је по §. 91. Трг. Зак. несумњивим пријемом исте менице обвезу на себе примио, у толико мање, што је он тиме према §. 87. Трг. Зак. у исто време потврдио, да је од издатеља примио потребну суму за измирење, као и да је потпис издатеља и домицил истинит. Све што је акцептант у своју одбрану могао учинити то је да не прими меницу за коју налази да није исправна, а која је на њега упућена; а после пријема он по §. 83. Трг. Зак. стоји у обавези баш и кад би име издатеља подметнуто било. — О. о. 9. јуна, 1899. год., Бр. 5221. — О. о. с. 3. августа, 1899. год., Бр. 5043.

По тач. 5. §. 80. Трг. Зак. кад неписмено лице потписује меницу треба поред имена његова да стави и крст. Па како се у §. 92. Трг. Зак. где се говори о пријему менице ништа не говори, треба ли и ту да се стави крст поред имена неписменог акцептанта, то се по аналогiji има узети да и ту важи пропис тач. 5. §. 80. Трг. Зак., т. ј. да се и ту поред имена акцептантова има ставити крст. — О. о. 27. маја, 1902. год., Бр. 1722. — О. о. 13. августа, 19004. год., Бр. 265.

Из упоређења тач. 4. §. 80. Трг. Зак. где се вели да меница мора имати „време кад ће се исплатити“ и тач. 5. истог законског прописа, где се вели, да у меници мора бити назначено „место, дан, месец и година издања менице“, — види се, да се рок плаћања може у меници означити и само по дану и месецу без назначења године, само кад се из датума издања менице види, да је рок плаћања датум, који још може наступити у години издања. — О. о. 9. маја, 1903. год., Бр. 4564.

Меница у којој није означено у чему је вредности коју је издатељ примио, у смислу тач. 8. §. 80. и §. 81. Трг. Зак. неуредна је и није исправа какву предвиђа §. 377. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 13. септембра, 1908. год., Бр. 10040.

Кад је вештацима на протоколу код суда утврђено, да је тужени свој потпис на меницама ставио пре него што су исте биле попуњене, онда тим својим потписима, стављеним на меницама на којима су оскудевали поједини битни услови тужени није примио на себе никакву меничну обавезу, пошто су такве менице, према §§. 80. и 81. Трг. Зак. у времену датог акцепта, били празни и непопуњени бланкети, т. ј. на њима није било ни једног меничног изјашњења акцептанта на дугујуће у меницама означене суме; и када у овима тада није било ни дугујуће суме ни уговореног предмета — основа, а међу тим зна се, да акцепат, као изјављени пристапак на обавезу, која се у меницама ставља, долази тек пошто је меница испуњена са свима осталим битним условима, и пошто је у њој стављено оно на шта се акцептант меницом обавезује (§§. 80. и 81. Трг.

Зак.), онда су такве и на тај начин постале менице без икакве правне вредности. — О. о. 18. марта, 1908. год., Бр. 2513.

Меница на којој је потпис издатељев пребрисан, не испуњава услове из §§. 80. и 81. Трг. Зак. и као таква није пуноважна исправа. — О. о. 13. јуна, 1909. год., Бр. 7366.

Види §§. 81.— 89. и 161.— 165. Трг. Зак.

§. 81. Ако који од ових изискиваних услова оскудева на меници, то онда није меница, нити меничне обвезаности има. Исто тако сва изјашњења на такво писмено стављена (пренос, пријем, јемства) немају меничну важност.

== При решавању менично правних спорова, прва је дужност суда да цени: да ли се притежалац менице (индосатор) појављује као довољно легитимисан сопственик њен, — пошто је он овлашћен за наплату менице само онда, ако је меница на њега пренета у форми законској и ако у преносима, који томе преносу претходе, нема прекида. — О. о. 2. августа, 1907. год., Бр. 7610.

Меница на којој недостаје један од услова из §. 80. Трг. Зак. нема вредности ни као меница ни као приватна исправа, па се чак не може сматрати ни као почетак писменог доказа, јер се њена важност као строго формалне исправе има само и искључиво да цени према Трг. Зак. — О. о. 21. октобра, 1908. год., Бр. 9499.

Стоји то, да вучена меница, која не би била снабдевена и потписом трасанта, по §§. 80. и 81. Трг.

Зак., нема доказне важности, али законом није забрањено трасанту вучене менице, на сопствену наредбу, све док је ова у његовом притежању, тј. док је не би у течај пустио, или док по њој не би затражио наплату или обезбеђење, да је може снабдети и својим потписом. У саобраћају врло често тако и бива: дужник акцептује меницу својом повериоцу, коју овај снабдева и својим потписом као трасант на сопствену наредбу, тек кад хоће да је код власти употреби за реализовање свога права. Баш и онда, кад би овакав поверилац пропустио том приликом снабдети меницу својим потписом и због тога био одбивен од тражења наплате или обезбеђења, као од тражења по меници која по закону нема доказне важности, па би доцније, узевши своју меницу, а пошто је сад снабде и својим потписом, поново затражио код власти наплату или обезбеђење, — ипак тиме само не би још учинио кривично дело фалсификата, под претпоставком, наравно, да у таквој меници ни иначе нема ничег фалсификованог. — О. о. 10. фебруара, 1914. год., Бр. 1111.

Види §§. 80., 82.—84. и 161.—165. Трг. Зак.

§. 82. Меница може се издати на једно лице, а да се има платити у месту пребивања кога другог. Она се може вући на наредбу и за рачун кога другог, но ово се мора испод потписа издатеља означити са речима „по наредби тога и тога“, или „по налогу Н. Н.“, или „као пуномоћник Н.“, или другим сходним изразима.

Не назначи ли се ово, то се сматра да пуномоћник издаје меницу за свој рачун.

== По §. 82. Трг. Зак. меница се може вући на наредбу и за рачун другога, и ово се мора испод потписа издатеља означити речима „по наредби тога и тога“ или другим сходним изразима. Аналого томе има се поступити и код меничног акцепта. — С тога такав акцепат увек вреди, кад га потписани акцептант не одриче, и тек кад оно ово учини на повериоцу је дужн ст да доказује противно. — О. о. 10. марта. 1909. год., Бр. 3042.

Види §§. 80., 81., 83., 84. и 161.—165. Трг. Зак.

§. 83. Ма да је име издатеља менице подметнуто, ипак истинити пријем и истинити пренос задржавају меничну важност.

== У случају спора између притежаоца и акцептанта о важности потписа издавачевог за расправу питања вреди пропис §. 83. Трг. Зак. те с тога кад год се потпис акцептантов не доводи у сумњу, излишно је претресање питања о потпису издаваоца менице. — О. о. 11. августа, 1888. год., Бр. 2786.

Кад се издавач менице не брани тиме, да његов потпис не одговара тач. 5. §. 80. Трг. Зак., дакле признаје и прима сва менична права и дужности, онда ни прималац или акцептант не може да потре важност менице као несумњиве обавезе, у коју је ушао у смислу §. 91. Трг. Зак. пријемом менице. Његов пријем према §. 87. Трг. Зак. потврђује да је он од издавача примио потребну суму за изми-

рење менице, као и да су потпис издавача и његов домицил истинити. Акцептант је могао одрећи акцепат не улазећи никако у обавезу, али после пријема менице остаје у обавези баш и да је име издавача подметнуто. — О. о. 9. јуна, 1899. год., Бр. 5221. — О. о. с. 3. августа, 1899. год., Бр. 5643.

Кад потписник на меници не признаје свој потпис наводећи да је исти фалсификован, онда суд претходно треба преко вештака да утврди истинитост тога тврђења, па тек онда донесе своје решење. — О. о. 3. марта, 1909. год., Бр. 2682.

Види §§. 10.—82., 84. и 161.—165. Трг. Зак.

§. 84. Меницом на којој је пријем или пренос подметнут, бивају обвезани сви они преноситељи и издатељ, чији су потписи истинити.

== Кад потпис меничног обвезника није пуноважан, онда се порицање истога не може узети као порицање исправе од себе дане, јер се у ствари може порећи само исправа од себе дана, дакле исправна на којој је потпис несумњив или је онако стављен као што закон прописује. Иначе, кад суд ценећи меницу по прописима Трг. Законика дође до закључка да потпис на њој није пуноважан, онда у погледу на то лице, све да је грађанском пресудом и осуђено на плаћање дуга по тој меници, не може постојати, према горњем, порицање исправе од себе издате. — О. о. 11. јуна, 1902. год., Бр. 5288.

Види §§. 80—83. и 161.—165. Трг. Зак.

II. О благовременом пошљању суме за плаћање потребне.

§. 85. Издатељ менице или онај, за кога се рачун она издаје, мора се бринути да благовремено пошље повучену меницом суму; но издатељ менице за рачун кога другог лачно је обвезан само према преноситељима и притежатељу менице.

== Израз „по наредби“ у тексту менице код имена ремитента, значи: да је он дужан да акцептанта снабде меничном сумом за покриће менице, коју издатељ издаје. — О. о. с. 29. новембра, 1890. год., Бр. 4533.

Види §§. 86. и 87. Трг. Зак.

§. 86. Закон сматра да су новци благовремено послани ако онај, на кога је меница повучена, у време кад је рок њеном плаћању, дугује издатељу или ономе, за кога је рачун меница вучена, онолику суму, колика је у меници означена.

== Тиме што је притежитељ менице примио од акцептанта извесну суму у отплату меничног дуга, доказано је да је акцептант био о року снабдевен покрићем, те је жирант испао из обавезе. — О. о. 22. септембра, 1889. год., Бр. 2925.

Види §§. 85. и 87. Трг. Зак.

§. 87. Прими ли се (акцептира) меница, онда се сматра да је suma за измирење потребна у рукама пријемника (акцептанта); пријем служи за доказ о томе према преноситељима (жирантима). Али примила се меница или не примила то опет издатељу, у случају одрицања, припада доказати, да су они, на које је меница вучена била, имали у рукама суму за подмирење њено потребну. Не узможе ли то доказати, мора дати јемство, ма да је протест и после одређеног времена изискат.

== Акцептант није према §. 87. Трг. Зак. одговоран према трасанту ако овај, услед одрицања акцептантовог да га је снабдео покрићем, то не докаже. — О. о. с. 29. марта, 1879. год., Бр. 1425.

По §. 87. Трг. Зак. расправљају се односи само између издаваоца и акцептанта, а не и односи ових према притежаоцу. — О. о. с. 25. фебруара, 1892. год., Бр. 9364.

Пријем акцептантов према §. 87. Трг. Зак. потврђује да је он од издавача примио потребну суму за измирење менице, као и да су потпис издавача и његов домицил истинити. Акцептант је могао одрећи акцепат не улазећи никако у обавезу, али после пријема менице остаје у обавези, баш да је име издавача подметнуто. — О. о. 9. јуна, 1899. год., Бр. 5221. — О. о. с. 3. августа. 1899. год., Бр. 5643.

Акцептант према трасанту који је на њега меницу вукао, обвезује се пријемом меничког покрића а не акцептом; акцепат у односу између њих двојице,

служи само као доказ, као законска претпоставка, §. 87. Трг. Зак., да је акцептант примио менично покриће, али ту законску претпоставку може акцептант обарати противним доказима, — право, које припада и његовим повериоцима. — О. о. 8. јануара, 1904 год., Бр. 8656.

По §. 87. Трг. Зак. прими ли се (акцептира) меница, сматра се да је сума за измирење потребна у рукама пријемника (акцептанта). Дакле закон претпоставља да је акцептом акцептант примио покриће, Међу тим ова се претпоставка може и обарати, кад је спор између акцептанта и трасанта о томе, да ли је акцептант примио покриће или не. А тај би се факат могао доказивати и главном заклетвом, којој би према §. 282. Грађ. Суд. Пост. било места, јер би се њоме имала да утврди околност која је изван садржине менице. — О. о. 19. маја, 1910. год. Бр. 6418.

Питање о томе ко ће и чиме доказати, да је акцептант, трасат, о року плаћања имао покриће за плаћање менице, регулисано је у §§. 85.—87. Трг. Зак. На основу њиховом, не може се код менице, као чисто формалног уговора, претпоставити, какви су материјални односи постојали између трасанта и трасата, па према томе, ако трасат, који је платио меницу, хоће да тражи накнаду од трасанта, ако је меницу платио без покрића, какви су материјални односи лежали за основу његовом акцепту и плаћању менице, јер се са пријемом (акцептом) предпоставља, да је он имао то потребно покриће. Ако он пак успе да докаже, да је радио без тога покрића, по простом налогу трасанта, онда лежи дужност доказивања на трасанту, да докаже да је трасат имао

потребно покриће. Наређење §. 87. Трг. Зак. о овоме доказивању односи се и на случај одрицања тога покрића од стране трасата, а не и притежатеља менице. — Дужност притежатеља менице регулисана је у §. 146. Трг. Зак., саобразно његовом праву формулисаном на крају §. 87. Трг. Зак., да је трасант дужан дати јемство ма да је протест изискат и после рока, ако трасант не докаже, да је трасат имао покриће. — Трговачки Законик је побројао доказна средства за све правне односе у §. 75. Трг. Зак., и он ни ту нити на ком другом месту осим §§. 85.—87. Трг. Зак., не каже, ко ће и каквим доказима утврдити постојање тога покрића. — Према томе није искључена могућност, да трасант у своме односу према прижежатељу менице употреби као доказ и признање трасата о датом покрићу. Сам акцепт као такав није доказ о постојању покрића, ако трасат пориче у свом односу према трасанту, да је покриће примио уз постојање акцепта; а кад трасат признаје, да је покриће имао, не може се такво признање узети, као да је оно изјава трећег лица, која не веже притежатеља менице. Јер кад трасант може кореспонденцијом и изводом из књига доказати, да је дао покриће, нема разлога не усвојити, да се и признањем акцептанта може утврдити да је било покрића, јер акцептант није меници страно лице већ један од солидарних непосредних дужника, па не може бити разликовања у погледу доказних средстава. — О. о. 14. априла, 1921. год. Бр. 4788. — О. о. с. 18. јуна, 1921. год., Бр. 6828.

Види §§. 85. и 86. Трг. Зак.

III. О пријему (акцептирању).

§. 88. Издатељ и преноситељи (жиранти) јемче један за другог да ће меница примљена и у одређено време исплаћена бити.

== Како према §. 531. Грађ. Зак. код сваке приватне исправе о уговору, поред осталог мора бити и сагласности уговорача, то попуњавање бланко менице, већом сумом но што је уговорено, после потписивања, не обавезује потписника. — О. о. 18. марта, 1908. год., Бр. 2513.

Види §§. 89—95. Трг. Зак.

§. 89. Одрече ли се пријем, онда треба то доказати актом, који се зове протест због непријема.

== Издавање протеста није саставни део делокруга судског но сасвим засебна установа; па ма да би за вршење тога посла био одређен и какав судски чиновник, опет тај посао не би са тога ушао у делокруг судског рада, јер се тиме и не жели расправљавања спорних питања, него само констатовање тога факта, да је меница поднашана ради пријема или ради исплате, па да се није хтела примити или исплатити. — О. о. 5. маја, 1888. год., Бр. 1804.

Види §§. 88., 90.—95. и 149.—152. Трг. Зак.

§. 90. Чим се протест због непријема покаже, преноситељи и издатељ дужни су дати обезбеђење да ће се меница на одређени рок

платити с трошковима протеста и курса. Јемац за издатеља или преноситеља одговара заједнички само с оним за кога је јемчио.

== Према §. 90. Трг. Зак. јемац за издатеља или преноситеља одговара само са оним за кога је јемчио, а према §. 118. Трг. Зак. јемац се обавезује заједнички и оним истим начином, као што су обавезани издатељ и преноситељи, ако дотичне стране нису друкчије уговориле; према томе, дакле, одговорност меничнога јемца, авалисте солидарна је са оним за кога је јемство дао. — О. о. 1. априла, 1891. год., Бр. 2307.

Види §§. 88., 89. и 91.—95. Трг. Зак.

§. 91. Онај, који меницу прими, узима на себе обвезу, да ће и суму назначену у њој платити. И тако пријемник се од плаћања не ослобођава ма и да није знао, да је издатељ постао презадужен пре, него што је он меницу примио.

== Притежатељ менице коју су поједини ортаци фирме посебице потписивали, да би могао тражити наплату од фирме, мора доказати да су они били овлашћени, да могу посебице фирму задуживати, те да би по §. 24. Трг. Зак. наступила солидарна одговорност ортака, дакле и фирме, пошто иначе по §. 91. Трг. Зак. онај који меницу прима узима на себе и обвезу, да ће и суму у њој означену платити, док се противно не утврди. — О. о. 23. јану.

ара, 1898. год., Бр. 556. — О. о. с. 16. фебруара, 1898. год., Бр. 1165.

Кад се издавач менице не брани тиме да његов потпис не одговара тач. 5. §. 80. Трг. Зак., дакле признаје и прима сва менична права и дужности, онда ни прималац или акцептант не може да потре важност менице као несумњиве обавезе, у коју је ушао у смислу §. 91. Трг. Зак. пријемом менице. Његов пријем према §. 87. Трг. Зак. потврђује да је он од издавача примио потребну суму за измирење менице, као и да су потпис издавача и његов домицил истинити. Акцептант је могао одрећи акцепат не улазећи никако у обавезу, али после пријема менице остаје у обавези баш и да је име издавача подметнуто. — О. о. 9. јуна, 1899. год., Бр. 5221. — О. о. с. 3. августа, 1899. год., Бр. 5643.

Акцептант, који је истина на меници написао признајем и потпис о се, не може се сматрати за акцептанта, јер да се као овај сматра, треба да је његово име још од издаваоца менице као трасата у тексту менице означено, нарочито не онда, кад је као трасат у тексту означено друго лице. — О. о. 5. априла, 1904. год., Бр. 1753.

Види §§. 88.—90. и 92.—95. Трг. Зак.

§. 92. Пријем менице треба да се означаи са овом речи: „примљена“, под то треба ставити име и презиме пријемника, ако овај не зна писати, онда треба да има осим оног, који га је потписао, још два сведока. Ту се има записати датум, ако меница гласи на један или

више дана или месеци по виђењу; и у овом последњем случају, кад датум пријема није стављен, меница се плаћа на одређени у њој рок, рачунајући од датума кад је издана.

== Меница је истом онда примљена, кад је на њој та обавеза менична, да је примљена, јасно означена, јер је само тада задовољен пропис §. 92. Трг. Зак. По саоме потпису на меници не може се знати и одредити она вредност обавезе, коју је на себе примио онај, који је своје име на меницу ставио. — О. о. 6. октобра, 1880. год., Бр. 1325. — О. о. 1. септембра, 1881. год., Бр. 4193.

По смислу §. 92. Трг. Зак. пријемник менице треба уз потпис свој на меници да стави својом руком и реч „примљена“, јер та реч представља садржину нажичне обавезе, коју акцептант са потписом прима на себе. — О. о. 7. децембра, 1883. год., Бр. 1494.

Према пропису §. 92. Трг. Зак. менична обавеза прима се самим потписом менице у којој је оно лице које се потписује означено за дужника меничног као прималац, акцептант исте обавезе; а законом није за важност меничне обавезе нарочито условљено и то да прималац мора сам написати и речи „примам“ или „признајем“. — О. о. 20. фебруара, 1889. год., Бр. 725.

Потражилац забране не може се одбити од свога тражења зато што је пријем менице означен речју „дугује“ у место „примљена“, који је израз употребљен у §. 92. Трг. Зак., јер пријем је израз трасатов наспрам имаоца, којим се он обавезује, да ће, кад буде време, законатом имаоцу новце положити а ме-

ницу узети, те према томе и реч „примљена“ може се заменити каквом другом речју, која исто значи, пошто је довољно да трасат само искаже јасно вољу да се меницом обавезује, а потпуно је свеједно којим ће изразом то рећи. — О. о. 4. децембра, 1890. год., Бр. 10200.

За потпис неписменог акцептанта не важе услови из тач. 5 §. 80. Трг. Зак., јер су они потребни само за неписменог меничног издатеља, а прописом § 92. Трг. Зак. као специјалним законским прописом за менични акцепт прописано је на који се начин има стављати менични пријем у случају кад је акцептант неписмен, и према коме се законском пропису има ценити и судити да ли постоји или не пуноважан менични пријем. — О. о. 17. децембра, 1903. год., Бр. 8066.

Акцептант неписмен, менично је обавезан и онда, кад поред имена његовога нема крста, јер закон предвиђа стављање крста само поред имена издаваоца менице, ако се овај не би умео потписати, — тач. 5. §. 80. Трг. Зак., — а међу тим по §. 92. Трг. Зак. крст се не тражи и поред имена акцептантовог, када неписменог акцептанта други потписује. — О. о. 26. августа, 1905. год., Бр. 8137.

Пропис §. 92. Трг. Зак. односно формалности које се изискују за важност потписа неписменог акцептанта, не може се допуњавати наређењем тач. 5. §. 80. Трг. Зак. у том смислу, јер та два законска прописа излажу формалности које треба испунити при потписивању двају разних лица на меници која су неписмена; на име §. 92. Трг. Зак. односи се искључиво на акцептанта, а тач. 5. §. 80. Трг. Зак.

као што је у њој јасно означено, на издатеља менице. Према томе, кад §. 92. Трг. Зак. не тражи за важност акцептантова потписа у случају његове неписмености и то, да се испред његовог имена и крст стави већ то, према тач. 5. §. 80. Трг. Зак., важи само за издатеља меничног, онда се потпис акцептанта у случају његове неписмености има једино и искључиво да цени по §. 92. Трг. Зак. То у толико пре што §. 92. Трг. Зак. долази у законском тексту после тач. 5. §. 80. Трг. Зак. и он се као доцнији, за овај случај, о коме је у њему реч, има и примени, пошто се по томе, што је и ужег обима, јер предвиђа мањи број формалности него тач. 5. §. 80. Трг. Зак. мора применити само на случај за који је и прописан, а то је да важи само за потпис акцептантов. — О. о. 24. августа, 1910. год., Бр. 9772. — О. о. с. 19. октобра, 1910. год., Бр. 10357.

Види §§. 88.—91. и 93.—95. Трг. Зак.

§. 93. Пријем оне менице која гласи да се наплати на другом месту, у ком пријемник не обитава, изискује да се назначи пребивалиште гди ће се она исплатити или гди се други потребни кораци учинити имају.

== Ако у домицилираној меници није означен домицил, онда је то недостатак који јој не одузима меничну важност, јер се претпоставља да је у месту издања. — О. о. 19. августа, 1898. год., Бр. 6414.

Види §§. 88.—92., 94. и 95. Трг. Зак.

§. 94. Пријем не сме бити услован али се може ограничити само на један део меничне

суме, у ком случају притежатељ менице дужан је подићи протест за онај остатак, који му није примљен.

== По §. 82. Трг. Зак. меница се може вући на наредбу и за рачун другога, но ово се мора испод потписа издатеља означити речима „по наредби тога и тога“, или другим сходним изразима. Аналого томе има се поступити и код меничног акцепта. С тога такав акцепат увек вреди, кад га потписани акцептант не одриче, и тек тада кад он ово учини, на повериоцу је дужност да доказује противно. — О, о. 10. марта, 1909 год., Бр. 3042.

Кад је акцептант на спорној меници приликом стављања акцепта померио рок плаћања меници тиме, што је назначио као рок плаћања друго време а не оно у тексту меничном одређено, онда ту не стоји случај условног акцепта, и као последица тога неважност истог по §. 94. Трг. Зак. На против, овде се има узети да постоји једно извесно ограничење акцепта у погледу рока плаћања менице. Стављање пак оваквог ограничења уз акцепт, по своме правном карактеру није једно исто што и примање под условом, условни акцепт, и према томе и не може повлачити за собом исте последице, које закон у §. 94. Трг. Зак. везује за условни пријем, већ оваква ограничења могу једино модификовати обавезност акцептантову, у колико то допушта §. 94. Трг. Зак. — О. о. 24. марта, 1914. год., Бр. 2491.

Види §§. 88.—94. Трг. Зак.

§. 95. Меница се мора примити најдуже за 24 сата од кад је показана. Онај, који за 24

сата не врати, примио је или не примио, дужан је притежатељу менице штету накнадити.

Види §§. 88.—94. Трг. Зак.

IV. О посредствовању при пријему.

§. 96. Кад се пријем менице откаже и протест због непријема подигне, може њу примити ко други као посредник или за част издатеља или за част кога од преноситеља (жиранта). Посредствовање ово треба означити у протесту, који ће посредственик потписати и пошто трошкове око протеста проузроковане плати, изискати.

== О посредовању при пријему може бити говора тек онда кад се протест, због непријема од стране означенога трасата, изиште. — О. о. 17. фебруара, 1897. год., Бр. 1123.

Види §§. 97. и 98. Трг. Зак.

§. 97. Посредственик је дужан најдаље за три дана дати на пошту писмо са протестом и то на рецепис, којим о томе извештава онога, за кога је част посредствовао.

Изостави ли од ово учинити, то одговара за штету, која би тим проузрокована била.

Види §§. 96. и 98. Трг. Зак.

§. 98. Притежатељ менице задржава сва права против издатеља и преноситеља, кад је не прими онај, на кога је вучена била, без призрења на то, што је она посредствовањем примљена.

Види §§. 96. и 98. Трг. Зак.

V. О року плаћања.

§. 99. Меница може вучена бити да се плати: одмах по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци од дана издања менице; на један опредељени дан; на какав празник; на каквом панађуру; или на обично време.

Види §§. 100.—107. Трг. Зак.

§. 100. Меница, којој је термин плаћања одмах по виђењу, мора се исплатити чим се покаже.

Види §§. 99., 101. и 102.—107. Трг. Зак.

§. 101. Термин исплате менице издате на један или више дана по виђењу, на један или више месеци по виђењу, опредељује се датумом пријема или датумом протеста, изисканог због непријема.

Види §§. 99. 100. и 102.—107. Трг. Зак.

§. 102. Меница, која се на ком панађуру исплатити има, плаћа се у очи оног дана, у који ће се панађур свршити, или на дан панађура, ако овај само један дан траје.

Види §§. 99.—101. и 103.—107. Трг. Зак.

§. 103. Обично време јесте петнаест дана, који се броје од следећег дана по издању менице.

Види §§. 99.—102. и 104.—107. Трг. Зак.

§. 104. Ако термин исплате менице пада на какав у српском календару црвеним словима означени празник, онда се мора исплатити први дан после празника.

Друге вере пак последоватељи дужни су своју меницу којој рок исплате на какав њихов празник пада, један дан пре тога платити

Види §§. 99.—103. и 105.—107. Трг. Зак.

§. 105. При меницама које се по истечењу опредељеног рока по виђењу или по издању менице платити имају, рок је плаћања:

1. Ако је рок плаћања по данима опредељен, последњи дан тога рока. При рачунању рока од датума не рачуна се онај дан, кад је меница издана, као ни код менице по виђењу, дан кад је иста поднешена (презентирана).

2. Ако је рок по месецима опредељен, онда рок је плаћања онај дан последњег месеца, који својим датумом дану издања менице, или дану подношења (презентације) при меници по виђењу, одговара; нема ли овог дана у последњем месецу, то је рок плаћања последњи дан тога месеца.

== У првој тачци §. 105. Трг. Зак одређено је казано да се меницама по виђењу (одмах или по извесном времену) рок рачуна по дану подношаја, а рочницама по дану издања. С тога се рочној меници издатој по староме календару без обзира на место плаћања, има и рок по овоме календару рачунати. — О. о. 9. септембра, 1874. год., Бр. 3115. — О. о. 7. новембра, 1874. год., Бр. 4133.

Види §§. 99.—104., 106. и 107. Трг. Зак.

§. 106. Дани почека за исплату менице ни под каквим изговором места немају.

Види §§. 99.—106. и 107.

§. 107. За менице издате у земљама где нови календари вреде, ако није изреком стављено по ком ће се календару рок рачунати, разуме се да је по новом календару.

== По меници издатој у Београду а домицилираној и протествованој у Бечу, по новом календару, и ако је писана немачким језиком, рок се рачуна по старом календару, јер је издата у месту у коме

важи стари календар. — О. о. 20. марта, 1874. год., Бр. 4133.

Види §§. 99.—106. Трг. Зак.

VI. О преносу (жиру).

§. 108. Сопственост менице прелази од једног лица на друго средством преноса.

== По изричном наређењу §. 108. Трг. Зак. сопственост менице прелази од једног лица на друго само преносом, који се у изузетном случају, по §. 108. Трг. Зак. врши бланко жиром. Само притежање овако непренесене менице није довољан доказ о праву наплате према туженом. — О. о. 17. децембра, 1898. год., Бр. 1030.

Меница као сурогат новца циркулише из руке у руку и сваки ималац њен стиче услед преноса извршеног по одредбама §§. 108.—110. Трг. Зак., само сталну менично правну тражбину, §. 124. Трг. Зак., а не деривативну, као што је случај код грађанско-правног преноса тражбине — *cessio*. Отуда што је право имаоца менице начелно независно од права лица, које му је ову пренело, преносиоца, — излази даље као последица то, да је менични дужник властан, да наспрам имаоца менице употреби само оне одбране, које је према њему лично стекао, или које из саме менице потичу. — О. о. 8. марта, 1899. год., Бр. 2118

Меница је представник или сурогат новца, дакле, папир који сам у себи носи своју вредност, и по томе, сваки уредни сопственик менице, стицањем исте добија право на вредност из ње саме, без об-

зира на односе који би изван менице постојали између његових предходника. То излази из §. 108. Трг. Зак. по коме сопственост менице прелази од једнога лица на друго средством преноса. — О. о. 11. новембра, 1903. год., Бр. 9192.

По меничном праву пренос менице има то правно дејство, да индосатор на основу њега стиче оригинално, самостално право, тј. оно и онолико право које из менице потиче, а не изведено, деривативно право, тј. само онолико права, колико је индосант, преносилац менице имао. Отуда што је право индосатора који је уредним преносом легитимисан као сопственик менице, независно од права индосантовог, излази: да менични дужник не може употребити наспрам индосатора оне одбране, које би лично према индосанту имао, као што је то на против случај код преноса права учињеног по грађанском праву (§§. 29. и 867. Грађ. Зак.) већ се може послужити само оним одбранама, које би лично према индосанту имао, или које би из саме менице проистицале. — О. о. 17. децембра, 1907. год., Бр. 12986.

Ако је меница издата као пролонгациона, али пролонгант ову нову меницу не дадне на отплату старе већ је као самосталну пренесе на другог, онда дужник не може тиме да се брани према савесном притежатељу њеном. — О. о. 13. априла, 1909. год., Бр. 4276.

Прибављање менице у својину може да буде не само путем меничнога преноса (пуним или бланко преносом) него и грађанско правним преносом (цесијом). За прибављање својине на меници по Грађанскоме Законику, као и за сваку другу покретну

ствар, потребно је ово двоје: правни основ и закони начин прибављања (§. 226. Грађ. Зак.). Правни је основ прибављања сваки пуноважни правни посао као нпр. куповина, промена, наследство итд. А закони је начин прибављања предаја од стране сопственика односно његовог заступника или од стране суда. — По меничном праву за прибављање својине на меници довољно је формално овлашћење (формална легитимација), која се састоји у писменој забелешци на меници, којом се она отуђује и која забелешка неко одређено лице, или кад је неиспуњен пренос (бланко) сваког имаоца менице, на први поглед показује као сопственика њеног. Овде дакле није потребан правни основ ни фактичка (стварна) предаја менице, јер у саобраћају менице акт потписа све решава. — По грађанском праву за прибављање својине на меници тражи се, да тужитељ као сопственик докаже правни основ и предају, којима је спорну меницу у својину задобио; а по правилу још и то, да му је претходник био сопственик, јер за губитак својине на меници није довољан прост губитак детенције (тј. фактичке власти) или државине од стране сопственика, пошто овај може детенцију натраг добити. Ималац једне менице без уредног преноса, може доћи до њене државине баш и савесно, нпр. путем залоге, па ипак неће бити њен сопственик, а прави сопственик задобиће је натраг државинском тужбом. — Из свега овога јасно је, да сама државина, која нема свога правнога основа, који се код прибављања својине по Трговачком Законику (меничном праву) изражава уредним овлашћењем (меничним преносима), а у случају прибав-

љања својине по Грађанском Законику, грађанско правном цесијом, према §§. 867. и 868. Грађ. Зак., није довољна да легитимира имаоца менице као њеног пуноправног сопственика, ако нема меничног или грађанског преноса, као правног основа за савесну државину. Јасно је дакле, да проста државина не легитимира имаоца менице, као њеног сопственика, ако га као таквог, тј. сопственика не означавају преноси менични или грађански. — О. о. с. 7. априла, 1912. год., Бр. 4449.

Види §§. 109.—115. Трг. Зак

§. 109. Сваки пренос менице мора имати свој датум, он мора означити вредност, која је примљена за пренос, име и презиме онога, који је преноси, и име и презиме онога, на кога се наредбу она преноси.

== Уступање менице од стране сопственика у својину другоме било пре рока, било после рока плаћања, али пре него што је меница по §. 167. Трг. Зак. застарела, или и пошто је застарела и по §. 928. ж. Грађ. Зак. постала облигациони дуг, — може бити само преносом, и то у првом случају, док није застарела по §§. 109. и 110. Трг. Зак. а у другом случају грађанским преносом по §§. 867. и 868. Грађ. Зак. — О. о. 10. августа, 1902. год., Бр. 5004. — О. о. с. 8. октобра, 1902. год., Бр. 4822.

Кад који од споредних меничник дужника као регресни дужник, меницу плати и кад се и сама меница налази у његовоме притежању, онда се он и без формалног преноса на њега, има сматрати као

њен сопственик, пошто он није неко лице ван менице, па да би он тек преносом у смислу §§. 109. и 110. Трг. Зак. могао постати њен сопственик, већ је он као менични дужник већ на њој, па је као такав, исплативши меничну суму тим самим ступио у права њеног притежатеља, и задоволио право, да тражи наплату од главног меничног дужника. — О. о. 8. јануара, 1911. год., Бр. 187.

Види §§. 108. и 110.—115. Трг. Зак.

§. 110. Пренос важи и онда, кад преноситељ напише само своје име или своју фирму на леђи менице, оставивши за попуњење празно место.

== По §. 110. Трг. Зак. пренос важи и онда кад преноситељ потпише само своје име или своју фирму на леђи менице, оставивши за попуњење празно место. Али кад подносилац менице са таквим преносом тврди да је само пуномоћник преноситељев, онда суд као таквог и треба да га узме, како према наведеноме, тако и према §. 111. Трг. Зак. — О. о. 29. јуна, 1898. год., Бр. 6024.

Притежалац менице са бланко меницом њен је сопственик и ако су доцнији преноси потоњих индосаната, који су били извршени на полеђини менице, поништени, — па ма колико да их је било, само ако у тој радњи није било каквог кривичног дела. — О. о. 19. октобра, 1906. год., Бр. 9983.

Меница која је у смислу §. 928. ж. Грађ. Зак. постала грађанском обавезом изгубила је тиме своје преимунство из §. 110. Трг. Зак. — О. о. 21. марта 1908. год., Бр. 3203.

Кад је менични пренос неиспуњен, бланко пренос, дакле такав где преноситељ меницу преноси на новог сопственика њеног само потписом свога имена и презимена на полеђини, гисте, — §. 110. Трг. Зак. — онда је она постала исправа која гласи на доносиоца, и као таква преноси се простом предајом из руке у руку, због чега се сваки онај у чијим се рукама она налази сматра за савесног сопственика њеног, све дотле, док се противно томе не докаже, — §§. 221. и 866. Грађ. Зак. Ко има оверени препис такве менице има се са наведенога сматрати као савесни сопственик њен, без обзира на то, што се у потврди од стране власти каже, да се оригинал налази у рукама другог лица, и тако се има сматрати све дотле, док се противно не докаже. — О. о. 9. марта, 1909. год., Бр. 2991.

Кад се тужилац појављује по меници као њен притежатељ по бланко преносу (§. 110. Трг. Зак.), онда тај факт, што би тужени, као акцептант, утврдио да је меницу трасанту исплатио,¹ не може бити од утицаја на тражење тужиочево, пошто се тужени као акцептант, исплаћујући ову меницу лицу које је и само са њиме у солидарној обавези према притежаоцу, не може ослободити обавезе да ову исту меницу исплати тужиоцу, као једином њеном сопственику, и повериоцу свију потписника. — О. о. 5. маја 1909. год., Бр. 5400.

Види §§. 108., 109. и 111.—115. Трг. Зак.

§. 111. Ако пренос није устројен овако, као што предидући §. прописује, онда није уступање менице него само просто пуномоћје.

== Трасант који поднесе оригиналну меницу с уверењем новчаног завода, да је меница заводу исплаћена, сматра се да је сопственик менице и ако завод није учинио пренос на њега, јер се меница на коју задруга не полаже право налази у рукама његовим, а акцептант не наводи да је овај незаконитим путем дошао до менице. Према томе такав притежатељ менице довољно је легитимиран да тражи наплату. — О. о. 29. маја, 1904. год., Бр. 4973.

Види §§. 108.—110. и 112.—115. Трг. Зак.

§. 112. Кад се на меници напише већ толико преноса да се више преноситеља на њој потписати не може, онда се додаје меници наставак. Тај наставак ваља за меницу прилепити и утврдити печатом онога преноситеља, који се на истом први потпише.

Види §§. 108.—111 и 113.—115. Трг. Зак.

§. 113. Кад се пренесе меница почем је време за подизање протеста због неисплате протекло, онда онај, на кога је пренета добија права из пријема, ако је меница примљена, према пријемнику, и права накнаде према онима, који су меницу по истечењу овога рока пренели.

Види §§. 108—112., 144. и 115. Трг. Зак.

§. 114. Но ако је меница већ пре пренашања због неисплате протестирана била онда

онај, на кога је пренета добија само права свога преноситеља према примцу, издатељу и према онима, који су меницу до изисканог протеста пренели. Преноситељ овакве протестиране менице није менично обавезан.

Види §§. 108.—113. и 115. Трг. Зак.

§. 115. Строго се забрањује на пренашању старији датум ставити; ово ће се сматрати и казнити као кад когод лажну какву исправу начини.

Види §§. 108.—114. Трг. Зак.

VII. О заједничком јемству.

§. 116. Сви они, који су меницу потписали, њу примили или пренели, обавезани су један за другог јемствујући према њеном притежатељу.

== По §. 928. ж. Грађ. Зак. менице по истеку гет година постају облигациони дугови и имају се ценити као грађанске обавезе. Ценени у том случају меницу као грађанску обавезу, меничном дужнику се имају признати све оне одбране према притежаоцу менице, које би он и наспрам лица, које је притежаоцу менице ову уступило, могао да употреби, — §§. 867., 868. и 869. Грађ. Зак. противно оном, што по §. 116. Трг. Зак. важи код менице док није постала облигација. — О. о. 21. децембра, 1905. год. Бр. 10671.

Кад се из осудног решења види, да је обавеза, на чије су испуњење осуђени тужени, менична, — то, како су по §. 116. Трг. Зак. дужници менични солидарно обавезни, и ако реч солидарно није изрично употребљена у осудном решењу, ипак се оно има разумети тако, да су дужници, које је притежатељ менице тужио за неисплату дуга, на плаћање овога дуга солидарно осуђени, јер дуг, који су они осуђени да плате, произилази из менице. — О. о. с. 21. октобра, 1892. год., Бр. 8726.

Кад је утврђено да је на време подигнута тужба због неисплате и да су решењем осуђени сви подписници на меници онда, ма да је меница према §. 928. ж. Грађ. Зак. после пет година изгубила своје менично преимућство, ипак је задржала свој менични карактер односно постојања меничних уговора закључених између лица на овој потписаних, а по томе и важности њихове меничне обавезе, која се има расправити с обзиром на прописе §§. 116. и 140. Трг. Зак. — О. о. 26. априла, 1904. год., Бр. 3199.

Види §. 140. Трг. Зак.

VIII. О нарочном меничном јемству (авалу).

§. 117. Исплата менице, осим пријема и преноса, може се обезбедити и нарочним меничним јемством.

== Авал се може усмено уговорити, па ако се порече, може се и главном клетвом доказивати. — О. о. 31. децембра, 1898. год., Бр. 10652.

Види §. 118. Трг. Зак.

§. 118. Јемство ово даје се од трећег лица, које се као јемац потпише или на самој меници или изда особито за то писмено. Овај јемац обвезује се заједнички и оним истим начином, као што су обвезани издатељ и преноситељи, ако дотичне стране нису друкчије уговориле.

== Према §. 90. Трг. Зак. јемац за издатеља или преноситеља одговара само с оним за кога је јемчио, а према §. 118. Трг. Зак. јемац се обавезује заједнички и оним истим начином, као што су обвезани издатељ и преноситељи, ако дотичне стране нису друкчије уговориле; према томе, дакле одговорност меничнога јемца, авалисте, солидарна је са оним за кога је он јемство дао. — О. о. 1. априла, 1891. год, Бр 2307.

Види §. 118. Трг. Зак.

IX. О плаћању.

§. 119. Меница има се исплатити или монетом у њој за исплату означеном; или монетом, која на месту плаћања законит течај има.

Види §§. 120.—133. Трг. Зак.

§. 120. Ко плати меницу пре рока, плаћа је на своју одговорност.

Види §§. 119., и 121.—133. Трг. Зак.

§. 121. Онај, који плати меницу на одређени рок и без сваке забране, сматра се да је пуноважно ослобођен.

Види §§. 119., 120. и 122.—133 Трг. Зак.

§. 122. Притежатељ менице не може се приморати да новце за њу узме пре одређеног за исплату рока.

Види §§. 119.—121. и 123.—133. Трг. Зак.

§. 123. Исплата менице учињена на другу, трећу, четврту итд. пуноважна је ако се на исплаћеној стави, да се том исплатом вредност свију уништава.

Види §§. 119.—122. и 124.—133. Трг. Зак.

§. 124. Онај, који плати другу, трећу, четврту итд. меницу, а не узме натраг ону, на којој се његов пријем налази, не ослобођава се том исплатом спрам онога, у кога се рукама његов пријем налази.

== Пропис §. 869. Грађ. Зак. важи само за случајеве где су у спору тражбине грађанске природе а не и трговачке, јер за исплату меничних дуговања вреди §. 124. Трг. Зак. по коме онај, који меницу плати, има да узме натраг свој пријем (меницу), у противном случају не ослобођава се обавезе према сопственику менице, ако би она у друге руке прешла. — О. о. 10. јануара, 1890. год., Бр. 82.

Види §§. 119.—123. и 125.—133. Трг. Зак.

§. 125. Исплата се не може одрећи, осим ако се меница изгуби или ако притежатељ падне у презадужено стање.

Види §§. 119.—124. и 126.—133. Трг. Зак.

§. 126. Ако се меница непримљена изгуби, онај коме је она принадлежала има право тражити, да му се исплати друга, трећа, четврта итд.

Види §§. 119.—125. и 127.—133. Трг. Зак.

§. 127. Ако ли се примљена меница изгуби, онда друга, трећа, четврта итд. не може се друкчије платити, него по наредби суда и на дато јемство.

Види §§. 119.—126. и 128.—133. Трг. Зак.

§. 128. Ако онај који је меницу изгубио, била она примљена или непримљена, не може показати другу, трећу, четврту итд. он ипак може захтевати да му се изгубљена исплати, а измирење ово добиће пресудом надлежног суда, ако право сопствености на меницу књигама посведочи и јемство да. Ако не да јемство а тражи да му се изгубљена меница исплати, може искати да се сума, колико вредност менице износи, у судске руке положи.

Види §§. 119.—127. и 129.—133. Трг. Зак.

§. 129. Ако се исплата одрекне на захтевање у двама предреченим §-има, притежатељ изгубљене менице задржава сва своја права средством протеста. Акт овај мора се начинити други дан, кад је изгубљеној меници рок за исплату био. Овај протест мора обзнањен бити издатељу и преноситељима за време и по начину за обзнањивање протеста више одређеном.

== Кад извесно лице поднесе суду препис изгубљене менице и тражи да му суд изда менични протест због неисплате нестале менице, онда је суд по смислу §§. 129. и 150. Трг. Зак. дужан да изда тражени менични протест. Ово у толико пре, што је менични протест одржање у обавези и меничних жираната, а питање колико ће они одговарати по тој обавези и колико ће вредити та нестала меница, то ће показати судска пресуда. — О. о. 20. фебруара, 1892. год., Бр. 1626.

Види §§. 119.—128. и 130.—133. Трг. Зак.

§. 130. Онај, чија је меница изгубљена, да би другу набавио, треба да се обрати свом преноситељу (жиранту) који је дужан дати му своје име и сво старање употребити, да може дејствовати против даљег преноситеља, док од једног до другог идући до издатеља менице не доспе. Но онај, чија је изгубљена меница мора сав трошак поднети.

Види §§. 118.—120. и 131.—133. Трг. Зак.

§. 131. Обвезности јемца у §§. 127. и 128. престају по истечењу 3. године, ако за ово време не буду у том предмету ни тражења ни тужбе пред судом.

Види §§. 119.—130., 132. и 133. Трг. Зак.

§. 132. Почасне исплате на рачун менице дужан је потражитељ примати, а за остатак неплаћене суме протест подићи. Почасне исплате спадају на олакшицу и издатељу и преноситељима.

Види §§. 119.—131. и 133. Трг. Зак.

§. 133. Суд не може никакав рок за исплату менице продужити.

Види §§. 119.—132. Трг. Зак.

Х. О плаћању посредствовањем.

§. 134. Меницу протестирану може платити посредственик или за част издатеља или за част кога од преноситеља.

Ово посредствовање плаћања значиће се у самом протесту или придатку к истом.

== По §. 135. Трг. Зак. само протестирану меницу може посредник платити за част кога меничнога обвезника, али у том случају то по посредовању плаћања мора се у самом протесту или додатку

истог означити. — О. о. 10. августа, 1902. год., Бр. 4822.

Види §. 135. Трг. Зак.

§. 135. Онај, који посредствовањем меницу исплати, ступа у права притежатеља, али је дужан испунити и све обвезаности, које су за притежатеља прописане. Ако је плаћање посредствовањем учињено за част издатеља, онда су сви преноситељи ослобођени. Ако ли је учињено за част кога од преноситеља, сви после овог следејући ослобођавају се од својих обвезаности. Ако има њих више, који хоће посредствовањем меницу да плате, исплата ће се онога претпоставити којом се највише њих од обвезаности ослобођавају. Ако се онај јави да је плати, на кога је она вучена, па је због непријема протест изискат, он ће над свима другима првенство имати.

Види §. 134. Трг. Зак.

ХІ. Права и дужности притежатеља.

§. 136. Притежатељ менице вучене у Европи, осим Исландије и острва Ферерских, да се плати у Србији одмах по виђењу, на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, дужан је тражити да му се

иста плати или прими за три месеца, рачунајући од њеног датума.

Рок од шест месеци опредељује се за приморске азијске и африканске земље дуж средоземног и црног мора и за острва истим морима припадајуће. А за друге ваневропске земље, Исландију и Ферерска острва рок је од осамнаест месеци. Исти више означени рокови имају места против притежатеља менице, која се вуче у Србији а да се одмах по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу плати у којој од предизложених страних земаља.

Види §§. 137.—148. Трг. Зак.

§. 137. Притежатељ менице дужан је захтевати да му се ова исплати оног дана, кад јој је рок исплати определен.

== Кад се издавач менице не брани да на меници његов потпис не одговара пропису тач. 5. §. 80. Трг. Зак., дакле признаје и прима сва менична права и дужности, онда ни прималац или акцептант не може да потре важност менице као несумњиве обавезе у коју је ушао у смислу §. 91. Трг. Зак. пријемом менице. Његов пријем према §. 87. Трг. Зак. потврђује да је он од издавача примио потребну суму за измирење менице, као и да су потпис издавача и његов домицил истинити. Акцептант је могао одрећи акцепат не улазећи никако у обавезу, али после

пријема менице остаје у обавези, баш да је име издавача подметнуто. Сем тога кад је издавач у исто време и притежалац менице, његова права и дужности могу бити цењени по §. 137. Трг. Зак., али ни у колико не зависе од изговора акцептантова. — О. о. 9 јуна, 1899. год., Бр. 5221. — О. о. с. 3. августа, 1899. год., Бр. 5643.

Види §§. 136. и 138.—148.

§. 138. Ако се у одређени дан меница не исплати, мора се одмах првог дана за овим протестом, који се зове протест због неисплате, доказати како је исплата изостала.

Ако је поменути дан празнични био, онда одма други дан.

== Приликом стављања обезбеђења суд се не може по званичној дужности упуштати у оцену: је ли меница протестована или не, јер изостанак протеста представља једну врсту застарелости обавезе, која се само по захтеву интересоване стране може у обзир узети. — О. о. 24. септембра, 1896. год., Бр. 8244.

За јемца за издатеља није потребан протест па да остане у обавези. — О. о. 11. децембра, 1874. год., Бр. 4965.

Меница непротестована и после пет година задржава обвезну снагу. — О. о. 12. фебруара, 1870. год., Бр. 303.

За задржање жиранта у обавези апсолутно је нужен услов протестовање менице према §. 138.

Трг. Зак. — О. о. 5. априла, 1904. год., Бр. 1753.

Види §§. 136., 137. и 139.—148. Трг. Зак.

§. 139. Притежатељ менице није разрешен од изискивања протеста због неисплате нити тиме, што има протест због непријема, ни због смрти или презадужености онога, на кога је меница вучена. Ако је пријемник пао у презадужено стање пре рока за исплату одређеног, притежатељ може протестирати и накнаду тражити.

== По §. 139. Трг. Зак. притежалац менице може и пре рока изискати протест због неисплате кад је пријемник, акцептант исте пао под стечај; а тако исто и накнаду тражити. Па како по §. 140. Трг. Зак. има право да се за наплату обрати на кога хоће од потписника протестиране менице то се не може одбити са разлога као да није испунио услов из §. 399. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 27. октобра, 1899. год., Бр. 3987.

Притежатељ менице не разрешава се по §. 139. Трг. Зак. дужности тражења протеста због презадужености дужника на кога је меница вучена и ако је акцептант пао у презадужено стање пре рока за исплату. — О. о. 22. марта, 1903. год., Бр. 2833

Према наређењу друге тачке §. 139. Трг. Зак. притежалац менице може на основу изискатог протеста тражити обезбеђење од осталих потписника пре истека меничног рока само ако пријемник падне у презадужено стање, а не и који други менични обвезник. — О. о. 30. јуна, 1904. год., Бр. 6703.

Кад је законодавац у случају акцептантовог пада под стечај дао притежатељу менице право, да од трасанта и пре рока тражи наплату своје меничне тражбине, — онда је несумњиво да се при паду акцептантовом под стечај тим пре мора претпоставити да постоји и сама опасност меничне тражбине, јер иначе законодавац не би дао притежатељу могућност да своју тражбину од осталих меничних обвезника реализира и пре рока. — О. о. 30. децембра, 1904 год., Бр. 12431.

Види §§. 136 —138. и 140.—148. Трг. Зак.

§. 140. Притежатељ протестиране због неисплате менице може тражити да му плате посебице или издатељ, или који од преноситеља, или скупа издатељ и сви преноситељи. Ово исто право припада сваком преноситељу против издатеља и преноситеља који му претходе.

== Кад је утврђено да је на време подигнута тужба због неисплате и да су решењем осуђени сви потписници на меници, онда ма да је меница према §. 928. ж. Грађ. Зак. после пет година изгубила своја менична преимућства, ипак је задржала свој менични карактер односно постојања меничних уговора закључених између лица на овој потписаних, а по томе и важности њихове меничне обавезе, која се има расправити с обзиром на прописе §§. 116. и 140. Трг. Зак. — О. о. 26. априла, 1904. год., Бр. 3199.

Менични дужник који би меницу исплатио, има према §§. 140.—145. Трг. Зак. права да тражи наплату, регрес од меничних дужника, својих предход-

ника, али не од лица која су се после њега менично обвезала, пошто ова исплатом менице од свога претходника испадају из обавезе. — О. о. 17. септембра, 1904. год., Бр. 8541.

По §. 140. Трг. Зак. сви потписници на меници одговорни су њеном притежатељу солидарно. Он може наплату дужне меничне суме тражити од свију заједно. Према томе тај факат, што је за обезбеду дужне суме по меници, по којој се стечај тражи њеном издатељу, већ стављена забрана на покретност акцептанта, без икаквог је утицаја на питање, да ли је притежатељ обезбеђен у своме потраживању забраном према акцептанту, нити се притежатељ по томе основу може од траженог стечаја одбити. — О. о. 17. августа, 1909. год., Бр. 8465.

По §. 140. Трг. Зак. притежатељ менице, која је због неисплате протестирана, може тражити, да му је плате сви потписници на њој. Таква је меница, дакле, потпун доказ о поверилачком праву притежатеља менице према потписницима, као и обавези ових на плаћање меничне суме притежатељу, као повериоцу; а само у случају §. 146. Трг. Зак., издатељ менице (трасант) није обвезан притежатељу, ако би доказао да је о року пријемник био снабдевен покрићем. Према наведеном, догод је меница у рукама повериоцем, она је доказ о постојању дуга, за ко и су одговорни сви потписници менични, а на њима је, по општим правилима о доказивању у §. 178. Грађ. Суд. Пост., дужност доказати, да је дуг исплаћен или да меница није дата њеном притежаоцу као доказ о дугу, већ ради другог чега, исто онако, као што и код грађанских обавеза, —

§. 194. Грађ. Суд. Пост. и §§. 896., 898. и 899. Грађ. Зак., — док су исправе у рукама повериоцем, претпоставка је, да дуг није плаћен, ако дужник нема уредну признаницу о исплати дуга. — О. о. 12. марта, 1914. год., Бр. 1659.

Види §§. 136.—139. и 141.—148. Трг. Зак.

§. 141. Ако се притежатељ менице посебице за исплату менице обрати своме претходнику, он треба овоме да достави протест, па ако овај не плати, да га позове у суд најдуже за 15 дана, рачунајући од дана издатог протеста, ако претходник не пребива даље од 10 сати растојања. Време за претходника живећег даље од 10 сати од места у коме се меница исплатити морала, продужиће се за сваку даљину од 5 сати више с једним даном.

== По §. 141. Трг. Зак. притежатељ менице дужан је да о протесту подигнутом због неисплате извести жиранта и издаваоца па да их онда, ако од њих не буде измирен, у року од најдаље 15 дана од издатог протеста тужи суду тражећи накнаду и регрес. А ако то не учини он према §. 167. Трг. Зак. губи и према њима право на накнаду. — О. о. 25. маја, 1889. год., Бр. 2125.

Трасант не испада из обавезе само зато што му протест није достављен. Пропис §. 141. Трг. Зак. не тиче се трасанта, јер за овога у опште и није потребан менични протест, па према томе не мора му се ни достављати. Издатељ менице је главни дужник

и као такав, може се, по §. 146. Трг. Зак. ослободити меничне одговорности само кад докаже да је акцептант био о року снабдевен новцем. — О. о. 14. новембра, 1896. год., Бр. 10128.

Речи у §. 141. Трг. Зак. „позове у суд“ имају се свакако разумети у томе смислу, да је притежалац менице протестоване због неисплате, дужан да у року који тај §. одређује, даде суду тужбу у правом смислу т. ј. регресну тужбу а није, за одржање претходника у обавези довољно ако је он у истом року забрану по §. 148. Трг. Зак. тражио. Да је то тако, види се са ових разлога: 1. Што расправа менично правних односа судским путем бива, по правилу спором, а за заснивање спора потребна је тужба у правом строгом смислу, те је према овоме природније узети, да је законодавац у §. 141. Трг. Зак. имао у виду само такву тужбу, а не и акт којим би притежалац менице забрану тражио, коме се акту не може признати карактер тужбе у правом смислу, као што то и §§. 386., 387. и 394. тач. 4. Грађ. Суд. Пост. показују, и којим се тражењем поверилац у сваком поједином случају и не користи. — 2. Што се из осталих наредаба законских, које после §. 141. Трг. Зак. долазе и о истој материји говоре, јасно види да „позивање у суд“ преносилаца и издаваоца менице има да буде регресном тужбом. Тако у §. 142. Трг. Зак., где је у начелу реч о ономе о чему и §. 141. говори, употребљене су речи: „*тужба ће се подићи* противу издатеља“; §. 143. предвиђа да рок о коме је реч у томе §-у „тече од дана кад је противу њих (предходника) тужба подигнута“; а у §. 144. законодавац је био најодређенији јер се ту

наводи „тужба за накнаду“. — 3. Што се у горе наведеним §§-ма забрана нигде не спомиње, већ о забрани — запту — говори специјална одредба §. 148. који после тих §§-а долази; и што речи у §. 148. „осим мера прописаних за тражење наплате“, јасно показују да забрана не долази у мере притежаоца менице за наплату о којима се говори у прописима које §. 148. предходе. — 4. Што §§. 144. и 147. у којима се набрајају мере, које притежалац менице у циљу наплате менице предузима, показују, да су овде „позив у суд“ и „тужба за накнаду“, једно исто, јер у §. 144. поред „тужбе за накнаду“, нису употребљене и речи „позив у суд“, а опет у §. 147. поред „позива у суд“, не спомиње се и „тужба за накнаду“. — 5. Што је на послетку, притежалац менице протестоване због неисплате, поред права да тражи забрану у смислу §. 148., овлашћен §-ом 153. Трг. Зак. да на издаваоца или на кога од преносилаца вуче повратну меницу, али он ипак, повлачећи повратну меницу, није законом ослобођен, да у законском року „поднесе суду регресну тужбу“ противу својих предходника за наплату старе менице, ако му у томе року повратна меница не би плаћена била. — Дакле, по §. 141. Трг. Зак. притежалац менице протестоване због неисплате, има свога предходника да „позове у суд“ тужбом за накнаду, у року који тај параграф предвиђа, а да за одржање предходника у обвези није довољно то, ако би он, у томе року, тражио забрану на покретност меничних дужника у смислу §. 148. Трг. Зак. — Нач. о. о. с. 5. јуна, 1906. год., Бр. 6208.

Према јасној одредби §. 141. Трг. Зак. петнаесто дневни рок предвиђен у овоме законском пропису има

да се рачуна „од дана издатог протеста“, а не од дана када је протествовање менице код суда тражено. — О. о. 12. септембра, 1905. год., Бр. 8598.

Тачно је то, да је притежалац менице, ако се ова о року не плати, дужан по §. 138. Трг. Зак. изискати протест због неисплате. Тачно је и то, да притежалац менице по §. 141. Трг. Зак. мора доставити изискани протест своме претходнику, ако се овоме обраћа за наплату, па ако овај не би меницу платио, дужан је и тужбу за наплату у одређеном року подићи. Али није тачно то, да се овај протест мора изискати и због издатеља менице, и ако се то не учини, да он испада из меничне обавезе, јер се ови прописи §§. 140. и 141. Трг. Зак. не односе нити говоре о последицама, које ће наступити за издаваоца менице према притежаоцу, ма био он преносилац, већ само о преносачима, жирантима, према притежаоцу; а за издаваоца, као на реду првог меничног обвезника, и акцептанта, због кога се никад протест не мора ни подизати, — вреде наређења из §§. 144., 146. и 147. Трг. Зак., а из ових законских прописа, нарочито из §. 146. Трг. Зак. јасно се види, да се издавалац не ослобођава меничне обавезе према притежаоцу, ма да меница и није протествована, сем ако докаже, да је акцептант о року плаћања био снабдевен меничним покрићем. — О. о. 30. децембра, 1891. год., Бр. 9561.

По §. 141. Трг. Зак. поверилац има жиранта да „позове у суд“, односно тражи забрану на његову имаовину у року од 15 дана, рачунајући од дана издатог протеста, иначе жирант испада из обавезе после тога рока. Ствар не мења то што је акт којим

је поверилац што је забрану тражио последњег дана рока предат пошти ни повратни рецепис, јер овде није меродаван §. 119. Грађ. Суд. Пост., који се поглавито односи на процесне актове у парницама, већ §. 381. Грађ. Суд. Пост., по коме поверилац право залогe има од онога дана кога је обезбеђење захтевао. Да је овај дан дан пријема акта у суду а не дан његове предаје пошти на повратни рецепис види се по томе што §. 381. обухвата и прибелешку а односно ове, као дан стицања задолге сматра се онај дан кога је прибелешка у деловодни протокол интабулација и прибележака уписана, — чл. XVII и XX Уредбе о интабулацији. Да је у овом случају за решење питања да ли је поверилац тражио забрану у року о коме је реч од важности дан пријема акта у суду, показују и прописи §. 376. Грађ. Суд. Пост. и §. 24. Стен. Пост., према којима суд не би могао одобрити забрану, тражену актом, послатим поштом, ако би овај акт суд примио пошто је стечај над имовином дужниковом већ отворен. — О. о. 8. маја, 1906. год., Бр. 4951.

Према §. 141. у вези са §. 143. Трг. Зак. неопорно је да притежалац менице, пропуштајем рока у њему означеног губи право на регресну тужбу према предходнику, односно да се овај ослобођава своје обавезе. Тај рок пак има се према одредби §. 141. Трг. Зак. рачунати од дана издатог протеста притежаоцу менице, јер се у поменутој одредби изрично каже „ако се притежалац менице посебице за исплату менице обрати своме претходнику, он треба овоме да достави протест, па ако овај не плати да га позове у суд најдаље за петнаест дана, рачуна-

јући од дана издатог протеста*. Кад ће се издати протест притежаоцу, то зависи од фактичке могућности суда, јер то зависи од послова судских, реда и броја протестованих меница. То је несумњиво, јер рока за то нема одређеног, као што је несумњиво и то, да Трговачки Законик никојом одредбом није опет ставио у дужност притежаоцу менице, да дату меницу суду на протест сам изискује или добавља од суда у овом или оном року. Зато се не може узети да има небрижљивости од стране притежаоца менице, што није од суда тражио да му се изда протест раније, него што је то сам суд учинио. — О. о. с. 10. феаруара, 1907. год., Бр. 737.

Пропис §. 119. Грађ. Суд. Пост. не може имати примене на регресну тужбу из §. 141. Трг. Зак., прво зато, што је у §. 141. Трг. Зак. изречно казано, да ће притежалац менице свога претходника позвати у суд најдаље за петнаест дана од дана изискатога протеста, из чега излази, да он мора тужбу у тме року непосредно суду предати; — а друго и за то, што је пропис наређења §. 119. Грађ. Суд. Пост. изузетак од општег правила, да се сваки акт предаје непосредно суду и он, као одредба процесног законика важи само за рокове предвиђене у Грађ. Суд. Поступку а не и за рокове из Трг. Законика као материјалнога закона у коме је предвиђен рок за регресну тужбу. — О. о. 12. фебруара, 1910. год., Бр. 1762.

Чл. 15. Зак. о пречишћавању рокова односи се на процесне рокове, који нису везани за губитак самога права, који своју санкцију налази у одредбама материјалнога закона. По том законском пропису

истичу само они процесни рокови, пропуштање којих је везано за губитак права, као нпр. губитак права наплате према регресним дужницима из §. 144. Трг. Зак., због неподизања регресне тужбе у року предвиђеном у §§. 141.—143. Трг. Зак., — важи пропис чл. 4. Закона о пречишћавању рокова. — О. о. 26. марта, 1914. год., Бр. 2596.

Види §§. 136.—140. и 142.—148. Трг. Зак.

§. 142. За менице вучене из Србије а да се плате изван Србије у Европи, осим Исландије и острва Ферерских, па су протестиране, тужба ће се подићи противу издатеља и преноситеља у Србији живећих за три месеца; ако је вучена меница за приморске азијске и африканске земље дуж средиземног и црног мора или за острва истим морима принадлежећа, за шест месеци; а ако је за друге ваневропске земље, Исландију и Ферерска острва за 18 месеци.

Види §§. 136.—141. и 143.—148. Трг. Зак.

§. 143. Ако се пак притежатељ менице обрати уједно и против преноситеља и издатеља, онда он према сваком од њих има право на рокове у предидућем §. означене. Тако исто сваки преноситељ има право обратити се у предмету поменуте тражбине или на појединог или на све своје претходнике у течају више опредељених рокова. Рок за ове тече од дана, кад је противу њих тужба подигнута.

== Према §. 141. у вези са §. 143 Трг. Зак. неоспорно је да притежалац менице попуштајем рока означеног, губи право на регресну тужбу према претходнику, односно, овај се ослобођава обавезе. Али према одредби §. 141. Трг. Зак. овај се рок има рачунати од дана издатог протеста притежаоцу менице, јер се у поменутој законској одредби изрично каже „рачунајући од дана издатог протеста“. Кад ће се издати протест притежаоцу менице то зависи од послова судских, реда и броја протестованих меница. То је несумњиво, јер рока за то нема одређеног, као што је несумњиво и то, да Трг. Законик никојом одредбом није опет ставио у дужност притежаоцу менице, да дату меницу суду на протест сам изискује и добавља од суда у овом или оном року. — О. о. с. 10. фебруара, 1907. год., Бр. 737.

По §. 143. Трг. Зак. сваки преноситељ има право обратити се тужбом на све своје претходнике у течају рока предвиђеног у §§. 141. и 142. Трг. Зак. и рок овај има им се рачунати од дана када је противу њих тужба подигнута. Жирант по меници, које је исплатом постао сопственик пре истека рока од 15 дана од дана изискатог протеста, према поменутом законском пропису имао је тужбу своју противу претходника на истој меници, подићи не у року од 15 дана од дана изискатог протеста, већ у истом року од дана, када је постао притежаоцем исте, пошто се има узети, да је онога дана, када је меницу исплатио притежаоцу, на плаћање исте тужбом од овога опоменут. Претходник његов према томе не испада из обавезе у року од 15 дана од дана изискатог протеста. — О. о. 16. марта, 1909. год., Бр. 3342.

Види §§. 136.—142. и 144.—148. Трг. Зак.

§. 144. По истеку вишепоменутих рокова: — за поднашање (презентирање) менице одмах по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, — за протест због неисплате, — за подизање тужбе на накнаду, — притежалац менице губи сва права противу преноситеља.

== Према §§. 141., 144. и 146. Трг. Зак. ако се притежалац менице не обрати својим претходницима регресном тужбом у року од петнаест дана, рачунајући од дана издатог протеста, онда губи сва права па дакле и право наплате менице, али само према преноситељима, а изузетно ово право губи и према издатељу, ако овај докаже да је пријемник био снабдевен новцима о року плаћања. С тога се притежалац не може одбити од свога тражења према издатељу само зато, што је регресну тужбу подигао после рока од петнаест дана од дана издатог протеста, кад издатељ, да би се обавезе ослободио, треба у таквом случају да докаже још и то, да је о року акцептанта био снабдео покрићем. — О. о. 2. септембра, 1908. год., Бр. 8276.

По §. 141. Трг. Зак. поверилац по извесној меници дужан је, да у тамо означеном року, после изискатог протеста, „позове у суд“ тужбом онога свога претходника кога у обавези хоће да задржи и да од њега истом тужбом наплату тражи, иначе он ово право према §. 144. Трг. Зак., према њему губи. Према томе, ако у означеном року ова тужба не би била предата, она не може имати то дејство,

да задржи у обавези онога претходника противу кога је дата, без обзира на §. 119. Грађ. Суд. Пост., пошто се наређење овога законскога прописа односи на процесне акте у парници, а не и на тужбе, за које је у материјалном закону учињено особено наређење. — О. о. 4. новембра, 1909. год., Бр. 12004.

Види §§. 136.—143. и 145.—148. Трг. Зак.

§. 145. Тако исто губе и преноситељи право на накнаду против претходника после више-означенога рока, и то сваки колико се кога тиче.

== Питање о пропусту рока од страхе притежатеља менице, може се истаћи и у апелати. — О. о. с. 21. јануара, 1902. год., Бр. 561.

Види §§. 136.—144. и 146.—148. Трг. Зак.

§. 146. Исто тако губе ова права притежатељ и преноситељи према издаатељу самом, ако овај докаже да је пријемник био снабдевен с новцима о року плаћања. У овом случају притежатељ менице има право тражбину своју управити само противу онога, на кога је меница вучена.

== Менично правна обавеза издавачева, по меници која је услед застарелости постала облигацијом, који није доказао, да је послао покриће акцептанту, није према §. 146. Трг. Зак. угашена, већ као и акцептантова, по истеку од пет година постаје облигационим дугом. — О. о. с. 10. октобра, 1897. год., Бр. 6788.

Није тачно гледиште, да се противу издаваоца меничне обавезе, по наређењу §§. 138. и 141. Трг. Зак. мора изискати протест због неисплате и овај му се доставити у року овим законским наређењима одређеном, — јер се издавалац менице, као творац такве исправе, може по §. 146. Трг. Зак. да одбрани од плаћања и одговорности само тако, ако докаже да је акцептант о року плаћања био снабдевен са новцем. — О. о. 25. маја, 1891. год., Бр. 3421.

Трасант остаје у обавези и без протеста. — О. о. 6. јуна, 1880. год., Бр. 3450.

Издаваоц се по §. 146. Трг. Зак. ослобођава меничне обавезе само тада, кад докаже да је снабдео новцем акцептанта о року менице; а док то не докаже он остаје у обавези и без протеста због неисплате. — О. о. 10. августа, 1898. год., Бр. 6071.

По §. 146. Трг. Зак. издавалац менице одговара меничном притежаоцу и без икаквог протеста, и од те се обавезе може ослободити само онда, ако докаже, да је, о року плаћања, акцептант био снабдевен новцем, покрићем менице. Ствар не мења то, што у §. 148. Трг. Зак. стоји, да је притежатељ протестиране због неисплате менице властан да узапти ствари издаваоца менице и осталих меничних дужника. У томе се законском пропису спомиње протест за то, што је правило да притежалац менице, ако му ова о року не би плаћена била, протест изиште по §. 138. Трг. Зак.; међу тим као што је речено притежалац менице може и без таквог протеста тражити наплату менице од издаваоца њеног, а кад му закон даје то веће право, право наплате, онда је он овлашћен и на оно што је мање, — да

тражи обезбеђење, забрану према издаваоцу, којом се наплата менице само осигурава. У осталом израз „протестиране због неисплате менице“ употребљен је и у §. 140. Трг. Зак., где је реч о наплати менице од издаваоца, па ипак, по §. 146. Трг. Зак. издавалац менице и без тога протеста стоји у меничној обавези наспрам притежаоца менице, док не би доказао, да је акцептант о року плаћања новцем снабдевен био. — О. о. 8. августа, 1907. год., Бр. 7705.

Кад по §. 146. Трг. Зак. притежалац менице губи право наплате према издатељу исте, у случају кад овај докаже да је акцептант о року био снабдевен покрићем, и кад издатељ тражи задржање осудног решења од извршења баш са тога разлога, онда га суд од овога тражења не може одбити кратким путем, оцењујући на тај начин доказе, које је он за утврђење тога факта поднео, јер по §. 449. Грађ. Суд. Пост. кратком суђењу има места само у случају, кад је право тужночево несумњиво а тако исто и обавеза туженога, а за такво се право тужночево у овом случају не може сматрати, услед напред поменутога факта, који је тужена страна истакла. — О. о. 26. маја, 1908. год., Бр. 5397.

Види §§. 136.—145., 147. и 149. Трг. Зак.

§. 147. Губитак у предидућа три §-а опредељени престаје на корист притежалаца противу издатеља или противу оног од преноситеља, који је по истечењу рока одређеног за протест, за обзнану истог или за позив у суд, рачуном, подмирењем једног потраживања за

друго, или другим којим начином суму за исплату менице потребну примио.

Види §§. 136.—146. и 148. Трг. Зак.

§. 148. Осим мера прописаних за тражење наплате, притежалац протестиране због неисплате менице, има и то право, да посредством суда ради своје безбедности узапти ствари покретне издатеља, пријемника и преноситеља.

== Кад акцептант падне у презадужено стање, онда поверитељ може тражити обезбеђење исплате од трасанта и пре рока. — О. о. 27. октобра, 1889. год., Бр. 3987.

Осим права које је притежаоцу менице дато по §. 140. Трг. Зак., право да од свих дужника тражи наплату меничног дуга, он има још и право, по §. 148. Трг. Зак., да се за наплату меничног дуга обезбеђује забраном на имаовину свих меничних дужника, дакле, да и на тај начин у одређеном року позива дужнике код суда да му дуг плате, — §. 141. Трг. Зак. И кад је менични притежаоц тражећи претходно забрану на покретност свих меничних дужника, изабрао овај пут, да дужнике позове у суд ради исплате дуга, — онда је на њему дужност, да овај акт одобрене забране одржи у важности, тј. да према §. 386. Грађ. Суд. Пост. у року подигне тужбу за наплату. — О. о. 18. марта, 1906. год., Бр. 2879.

Протест је потребан у томе циљу, да би ималац менице могао тражити наплату од регресних менич-

них дужника, — §. 144. Трг. Зак. — То пак што се у §. 148. Трг. Зак. спомиње протест због неисплате, не значи да је протест у сваком случају потребан, већ ту законодавац предвиђа нормалан случај, да је меница у смислу §. 138. Трг. Зак. протестована, међутим акцептајнт, па шта више и издавалац менице могу бити осуђени на плаћање меничне суме и без протеста, — §. 149. Трг. Зак. — О. о. 28. новембра, 1907. год., Бр. 12866.

Види §§. 136.—147. Трг. Зак.

ХИ. О протесту.

§. 149. Протест због непријема или неисплате мора се подићи по правилу за то прописаном код трговачког, гди овог нема код окружног суда, а гди ни овог нема код среске полицајне власти или код извршитеља судског.

== Како је §. 149. Трг. Зак. својим исцрпним и одређеним наређењем огласио за надлежног да изда протест због непријема или неисплате само првостепени односно трговачки суд, а где њега у месту не би било, среску полицијску власт, тиме је прећутно искључио сваку другу власт, па следствено и општинске судове. Како издавање протеста, које се састоји у констатовању надлежне власти да меница није на захтев примљена или исплаћена, долази у ону врсту послова у коју и оверавање исправа и изјава приватних лица, а не у чисто полицијску функцију, то би се могло узети, према духу закона, да се они могу подизати увек и код општинских судова, који по чл. 94. Зак. о општинама и иначе у

извесном смислу врше функције полицијских власти. Па како су општински судови по тач. а §. 6. Грађ. Суд. Пост. надлежни да суде спорове о меничним потраживањима до 100.—дин. закључно, то се према томе има узети да су надлежни и да издају протесте због непријема или неисплате, само за менице у вредности до 100.—динара закључно. Према томе: протести због непријема или неисплате могу се подићи само код првостепеног односно трговачког суда или код среске полицијске власти, а код општинског суда само за менице до 100.—дин. закључно, кад у месту нема ни трговачког ни првостепеног суда нити среске полицијске власти. — О. о. с. 3. јануара, 1911. год., Бр. 14639.

Види §§. 89., 90. и 150. — 152. Трг. Зак.

§. 150. У протест треба преписати меницу од речи до речи, пријем, пренос и онога, који је тамо означен да је по потреби исплати; даље, да је понуђен да меницу исплати, присуство или одсуство онога који треба да плати, узроке неплаћања, немогућност или нехтење подписати се, и напослетку дан, месец и годину изиска-тога протеста.

== Кад извесно лице поднесе сулу препис изгубљене менице и тражи да му суд изда менични протест због неисплате нестале менице, онда је суд по смислу §§. 129. и 150. Трг. Зак. дужан да изда тражени менични протест. Ово у толико пре, што је менични протест одржање у обавези и меничних жираната, а питање колико ће они одговарати по тој обавези и колико ће вредити та нестала меница, то

ће показати судска пресуда. — О. о. 20. фебруара, 1892. год., Бр. 1626.

Види §§. 89., 90., 149., 151. и 152. Трг. Зак.

§. 151. Никакав други акт у виду сведо-
чанства издат од трговаца или других којих
лица не може протест заменути.

== Кад је сам жирант, на дан кад је требало
изискати протест због неисплате, на меници поред
свога потписа ставио „остајем и даље у обвези и
без протеста“, дакле кад се он сам одрекао користи
коју му закон даје, да по неизвршеном протесту ис-
падне из обавезе, онда се такав жирант, који је сво-
јом вољом заменио закон, по §. 13. Грађ. Зак. има
сматрати као менични обвезник. Оваква његова из-
јава „остајем и даље у обвези и без протеста“ не
долази у опреку са прописом §. 151. Трг. Зак., јер
се то законско наређење има разумети тако, да се
сопственик менице, који је дужан да је о року про-
тестира да би жиранте у обвези задржао, за доказ
протеста не може користити изјавама или сведоџбама
трговаца или других лица (разуме се који нису ме-
нични учесници), али тиме није искључена воља жи-
ранта, која у оваквом случају замењује закон, да
меницу плати и без протеста. — О. о. 30. октобра,
1899. год., Бр. 14006.

Кад је сам жирант, на дан кад је требало про-
тест због неисплате изискати, на меници поред свога
потписа ставио „остајем и даље у обавези и без про-
теста“, дакле, кад се он сам одриче користи коју
му закон даје, да по неизвршеном протесту испадне

из обавезе, и кад поверилац нарочито меницу није
протествовао с тога, што се жирант на сам дан про-
теста обавезао, да и даље, без протеста, остаје у
обавези, то је жирант својом вољом заменио закон,
и у смислу §. 13. Грађ. Зак. има се сматрати као
менично обвезан. Та изјава његова, не долази у
опреку са прописом §. 151. Трг. Зак., јер се то за-
конско наређење има разумети тако, да се сопстве-
ник менице, који је дужан да је о року протестира,
да би жиранте у обавези задржао, за доказ проте-
ста не може користити изјавама или сведоџбама трго-
ваца или других којих лица, разуме се који нису
менични учесници, али тиме није искључена воља
жиранта, да меницу и без протеста плати. — О. о.
17. фебруара, 1900. год., Бр. 1292.

Види §§. 89., 90., 149., 150. и 152. Трг. Зак.

§. 152. Лица законом за сачињавање про-
теста одређена обвезана су, ако не желе пот-
пасти под строги одговор, и накнадити трош-
кове и штете дотичним странама, — концепте
издатих протеста брижљиво чувати и у про-
токол по реду бројном заводити. Тај прото-
кол у кога ће стране бити означене, биће јем-
ствеником прошивен, и потписима и печатом
утврђен.

== Издавање протеста није саставни део дело-
круга судског но сасвим засебна установа, — §. 152.
Трг. Зак. — па ма да би за вршење тога посла био
одређен и какав судски чиновник, опет тај рад не

би са тога ушао у делокруг судског рада, јер се овим радом и не жели расправа каквих спорних питања, него само констатовање тога факта, да је меница поднашана ради пријема или ради исплате па да се није хтела примити или исплатити. — О. о. 5-маја, 1888. год., Бр. 1804.

Види §§. 89., 90. и 149.—151. Трг. Зак.

ХIII. О намирењу средством повратних меница.

§. 153. Кад притежатељ протестиране због неисплате менице хоће да се наплати за вредност исте, за интересе, разлику курса, трошкове око протеста и иначе учињене, он може вући повратну меницу на издатеља, или на кога од преноситеља.

Види §§. 154.—160. Трг. Зак.

§. 154. Курс се према издатељу опредељава по одношењу курса оног места, гди се меница имала платити, према месту, гди ће се ова повратна морати платити. Према преноситељима опредељава се курс по одношењу места, гди је меница предана или продана, према месту, гди ће се исплатити.

Види §§. 153. и 155.—160. Трг. Зак.

§. 155. Уз повратну меницу мора се приложити и рачун, у који се ставља главно про-

тестиране менице с интересом, трошковима протеста, и други закони трошкови, као што су комисионарни, сензалски, поштански и т. д.; даље се у њега ставља име и презиме онога, на кога се повратна меница вуче, курс по коме је она продата, и датум. Рачун овај одостове-равају два трговца; с истим рачуном шиље се протестирана меница, протест или одостовени преписи истога. Ако се повратна меница вуче на кога од преноситеља, онда уз њу иде осим осталог и сведочанство показујуће менични курс места, у коме се меница платити морала, према месту, у ком је она вучена.

== У §. 158. Трг. Зак. изрично је казано, да интерес на главно, протестиране због неисплате менице почиње од дана изисканог протеста. Дакле, кад у горњем законском пропису нема ни помена о меницама непротестираним због неисплате, но се о њима говори у §. 153. Трг. Зак., то према томе, кад се притежалац овакве менице није користио повратном меницом за тражење интереса, сходно §. 155. Трг. Зак., но тужбом за наплату, онда он нема права на интерес од рока меничног но од дана тражења, а то је од дана тужбе. — О. о. с. 25. фебруара, 1892. год., Бр. 9364.

Види §§. 153., 154. и 156.—160. Трг. Зак.

§. 156. Више рачуна уз једну меницу не може се правити. Овај рачун плаћа се од једног

преноситеља другоме, а најпосле од издатеља.

Види §§. 153.—155. и 157.—160. Трг. Зак.

§. 157. Сваки преноситељ као и издатељ дужан је само по један курс сносити.

Види §§. 153.—156. и 158.—160. Трг. Зак.

§. 158. Интерес на главно протестиране због неисплате менице почиње тећи од дана изиска-тог протеста.

== Протест због неисплате онда даје право да се од акцептанта тражи интерес, кад је он примио меницу па је не плати, иначе не. — О. о. 20. априла, 1875. год., Бр. 1832.

Види §§. 153.—157., 159. и 160. Трг. Зак.

§. 159. Интерес на трошкове од протеста, меничне курсове и на друге законе трошкове, плаћа се само од дана потраживања пред судом.

Види §§. 153.—158. и 160. Трг. Зак.

§. 160. Разлика курса не плаћа се, ако се уз рачун не приложи §-ом 155. прописано сведочанство трговаца.

Види §§. 153.—159. Трг. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ТРЕЋЕ

О сопственим меницама.

§. 161. Сопствена меница јест она, којом се издатељ сам обвезује, да ће извесну суму новаца исплатити поверитељу или по његовој наредби у одређено време.

Види §§. 162.—165. Трг. Зак.

§. 162. Сопствена меница мора садржавати:

1. Означење да је меница, или ако је на каквом страном језику издана, мора садржати израз у страноме језику одговарајући овоме назвању.

2. Суму новаца која се има платити. Сума мора писменима и у слогу (тексту) менице означена бити.

3. Име онога, по чијој се наредби има платити.

4. Време кад се има исплатити.

5. Подпис издатеља са његовим именом или фирмом; ако он потписати не може то ће поред имена крст ставити, које ће осим оног, који га је потписао, још два сведока својим потписима на меници осведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања.

7. Вредност у новцу, еспапу, рачуну или на други који начин примљену.

Види §§. 81., 161. и 163.—165. Трг. Зак.

§. 163. Место издања сматра се при сопственој меници за место плаћања и у исто време за место пребивања издатеља, ако друго место плаћања није означено.

Види §§. 161., 162., 164. и 165. Трг. Зак.

§. 164. Следујући прописи за вучене менице вреде и за сопствене:

Пропис §. 81. о томе, кад што од суштвених изискивања на меници оскудева.

О пренашању (жирирању).

О поднашању (презентирању) с роком исплате на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, с тим, да се овде има издатељу самом меница поднети.

О тражењу накнаде због неисплаћења према преноситељима; о тражењу сигурности, с тим, да ово у случају несигурности издатеља места има.

О застарелости.

О страном законодавству, и

О протесту.

Види §§. 81., 161.—163. и 165. Трг. Зак.

§. 165. Кад је сопствена меница потписана на једном месту, а опредељује да ће се пла-

тити на ком другом, онда се она има тамо одређеном за плаћање лицу (домицилијату) или ако ово није означено, самом издатељу на оном месту к плаћању поднети, и ако се не плати тамо протест подићи. Изостави ли притежатељ благовремено код domiciliјата протестирати, то он губи менична права према издатељу и преноситељима.

Издатељ сопствене менице дужан је, кад domiciliјата не значи, а меницу на друго које место за плаћање упућује, означити особу или кућу, где ће га притежатељ менице тражити.

Види §§. 161.—164. Трг. Зак.

ОДЕЉЕЊЕ ЧЕТВРТО

О застарелу.

§. 166. Потраживања између трговаца за трговачка дела на основу трговачких књига и других докумената застаревају за 20 година.

Види §§. 14., 15. и 167. Трг. Зак.

§. 167. Све тражбине тичуће се вучених меница а и сопствених, ако су ове последње издате и потписате од трговца, банкара или ма и од нетрговца за дела трговачка, застаревају за 5 година рачунајући од дана, кад је

протест изискат, или од дана последњег ко-
рака код суда чињеног. Ако је спорна ствар
признањем, поравнањем или пресудом свршена,
онда ће потраживање застарети за 24 године,
под набљудавањем свију правила, која су Гра-
ђанским Закономом за застарелост прописана.

== И ако је меница по §. 167. Трг. Зак. заста-
рела односно меничних преимућстава, то је ипак,
пошто се сам акт издања менице између ма којих
лица, по тач. 6. §. 17. Устр. трг. суда сматра за
трговачки посао, трговачки суд надлежан за спорове
по оваквим меницама. — О. о. 10. новембра, 1877.
год., Бр. 3362.

Пропис §. 928. ж. Грађ. Зак. разуме се тако да
је меница по истеку пет година потпуно равна обли-
гацији, и њу закон тада сматра за пуноважну обли-
гацију без обзира на то, да ли је она сачињена у
форми §§. 191. и 192. Грађ. Суд. Пост. Законодавац
преобраћајући по истеку извесног времена меницу
у облигациони дуг, равна је пуноважној облигацији.
Законодавац сматрајући тада меницу као облигацију,
ни једном одредбом својом не захтева да она по-
ставши облигацијом, мора бити сачињена у форми
облигације. Али, само у законој форми (§§. 80. и
162. Трг. Зак.) сачињена меница, губећи своја ме-
нична преимућства постаје облигацијом после 5 го-
дина, а писмено које не садржава све битне услове
уредне менице не утврђује никакву менично правну
обавезу, није меница, па по томе, после пет година
није ни облигација. Кад се нађе да је једна исправа

меница, онда се она, ако је као таква застарила,
мора узети као облигација, тј. законодавац такву за-
старелу меницу лишава само меничног преимућства
— §§. 451. и 454. Грађ. Суд. Пост. — и ништа
више. Другим речима, меница која је направљена у
законој форми и била доказ за менично правну оба-
везу дужникову, кад застари као меница има се
сматрати као облигација, као приватна исправа у
пуноважној законској форми, само што она тада
служи као доказ за грађанско правну обавезу дуж-
никову и њена се доказна вредност цени по §. 189.
Грађ. Суд. Пост. — О. о. с. 10. октобра, 1897. год.,
Бр. 6788.

Уступљење менице од стране сопственика у сво-
јину другоме било пре рока, било после рока пла-
ћања, али пре него што је меница по §. 167. Трг.
Зак. застарела, или и пошто је застарела и по §. 928.
ж. Грађ. Зак. постала облигациони дуг, — може бити
само преносом, и то у првом случају, док није заста-
рела по §§. 109. и 110. Трг. Зак., а у другом слу-
чају грађанским преносом по §§. 867. и 868. Грађ.
Зак. — О. о. 10. августа, 1902. год., Бр. 5004. —
О. о. с. 8. октобра, 1902. год., Бр. 4822.

Меница по истеку пет година рачунаћи од дана
кад је протест изискан, или од дана последњег ко-
рака код суда чињеног, према §. 167. Трг. Зак., као
застарела не може представљати трговачки посао у
смислу тач. 6. §. 17. Зак. о устр. Трг. Суда, већ се
надлежност за обезбеђење по таквим меницама има
одређивати по природи обавезе коју меница доказује.
— О. о. 12. марта, 1903. год., Бр. 2427.

Кад меница према §. 167. Трг. Зак., у вези с §.
928. ж. Грађ. Зак. пређе у грађанску обавезу, онда

се обавеза потписника меничних цени по Грађ. Законику а не по Трг. Законику. — О. о. 6. октобра, 1904. год., Бр. 2999.

Код менице која је прешла услед застарелости у грађанску обавезу главни је менични дужник акцептант, а издавалац менице сматра се као јемац да ће меница од стране главног дужника бити примљена и исплаћена, и његова се одговорност управља по §. 829. Грађ. Зак. и §. II. Закона од 28. новембра, 1859. год., којим је укинут §. 832. Грађ. Зак. — О. о. 11. октобра, 1904. год., Бр. 9438.

Кад је меница услед застарелости изгубила менична преимућства и постала грађанска обавеза, онда се по тужби по њој спор може расправити само пресудом, у коме спору има тужени дужник право да у своју одбрану употреби оне исте доказе противу пријемника права, које би могао употребити и противу уступеоца. — О. о. 22. фебруара, 1906. год., Бр. 1756. — О. о. с. 14. марта, 1906. год., Бр. 2556.

Само писмено, било да је облигација или меница не сачињава никакву засебну целину одвојену од потписа. На против свако писмено о извесној обавези потпуно је тек с потписом на њему, услед чега обавеза самих потписника даје карактер дотичној исправи. Према томе кад је обавеза потписника трговачког карактера, онда тај карактер неминовно носи и само писмено и обратно. Па када се у §. 928. ж. Грађ. Зак. каже, да меница у року од 5 година постаје грађанска обавеза, онда је законодавац ту мислио обавезу потписника, те су према томе обавезе потписника таквог писмена грађанско правног

карактера па се и обим тих обавеза има ценити по одредбама Грађ. Законика. Последица је тога, да трасант не мора доказивати да је акцептанта снабдео меничним покрићем, као и да је трасантова обавеза јемачка обавеза и има се ценити по одредбама Грађ. Законика о јемству. — О. о. с. 2. јануара, 1906. год., Бр. 12430.

Кад је меница застарелошћу изгубила менична преимућства, онда дужник има права у своју одбрану истаћи све приговоре према пријемнику права, садањем повериоцу, које би могао употребити противу уступеоца. — О. о. 21. јуна, 1906. год., Бр. 6131.

По истеку пет година меница постаје облигациони дуг и менични дужник има права, према притежаоцу менице, на све оне одбране, које би он и наспрам лица, које је притежаоцу меницу ову уступило, могао да употреби. Па кад је утврђено, да је таква меница, по којој се наплата тражи, била есконтована код новчаног завода, и о року, од уступеоца менице садашњем притежаоцу, замењена новом, мањом меницом и извесном отплатом, онда притежалац такве менице, може од меничног дужника тражити само суму отплате, јер му његов правопретходник није могао за више пренети права. — О. о. 1. марта, 1906. год., Бр. 1785.

Према §. 928. ж. Грађ. Зак. застарелост се односи само на менична преимућства у погледу меничне строгости, а не и на сам менични дуг, који постаје облигациони. — О. о. 19. августа, 1906. год., Бр. 7129.

Код застареле менице само је обавеза дужникова од меничне прешла у грађанску, али тиме није и сама меница као менична исправа прешла у облигациону исправу, те да се према томе на њу имају применити законски прописи §. 192. Грађ. Суд. Пост. у погледу сачинитеља исте. Главно је да је таква меница у времену издања, када је као меница постојала, имала све услове из §. 80. Трг. Зак. који се за постојање менице траже. — О. о. 30. октобра, 1907. год., Бр. 10064.

Кад је меница у смислу §. 167. Трг. Зак. и §. 928. ж. Грађ. Зак. постала облигациони дуг, онда је по §. 6. Зак. о устр. трг суда и §. 49. Грађ. Суд. Пост. за суђење по таквој меници надлежан трговачки суд само онда, кад проистиче из трговачког посла. — О. о. 17. јануара, 1908. год., Бр. 14045.

Кад меница према §. 928. ж. Грађ. Зак. изгуби своја преимућства и постане грађанска обавеза, онда се осудно решење не може доносити по поступку одређеном за менице. — О. о. 10. фебруара, 1908. год., Бр. 13852.

Кад се меница према §. 928. ж. Грађ. Зак. претвори у грађанску обавезу онда и споредни менични дужници престају бити солидарни дужници повериоцу већ се и њихова обавеза у томе случају има ценити као грађанска, тј. они се имају сматрати као јемци поред главног дужника и њихова се обавеза има ценити по Грађанском, а не по Трговачком Законику. Па кад по Грађанском Законику обавеза јемчева није солидарна са обавезом главног дужника, — §. 829. Грађ. Зак., већ настаје тек од оног мо-

мента кад се поверилац од главног дужника не би наплатити могао, то се и код менице, услед застарелости у грађанску обавезу претворене, тражи тај услов пре обезбеђења на имовину споредних меничних дужника. — О. о. 5. маја, 1908. год., Бр. 5117.

Кад се из менице види, да је од рока плаћања по истој меници, па до дана када је по њој тражена прибелешка код суда, протекло пет година, и према наређењима §. 928. ж. Грађ. Зак. и §. 167. Трг. Зак. дотична меница изгубила сва менична преимућства и постала грађанском обавезом, онда рок за подношај жалбе на решење судско није петнаест дана (без обзира на судско ферије), јер наређење тач. 9. §. 511. Грађ. Суд. Пост. важи само за менице а не и за грађанске обавезе, чији је рок први дан по одмору судском. — О. о. 5. маја, 1908. год., Бр. 5117.

По §. 167. Трг. Зак. тражбине тичуће се вучених меница застаревају за пет година, али по §. 928. Грађ. Зак. ова застарелост меница односи се на њих као такве, у погледу меничних преимућстава, иначе оне по истеку од пет година, постају облигациони дугови и као такви застаревају за двадесет и четири године. Према томе, менице услед застарелости из §. 167. Трг. Зак. немају менична преимућства која дају §§. 451. и 454. Грађ. Суд. Пост., већ имају карактер приватне исправе, за коју при осуди важи пропис §. 457. Грађ. Суд. Пост., те се и за извршење осуде има узети дужи рок, означен у поменутом законском пропису а не онај краћи од три дана. — О. о. 31. децембра, 1909. год., Бр. 14963.

Кад меница према §. 167. Трг. Зак. у вези са §. 928. ж. Грађ. Зак. по истеку рока од пет година

губи менична преимућства и претвара се у облигациони дуг, онда је, кад се по таквој меници тражи осуда, за рок за извршење меродаван §. 457. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 11. новембра, 1910 год., Бр. 12849.

Види §§. 14., 15. и 167. Трг. Зак., — и §. 928. ж. Грађ. Зак.

ГЛАВА СЕДМА

Страно законодавство.

§. 168. Способност странца менично обвезати се, суди се по законима земље, којој странац припада. Но ипак неспособан по својим законима странац, ако је по српским законима способан и у Србији меничне послове предузме, менично је обавезан.

== Странац по законима своје земље малолетан потписавши меницу у Србији, онда кад би по српским законима био пунолетан, менично је обавезан. — О. о. 16. новембра, 1887. год., Бр. 3386.

Види §§. 169. и 170. Трг. Зак.

§. 169. Форма изван Србије издане менице као и остала менична изјашњења на страни учињена, суде се по закону места, на коме су учињена. Но ако би ова изјашњења по страном закону неважећа била, али по српском закону вреде, то се из тога не може ништа наводити

противу доцније у Србији на меницу стављених изјашњења, као што су: пријем, пренос, јемство. — Исто тако менична изјашњења једног Србина према Србину изван Србије учињена, вреде као менично правна, и ако би она само по српским законима достаточна била.

== Кад је меница издата у Бечу а трасирана на лице поред чијег имена стоји да је из каквог места у Србији, онда се питање о важности пријема има да цени по српском меничном закону, јер је законска претпоставка да је акцептант у месту становања трасатова. — О. о. 11. маја, 1904. год., Бр. 4873.

И ако је меница издана на страни и на страном језику, чим на њој стоји пријем акцептанта који живи у Србији, има се узети да је пријем стављен у Србији и овај према §. 169. Трг. Зак. мора одговарати српском закону. — О. о. 3. јануара, 1908. год., Бр. 14252.

Види §§. 168. и 170. Трг. Зак.

§. 170. Форму делања ради одржања или извршења права из менице на каквом страном месту, опредељава тамо вредећи закон.

Види §§. 168. и 169 Трг. Зак

СТЕЦИШНИ ПОСТУПАК

ЗАКОНИК О СТЕЦИШНОМ ПОСТУПКУ

од 17. марта 1861. год.

ГЛАВА ПРВА

Опредељење стечишта, надлежност суда
и случајеви кад се стечиште отвара.

§. 1. Стециште је судско поступање, у коме се имање каквог дужника, који своје поверитеље није у стању да намири, по опредељеном у закону реду између њих подељује.

== Стециште по §. 1. Стец. Пост. само се у тој цели отвара, да се имање дужниково на кредиторе подели; па кад дужник нема никаквог имања, онда се ни стечиште нема зашто отворати. Ако се пак отварањем стечишта хоће само то, да дужник под заклетвом покаже, шта од имања има или да није као бивши трговац што од имања на штету својих кредитора притајио, онда се то може и другим начином тражити и доказивати, а не отварањем стечишта. — О. о. 12. маја, 1866. год., Бр. 1311.

Уживање које припада стечишноме дужнику на извесном имању, почем је лично право, не улази у

стецишну масу дужникову, нити су сауживаоци дужни полагати рачун о томе делу уживања. — О. о. 8. децембра, 1876. год., Бр. 3480.

Кад дужник нема имања, онда се нема на шта стециште отварати. — О. о. 16. августа, 1880. год., Бр. 3129.

По §. 1. Стец. Пост. стечај је судско поступање, у коме се имање извесног дужника међу његове повериоце распоређује. Па кад дужник поднесе уверење од општине и понуди и клетву да нема ни покретног ни непокретног имања, онда суд треба да га призове, да под заклетвом открије своје имовно стање, — а не да отвара стечај над дужником, дакле само над лицем, пре него што дође до потпуног сазнања материјалног стања дужниковог, кад се по опредељењу реченог параграфа као битни услов за отварање стечаја тражи, да дужник мора имати имања. — О. о. 18. априла, 1881. год., Бр. 1294.

Кад је на рочишту одређеном у смислу тач. 4. §. 3. Стец. Пост. дужник поднео уверење општинског суда као доказ о томе, да сем земље колико му закон по §. 471. Грађ. Суд. Пост. штити, другог имања нема, онда суд не може противно §. 1. Стец. Пост. над дужником отворити стечај, већ ако посумња у истинитост и тачност поднетог уверења, треба по званичној дужности да прибави тачније уверење о имовном стању дужника, и повериоце, на случај одрицања навода и доказа туженога, да нема имања, као слабије да упуту на парницу. — О. о. 9. фебруара, 1898. год., Бр. 1096.

По §. 1. Стец. Пост. стечај се отвара над имовином дужниковом. Према томе, а и по §. 2. Стец.

Пост. за отварање стечаја на првом месту надлежан је суд онога округа у коме се налази имање дужниково, а кад би тога имања било у више округа, онда би по наведеном закону првенствено био надлежан за отварање стечаја онај суд, где дужник стално пребива. — О. о. 8. децембра, 1900. год., Бр. 10406.

Пропис §. 1. Стец. Пост. утврђујући појам стецишта изриче принцип да се стециште отвара над имовином а не над личношћу дужниковом. — Нач. о. о. с. 9. августа, 1902. год., Бр. 4556.

Кад два лица немају никакве имовинске заједнице, кад нису ни у ортаклуку ни у задрузи, кад је сва веза између њих у томе што су се нашли подписати на једној и истој меници, онда би било противно смислу §. 1. Стец. Пост. отварати им стечај уједно. — О. о. 20. фебруара, 1902. год., Бр. 1527.

Уверење општине да неко у њој нема никаква непокретна имања, није довољно па да суд на основу таквог уверења узме да дужник нема имања над којим би му се могао отворити, према §. 1. Стец. Пост., стечај. — О. о. 17. јануара, 1904. год., Бр. 392.

Захтев из §. 1. Стец. Пост. да дужник мора имати више поверитеља, односи се само на случај отварања стечаја, а не и на скидање истога, пошто су случајеви скидања изрично побројани у §§. 66., 68. и 127. Стец. Пост., услед чега се стечај не може скинути зато, што је остао само један поверитељ. — О. о. 14. августа, 1909. год., Бр. 8369.

Примени прописа изложених у Стец. Поступку на расправу депозита има, по §. 3. у вези са §. 1. Стец. Пост. само онда места, кад је предмет рас-

праве депозит над чијом је имовином отворено стечајно поступање. — О. о. 17. маја, 1907. год., Бр. 5710.

Кад је по тражењу једнога повериоца па основу тач. 4. §. 3. Стец. Пост. отворено стечиште, и у масу се пријавило више поверилаца, онда да би се на основу §. 1. и тач. 4. §. 3. Стец. Пост. могао скинути стечај са имаовине дужникове, потребно је, да стечајни дужник измири или обезбеди све повериоце, пошто се стечај не може по овом основу скинути све док има и један једини неизмирени поверилац. — О. о. 29. јануара, 1914. год., Бр. 661.

Кад је по §. 1. Стец. Пост. циљ стечишноме поступку распоред (подела) дужникове имаовине по законом реду међу повериоце, онда је јасно, да се стечај отвара над имаовином дужниковом, те да је за огварање стечаја потребно да дужник има какву имаовину, која би се могла распоређивати међу повериоце. Према томе, кад дужник нема никакве имаовине, онда о отварању стечаја не може ни бити речи. — О. о. 17. априла, 1914. год., Бр. 3218.

Види §§. 2.—5 Стец. Пост.

§. 2. Стециште се отвара код суда оног округа у ком дужник постојано пребива, ма да би он и у више округа својих добара имао. Против онога, који у Београду постојано пребива, отвара се стечиште код суда вароши Београда.

== Пошто §. 17. Устр. трг. суда долази као објашњење тач. 2 §. 16. истог закона, у коме се побројавају врсте и облици трговачких послова, за

које је у погледу суђења надлежан трговачки суд, и пошто наређење §. 18. Устр. трг. Суда, као изузетан и специјалан законски пропис, простире надлежност трговачког суда само над имањем трговца, код ког би питање о стечају потекло као последица каквог трговачког посла предвиђеног у §. 17. истог Закона, или какве меничне тражбине, то се надлежност трговачког суда у питању отварања стечаја не може по смислу поменутих законских прописа одређивати према природи посла, који је повод стечају, већ по карактеру и особинама лица над којим се стечај тражи, и у том погледу ваља увек имати на уму и наређење §. 1. Трг. Зак. о томе, која лица закон за трговце сматра, па према томе и сценићивати, је ли за појављени случај стечаја надлежан трговачки или који други суд. — Нач. о. о. с. 31. августа, 1896. год., Бр. 2560.

Суд не може одбити надлежност за отварање стечаја само с тога што дужник на територији која долази под надлежност дотичнога суда нема имања, већ му се непокретно имање налази у месту које спада под надлежност другог суда, јер је по §. 2. Стец. Пост. за отварање стечаја надлежан суд оног округа у коме дужник постојано пребива. — О. о. 28. априла, 1904. год., Бр. 4378.

Види §§. 1. и 3.—5. Стец. Пост.

§. 3. Стециште се отвара у следећим случајима:

1., кад суду сам презадужени јави, да није у стању све своје поверитеље потпуно намирити;

2., кад суд дозна, да се ко год, о ком се јавно говори, а и тражбине противу њега у суду пријављене, или на његова добра прибежане, показују да је презадужен, крије, или да је побегао;

3., кад пунољетни наследници, који су се изјаснили, да имање умрлога с пописом примају, или кад тутори или старатељи малолетних наследника захтевају, да се стечиште противу масе умрлога отвори;

4., кад један или више њих поверитеља, којих су тражбине или неоспориме или вероватно осведочене, захтевају, да се над дужником њиховим стечиште отвори; но у овом случају суд неће стечиште одмах отворити, него ће најпре одредити рочиште на време, колико је могуће краће, а никако дуже од 15. дана, а у решењу наложиће дужнику, да он до рочишта своје поверитеље намири или обезбеди, или да на рочиште списак свог имања и својих дугова, нужним доказима снабдевен, донесе, с том примедбом, ако ни једно ни друго не учини, да ће се против њега стечиште одмах отворити.

Ако би поверитељ поред стечишта захтевао од суда, да запт на добра дужникова стави,

то ће суд у смотрењу запта поступити по правилима о запту.

== Чим је рок обавези трговчевој протекао, а он је неизмирио, одмах је тиме доказана његова немогућност плаћања и утврђен његов престанак плаћања. — О. о. 17. септембра, 1880. год., Бр. 3636.

По тач. 2. §. 3. Стец. Пост. суд може да отвори стечај над имањем кога дужника, кад дозна а и тражбине код суда показују, да је дужник презадужен, да се крије или да је побегао. Али кад се то судско сазнање ничим не тврди, па чак ни дужник није као трговац према §. 144. Стец. Пост. саслушан, да би према томе саслушању могао суд ценити, да ли је наступило презадужено стање дужниково, и да ли би имало места отварању стечаја, — онда суд не може узети, да су испуњени услови из наведеног законског прописа и стечај отворити. — О. о. 15. јануара, 1891. год., Бр. 142.

Суд не може на просто тражење повериоца стечај отворити, пре него што се према тач. 4. §. 3. Стец. Пост. претходно не увери, да ли дужник, доиста има толико дугова, да његова пасива прелази активу, или бар пре него што одреди рочиште и саслуша дужника о плаћању дуга. — О. о. 25. јуна, 1892. год., Бр. 6576.

Да би се суд могао сигурно уверити, да је дужник какав дошао у стање презадужености, те да се према њему поступи по пропису тач. 2. §. 3. Стец. Пост. није довољно да су тражбине против њега суду пријављене, пошто ове могу бити и неосноване, или да на његовом имању има прибележених дугова, пошто је закона претпоставка, да су ови дугови

тим имањем осигурани, него је још нужно, да се суд и саслушањем дужника увери, да је он обуставио своја плаћања. — О. о. 5. октобра, 1893. год., Бр. 6978.

Кад је на рочишту одређеном у смислу тач. 4. §. 3. Степ. Пост. дужник поднео уверење општинског суда као доказ о томе, да сем земље колико му закон по §. 471. Грађ. Суд. Пост. штити, другог имања нема, онда суд не може противно §. 1. Степ. Пост. над дужником отворити стечај, већ ако посумња у истинитост и тачност поднетог уверења, треба по званичној дужности да прибави тачније уверење о имовном стању дужника, и повериоце, на случај одрицања навода и доказа туженога да нема имања, као слабије да упути на парницу. — О. о. 9. фебруара, 1898. год., Бр. 1096.

И онда кад се по тач. 2. §. 3. Степ. Пост. отвара стечиште мора обвезаност дужникова према повериоцима бити утврђена и доказана по Грађ. Суд. Поступку. — О. о. 17. јула, 1903. год., Бр. 6158.

Кад суд на тражење једног повериоца, на основу §. 144. Степ. Пост. отвори стечај, онда он отворени стечај не може скидати по самој изјави потражиоца забране да од тражења забране и стечаја одустаје, јер кад се већ једноме трговцу стечај отвори, онда питање о опстанку стечаја није више само ствар дотичног повериоца поводом чије је тражбине стечај отворен, већ ту долази у питање и интерес осталих непознатих дужникових поверилаца, који је интерес суд према одредбама §§. 3. и 144. Степ. Пост. по званичној дужности дужан да заштити. Према томе, отворени стечај мора прописаним путем да се објави и одреди рок за пријаву поверилаца, па тек ако при-

јављени повериоци пристану да се стечај са имовине дужникове скине или се према пријавама и имовини дужниковој увиди, да дужник није презадужен, може бити речи о скинућу стечаја. — О. о. 25. новембра, 1903. год., Бр. 9603.

Обавеза дужникова у смислу тач. 4. §. 3. Степ. Поступка довољно је доказана осудним решењем, ма да оно није извршено, јер по овој законској одредби тражбина не мора бити неоспорима већ је довољно да је вероватно осведочена. — О. о. 28. априла, 1904. год., Бр. 4378.

Кад се по тач. 4. §. 3. Степ. Пост., стечај може да отвори на захтев само једнога повериоца, онда је природна последица тога, да се стечајно поступање не може обуставити пре, него што би се тај један поверилац, ако се више њих не би на стечај пријавили, путем стечајне процедуре намирио, или се не би немогућност тога констатовала. Закон нигде не наређује да се стечајно поступање има прекинути, ако би само једног стечајног повериоца било, већ се с погледом на одредбе §§. 66., 69. и 127. Степ. Пост., може пре закључити, да стечај траје све дотле, док се дужник и са тим једним повериоцем не би наравњао или док стечајна маса не би исцрпљена била. — О. о. 15. септембра, 1905. год., Бр. 6463.

Кад потражилац забране није тражио и стечај над имовином дужниковом и кад §. 3. Степ. Пост. захтева, да би суд могао узети да је дужник презадужен, да тражбине — дакле више њих — противу овога стоје, онда је суд дужан исцрпно дужника да саслуша о свима његовим обвезама и примањима, да од њега изиште биланс о целокупној

пасиви и активи, па тек онда, а у смислу §. 144. Стец. Пост., да оцени има ли места отварању стечаја или нема, да ли је презадужен или није. — О. о. 9. јула, 1907. год., Бр. 7435.

Да би суд по своме нахођењу без тражења трећих лица могао над имовином кога дужника да отвори стечај, тражи се по тач. 2. §. 3. Стец. Пост. поред пријављених или на добра дужникова прилежених тражбина, које показују да је презадужен, још и то, да се је суд уверио да се дужник крије или да је побегао, — а специјално за трговца тражи се по §. 144. Стец. Пост. да се је суд саслушањем дужника о престанку његовог глађања својим повериоцима уверио. — О. о. 15. септембра, 1908. год., Бр. 10105.

Кад је поверилац прво тражио интабулацију на имање дужниково, па суд тек услед те пријављене интабулације, која се тражи за обезбеду знатне суме дуга, уверивши се из својих књига о пасивном стању дужниковом, над имаовином овога, истога дана отворио стечиште, онда суд треба претходно, у смислу последњег одељка §. 3. Стец. Пост., да донесе решење о траженој интабулацији, по Интабулационој Уредби од 19. новембра, 1854. год., независно од стечаја. — О. о. 15. септембра, 1908. год., Бр. 10106.

Кад је наређењем тач. 4. §. 3. Стец. Пост. допуштено да поверилац једним актом може тражити и запт на добра дужникова и стечај над његовом имовином, па жалилац по овом законском овлашћењу и поступи, и кад је суд по §. 18. Зак. о своме устројству надлежан за решење питања о

стечају над имовином туженога, онда нема законских разлога да се суд у таквом случају огласи за ненадлежног и за решење питања о запту. — О. о. 1. априла, 1911. год., Бр. 4671.

Кад дужник није после отвореног му стечаја уклонио узроке, који су га изазвали, измирењем свију пријављених поверилаца, или датим довољним обезбеђењем осигурао им тражбине, већ је оставио неизмирену целокупну пријављену тражбину повериоца, по чијем је тражењу и сам стечај дужнику отворен, онда суд не може противно §. 1. Стец. Пост., придавајући одредби тач. 4. §. 3. Стец. Пост., смисао који она нема, скинути стечај са дужникове имаовине, с разлога што је потражилац стечаја као поверилац остао један једини неизмирен у својој тражбини, кад та тражбина износи више него целокупна вредност пописане стечајне имаовине. — О. о. 29. јануара, 1914. год., Бр. 661.

Види §§. 1., 2., 4. и 5. Стец. Пост., — и §. 18. Зак. о устр. тргов. суда.

§. 4. Но, не дође ли дужник, на рочиште (§. 3. под 4) или ако би дошао, не докаже ли, да је оне поверитеље, који су стечиште против њега захтевали, подмирио или обезбедио, или да је по списку својих дугова и имања у стању све своје поверитеље подмити, то ће се против њега одмах, и без призрења, на можда њиме против оне наредбе судске изјављено незадовољство, стечиште отворити.

Поверитељи имаће право захтевати, да дужник истинитост донесеног списка заклетвом потврди, коју ако овај положити не би хтео, одмах ће се сматрати, као да потребни списак ни поднео није.

== Депоновање државних обвезница у циљу измирења поверилаца не могу се у погледу довољности обезбеђења ценити према њиховој номиналној вредности већ по курсној вредности, према којој се има и оценити да ли су повериоци по закону и обезбеђени. — О. о. 17. јануара, 1907. год., Бр. 420.

Не може се узети да је дужник повериоца довољно обезбедио и да по томе нема места стечају, кад је процена имања, коју је дужник за доказ довољног обезбеђења поднео, извршена једнострано, противно §. 248. Грађ. Суд. Пост. — О. о. 18. фебруара, 1905. год., Бр. 1679.

Види §§. 1.—3. и 5. Стец. Пост.

§. 5. За случај, да се поверитељи са поднесеним од стране оптуженога обезбеђењем не би задовољили, суд ће, почем обе стране саслуша, без одлагања решити, је ли обезбеђење довољно или није? У првом случају он ће поверитење упутити да своје подмирење од дужника особеним путем траже, а у другом ће одмах стечиште отворити.

== Кад дужник на рочишту, на које не дође поверилац, за обезбеду дуга одобри интабулацију

на своје имање, онда се, према §. 5. Стец. Пост. и §. 167. Грађ. Суд. Пост. рочиште има одложити и од повериоца на новоме рочишту узети о томе реч, евентуално наредити и вештачку процену датог обезбеђења, па тек онда донети одлуку. — О. о. 1. марта, 1904. год., Бр. 2166.

Кад поверилац изјави да није задовољан обезбеђењем, а дужник га је обезбедио папирима од вредности, који нису котирали на берзи, онда, да би суд могао оценити колика је њихова стварна вредност, треба да је, према §. 5. Стец. Пост. и тач. 1. §. 247. у вези са §. 240. Грађ. Суд. Пост., вредност тих хартија вештацима процењена, јер суд тек потом може да решава да ли су оне довољно обезбеђење. — О. о. 29. маја, 1906. год., Бр. 5796.

После саслушања дужниковога суд је, према §. 5. Стец. Пост., дужан да узме реч од повериоца о томе, да ли је задовољан са обезбеђењем које му дужник даје или не и ако није са к њих разлога, па тек да по том донесе своју одлуку по тражењу повериоцем. — О. о. 22. октобра, 1907. год., Бр. 11263.

Види §§. 1.—4. Стец. Пост.

ГЛАВА ДРУГА.

Закони распоред тражбина против стечишне масе.

1. Тражбине по праву сопствености.

§. 6. Онај, који би имао какву ствар као своју сопственост из стечишне масе потраживати, може искати да се таква ствар из

масе истави, или ако би имање неподељено било, да се њему припадајућа част таквог одвоји.

Нарочито има супруга дужника право захтевати, да јој се оне покретне ствари издаду, за које би доказала, да их је заиста мужу као мираз донела, па да се као такове још и у натури налазе (§. 767. Зак. Грађанског). Овамо припадаје и оне код дужника нађене облигације, које би од других издане биле на име његове супруге, како им је новац њеног мираза позајмљен.

== Муж има право уживати све приходе од имања своје жене, па било оно као мираз по §. 736. Грађ. Зак. или иначе као њена својина по §. 771. Грађ. Зак., — и ово мужевљево право уживања не могу ни забраном ни другим начином осујетити његови повериоци, ни у коме, па ни у случају стецишта над мужевљевим имањем, — §. 6. Стец. Пост. и §. 767. Грађ. Зак. — просто на томе основу што приходи од жениног имања служе на олакшицу заједничког живота супружника по §. 760. Грађ. Зак. — О. о. 25. априла, 1879. год., Бр. 1433.

У §. 6. Стец. Пост. по коме се може из масе потраживати ствар по основу својине, није никакав рок за пријаву таквог потраживања одређен. — О. о. 14. фебруара, 1891. год., Бр. 615.

Попис масе стечајнога дужника не може служити као доказ за право својине, већ је он само претпоставка за својину и државину, кад јачих доказа нема. Према чему сопственик пописаног имања не

губи право својине на пописаноме имању само за то, што се у масу није јавио. — О. о. 11. маја, 1891. год., Бр. 3414.

Онај који тражи да се извесно имање, пописано у стецишну масу, из ове истави као његова својина, дужан је ово своје право и доказати. — О. о. 24. јануара, 1908. год., Бр. 840.

Види §§. 7.—12. Стец. Пост.

II. Тражбине поверитеља из опредељених масалних добара.

§. 7. Они поверитељи, којих потраживања или по сили овог Закона или у сљедству заложног права из извесних масалних добара подмирити се имају, исплаћиваће се из ових добара, без призрења на остале стецишне поверитеље. Само што после измирења њиног од таквих добара претече, спада у општу, за све личне поверитеље опредељену, стецишну масу.

== Како је стечај потребан једино ради заштите интереса хирографорних поверилаца, то они једино и треба да учествују у стечајним операцијама, јер се ове заложних поверилаца, као апсолутно првенствених ни мало не тичу — О. о. 17. августа, 1884. год., Бр. 4371.

Заложни поверилац пречи је од права масеног за погребне трошкове, ма залогу и доцније стекао но што су погребни трошкови учињени, јер маса за погребне трошкове нема никакво право залог,

и према томе, а по §. 14. Стец. Пост. за наплату при распореду долази у ред опште стечишне масе.
— О. о. 31. августа, 1899. год., Бр. 6185.

Види §§. 6. и 8.—12. Стец. Пост.

А.) Особена опредељења у смотрењу непокретних добара.

§. 8. Од добивене цене за продато непокретно добро, у коју се счисљава и онај трајућем стецишту од таквог добра приход, као и на суму цене придошавши можда интерес, следејућа се потраживања, и то по редовима, као што су један за другим у овом §. ниже изложени, првенствено исплаћују:

1., Од дана отвореног стецишта учињени трошак на одржање и руковање, као и на процењивање и продају непокретног добра.

2., Од године дана до стецишта неисплаћена заоставша и за време овога припадајућа награда служителјима оним, који су непосредно при таковом добру служили, и то без разлике, да ли су страни или који од чланова фамилије такву службу за награду отправљали и да ли су се и онда кад је дужник под стециште пао још у служби затекли, или су већ из ње иступили.

3., Терети државни и општински, који би се по добрима наплаћивали, за једно прошло

и за једно текуће полгође, као и свако полгође у напредак, док се добро продало не би.

4., Бранитељ масе у призрењу досуђених трошкова за труд његов при пречишћавању (ликвидирању) тражбина из таквог добра.

5., Тражбине оних, којима исто непокретно добро служи за миљачку залогу (§. 307. Грађ. Законика), и то по оном реду, по коме су такви интабуланти један за другим право на интабулацију по закону добили.

6., Терети државни и општински, који би од дужег времена од добра ненаплаћени заостали.

== Принудно поравњање не утиче на потраживања интабулисаних поверилаца, пошто се они за своја интабулисана потраживања наплаћују из својих залога. — О. о. 16. новембра, 1904. год., Бр. 10818.

Право стараоца на награду и накнаду трошкова причињених око одржања и чувања узабраћених ствари првенствено је по §. 406. б. Грађ. Суд. Пост. и §§. 8. тач. 1. и 11. Стец. Пост., пошто старалац пописаних ствари има сва права и дужности старалаца стечишне масе. — О. о. с. 11. августа, 1905. год., Бр. 7395.

Кад су прописи §§. 8. и 11. Стец. Пост. у колико се на наплату државних дажбина односе, замењени специјалним доцнијим прописом, — чл. 108. Зак. о непосредном порезу, — онда се право на наплату дужне порезе која се имала платити од дана ступања у живот овог специјалног закона према

њему и цени, а по реченим законским прописима Стец. Пост. право државе цени се само у погледу оне порезе, која није плаћена за време док су ови прописи важили. — О. о. 10. марта, 1908. год., Бр. 2404.

Примени §. 8. Стец. Пост. односно реда наплате има места само код поступања са имањем стецишнога дужника; иначе се питање о првенственом праву наплате има расправити по Грађ. Законику. — О. о. 10. децембра, 1908. год., Бр. 13836.

Пропис чл. 108. Зак. о непоср. порезу не може се разумети тако, да држава има право, да се без обзира на обезбеђене тражбине приватних поверилаца на извесном добру дужниковом, првенствено наплати и за ону порезу дужникову, коју дотично добро као порески објекат не би дуговало. Јер се за речи „у свима случајевима“, које су за првенство наплате у овом законском пропису употребљене не може утети да се односе на дужну порезу у опште, па према томе и на ону, коју дотично добро не би дуговало, пошто се из објашњења у самоме тексту види, да се речи „у свима случајевима“ односе не на порезу, већ само на повериоце којима би дотично добро као залога служило; т. ј. да је за порезу коју би дотично добро дуговало, држава првенствена у праву наплате, у свима случајевима, без обзира на обезбеђења осталих поверилаца дужникових као и без обзира на то, да ли је ово добро узимато у попис за наплату порезе коју дугује и да ли су речена обезбеђења стављена пре или после овога пописа. Прот. вно тумачење овога законског прописа не само да не би било у духу његовом,

него би често пута одвело последицама, које се њиме нису хтеле постићи, јер не би били ретки случајеви, да извесни заложни поверилац крај своје залог не буде измирен и на тај начин да буде упућен, да наплату свога осигураног потраживања, као лични поверилац дужников тражи из остале имовине дужникове и да на тај начин на своју штету побољшава положај осталих било заложних или личних поверилаца његовог дужника, пошто би сва дугована пореза дужникова из његове залог била наплаћена. — О. о. 14. априла, 1909. год., Бр. 4342.

Види §§. 5., 7. и 9.—12. Стец. Пост.

§. 9. Интереси од оваквих у §. 8. под 5. означених интабулираних тражбина имаће при наплати с капиталима једнако првенство само они, који припадају за последњу годину до отвореног стецишта и од овог до дана наплате капитала; но ако је поверитељ парницу због наплате своје интабулиране тражбине против дужника још пре повео, то ће интереси од дана поведене парнице имати при наплати заједно са главним једнако првенство.

== У случају стецишта само се годишњи до отвореног стецишта интерес сматра као залогом обезбеђен, па све да је при стављању интабулације и казато, да се иста ставља како за обезбеђење главнице тако и интереса. — О. о. 17. маја, 1874. год., Бр. 1182.

По §. 9. Стец. Пост. исплата интереса чини се свакад до дана наплате капитала, чак и у оном случају кад је дужник под стечајем, кад, дакле, није у стању ни да подмири све своје повериоце. — О. о. 10. фебруара, 1893. год., Бр. 11028.

Види §§. 6.—8. и 10.—12. Стец. Пост.

§. 10. Оно, што је у предидућем §-у речено важи и за убаштињене годишње доходке, а и за друге од времена на време придолазеће приходе.

Види §§. 6.—9., 11. и 12. Стец. Пост.

Б.) Особена опредељења у призрењу покретности које би као залога служиле.

§. 11. Од цене, продајом заложеног покретног масалног добра добивене, пре исплате оног поверитеља, коме таково добро за залогу служи, само ће се они у §. 8. под 1. и 4. опредељени трошкови одбити.

Интерес пак на капитал исплаћује се с капиталом онај, који од отвореног стецишта до наплате припада, и онај, који би за годину дана пре стецишта неплаћен остао, ако наплата још пре тога није парничним путем тражена, у ком ће случају интереси од дана поведене парнице заједно с капиталом исто првенство при наплати имати.

== Право стараоца на награду и накнаду трошкова причињених око одржања и чувања узабрањених ствари првенствено је по §. 466. 6. Грађ. Суд. Пост. у вези са §§. 8. тач. 1. и 11. Стец. Пост. — О. о. с. 11. августа, 1905. год., Бр. 7595.

Види §§. 6.—10. и 12. Стец. Пост.

§. 12. Но пре поверитеља у §. 11. означеног, ако би му еспап какови за залогу служио, предходиће у наплати ђумрук на исти еспап неплаћени:

- 1., ако је еспап још у магази ђумручкој, или
- 2., ако је из ове изнешен, а 40 дана од тога времена није протекло до дана отвореног стецишта.

Види §§. 6.—11. Стец. Пост.

III. Тражбине личних поверитеља из опште стецишне масе. Распоред такових.

§. 13. Све стецишно имање, које по измирењу у горњим §§-ма означених тражбина, преостаје, сачињава општу стецишну масу, која се на све личне поверитеље, у колико они не би већ из оног §§. 8. до 12. означеног стецивног имања подмирени били, обратити има по редовима, који слеђују, почем се претходно исплате тражбине оних, који су од отво-

реног стецишта на масу што потрошили, или за такову радили, као и трошкови руковања са масом и заступања такове.

Но ако се ове претходне тражбине не би могле потпуно измирити измиривање се по сразмерности (по гуреми).

Види §§. 14.—20. Стец. Пост.

§. 14. У први ред долазе:

1., Ако је дужник пре отвореног стецишта умро, погребни трошкови на обично црно одело, сходно стању презадуженога. Иначе, ако је презадужени умро пошто је стециште против њега отворено, онда ће само они, по наредби старатеља и са одобрењем суда учинени најнужнији погребни трошкови у овај ред доћи.

2., Од године дана до стецишта неисплаћена заоставша и за време овога припадајућа награда домаћих служитеља, трговачких и занатлијских слугу, као калфи, ако би такви и сама деца пропалога била, и то без резлике јесу ли се и онда кад је дужник под стециште пао, још у служби затекли, или су већ из такове иступили.

3., Лекари, видари (хирурзи), бабице и апотекари са оним што од пропалога за свој труд

или лекове, од једне године дана до отвореног стецишта примати имају. Ово се разуме и за болест чланова породице пропалога, за које је он старати се дужан био.

4., Данак државни и терети општински за једно прошло и за једно текуће полгође.

5., Ђумрук неплаћени у опште, у колико по §. 12. не би наплаћен био.

Сви ови поверитељи немају један пред другим у наплати првенства, и по томе они ће се по сразмерности њиних тражбина измирити, ако маса за потпуно измирење свију достизала не би.

== Право заложног повериоца јаче је од права масеног за погребне трошкове, која за то своје потраживање нема никакве залоге, и које потраживање, према томе, а по §. 14. Стец. Пост. за наплату при распореду долази у ред општих стецишних поверилаца. — О. о. 31. августа, 1899. год., Бр. 6185.

Када су прописи §§. 8. и 11. Стец. Пост. у колико се на наплату државних дажбина односе, замењени специјалним доцнијим прописом чл. 108. Зак. о непосредној порези, онда је суд дужан, да право државе за наплату оне дужне порезе, која се имала да плати од дана ступања у живот овог специјалног закона према њему и цени, а по реченим законским прописима Стец. Поступка, да право државе цени само у погледу оне порезе, која није плаћена за време док су ови прописи важили, ако се наплата

таквога пореза у опште тражи. — О. о. 10. марта, 1908. год., Бр. 2494.

Види §§. 13. и 15—20. Стец. Пост.

§. 15. У други ред долазе, и имају се, ако маса за потпуно њихово подмирење достизала не би, по сразмерности њихових тражбина наплатити:

1., Сирочад (пупиле) и они који се њима законом уподобљавају, као што су: цркве, школе, болнице, општине и они, којих имање под старатељством стоји, које се разуме и за онај случај, кад је отац својој рођеној деци старатељ њиног искључивог имања, у колико то јест дужник као тутор или старатељ оваквој сирочади или пупили због неуредног руковања одговара.

2., Правитељство са тражбинама, које би из службених одношења чиновника и служитеља његових проистикале, и које би оно имало од таквих да наплати.

Види §§. 13., 14. и 16.—20. Стец. Пост.

§. 16. У трећи ред долазе сви у опште поверитељи, који нису у ма који од осталих редова изрично стављени, и у случају, да се потпуно из масе подмирити не би имали, имају се по сразмерности њихових тражбина наплатити.

Види §§. 13 - 15. и 17.—20. Стец. Пост.

§. 17. Што се неплаћених интереса тиче на капитале оних тражбина, које су у §§. 15. и 16. означене, од ових ће само они, који за време стецишта и за годину дана пре отвореног стецишта припадају, у оном реду, у коме су им капитали, и заједно с овима наплаћивати се, које се разумети има и о неизмиреним доходцима.

Види §§. 13.—16. и 18.—20. Стец. Пост.

§. 18. У четврти ред спадају сви они заоставши неплаћени интереси и доходци, који заједно с капиталом или са текућим доходком у један исти ред дошли нису, и имају се међу собом по сразмерности наплаћивати, ако се не би могли сви потпуно намирити.

Види §§. 13.—17., 19. и 20. Стец. Пост.

§. 19. У пети ред долазе:

1., Деца пропалице, која 14. годину нису навршила, за нужни судом одредити се имајући трошак на њихово до те године издржавање.

2., Супруга за удовички, њој по брачном уговору припадајући ужитак.

3., Они који би у име поклона што тражити имали.

4., Новчане казне.

Тражбине ове наплаћују се једна пред другом првенствено, као што су редом овде назначене.

Види §§. 13.—18. и 20. Стец. Пост.

§. 20. Иностранци имају у смотрењу својих тражбина против пропалице једнако право у распореду са српским житељима, ако се нажима у њиховој земљи таково право даје, које иностранца у случају сумње доказати мора.

Види §§. 13.—19. Стец. Пост.

ГЛАВА ТРЕЋА

Стецишно поступање у опште.

1. Поступање до распродаје масалног имања.

§. 21. Суд ће одмах, како је решио да стецишту места има, проглас о томе издати и обнародовати га.

Види §§. 22.—25. Стец. Пост.

§. 22. Обнародовање сасиђоји се у овоме: суд ће приковаићи проглас пред улазом у судско здање и на још два јавна места у вароши, и сставиће га шри пуи у звиничне новине, тако,

да од једног до другог сшављења прође по осам дана.

За жишеле у месту суда обнародовања смашра се за свршено онога дана, кад се пред судом и у вароши приковало, а за све друге од дана, кад је први пуи у новине сшављено.

Проглас ће гласити овако:

„Суд Н. Н. обзнађује овим свима и свакоме, кога се шиче, да је на основу §. 3. шачке Н. Сшецишног Посшупка, ошворено сшецишше над целим покреићним и неиокреићним имањем презадуженог Н. Н. из Н. и за шо позива свакога, који би од ишшога ма по ком праву шшо шражишши имао, да се до дана Н. месеца Н. са својим поштраживањем и доказима суду овоме пријави, ако не жели искусишши следсшва §. 54. Сшецишног Посшупка.

Сваки који шшо шражишши има, шреба да се код суда овог нађе или сам, или пуномоћника да пошље у 9 сашши пре подне дана Н. месеца Н. иначе ће суд и без њега са дошавшим повериштелима пошшуйишши према §§. 66. и 70. Сшецишног Посшупка“.

Повериштеле на неиокреићна добра дужникова иншабулиране или прибележене, оне који су сшецишше шражили, као и оне које је дужник показао, и све друге познате повери-

шеље, суд ће особено позвати, доставивши им проглас о стицању.

Позиве ће суд онога истог, или најдаље следећег дана сачинити и поверишељима, који у месту суда стално живе, преко судског служитеља доставити.

Позив се има предати или самом поверишељу, или његовој одраслој кућевној родбини, или калфама. Ако поверишељ не би био у месту, а не би имао другог, коме би се позив предао, или га ови не би хтели примити, служитељ ће предати позив месном кмету, који је дужан позив за три дана или на горњи начин предати, или га на враћима обилазити поверишељевог прилепити пред два сведока.

Поверишељима, који изван места суда но у Србији стално пребивалиште имају, послаће се позиви преко надлежне полицијске власти, која ће их или сама предати, или дати месном кмету, да их он по предидућој шачки преда.

На рецејису, који се суду повраћа, назначиће се, кога је дана и на који начин предаја извршена, и ако је прикивањем, сведоци ће се потписати или закрити.

Рецејис се мора суду тако повратити, да га он свагда пре дана рочишта прими.

За поверишеље, који у Србији не живе, као и за оне, којима се место пребивања у Србији не зна, неће се позиви нарочито издавати; за њих важи обнародовање у новине званичне стављено.

Суд ће при одређивању рочишта имати у виду величину имања или трговине, мношину поверишеља и удаљеност њиховог пребивања, па ће према томе толико времена остављати од дана позива до дана рочишта, да се поверишељи благовремено извести могу.

Ако суду до дана рочишта нису сви рецејиси повраћени, и он посумња да је поверишељ благовремено извештен, он ће дошавше поверишеље преслушати, а за недошавше најскорије наредити, да се позову одредивши други рок, и тек код и оне који нису благовремено извештени, преслуша, издаће нужно решење.

Поверишељ, који није на рочиште предстао, али је своје потраживање до дана рочишта усмено или писмено пријавио, не губи право, али у сматрању свога гласа, сматра се да присијаје на оно, што већина поверишеља хоће (§. 67.).

Измене и дојуне од 15. новембра, 1864. год.

== По императивној одредби првога одељка §. 22. Ст. Пест. обнародовање стечаја, поред оста-

лога, састоји се и у томе, што се проглас штампа у званичним новинама три пут, у размаку времена од по осам дана. Ова законска одредба има за циљ да повериоцима пружи што више могућности, да о отварању стечаја буду обавештени те да се са својим тражбинама на време пријаве. Па с тога, кад је између појединих штампања огласа прошло мање или више од осам дана, онда није искључена могућност, да неуредно штампање огласа, у краћем или дужем времену него што то закон наређује, може бити узрок одошћењу пријаве, те се онда има узети, да је поверилац без своје кривице одошћу и да његовоме тражењу обновљења рока за пријаву има места. Други одељак §. 22. Стец. Пост., по коме је обнародовање прогласа за лица која живе ван стечајнога суда, свршено онога дана, кад је проглас први пут у новине стављен, од законске је важности само по питање о правним последицама отварања и обнародовања стечаја (— §. 25. Стец. Пост.), а не и по питање, да ли има или не кривице до повериоца, што је са својом пријавом одошћу. — О. о. 1. марта, 1906. год., Бр. 1951.

Кад се стечај отвара у интересу не само оног повериоца који је стечај тражио, већ у општем интересу поверилаца дужникових, који су се, извештени о отварању стечаја, пријавили, онда суд не може скинути стечај са дужниковог имања, зато што је измирио повериоца, који је отварање стечаја и тражио, већ има да сачека рок а пријаву и даље по закону поступи. — О. о. 13. децембра, 1906. год., Бр. 12283.

Кад год између појединих огласа у Српским Новинама није протекло време одређено првим одељ-

ком §. 22. Стец. Пост., има се сматрати да отварање стечаја није тим путем ни објављано. — О. о. 7. маја, 1908. год., Бр. 5912.

По §. 22. Стец. Пост. суд је дужан да интабулисани повериоце на непокретна дужникова добра особено позове, доставивши им прогласе о отварању стечишта. Па кад је суд то према једноме интабулисаноме повериоцу пропустио учинити, онда он не може пријаву његову као неблаговремену одбацити, јер не доставивши му проглас није ни могао ценити, да ли је пријава благовремена или не. — О. о. 31. јануара, 1911. год., Бр. 1216.

Кад оглас о отвореном стечишту преко званичних новина није обнародован овако, како је у ставу првом §. 22. Стец. Пост. наређено, тј. кад између огласа није прошло по осам дана, онда је суд дужан да повериоцима који то траже, одреди нов рок, у коме њихово потраживање имају да пријаве. — О. о. 19. октобра, 1913. год., Бр. 2529.

Види §§. 21. и 23.—25. Стец. Пост.

§. 23. Суд ће стечишни одмах, чим је стечиште отворено, и све остале првостепене судове о томе званично известити.

Судови првостејени чим буду извештени о отвореном стечишту, дужни су одмах уверити се из својих књига, има ли дужник у оном округу каквих добара, интабулацијом или прибелешком оштерећених, и ако нађе да има, он ће за њамо обезбеђене повериоце одмах на-

чинили позиве и на горњи начин о отвореном стецишћу код суда известили их, па у исто време и стецишћном суду јавили, и том приликом послали му рецејисе од ових позива, ако их суд буде предавао поверишћелима у метцу. За оне пак, који се преко полицијске власти предају наредиће да их ова непосредно стецишћном суду пошаље.

Измене и дојуне од 15. новембра, 1864. год.

Види §§. 21., 22., 24. и 25. Стец. Пост.

§. 24. Од онога часа, како је суд решио, да се стециште отвори, презадуженом одузима се управљање добара, нити интабулацији, или прибележију дуга на добра његова, као ни залоги, ни забрани, ни обустави, места бити може.

== По §. 24. Стец. Пост. забрани нема места само од онога дана када је стециште отворено, а никако се то не може односити и на оне забране, које су пре отвореног стецишта тражене, у толико пре што по §. 381. Грађ. Суд. Пост. поверилац ако добије забрану, рачуна му се та забрана од дана када је такову код суда тражио. — О. о. 9. септембра, 1877. год., Бр. 2481.

Кад се из акта тражења забране види да је поводом овог тражења на полеђини тога акта стављена судска наредба о томе, да се саслуша дужник да ли је обуставио плаћања, и кад је овај то потврдио, — онда је јасно да је то саслушање било доц-

није од тражења забране. Па кад је тако, и кад по §. 24. Стец. Пост. нема места обезбеђењу на имању туженог само од часа кад је суд решио да се стециште отвори, онда се у овом случају потражилац не може одбити од забране, јер у часу кад је он тражио забрану, није било решења суда о отварању стецишта. — О. о. 27. марта, 1903. год., Бр. 3033.

Ликвидација није исто што и стечај те да по §. 24. Стец. Пост. не би имало места обезбеђењу. — О. о. 18. марта, 1904. год., Бр. 2806.

Према наређењу §. 24. Стец. Пост. стецишћном дужнику се одузима управа над добрима и он не може никојим начином своју масу задужити, али ни овим нити икојим другим законом није одузето право стецишћном дужнику, да у корист стецишне масе предузима сва законом допуштена средства, у која несумњиво долази и жалба на продају непокретности његове масе. — О. о. 17. децембра, 1913. год., Бр. 3719.

За тачно разумевање §. 24. Зак. о Стец. Пост. у погледу способности и права стецишног дужника за употребу правних средстава по јавним продајама непокретних имања његове стецишне масе, од пресудног је утицаја имати у виду, да се у погледу правне способности свако лице може посматрати са два гледишта: са гледишта његове способности да буде предмет, субјекат права и обавеза, односно носилац истих, и способности, за правне радње, односно способности, да може само собом заснивати правне односе, прибављати и вршити права. — И код једне и код друге правне способности постоје извесна својства, која их модификују или чине, да извесно лице не

може бити носилац извесних права и обавеза, или да их не може само собом извршивати. Такво једно ограничење у погледу способности за правне радње је и ограничење из §. 24. Стец. Пост., по коме се стечишном дужнику одузима управа имањем. То се види и из §. 920. Грађ. Зак., који говори о ограничењу стечишног дужника, презадуженога у овоме истоме смислу. — Стецишни дужник, дакле, по овим законским прописима правно је неспособан и ограничен, да ма шта може предузимати у погледу управе са имањем. Он не може у погледу свога имања чинити никакве уговоре, нити примати на себе ма какве обавезе. Ово се види и из §. 25. Стец. Пост., по коме сви уговори закључени са стечишним дужником и све обавезе после отвореног стечаја, немају никакве вредности у погледу имања стечишног дужника. Но и ово ограничење односи се само на уговоре и обавезе закључене са трећим лицима, а не и према повериоцима до дана стечаја, јер се стечишни дужник може равнати са својим повериоцима. — §. 66. Стец. Пост., као што може сам водити и парнице, које се искључиво тичу његове личности а не и имања, које чини стечишну масу, — §. 29. Стец. Пост., и као што по §. 427. Грађ. Зак. има право тестирања, јер исто не задире у интересе његових стечишних поверилаца. — Па како се свако ограничење у закону има најстроже тумачити и онако и у оном смислу узети, како је то законом наређено, а међутим употреба правних средстава од стране дужника, по јавним продајама, које би се тикале стечишног имања дужниковог, нити спада у она ограничења о којима говоре §. 920. Грађ. Зак. и §§. 24. и 25. Стец. Пост., нити има везе са управом

имањем дужниковим, то се има узети, да стечишни дужник, кад нарочито није лишен овога права, има права на употребу ових правних средстава по јавним продајама имања његове стечишне масе. Ово тим пре што се по §. 502. Грађ. Суд. Пост. сваки, који је јавном продајом оштећен, може тужити, а несумњиво је, да и стечишни дужник може бити оштећен неиспуњењем свих формалности прописаних за јавне продаје. Па како је и законска претпоставка, да су све формалности прописане за извршења у глави XVIII Грађ. Суд. Поступка, прописане у јавном интересу како дужника тако и поверилаца, то се и стечајном дужнику не може одрећи право, да у овом случају употребом правних средстава своје интересе штити, јер се употребом ових иде на то, да и веће власти провере правилност рада нижих власти око продаје имања, за коју се радњу не може узети, да је од штете по интересе стечишне масе. — Према томе §. 24. Стец. Пост. није одузео стечишном дужнику право употребе правних средстава по јавним продајама имања његове стечишне масе. — Нач. о. о. с. 24. јануара, 1914. год., Бр. 523.

По чл. 7. Зак. о обустави извршења и обезбеђења као и тока рокова од 29. јуна. 1914. год., за означено време обуставе тока рокова по чл. 1. пом. Закона, неће се вршити ни стечајно поступање према дужницима. Смисао је поменутог законског прописа тај, да се за означено време не могу отворати стечаји над дужницима, а по раније отвореним стечајима не могу се предузимати ни наређивати оне стечишне радње, које су у вези са обустављеним радњама и роковима у чл. 1., 3., 4. и 8. пом. Закона.

Тако на пр. не могу се одређивати рокови за пријаву поверилаца, ни рочишта за равнање, ни доносити одлуке о упућивању на спор у извесном року, ни наређивати јавне продаје стецинске имаовине, ни одређивати рочишта за распоред новца, добијеног од продатог стецинског добра и т. д. — Но поменути чл. 7. истог Закона није забрањено суду наређивати и предузимати све оне радње, које се односе на администрирање и управу са стецинском имаовином. Управу са том имаовином и даље води, под надзором суда, одређени старалац, који по §. 47. Стец. Пост. има да се о њој стара као добар домаћин и да, као такав, предлаже суду и предузима све оне радње, које су потребне и корисне за исту. — Поменуте радње односе се на одржање, осигурање и руковање са стецинском имаовином; оне иду на корист свих интересованих лица, и поверилаца и дужника и према таквој природи њиховој, не може се сматрати, да је предузимање и наређивање њихово суду забрањено, јер за то неби имало никаквих разлога ни користи. Па како радње предвиђене у §§. 24., 40. и 46. Стец. Пост. долазе у ред напред поменутих радња, које се односе на управу са стецинском имаовином, то је јасно, да примену поменутих законских прописа не спречава наређење чл. 7. Зак. о обустави извршења и обезбеђења као и тока ро ова. — Нач. о. о. с. 26. јуна, 1919. год., Бр. 1712.

Види §§. 21.—23. и 25. Стец. Пост.

§. 25. Сви после изданог и обнародованог прогласа са пропалицом закључени уговори,

који би се његовог имања тицали, као и сва његова стварна обвезатељства, немају силе ни важности.

Према онима, који би своје имање пре отвореног стецинства на друге пренели, поштујуће се по §. 303. под а., Грађанског Законика.

Пренос целе трговине и фирме на другога, ако је учињен без знања и одобрења неподмирених повериоца, неће се уважаваати, него ће се у таквом случају стецинство отворити, и таква трговина долази у стецинску масу, ако купац или преносиоца не би могао повериоца на други начин обезбедити.

Измене и дојуне од 15. новембра, 1864. год.

== За то што је поверилац одбијен од тражења наплате облигационог потраживања из стечајне масе дужникове, јер му се дужник задужио после свога пада под стечај, не може се рећи да јемство не стоји, јер обавеза главног дужника, као лица под стечајем, правно не постоји, пошто су обавезе стечајног дужника, као таквога, само релативно ништаве. — О. о. с. 15. фебруара, 1903. год., Бр. 725.

Примени трећег одељка §. 25. Стец. Пост. има места и ако се дужник под стечајем не налази, пошто се пренос целе трговине и фирме на другога, без знања и одобрења неподмирених поверилаца, неће уважити, него ће се у таквом случају стецинство отворити... ако купац или преносиоца не би могао повериоца на други начин обезбедити“, дру-

гим речима, обрнуто, до отварања стечаја неће ни доћи, ако би купац или преносилац могао повериоце на други начин да обезбеди. А да ли су пак они у могућности, да повериоце другим чим обезбеде, терет је доказивања на њима, а не на повериоцима, који имају да буду обезбеђени. — О. о. 6. јуна, 1906. год., Бр. 6183.

Види §§. 21.—24. Стец. Пост.

§. 26. Поклони, које је пропалица на 14 дана пре отвореног стечишта ма коме учинио, према повери. ељима уништавију се, и оно, што би за то време поклоњено било, пада у стечишну масу, а поклонопримци долазе у пети ред.

О поклонима, који су још раније учињени, судиће се по §. 565. Грађанског Законика.

Измене и дојуне од 15. новембра, 1864. год.

Види §§. 27.—35. Стец. Пост.

§. 27. Чим ко падне под стечиште, сва потраживања која би ко од њега имао, ма њима у то време рок и не излазио, сматрају се као да им је рок оног дана навршен, па се исплата одмах искати може.

Види §§. 26. и 28.—35. Стец. Пост.

§. 28. Од дана изданог стечишног прогласа престаје течај свију против презадуженог код ког му драго првостепеног суда почетих пар-

ница, и оне се стечишном суду ради продужења послати имају, о чему ће се и тужитељ дотичним судом известити. Но ако би која парница на другом суду већ савршено ислеђена била, овај ће то стечишном суду одмах јавити, али пре него би и парницу суду стечишном спровео, ислеђену ће парницу сам решити и ову заједно с пресудом стечишном суду на даљи надлежни поступак послати. Исто тако и ако би пре стечишта и само извршење пресуде наређено било, па не би још или такова извршена била, или по §. 248. општег поступка судског ствари дужникове у нужни попис дошле, задржаће дотични суд извршење пресуде, и упутиће поверитеља, да се с досуђеном му тражнином стечишном суду обрати; на против, ако би ствари дужникове већ до отвореног стечишта за извршење пресуде и пописане биле, пресуда ће се у онолико, у колико се из таквих пописаних ствари извршити може одмах и извршити, и ако би што и по измирењу оваковога поверитеља претекло, доћи ће у општу стечишну масу.

Ако се на против поверитељ, за чији су рачун ствари пописане и продане, не би могао из таквих потпуно намирити, доћи ће са остатком у општу стечишну масу.

— Кад је по §. 28. Стец. Пост. стечајни суд надлежан за све несвршене имовинске спорове против стечајног дужника, онда је он надлежан и за разматрање пресуда избраног суда, по жалби, ако је изабрани суд такве парнице судио. — О. о. 7. августа, 1901. год, Бр. 5299.

Примени прописа §. 48. Грађ. Суд. Пост. и §. 28. Стец. Пост. нема места онде где је дужник који је под стечај пао у улози тужиоца, јер је у тим законским прописима изрично реч само о парницама противу стечајне масе, те не могу бити меродавни и за обратан случај. — О. о. 12. децембра, 1906 год., Бр. 12168.

Види §§. 26., 27. и 29.—31. Стец. Пост. — и §§. 48. и 466.—472. Грађ. Суд. Пост.

§. 29. Ово, у предидућем и у §. 26. општер поступка судског изложено правило, т. ј. да се парнице код другог суда у течају налазеће се, стечишном суду ради продужења морају послати, односи се само на оне парнице, којима се што од имања презадуженога тражи, на против оне парнице, које се само на презадуженога личност односе, као на пр. да он какви посао уради и т. п., остају код оног суда где су започете.

Види §§. 26.—28. и 30.—35. Стец. Пост., — и §. 48. Грађ. Суд. Пост.

§. 30. Правило је, да се сваки има са тужбом својом сам стечишном суду до сазивног

рока пријавити, и код овог своје право доказати, и по томе ако би који суд пропустио удовлети пропису изложеном у предидућем §. 28. и потражитеља стечишном суду упutio не би, неће моћи овај отуд никаква права изводити, ако се и сам не би стечишном суду до сазивног рока пријавио.

Види §§. 26.—29. и 31.—35. Стец. Пост.

§. 31. Ако би се пак ко суду стечишном с тражином пријавио и показао, да о таково, још парнице код каквог суда тече, суд стечишни обратиће се суду парнице, ради прибављања акта на конач продужења поведене парнице, ако их међу тим од дотичног суда још добио није (§. 28.).

Види §§. 26.—30. и 32.—35. Стец. Пост.

§. 32. Правитељство и опшина за наплату јавних терета као и за неплаћени ђумрук имају се до сазивног рока с означањем тражбина пријавити, но ово доказивати неће, осим ако би се код дужника уредан докуменат исплате нашао, и бранитељ масе тражбину по таквом оспорио.

Исто тако и они, који пресуду извршну а неизвршену имају, само ће се пријавити.

== Кад је на рочишту повериоцу призната тражбина и кад му није оспорено заложно право, и кад према §§. 32., 94., 96., 128., и 129. Стец. Пост. пријава повериочева у масу замењује тужбу и поверилац нема да парницом утврђује своју тражбину ако му се она од стечајних фактора не спори, онда се забрана не може скинути на основу тач. 4. §. 392. Грађ. Суд. Пост., зато што поверилац није дао суду тужбу за дуг. — О. о. 7. фебруара, 1904. год., Бр. 1312.

Види §§. 26.—31. и 33.—35. Стец. Пост.

§. 33. Ако би ко имао какву тражбину суду пријавити, али такову из важних узрока определити у стању не би био, то ће он моћи и такову неопредељену тражбину до сазивног рока суду пријавити и од овог захтевати, да му нужни рок за накнадно опредељење такове тражбине одреди.

Исто тако ако би који од потражитеља своју тражбину опредељено пријавио али доказе о таквој одмах поднети не би могао, моћи ће он због набавке таквих искати да му се рок продужи,

Види §§. 26.—32., 34. и 35. Стец. Пост.

§. 34. Сваки онај потражитељ који у месту суда стечишног не живи, мора још пријављењу своје тражбине себи заступника у ме-

сту суда одредити, и таковог суду именовати, кога ће суд не само онда, кад се истинитост тражбине његове доказивала и ред наплате по Закону Стецишном опредељавао, т. ј. кад се тражбина његова пречишћивала буде, моћи позивати, но који ће и иначе свагда, кад се год потреба покаже свог властодавца представљати моћи, јер у противном случају, суд ће му одмах и то на његов рачун и ризик један пут за свагда, догод стечиште траје, заступника у месту поставити, а њега сходним о томе решењем известити.

Види §§. 26.—33. и 35. Стец. Пост.

§. 35. Онај, који има у залоги облигацију или другу какву обвезу дужникову, или који је на непокретно добро дужниково надинтабулиран или надбележен, кад се интабулант за дуг свој не би пријавити хтео суду, може при пријављењу своје тражбине код суда за доказ такове употребити право, које му припада по глави шестој Судског Поступка, гласећој о заштити.

Види §§. 26.—34. Стец. Пост., — и §§ 336.—341. Грађ. Суд. Пост.

§. 36. Суд ће стечишни у оном истом решењу којим стечиште отвара, бранитеља и старатеља масе и наименовати, и њима сходни де-

крет на то издати, имајући овом последњем наложити, да и он на рочиште прогласом одређено суду предстане и своје рачуне поднесе.

== Када је бранилац спречен да заступа масу у једноме спору као изузет, онда се на његово место поставља само за тај спор други бранилац, а он се не може смењивати, пошто то није случај из §. 36. Стец. Пост. — О. о. 29. децембра, 1898. год., Бр. 10405.

Види §§. 37.—53. Стец. Пост.

§. 37. Кад стециште одреди, суд ће у једно исто време одредити и одбор из једног члана суда и писара, који ће одбор пријављивање поверитеља примати, и пред којим ће се цело поступање по овом Закону предузимати; и само случаји, где би какав предмет оспорен био, или би по качеству свом судско решење потребовао, подносиће се суду на решење.

Види §§. 36. и 38.—53. Стец. Пост.

§. 38. Бранитељ масе мора да је у закону и судоводству искусан, и за то ће суд ако не би таквог у месту било, једно лице из суда за бранитеља масе наименовати.

== Који би правозаступник било као бранилац стецишне масе било иначе своју правозаступничку дужност несавесно вршио, подлежи дисциплинарној казни по §. 53. Зак. о правозаступницима. За изри-

цање те дисциплинарне казне према величини кривце надлежни су по §. 55. Зак. о правозаступницима председници првостепених судова, Министар Правде и дисциплинарни суд, — но ни један од њих не може казну изрицати по §. 57. Зак. о правозаступницима, док се правозаступник не саслуша, а тим саслушањем и изрееном осудом утврђује се тек несавесност, и тек тај утврђени факат може суду дати повода и разлога за решавање питања о престанку бранитељства над стецишним масама или о разрешавању од какве друге дужности, која је правозаступнику судом поверена. — О. о. 26. фебруара, 1892. год., Бр. 287.

Јавни правозаступник по чл. 46. Зак. о правозаст. и чл. 14. Зак. о таксама не плаћа таксе где је по дужности настављен за заступника, дакле ни као бранилац стечајне масе. — О. о. 10. децембра, 1902. год., Бр. 10065.

Види §§. 36., 37. и 39. 53. Стец. Пост.

§. 39. Суд за старатеља масе да не наименује странце који у Србији постојано не живе, даље, сроднике пропалице, свештена лица, званичнике, а ни оне, којих је владање подозриво и који немају никаквог имања.

Види §§. 36.—38. и 40.—55. Стец. Пост.

§. 40. Суд ће у оном истом решењу, којим стециште отвара и бранитеља масе поставља, и нужни корак учинити, да полицијска власт одреди комисију т. ј. једног члана са писаром,

која ће дужниково имање узаптити, пописати и од вештака редовно проценити дати.

Види §§. 36.—39. и 41.—55. Стец. Пост.

§. 41. При попису и процени, које уједно бива, мора бити старатељ масе, а позваће се и поверитељи, који су у месту, или њини пуномоћници. Због процене морају бити три вештака, који ће вредност ствари по чаршијској цени, одбијајући 20 на сто већином гласова опредељавати, а ако би сва тројица разном мњења била, комисија ће средњу вредност за процену узети. Такође позваће се и пропалица, ако је у месту, да куповну цену еспапа и других предмет трговине сачињавајућих ствари по својим протоколима покаже. И ову куповну цену, као и процену, дужна је комисија у протоколу тачно назначити.

Види §§. 36.—40. и 42.—55. Стец. Пост.

§. 42. За случај, да би дужник под стеците падши, неодељен био, само ће се она добра и ствари у попис узети, која су искључно његова, која би имао на ствари неподељене, како би суд одмах наредбу учинити могао, да се њему припадајући део истави.

Види §§. 36.—41. и 43.—53. Стец. Пост.

§. 43. Оне ствари о којима је сумња да ли су сопственост дужникова, а при њему се нађу, доћи ће у списак с примедбом, ко их захтева да му се издаду по праву сопствености.

== Кад неко тражи, да му се по основу куповине пре стечаја истави каква ствар из стецитне масе, не упућује се на парницу бранилац масе већ потражилац. — О. о. 24. јануара, 1908. год., Бр. 840.

Види §§. 36.—42. и 44.—53. Стец. Пост.

§. 44. Готове новце, облигације, адиђаре, протоколе и писма, која би се при попису код пропалице нашли, и која би се на његову трговину и радњу односила, узеоће комисија, назначивши у протоколу пописа и процене шта узима, па почем тај прокол и старитељ масе и вештаци, као сведоци, својим потписима потврде, комисија ће један протокол такви у одоствореном од ње препису старатељу предати заједно са стварима, које ће он до даље наредбе судске имати чувати, а оригинални протокол пописа и процене заједно са нађеном готовином, облигацијама, адиђарима, писмима и протоколима дужника, спровешће стецитном суду који ће јој на то признаницу отпустити.

Види §§. 36.—43. и 45.—53. Стец. Пост.

§. 45. Овако ће исто поступити и са стварима дужниковим, које се у другом округу налазе, због чега ће се суд имати надлежној полицијској власти обратити, која ће одмах месног старатеља наименовати, и к попису и процени ствари начином горереченим приступити. По свршетку тога полицијска ће власт суду стецишном попис и процену ствари послати, а и јавити кога је за старатеља поставила, коме ће суд декрет у смислу §. 36. са сходном налогом за престанак на рочиште и подношај рачуна отпустити.

Види §§. 36.—44. и 46.—53. Стец. Пост.

§. 46. Ствари квару изложене, или којих је издржавање с трошком а без сваке ползе скопчано, морају најпре процењене бити, и старатељ масе дужан је списак таквих ствари суду одмах поднети који ће без сваког одлагања наредбу учинити, да се оне скорије, ма и испод процене, јавно продаду.

Види §§. 36.—45. и 47.—53. Стец. Пост.

§. 47. Сваки ће старатељ дужан бити о свему, што би по гласу пописног протокола примио, као добар домаћин бригу носити и старати се, да примљено у процењој вредности, колико је могуће одржи, и за то што би год

доцније приметио, да квару изложено бива, предлагаће одмах суду стецишном да се прода.

Види §§. 36.—46. и 48.—53. Стец. Пост.

§. 48. За ствари и добра старатељу предата, суд кауцију од њега захтевати не може, но ако би обделавање добра, оправљања зграда и т. д., захтевало да се старатељу већа сума новаца преда, онда ће за такове суд од њега, ако он нема довољно непокретних добара, просто јемство захтевати.

Види §§. 36.—47. и 49.—53. Стец. Пост.

§. 49. Старатељ масе дужан је о свему тачан, нужним доказима снабдевен, рачун водити.

О сваком непокретном добру и његовим приходима и расходима рачун ће се понаособни сачињавати.

Види §§. 36.—48. и 50.—58. Стец. Пост.

§. 50. Ако је пропалица какво добро под закуп држао, то такав под тим истим условима мора и старатељ масе до даљег расположења за рачун масе продужити.

Види §§. 36.—49. и 51.—53. Стец. Пост.

§. 51. Старатељу масе није слободно са стецишном масом спекулирати, јер не само да

такав поступак његов, ако је за масу шкодљив, неће имати никакве силе ни важности, него ће и он за сваку штету морати одговарати, и још без сваке награде за доондашњи труд његов отпуштен бити.

Види §§. 36.—49., 52. и 53. Стец. Пост.

§. 52. Дужности бранитеља јесу:

1., искати од суда списак свију познатих поверитеља;

2., захтевати, да му суд протоколе преза-
дуженог и остале исправе које су узапћене,
ради надлежног употребљења на реверс изда;

3., тражбине пропалице каквог му драго
рода, мора бранитељ у своје време, или на леп
начин или путем суда прикупљати, и прикуп-
љене одмах суду предавати;

4., масу савесно бранити, али не протезати
парнице, нити масу излишним трошковима оп-
терећавати;

5., у сваком сумњивом догађају извешће од
пропалице искати, а и од поверитеља учинити
му се могуће примедбе против тражбине поје-
диног поверитеља примати, и такове сходно
употребити.

== Кад год суд нађе да је једна парнична страна
лице неспособно за вођење парнице, онда увек треба

да поступи по смислу §. 77. Грађ. Суд. Пост. А ако
та неспособност потиче из те околности што је пар-
ничар под стечајем, онда, с обзиром на §. 52. Стец.
Пост. треба на рочиште да позове и узме реч и од
браниоца његове стечишне масе. — О. о. 12. фе-
бруара, 1899. год., Бр. 1269.

Према §. 52. Стец. Пост. бранилац је овлашћен
и дужан да штити интересе масе, а не и интересе
појединих поверилаца масе, који би дошли у сукоб
са интересима признатих поверилаца масених. — О.
о. 11. децембра, 1909. год., Бр. 14122.

По пропису чл. 62 Зак. о уређењу Управе Фон-
дова, за рачун Управе Фондова хипотековано добро
стечајнога дужника не улази у стечајну масу него
сама Управа Фондова излаже продаји. Али по том
истом законском пропису Управа је дужна вишак,
који по њеном измирењу претече, послати стечајном
суду за масу. Како је пак бранилац масе по §§. 38.
и 52. Стец. Пост. дужан прикупљати и уносити у
масу све што њој припада, то је несумњиво он једно
од заинтересованих лица у питању, како ће од стране
Управе Фондова и бити извршена продаја, јер од
тога зависи хоће ли што и колико по измирењу
Управе остати за стечајну масу дужникову. Стога
се таква продаја и мора саопштити браниоцу, јер је
старалац само чувар имања, а не и правни заступ-
ник дужников. — О. о. 22. октобра, 1908. год.,
Бр. 11449.

Кад је над имаовином интабулисаног повериоца
отворен стечај, онда се јавна продаја имања дотич-
нога дужника, на коме је ова интабулација, има да
саопшти браниоцу повериоачеве стечајне масе, а не

повериоцу. — О. о. 10. јануара, 1911. год.,
Бр. 250.

Види §§. 36.—51. и 53. Стец. Пост.

§. 53. Ако због какве препоне наименовани старатељ или бранитељ масе не би дужности примити се, или њу даље отправљати могао, то они такову препону суду без сваког одлагања морају јавити, а међутим, док суд новог не постави, своју дужност и даље отправљати и новонаименованом све, што су пред собом имали, по списку предати.

Види §§. 36.—52. Стец. Пост.

§. 54. Одређени у прогласу рок не може се на тај конач продужити, да се они поверитељи, који су пропустили са својим тражбинама до таковог пријавити се, пријављивати могу.

Но овакав непријављени поверитељ с тога што се није на стеццишту пријавио, у колико се ни по §. 55. не би оправдао, губи право наплате из стеццишне масе само у колико би она пријављеним поверитељима исцрпљена била; за имање, које би пропало после овога времена ма с које стране припало, важи §. 57. Стеццишног Поспуйка.

Ако је стецциште отворено над посмртном

масом на основу 3. тачке §. 3. Стеццишног Поспуйка, поверитељи, који се нису на стецциште пријавили, а не би могли свој изостатак по §. 55. оправдати, губе само у толико своје право, што ће се они моћи из онога најлаишии, што би преко измирења осталих пријављених поверитеља за наследнике остало.

Измене и дојуне од 15. новембра, 1864. год.

Види §§. 22. и 55.—58. Стец. Пост.

§. 55. Но ако би ко од потражитеља без своје кривице пропустио пријавити се до рока у прогласу одређеног (§. 22.), мора то на стеццишном суду доказати, и до времена, док расположително решење оног реда, у који му тражбина по опредељеном у овом Законику распореду спада, не би извршном постало, обновљење рока искати, које се у томе састоји, да му суд други рок одреди, до ког се он са својом тражином пријавити мора, ако она у прогласу изложена следства не жели искусити.

== Кад оглас о отвореном стеццишту преко званичних новина није обнародован онако како је у ставу првome §. 22. Стец. Пост. наређено, тј. кад између огласа није прошло по осам дана, онда је суд у смислу наређења §§. 55. и 56. Стец. Пост. дужан да донесе одлуку, и одобри повериоцима који то траже, нов рок у коме њихово потраживање имају

да пријаве. — О. о. 19. октобра, 1913. год., Бр. 2529.

Види §§. 22., 54. и 56.—58. Стец. Пост.

§. 56. На овако захтевање суд ће одредити рочиште и почем саслуша бранитеља масе, што скорије решиће, има ли захтеваном обновљењу рока места, или не? — према ком решењу има незадовољна страна поступити по општим правилима судског поступка у грађанским парницама.

≡ У случају ако би се који поверилац са пријавом своје тражбине одоцнио, па би према §. 55. Стец. Пост. тражио да му суд, ради пријаве тражбине, нов рок одреди, суд има, по §. 56. Стец. Пост да прво одреди рочиште и на овом саслуша и дотичног повериоца и браниоца масе о овом тражењу, па тек да по том реши има ли места одређивању новог рока или не. — О. о. 8. децембра, 1906. год., Бр. 11918.

Види §§. 22., 54., 55., 57. и 58. Стец. Пост.

§. 57. У случају кад би по истечењу у прогласу за пријављивање тражбина одређеног рока пропаломе какво имање, које он пре није имао, којим му драго правом припало, суд ће нов проглас са новим сазивним роком по пропису §. 22. у призрењу овог имања издати и обнародовати с примедбом, да ће они

поверитељи, који се до овог новог рока пријаве само у овом новом имању, које ће такође у стечишну масу доћи, са осталима учесници бити.

Види §§. 22., 54.—56. и 57. Стец. Пост.

§. 58. Суд је дужан сваку тужбу, како њу прими, у протокол пријављујућих се тражбина увести и не чекајући да сазивни рок истече, рочиште одредити, на које ће му потражитељ и бранитељ масе предстати ради пречишћења (ликвидирања) тражбине, па ако таква уважена буде, завешће је у протокол пријављујућих се тражбина као пречишћену, а иначе, ако се оспори, поступиће суд као при свакој другој парници, ставивши то као примедбу поред дотичне тражбине, која је на горњи начин у протокол пријављујућих се тражбина уведена.

≡ Кад се пријављени повериоци не сложе у првенству наплате онда суд не може чинити распоред док се редовном парницом између поверилаца питање о првенству наплате не реши, на коју парницу суд слабију страну има да упуту, јер се према §§. 58. и 100. Стец. Пост., распоред може чинити само за оне тражбине, које су пречишћене, како у погледу вредности саме тражбине, тако и у погледу првенства њеног. — О. о. 29. децембра, 1903. год., Бр. 8352.

Суд не може чинити распоред и са оном сумом

из стедишне масе, која је у погледу првенства наплате спорна, већ је дужан да оцени ко је у погледу те суме слабији у праву и њега, према §. 58. Стец. Пост. упути на парницу, те да се тим путем расправи питање пречег права наплате из ње, па кад се то сврши, тек онда да и са овом чини распоред. — О. о. 19. марта, 1909. год., Бр. 3486.

По §. 58. Стец. Пост. ако пријављена тражбина не буде призната, онда има да се поступи као у свакој парници, тј. да се путем спора утврди постојање тражбине. — О. о. 30. августа, 1912. год. Бр. 9080.

Види §§. 22. и 54.—57. Стец. Пост.

§. 59. При пречишћењу (ликвидирању) сваке тражбине, било да то признањем или пресудом окончано буде, свагда ће се и припадајућа бранитељу награда, ако је овај тражио буде, судски одредити.

Види §§. 60.—64. Стец. Пост.

§. 60. У колико ће књиге занатлија и трговаца за доказ важити, као и у ком ће се случају заклетва за доказ моћи употребити, одређено је у поступку судском за грађанске парнице.

Види §§. 59. и 61.—64. Стец. Пост.

§. 61. Хоће ли моћи онај, који је под стедиште пао, заклетву примити, њу положити,

повратити или њоме другог понудити, прописано је у члану 168. општег поступка.

Види §§. 59., 60. и 62.—64. Стец. Пост., — и §§. 261. и 266. Грађ. Суд. Пост.

§. 62. Бранитељу масе није дозвољено поравнање с тужитељима чинити.

Види §§. 59.—61., 63. и 64. Стец. Пост.

§. 63. Накнади парничних трошкова у стедишту места нема, осим ако би или тужитељ или бранитељ масе парницу из самог несташлука протезао у ком случају један другом парничне трошкове накнадити мора.

Види §§. 59.—62. и 64. Стец. Пост.

§. 64. Против пресуда, стедишним судом о појединим потраживањима изречених, могу незадовољне стране за прописано општим поступком судским време и на тамо прописани начин незадовољство своје изјавити и суд ће у таквом случају надлежна акта вишој судској власти, као и у обичним судским парницама шилати.

Види §§. 59.—63. Стец. Пост.

§. 65. За рочиште, које је прогласом одређено, суд ће благовремено спремити спискове

пописа и процене како покретних тако и непокретних дужникових ствари које се како у месту и оном округу, тако и другим окрузима налазе, с назначењем нађене код дужника готовине, облигација, адиђара и вересије, ако би какове по протоколима било. К оваковим списковима дужниковог имања суд ће придодати и рачуне, које ће му старатељ на рочиште поднети, како би се из свега тога одмах увидети могло право стање имања дужниковог.

Види §§. 66. — 70. Стец. Пост.

§. 66. На дан рочишта, суд ће свима представшим му поверитељима, како стање дејствително масе, тако и пријављене тражбине представити, и тада их пре свега понудити да се с дужником поравнају, нарочито, ако би дужник још и план поднео, по коме би он поверитељи измирити у стању био, па ако се ови поверитељи склоне и дужник сагласи, како да се они сами с њиме наравнају, као и о томе, како ће се старатељи и масе заступник измирити, а и суду таксе припадајуће исплатити, суд ће поравнење то на протокол узети и одмах свима пријављеним му потражиоцима или њиховим заступницима без призрења, дали су ови при поравнењу били или не, исто

поравнење доставити. А међутим ће суд преко новина огласити, како је стециште над масом дужника, почем се овај Н. дана са поверитељима својим поравнао, престало.

== Стецишни се дужник може и онда равнати кад нема више поверилаца сем онога услед чијег је тражења забране стециште и отворено. — О. о. 7. фебруара, 1879. год., Бр. 392.

Бранилац масе не може се жалити противу решења суда, донетог по предлогу дужниковом у смислу §. 66. Стец. Пост., пошто се ствар тиче лично дужника и поверилаца и пошто су у §. 52. Стец. Пост. побројане све дужности браниоца. — О. о. 16. јануара, 1891. год., Бр. 5647.

Кад се је стецишни дужник са свима повериоцима поравнао, онда се по §. 66. Стец. Пост. треба да изравна и са браниоцем, који за своју награду такође долази у ред поверилаца, па тек да суд може донети решење о скидању стечаја. — О. о. 1. фебруара, 1892. год., Бр. 9563.

Суд не може уважити равнање и решити да се са имовине дужникове скине стечај, кад сви повериоци у својим тражбинама, а у висини равнањем утврђеној, нису измирени. — О. о. 4. јуна, 1907. год., Бр. 6544.

Захтев из §. 1. Стец. Пост., да дужник мора имати више поверитеља односи се само на случај отварања стечаја, а не и на скидање истога, пошто су случајеви скидања изрично побројани у §§. 66., 68. и 127. Стец. Пост., услед чега се стечај не може

скинути зато, што је остао само један поверитељ.
— О. о. 14. августа, 1909. год., Бр. 8369.

Види §§. 65. и 67.—70. Стец. Пост.

§. 67. Против оваквог поравнења они поверитељи, или њихови заступници, који нису на рочишту били, не могу изузећа никаква чинити, но морају пристати на погодбу, коју су остали, који су суду предстали, закључили.

== По §§. 66. и 67. Стец. Пост. стечишног дужника везује поравнање које је учинио на рочиштима за равнање са повериоцима стечишне масе и противу таквога поравнања нема места жалби. Али како бранилац масе не долази у ред стечишних поверилаца, то има места жалби противу досуђене му награде. — О. о. 30. септембра, 1908. год., Бр. 10834.

Види §§. 65., 66. и 68.—70. Стец. Пост.

§. 68. Ако би суд и доцније у течају стечишног поступања увидео, или да ће се поверитељи са дужником у смислу §. 66. моћи поравнати, или да би они сви без разлике и сами међу собом погодити се могли, како да се из стечишне масе по сразмерности измире без нирочитог стечишног поступка, особито ако је дејствително стање масе незнатно, или се из самих покретности, које се лако у новац учинити могу, састоји, а поглавито ако би видео, да ће они, којима несумњено право

првенствене наплате припада сву масу исцрпити, то ће суд дужан бити сваки пут, кад који од наведених случајева наступи, наредбу учинити, да се покуша или поравнање поверитеља с дужником или погодба између самих поверитеља о томе, како би се ови и ван стечишног поступања из масе сами међусобно намирили. Само ће суд свагда у таквом случају позив на рочиште на тај крај одређено имати средством новина обнародовати, с примедбом, да онај, који би од рочишта изостао, неће моћи изузеће чинити против онога, што представши поверитељи закључили буду.

Изостанку од оваквог рочишта нема места оправдању.

== По §. 68. Стец. Пост. суд је дужан сваки пут да одреди рочиште за равнање између поверилаца и дужника, кад год би се у течају стечишног поступања увидело, да ће се повериоци са дужником моћи поравнати. — О. о. 15. фебруара, 1891. год., Бр. 614.

Види §§. 65.—67., 69. и 70. Стец. Пост.

§. 69. Како се од повериоца, који би дошли на рочиште, две трећине ($\frac{2}{3}$) сагласи на поравнање, ово ће бити обавезно и за оне дошавше и неосигуране повериоце, који би били прошивни поравнању, ако само тражбине на

поровнање приславних повериоца, буду укупно износиле три четвртине ($\frac{3}{4}$) вредности шражбина свију повериоца, који су на рочиште дошли нерачунајући у то шражбине оних дошавших повериоца, који на поровнање не пристају, и којих шражбине према §. 13. овог Закона не долазе у оитиу специјну масу. Сачесници једне и исте шражбине, као и они, који би једну шражбину после ошвореног сшечаја међу собом поделили смашрају се као једно лице.

Оне спорне шражбине, које нису код суда ма у ком сшејену решене, само ће се у толико у призрење и рачун узимати, у колико остали на рочиште дошавши повериоци по већини гласова и према принесеним доказима нађу, да оне нису оспорене и да према томе и ови повериоци имају право гласања као, да ће се и у колико и оваке шражбине у призрење и рачун узимати. Ако би гласови у овим случајевима подједнако подељени били, тада решава она страна, којој према разлозима и поднесеним доказима суд приступи. (§. 37.).

Но поровнању нема места, ако би се само и један од дошавших повериоца, који имају право гласања, томе противио у овим случајевима:

1. У опште:

а., Докле се дужник због дугова налази у бегству.

б., Ако је дужник опшужен за превару или у опште кривицу из користољубља, док не буде оправдан.

2. Посебице код трговаца:

а., Ако трговац код суда није пријавио своју фирму бар на две године пре ошвореног сшечаја.

б., Ако је трговац једном већ био под сшечајем, па ма да се пређе и изравнао, осим ако је сам пређашњи сшечај над својим имањем захтевао, и ако је све своје повериоце пошћуно намирио.

в., Ако књиге трговачке није никако или је тако неуредно водио, да се због тога не може да сазна његово право имовно сшање, и

г., Ако није суду поднео списак давања и римања или неће на исти да положи клетву.

Да ли који од ових случајева постоји или не, суд ће на захтев дошћичног повериоца, који би с тога био противан поровнању, извидети и решити, и кад решење судско постане извршно, суд ће, ако је решено да има места равнању, одредити зарад тога друго рочиште, а на исто позвати повериоце на начин који је

одређен у §. 63. овога Закона, а ако је решено да нема места равнању, продужиће сјечајно посипување.

Измене и дојуне од 24. јануара, 1876. год.

== Интабулисани поверилац се по §. 69. Стец. Пост. не може на поравнање принудити, али у исто време он не може ни сметати поравнењу са личним повериоцима, јер он не улази у тај ред, већ се има из залоге измирити. — О. о. 13. децембра, 1880. год., Бр. 5027.

По другој тачци §. 69. Стец. Пост. у принудном равнању оне спорне тражбине узимају се у рачун, за које дошавши повериоци већином гласова нају да нису оспорене. С тога суд увек мора о томе саслужати на рочиште дошавше повериоце, да ли извесне тражбине сматрају за оспорене, па тек да онда цени евентуалне изјаве учињене према трећој тачци §. 69. Стец. Пост. и на основу свега да изрекче решење има ли места равнању. — О. о. 18. априла, 1881. год., Бр. 1329.

Кад по §. 69. Стец. Пост. принудно равнање не може бити обавезно за осигуране поверитеље, онда принудно равнање још мање може да утиче на неплаћени државни порез, општински прирез и т. д., што има претходно да се плати према тач. 3. §. 8. Стец. Пост. и Зак. о непосредној порези. — О. о. 4. јануара, 1893. год., Бр. 11324.

Кад повериоци на рочишту за равнање изјаве да овом према §. 69. Стец. Пост. нема места, онда суд мора претходно да извиди да ли према т. 1. и 2. у

томе законском пропису има у начелу места принудном равнању, па тек кад то решење извршио постане да поступи онако како закон у последњем одељку §. 69. Стец. Пост. даље наређује. — О. о. 7. маја, 1904. год., Бр. 3999.

По §. 69. Стец. Пост. кад се две трећине поверилаца дошавших на рочиште одређено по §. 68. Стец. Пост. сагласе на поравнање, и ако тражбине ових поверилаца укупно износе три четвртине вредности тражбина свију поверилаца који су на рочиште дошли, нерачунајући у то тражбине оних дошавших поверилаца, који на поравнање не пристају и којих тражбине према §. 13. Стец. Пост. долазе у општу стедишну масу, онда је такво поравнање обавезно и за оне дошавше и неосигуране повериоце, који би били противни поравнању. Као што се види, овде се нигде не говори о обвезности овог поравнања за осигуране повериоце, у ред којих по тач. 5. §. 8. Стец. Пост. долазе и интабулисани повериоци, пошто по §. 13. Стец. Пост. у општу стедишну масу долази све оно имање, које претекне по измирењу тражбина означених у „претходним параграфима“, а то су §§. 6., 7., 8., 9., 11. и 12. Стец. Пост., где спадају и интабулисани повериоци. — О. о. 21. октобра, 1909. год., Бр. 11423.

Принудно поравнање не утиче на интабулисане повериоце, пошто се они за своја интабулисана потраживања наплаћују из залога. — О. о. 16. новембра, 1904. год., Бр. 10818.

Види §§. 65.—68. и 70. Стец. Пост.

§. 70. Но ако се из ма каквих узрока не постигне или коначно не реши поравнање са повериоцима, који су на рочиште дошли, онда ће суд одмах на истом рочишту наложити дошавшим повериоцима, да из своје средине изберу један одбор из три лица, који ће представљати скуп свију пријављених повериоца. докле се сјечеј коначно не сврши, или не дигне, и који ће се, ако је дужник молио за издржање, изјаснити, да ли му ово за време трајања сјечаја одобравају или не.

Измене и дојуне од 24. јануара, 1876. год.

== Кад се по каквој стечишној маси не би постигло равнање дужника са повериоцима, суд по основу §. 70. Стец. Пост. позива одмах повериоце те бирају поверилачки одбор од три лица, који се по §. 76. Стец. Пост. сматра за неограниченог пуномоћника свију поверилаца, односно руковања са масеним имањем и тај одбор као такав ваља и саслушавати, кад наступи случај потребе. — О. о. 26. априла, 1891. год., Бр. 2807.

Види §§. 65.—69. Стец. Пост.

§. 71. Што се издржања тиче, таково дужник само тако добити може, ако му и колико то сви поверитељи на рочиште дошавши на на таквом једногласно одобре.

Види §§. 72.—79. Стец. Пост.

§. 72. Одбор пак бира се већином гласова представших суду поверитеља, које се рачуна по количини њихових тражбина. Ако би гласови овако рачунајући се на једнако подељени били, онај ће предлог решити, коме суд приступио буде.

А у случају, ако би потраживање само једног поверитеља преко половине целог дуга износило, па би само он један једног мњења био, а сви остали другог мњења, то ће сам суд одборнике одредити.

Такође, ако се поверитељи о избору одбора не би опредељено изјаснили, суд ће одмах одбор наименовати.

== За члана поверилачког одбора може по смислу

§. 72. Стец. Пост. бити изабран само поверилац. — О. о. 14. фебруара, 1879. год., Бр. 474.

Види §§. 71. и 73.—79. Стец. Пост.

§. 73. Онај поверитељ, који је за члана одбора изабран или наименован, без важних узрока неће се моћи од те дужности разрешити.

== Нов члан поверилачког одбора, кад један од старих то престане бити из ма кога узрока, бира се на рочишту од поверилаца, а не поставља се. — О. о. 29. децембра, 1898. год., Бр. 10403.

Види §§. 71., 72. и 74.—79. Стец. Пост.

§. 74. Страни поверитељи моћи ће за чланове одбора изабрани или наименовани бити само тако, ако постојано у месту стецишног суда пребивају, а иначе моћи ће њини заступници, који их по §. 34. представљају, за чланове одбора изабрани бити.

Види §§. 34., 71.—73. и 75.—79. Стец. Пост.

§. 75. Чланови поверилачког одбора немају права на награду, а имаће право само на награду трошкова, које учине у масеним пословима, за које их суд одреди, и ова ће им се одмах исплатити, о чему решава суд, и такво је решење одмах извршно.

Измене и допуне од 24. јануара, 1900. год. — и 19. фебруара, 1902. год.

Види §§. 71.—74. и 76.—79. Стец. Пост.

§. 76. Изабрани одбор сматраће се за неограниченог пуномоћника укупности поверитеља, и као такав неће морати особена пуномоћија, где би таково у извесним случајима по Грађанском Законику нужно било, од укупности поверитеља тражити.

== Пропис §. 76. Стец. Пост. не даје поверилачкоме одбору право да даје реч и о првенству права на наплату појединих поверилаца, пошто је то ствар суђења и пошто се то питање има расправити

на рочишту одређеном у смислу §. 91. Стец. Пост. — О. о. 18. децембра, 1909. год., Бр. 14466.

Види §§. 72.—75. и 77.—79. Стец. Пост.

§. 77. Ни један од осталих поверитеља неће смети учествовати у решавању одбора, но само што би имао у интересу масе предложити, може му предлагати.

Види §§. 72.—76., 78. и 79. Стец. Пост.

§. 78. Кад би год ко од речена три члана одбора, случајно од дужности изостати морао, имаће то суду јавити, и у место себе заступника код суда поставити.

Види §§. 72.—77. и 79. Стец. Пост.

§. 79. Одбор ће одмах, чим изабран буде, дужан бити суду једног свог члана одредити на то, да позиве и решења судска у име његово прима, о чему ће суд известити.

Види §§. 72.—78. Стец. Пост.

§. 80. Цео преглед масе спремљени по §. 65. као и списак тражбина пријављених, суд ће одмах изабраном одбору на увиђање дати с налогом, да он по размотрењу таквих примедбе своје, ако би какве учинити имао, учини; па ако одбор то с места учинити не би могао,

суд ће му на тај конач и један кратки рок одмах на саслушателном протоколу одредити.

Види §§. 81.—90. а. Стец. Пост.

§. 81. Ако би одбор на то суду какве примедбе учинио, суд ће према стању ствари одмах надлежно поступити, као што ће у исто време и продају имања дужниковог наредити, у колико томе не би законих каквих препона на путу било.

Види §§. 80. и 82.—90. а. Стец. Пост.

§. 82. При наређивању продаје имања, суд ће за сва како покретна, тако и непокретна имања дужникова полицијској власти писати, да их ова по прописима главе XIV општег поступка судског за грађанске парнице лицитандо прода, приложивши писму свом и списак продати се имајућих добара и ствари.

Види §§. 80., 81. и 83.—90. Стец. Пост., — и §§. 461.—500. а. Грађ. Суд. Пост.

§. 83. За свако непокретно добро суд ће стецишни такође полицијској власти јавити, који су му се од поверитеља пријавили, да им такво добро за миљачку залогу служи, као и који су му се јавили да убаштињену службеност и какову на таковом имају, како би

она прве могла позвати, да лицитацији присуствују, а о другој да лицитанти као за терет на добру стојећи знати могу. Исто тако,

Види §§. 80.—82. и 84.—90. а. Стец. Пост.

§. 84. Суд ће дотичној полицијској власти на знање дати, које од покретних ствари и коме за залогу служе, како би полицијска власт пре него такову продаји изложи и залогоимаоца на лицитацију позвати могла.

Види §§. 80.—83. и 85.—90. а. Стец. Пост.

§. 85. При продаји покретних и непокретних ствари испод процене, извршна власт придржаваће се прописа §. 261. судског поступка за грађанске парнице.

Види §§. 80.—84. и 86.—90. а. Стец. Пост. — и §§. 461.—469. Грађ. Суд. Пост.

§. 86. Сви се старатељи одмах од дужности разрешавају, чим су добра испродавана која су пред њима била, само остају одговорни за рачуне докле ове одбор не расмотри и суд не уважи, на који конач су дужни они одмах по распродаји добара и оне до учињене распродаје вођене рачуне к онима пре по §. 36. поднесеним накнадно поднети.

Види §§. 80.—85. и 87.—90. а. Стец. Пост.

§. 87. Рачуне које сѣаралац суду поднесе, прегледаће и даћи суду своје примедбе на њих бранилац масе и повериоци на коме од рочишћа, на које су звати сви повериоци, ако рачуни до рочишћа не би били већ прегледани; иначе, преглед рачуна вршиће и даће своје примедбе бранилац и поверилачки одбор, кад год то суд нареди.

Прегледу рачуна ће увек бићи присушан и сѣаралац.

Ако би се при прегледу наишло на какву неисправност у рачунима, суд ће настати да се она, ако је могућно, споразумом интересованих сѣрана ошклони; у противном случају, суд ће поступити даље као и у свакој другој парници због рачуна.

Измене и допуне од 19. фебруара, 1902. год.

Види §§. 80.—86. и 88.—90. а. Стец. Пост.

§. 88. При предаји рачуна сѣаралац ће изјавити шта тражи на име награде за свој шруд, а шта на име шрошкова, које би за масу учинио.

Ову награду и накнаду одређују сѣараоцу повериоци на рочишту, већином гласова по шражбинама. Но, ако би пошраживање само једног повериоца износило више од половине

вредности свеколиких шражбина па би он сам био једног мишљења, а сви остали повериоци другог мишљења, онда ће суд одредити сѣараоцу награду и накнаду за учињене шрошкове, имајући при одређивању награде у виду имовно стање масе и шруд сѣарачев.

Истио тако суд ће одредити сѣараоцу награду и накнаду и онда, ако би сѣаралац изјавио да је незадовољан са сумом, коју су му повериоци одредили, или ако повериоци нису нарочишту награду ни одредили, само ће суд у овом последњем случају прећходно саслушати мишљење поверилачког одбора.

Односно првенства у наплати награде, суд ће се управљати по одредбама §. 8. под 1., §. 11. и §. 13. овог Закона.

Измене и допуне од 19. фебруара, 1902. год.

Види §§. 8., 11., 13., 80.—87. и 89.—90. а. Стец. Пост.

§. 89. Бранитељ ће масе дужан бити извешће суду поднети о успеху њиме прикупљане по тачки 3. §. 52. вересије дужникове, па и означити шта у име награде за тако скупљање вересије тражи, коју ће му награду суд према успеху показаном одредити, и коју ће бранитељ из опште стецишне масе првен-

ствено по §. 13. наплатити моћи, а што се тиче награде за пречишћење (ликвидирање) тражбина, он ће само суду подносити назначење оних досуђења која су по §. 59. у овом смотрењу истекла, па ће наплату по том или из извесних добара (по §. 8. под 4. и §. 11.) или из опште стечишне масе (по §. 13.) тражити.

== Према §. 89. Стец. Пост. бранилац своју награду, сем ликвидирања, има да тражи или из извесних добара, или из опште стечишне масе, према природи извршених послова; према чему је суд увек дужан да одлучи како ће се та исплата, да ли из кога добра или из опште стечишне масе, учинити. — О. о. 5. фебруара, 1914. год., Бр. 887.

Види §§. 8., 11., 13., 52., 80.—80., 90. и 90. а. Стец. Пост.

§. 90. Награду, која припада по овом Закону браниоцу и сџараоцу, суд ће по њиховом захтеву издавајћи онолику колико одговара урађеном послу, а у напред им се не може ништа издавајћи, ни по присџанку поверилачког одбора. Величина целокупне награде бива одређена распоредним решењем.

Трошкови, које они буду учинили за рачун масе, по наредби суда, исплајћиће се одмах.

Измене и дојуне од 24. јануара, 1900. год., — и 19. фебруара, 1902. год.

Види §§. 80.—89. и 90. а. Стец. Пост.

§. 90.а. Ако сџараоци масе и чланови поверилачког одбора не врше своју дужност уредно, суд ће их узетћи на одговор и за доказану неуредност казнијћи новчано од 100 до 500 динара, а сџараоца поред тога и смењити са дужности.

Противу таквог решења има местиа жалби Касационом Суду.

Измене и дојуне од 24. јануара, 1900. год.

Види §§. 80.—90. Стец. Пост.

II. Измирење поверитеља.

А). Измирење поверитеља из непокретних масалних добара.

§. 91. Чим се непокретно добро у новац учини, дужан је стечишни суд по званичној дужности рочиште одредити, на које ће ради опредељења првенствености тражбина, којих се наплата из таквог добра тражи, осим дотичних првенствених и интабулираних поверитеља и бранитеља масе па и дужника или онога, који би на место последњег извешћа о стању ствари дати могао, позвати. По томе ће суд нужно ислековање учинити и решење донети о распореду, по коме ће се добивена од добара цена по пропису §. 8. расположити.

== По §. 91. Стец. Пост. суд је дужан да на рочиште ради опредељења првенствених тражбина позове и интабулиране повериоце. — О. о. 24. јануара, 1904. год., Бр. 736.

Принудно поравнање не утиче на интабулисане повериоце, пошто се они за своја интабулисана потраживања наплаћују из залога. — О. о. 14. новембра, 1904. год., Бр. 10818.

Пропис §. 76. Стец. Пост. не даје поверилачком одбору право да даје реч и о првенству права на наплату појединих поверилаца, пошто је то ствар суђења и пошто се то питање има расправити на рочишту одређеном у смислу §. 91. Стец. Пост. — О. о. 18. децембра, 1909. год., Бр. 14666.

Види §§. 8, и 92.—109. Стец. Пост.

§. 92. Позив на рочиште мораће у себи садржавати: опис продатог непокретног добра и суму отуда добивену с препоруком, да сваки од пријављених поверитеља своја писмена доказатељства, којима би право првенствене наплате своје тражбине из таковог добра доказати могао, собом донесе, јер ће у случају изостанка у колико би ред наплате за тражбину његову оспорен био, од наплате гореречене суме за добро добивене, искључен бити.

Овај се позив мора сваком од потражитеља или њиховим пуномоћницима, који у месту суда по §. 34. бити морају, доставити, а

и пред здањем суда прилепиће се, где ће до дана рочишта стајати.

Види §§. 34., 91. и 93.—109. Стец. Пост.

§. 93. За свако интабулацијом оптерећено добро и његову припадност мора се особено истраживање чинити о реду тражбина, којима исто добро за безбедност служи.

Види §§. 91., 92. и 94.—109. Стец. Пост.

§. 94. На рочишту ће морати сваки поверитељ, у сајузу са својим од пре учињеним до сазивног рока пријављењем, своје потраживање представити, с назначењем количине или суме таквог, као и времена, одкад је право заложно задобио, па у случају потребе и о томе документе нужне показати.

За доказивање оваковог у наплати првенства учињени се трошкови тражити не могу.

Види §§. 91.—92. и 95.—109. Стец. Пост.

§. 95. О сваком оваквом првенственом и заложном праву, које би поверитељ који доказивао, има се не само бранитељ масе преслушати, но и сваки од познати поверитеља може од своје стране на то примедбе учинити. Међу тим ће се већ једном пречишћена (ликвидирана) тражбина моћи само с оним збићима

нападати, која би се или после пречишћења (ликвидације) открила, или после ове слѣдовала. У колико би пак тражење ког поверитеља у призрењу првенственог и заложног права оспорено било, мора се одмах к нужном ислеђењу и то усмено приступити.

== Првенство се, према §. 95. Стец. Пост., има увек расправити парницом. — О. о. 7. августа, 1881. год., Бр. 2021.

Кад се уговором потврђеним код полицијске власти, као пуноважном исправом по §§. 187. и 188. Грађ. Суд. Пост. доказује тражбина од кирије за сво време у њему означено, и кад је бранилац масе ову тражбину признао и ликвидирао, онда суд не може одбити потражиоца од тражене кирије и за раније време пре закљученог уговора, кад је она уговором обухваћена, пошто би то било противно §. 95. Стец. Пост. — О. о. 19. августа, 1888. год., Бр. 2808. — О. о. с. 3. новембра, 1888. год., Бр. 3569.

Поверилац који није у остављеном му року по смислу §. 95. Стец. Пост. повео спор за доказ пречег права наплате из стечишне масе, није тиме изгубио право на тужбу за вођење спора на основу застарелости. Јер рок од 15 дана, који му је суд оставио за подизање тужбе, одређен је као последњи моменат времена, до кога ће суд са расправом масе чекати; а не може никако имати за последицу престанак или губитак права, јер су зато остављени рокови у Грађ. Законнику, у коме су изложени основи и начин прибављања и престанка на основу застарелости, разноврсних права и правних

одношаја. — О. о. 5. новембра, 1896. год., Бр. 4930.
Види §§. 91.—94. и 96.—109. Стец. Пост.

§. 96. Сва она потраживања, о којима се првенствено и заложно право од поверитеља не оспорава, заводе се у један текући протокол с назначењем, како је ствар при иследовању свршена, колика је сума уважена као капитал, с колико интереса као и с којим првенством. Но ако је које од потраживања опарничено, само се заводи у исти текући протокол примедба, којом се упућење чини на дотични особени протокол парнични.

Види §§. 91—95. и 97—109, Стец. Пост.

§. 97. Ако исправност какве уредно пријављене тражбине, о којој се наводи да је добром непокретним обезбеђена, или признањем бранитеља масе или пресудом извршном још решена не би била, па би дуг и при рочишту од масе бранитеља оспорен остао, то ће се оспорена тражбина у ред онај куд би иначе, ако би досуђена била спасти морала, ставити, с нужном о томе примедбом; но ако би се у исто време и само право заложно оспорило, одмах ће се по пропису §. 95. поступити.

== Да би интабулација као споредна ствар могла опстати и произвести свагда дејство, потребно је

да је доказано постојање дуга, који је том интабулацијом обезбеђен, као главне ствари. Сама интабулација без доказа о дугу недаје према §§. 303., 304. и 312. Грађ. Зак. никакво право на наплату.
— О. о. 25. септембра, 1908. год., Бр. 9948.

Види §§. 91—96. и 98—109. Стец. Пост.

§. 98. Ако се ислеђење о првенственим и заложним правима једног дана свршити не би могло, мораће се оно одмах следећег дана, и то колико је год могуће скорије продужити.

Види §§. 91—97. и 99—109. Стец. Пост.

§. 99. Онај, који би од рочишта изостао, моћи ће изостанак оправдати, ако докаже, да је неизбежну препону имао; но оправдање треба да поискано буде у течају од 8 дана, после рочишта, или ако и за то време не би могуће било то учинити, за 8 дана од оног времена, кад је препона престала, тек само свагда пре, него што би судом изречена распоредна пресуда извршном постала, јер после тога неће га суд у призрењу оправдања изостанака ни саслушавати.

Види §§. 91—98. и 100—109. Стец. Пост.

§. 100. По свршетку иследовања суд ће распоред определити по коме ће се поверитељи из цене од добра непокретног добивене

измиривати, у који ће распоред доћи на своје место по пријављењу и оне тражбине, које би још на пресуђењу биле, и то за случај, ако би позније кад пресуђене буду, за умесне и истините нађене биле. Распоред се чини на основу признања парничних страна, и на принесеним писменим доказима, који ће му се последњи и приложити. На заклетви и исказивању сведока распоред почивати не сме. У колико би се очевидно показало, да ће једна чест дугова на добро убаштињених сама цену за добро исцрпити, моћи ће суд при распоређењу за све остале поверитеље у решењу ставити, да је из таквог узрока њино право, по коме би се имали и они из добивене за добро цене измирити, престало.

== Кад се пријављени повериоце не сложе у првенству наплате онда суд не може чинити распоред док се редовном парницом између поверилаца питање о првенству наплате не реши, на коју парницу суд слабију страну има да упутити, јер се према §§. 58. и 100. Стец. Пост. распоред може чинити само за оне ттражбине, које су пречишћене како у погледу вредности саме тражбине тако и погледу првенства њеног. — О. о. 29. децембра, 1903. год.. Бр. 2352.

Види §§. 58. 91—99. и 101—109. Стец. Пост.

§. 101. Онима, који су своја интабулирана потраживања стецишном суду пријавили, али

на рочиште по §. 91. нису дошли, ако им такова од заступника масе и других по §. 91. на рочиште дошавших поверитеља призната буду, суд ће им досудити; но ако би њихова потраживања с које год стране оспорена била, па би и суд основаност оспорења уважио, то ће он у распоредном решењу изрично прогласити, да због тога од рочишта изоставши лишава се права наплате из цене од дотичног добра добивене. Но оваковим решењем не губи поверитељ право на наплату из осталог имања стедишне масе. У осталом таквом поверитељу остаје право ползовати се наређењем §. 99. и §. 55. овог Поступка, ако је у таквом случају.

Види §§. 55., 21—100. и 102—109. Стец. Пост.

§. 102. Решење судско о распореду издаће се свима оним у месту десившим се поверитељима или њиховим заступницима, који наплату из дотичног добра траже, а међу тим ће се распоред доставити и одбору а и приковати га на здање судско, да га и остали поверитељи за 8 дана читати могу, с тим додатком да ће се по истечењу рока овог ако за то време никакве примедбе против распореда учињене не буду, к исплати по распореду приступити.

== Примени §. 102. Стец. Пост. односно рока за изјаву жалбе нема места код депозитних распореда новаца, пошто то није случај стедишног поступања, те се рокови имају рачунати по Грађ. Законнику и Грађ. Суд. Поступку. — О. о. 15. марта, 1906. год., Бр. 2494.

Види §§. 91—101. и 103—109. Стец. Пост.

§. 103. Чим распоредно решење силу извршну получи, суд ће приступити коначном подељењу суме, од продатог добра добивене, придржавајући се у првенству исплате оног реда, који је у распореду означен.

Види §§. 91—102. и 104—109. Стец. Пост.

§. 104. Овакве благовремено поднесене примедбе, које може чинити сваки од оних по §. 91. на рочиште дошавших поверитеља, суд ће примити као незадовољство изјављено против распоредног решења, и с њим даље по прописима општег судског поступка за грађанске парнице поступити. Но ако не би оспорена тражбина целу масу исцрпљивала, суд због тога неће задржавати исплату осталих по реду поверитеља, него ће онолико, колико је оспорено са интересом иставити, и код суда у депозиту задржати, а са осталим к исплати осталих поверитеља по распореду приступити. Ако би интерес на оспорену суму до исплате

припадао, то ће се поред главног и интерес иставити, и у депозиту задржаги, рачунећи овај за време до 30 дана од дана, кад распоредно решење извршним постане.

Види §§. 91—103. и 105—109. Стец. Пост.

§. 105. Ако би се по изјављеном незадовољству против распоредног решења, ово тако преиначило, да онај поверитељ, коме је по заложном праву првенство било судом дато, таквог првенственог права лишен буде, то ће онај, који је незадовољство изјавио, моћи од свију оних поверитеља, који се с тим ползују, сразмерно накнаду трошкова захтевати.

А ако онај, који је против распоредног решења незадовољство изјавио, изгуби парницу, дужан ће бити штету тим причињену дотичним поверитељима накнадити.

Види §§. 81—104. и 106—109. Стец. Пост.

§. 106. Суд ће, ако се сви дотични потражитељи из добра подмити нису могли, њихове тражбине у трећи ред обичних личних поверитеља пренети, а иначе заоставши рест готовине општој маси причислити.

Види §§. 91—105. и 107—109. Стец. Пост.

§. 107. У случају где су какви доходци интабулирани, суд ће при стецишту поред ис-

плате доходака иставити и капитал онолики, колики је нужан, да би се од њега рачунећи 6% онај интабулирани доходак (приход) добити могао. Овај капитал има се обезбедити, и кад право на доходак (уживање) престане, може се употребити за подмирење оних поверитеља којима би такви по прописима овог Закона припадао, у колико они не би још подми-рени били.

Види §§. 91.—106., 108. и 109. Стец. Пост.

§. 108. По овим прописима од §. 91. доведе изложенима поступиће се и онда, кад би само приходи од каквог добра на заложне поверитеље поделити се имали, који случај може бити или због тога, што би приходи сами по себи могли застрети тражбине интабулираних поверитеља, па би се за то и продаја добра доцније учинити могла, или због тога, што се добро непокретно по правном својству његовом продати не би могло.

У последњем ће случају суд дужан бити одмах чим сазивни рок протече, приступити к истраживању за опредељење распореда међу интабулираним поверитељима, како би се поделење прихода доцније по таквом распореду чинило.

Види §§. 91.—107. и 109. Стец. Пост.

§. 109. Но ако је дужник од кога што имао да прими, па је тај дуг на добро свог дужника интабулирао, а његови поверитељи на то примање његово надинтабулацију поставили, па би подељење дужникове интабулиране суме захтевали, то ће се поступити по прописима §§. 91. до 108.

Види §§. 91.—108. Стец. Пост.

Б.) Измирење поверитеља из покретних ствари, које им за ручну залогу служе.

§. 110. Ако је заложена покретна ствар по наредби суда продана, суд ће бранитеља масе и поверитеље који су му се пријавили да им та ствар за залогу служи, као и оне, који првенствено право наплате из те ствари имају, по пропису §. 91. позвати да тражбине своје и првенствено право докажу, па чим ови то учине, одмах ће суд, неиздавајући решење о распореду по доказним првенственим правима цену за ствар добивену у смислу §§. 11. и 12. делити.

== Када је на рочишту повериоцу призната тражбина од стране дужникове и кад му није спорено zaloжио право, и кад према §§. 32., 94., 95., 110., 128. и 129. Стец. Пост. пријава повериочева у масу замењује тужбу и поверилац нема да парницом

утврђује своју тражбину, ако му се она од стечајних фактора не оспори, онда се забрана не може скинути по основу тач. 4. §. 392. Грађ. Суд. Пост., зато што поверилац није дао суду тужбу за дуг. — О. о. 7. фебруара, 1904. год., Бр. 1312.

Види §§. 11., 12., 91. и 111. Стец. Пост.

§. 111. Само ако би се распра између бранитеља масе и поверитеља, којима је ствар за ручну залогу служила, или између последњих у призрењу заложног или првенственог права породила, па се иначе изравнати не би могла, суд ће то нарочито ислежити и пресудити. Оспорена ће сума при дељењу иставити се и у депозиту код суда задржати, а неоспорена част цене од продане ствари добивене, коме припада поделиће се.

Види §. 110. Стец. Пост.

В.) Измирење личних поверитеља из опште стечишне масе.

§. 112. Измирење поверитеља за опште стечишне масе има се чинити по редовима у §§. 14. до 19. изложенима. Но пре него се к измирењу тамо означених редова приступи, морају се трошкови за заступање и руковање масе, као и на одржање такове учињени, у

колико такви нису већ из масалних добара подмирени, по §. 13. измирити.

Види §§. 13., 14., 19. и 113.—116. Стец. Пост.

§. 113. Кад сазивни рок протече, и кад су поверитељи оне тражбине њихове, које се или првенствено из опште стецишне масе наплатити имају, или које ради наплате у први ред долазе, доказали, суд ће у колико би готових новаца од продатог имања имао, најпре суму готовине у једном списку означити с примедбом од чега је таква наплаћена, па онда испод тога редом оне позиције, које се првенствено наплати имају изложити, и потом ставити шта остаје да се по измирењу првенствених позиција за подмирење поверитеља првог реда употреби. Онда ће суд даље у списку испод заоставше од измирења првенствених позиција суме, први ред поверитеља поименице, који у такви с коликим тражбинама спадају, и колико им из готовине припада, изложити, па ако би што преостало за поверитеље другог реда на концу списка шта остаје назначити.

Види §§. 112. и 114.—116. Стец. Пост.

§. 114. Овакав ће списак суд дати приковати пред здањем својим и на њему назначити дан, у који је списак на здање његово прико-

ван, да сви они неизмирени поверитељи, који с расположењем овим не би задовољни били, суду примедбе своје од дана у који је списак на здање прикован, за 8 дана учинити имају, јер ће суд по истеку овог рока по списку подељење учинити, ако никакве примедбе учињене не би биле.

Један егземплар оваковог списка суд ће у исто време кад га на здање своје прикује и одбору доставити.

Види §§. 112., 113., 115. и 116. Стец. Пост.

§. 115. Не учине ли се никакве примедбе, суд ће по истеку рока у §. 114. означеног готовину по списку поделити, а ако би ко од поверитеља примедбу учинио, суд ће по §. 104. поступити с том разликом, да ако деоба бива по гурема, онда да се и сума по пропорцији истави.

Види §§. 104., 112.—114. и 116. Стец. Пост.

§. 116. Начином означеним у §§. 113., 114. и 115. поступиће суд и при подели готовине, према другом, а тако и према осталим редовима, а нарочито ће дужан бити у списцима од сваког реда начином у §. 114 позивати све без разлике и неизмирене још поверитеље, да

му своје примедбе за 8 дана поднесу, ако би такве имали, с којима ће, ако би му их поднели, онако, као што је у предидућем параграфу речено, поступити.

Види §§. 112.—115. Стец. Пост.

III. Правила за скорије измирење поверитеља.

§. 117. Измирење оног реда поверитеља, за који би довољно готовине од распродатог имања било, суд протезати неће зато, што још не би све имање у новац учињено било, јер ће суд оне суме, које би од доцније распродатог имања примио, као и оне, које би по измирењу залогоимаоца од залога преостале (§. 106.) к оној готовини, која је као рест по измирењу предидућег реда преостала, у списку за слеђујући ред сачинити се имајућем, свагда моћи као готовину причисљавати.

Види §§. 118.—123. Стец. Пост.

§. 118. Ако ли би у најближем реду, који за исплатом чека, где која од позиција још као оспорена на путу парнице била, то ће стедишни суд моћи приступити и подељењу готовине на остале, почем онолику суму заједно са 30-дневним интересом (§. 104.) у депозит истави, ко-

ликом ће застрети оспорене тражбине, ако би доказане доцније биле, по чему ће и распоред у том смислу сачинити.

Види §§. 104., 117. и 119.—123. Стец. Пост.

§. 119. Ако би маса имала таквих дејствителних дугова, којима је или рок наплате одложен, или за које би се видело да ће се тешко наплатити моћи, или да је наплата с трошковима скопчана, то ће се бранитељ масе, одбор и сви неизмирени поверитељи позвати да изјаве суду, да ли да се продаду такви дугови на јавној лицитацији, или ће их примити поверитељи који су с наплатом на реду да такове сами наплаћују.

У последњем случају ће се тражбине дужникове или његова вересија на поверитеље поменутог реда по мери оне суме, која им за подмирење припада, пренети, и зато ако вересија буде већу суму износила од оне, која је нужна за подмирење реда оних поверитеља којима се вересија уручава, ова ће им се само тако предати, ако они довољно обезбеђења даду, да ће оно, што више по наплати њиховој претече, суду донети, или и без јемства ако на то поверитељи свих осталих редова саизволе.

Овакво измирење с вересијом означиће суд на свима оним документима, по којима су поверитељи наплату својих тражбина имали добити.

Вересија ће се пак лицитандо продати, ако више дотичних поверитеља, по сумама тражбина рачунећи, то захтевало буде, или ако би то одбор тражио, као од таквих нарочито овлашћен.

Види §§. 117., 118. и 120.—123. Стен. Пост.

§. 120. Но ако је пречишћење (ликвидација) сасвим свршено, и сва добра већ ако су испродавана, и новац примљен, подељење се не сме због тога обуставити, што би се вересија дужникова купити имала, но мора се таква, ако је за готовину дотични поверитељи примили не би, јавно продати, и што се отуда добије поделити.

Види §§. 117.—119. и 121.—123. Стен. Пост.

§. 121. Што би дужник само као уживалац плода (као н. пр. из фидеикомиса) добијао куда спадају и други доходци и од времена на време долазећи приходи, у колико то нарочито законом од извршења пресуде изузето не би било, употребиће се такође на исплату

његових поверитеља тако, да се ови редом наплатити могу, у ком смислу ће суд и нужно расположење учинити, како ће се они по реду и отуда измиривати.

Види §§. 117.—120., 122. и 123. Стен. Пост.

§. 122. Лични поверитељи трећег реда неће се моћи распоређивати пре, него што се види, који ће од залогоимаца још у тај ред доћи морати, и зато ће суд, кад би се за продајом заложених добара ишчекивало, а готовине би нешто у општој маси било, ону готовину, која би по измирењу првог или другог реда личних поверитеља претицала, употребити на измирење оних поверитеља, који би се иначе из извесних добара имали откуда наплатити, па на њихово место општу стедишну масу поставити, да она новац доцније заједно с интересом до дана наплате прими.

Види §§. 117.—121. и 123. Стен. Пост.

§. 123. Ако би пак случај био да само неки од поверитеља који се из извесних добара намирити имају још измирење из таквих ишчекују, а и сумњају, да ће се отуда моћи потпуно наплатити, суд ће, ако је мало таквих поверитеља, а новаца у општој маси доста има, да би се и они и поверитељи трећег реда под

мирिति могли, распоред трећег реда моћи тако сачинити, да и њих у такове узме с примедбом, да они право наплате своје из извесних добара општој стечишној маси уступе, а после да у ову онолико, колико се из извесних добара наплатити узмогне и унесе.

Види §§. 117.—122. Стец. Пост.

IV. Правила о начину исплате.

§. 124. Исплате бивају на квите, а међутим ће суд на документе по којима су тражбине искане и доказане, како су и колико такове измирене бележити, кад документе поверитељима враћао буде, због тога, што се потпуно нису могли подмирити.

Види §§. 125. и 126. Стец. Пост.

§. 125. Ако је који од поверитеља, за кога је рачун сума тражења, због оспорене тражбине, у депозит са једномесечним интересом стављена, пре истека месеца тражбину пресудом добивену оправдао, издаће му се интерес до дана исплате, а рест од интереса узмеће се у стечишну масу.

Види §§. 124. и 126. Стец. Пост.

§. 126. Припадајуће суме оним поверите-

љима, који се за њих не јављају, оставиће се се код суда у депозит.

Види §§. 124. и 125. Стец. Пост.

V. Окончање стечишно.

§. 127. Чим је цела стечишна маса исцрпљена, суд ће начинити извод о томе, колико је цела маса износила, колико је сваки поверитељ добити имао, и колико је добио, па ће један егземпляр тога извода одбору поверитеља доставити. Затим ће суд средством новина проглас издати, да је стечиште свршено, а одбор ће и бранитеља масе решењем сходним од дужности разрешити.

== Стечајни дужник, кад се због исцрпљења масе прекине свако даље стечајно поступање, и даље остаје под стечиштем. — О. о. 4. септембра, 1898. год, Бр. 6791.

С обзиром на то: 1) што пропис §. 1. Стец. Пост. утврђујући појам стечишта као „судско поступање, у ком се *имање* каквог дужника, који своје поверитеље није у стању да подмири, по опредељеном законом реду између њих подељује“, — изриче принцип, да се стечиште отвара над имовином, а не над личношћу дужниковом; 2) што §. 127. Стец. Пост. предвиђајући исцрпљење масе, наређује, да се тада проглас средством новина изда, да је стечиште свршено; 3) што §. 129. Стец. Пост. предви-

ђајући да такав (у §. 127. Стец. Пост. означени) дужник, по закљученом стечишту прибави неко имање, наређује ново отварање стечишта, и најзад 4) што §. 127. Стец. Пост. стоји у глави V Стец. Пост., која носи наслов „окончање стечишта“, а §. 129. у глави VII која говори „о наплати у стечишту пречишћених тражбина из имања дужником доцније стеченог или прибављеног“, — смисао је §. 127. Стец. Пост. тај, да дужник по исцрпљењу његове стечишне масе не остаје и даље под стечајем, јер би противно схватање давало стечају карактер казне, коју закон нигде не предвиђа, у колико радња презадуженог, по себи, не би потпадала под одредбе Кривичног Закона, и којој би противно правним начелима трајање било неодређено. То пак, што пропис §. 129. при поновном стечају над доцније прибављеним имањем, не наређује суду извршење свију оних формалности потребних при првом стечају, у погледу већ пречишћених тражбина, има свога разлога у томе, што су при првом стечају већ расправљена сва она питања, која при овом накнадном раду није потребно понављати, а која је требачо расправити ради утврђења права пријављених поверилаца за наплату из имања презадуженога. — Нач. о. о. с. 9. августа, 1902. год., Бр. 4556.

Захтев из §. 1. Стец. Пост., да дужник мора имати више поверитеља, односи се само на случај отварања стечаја, а не и на скидање истог, пошто су случајеви скидања изрично побројани у §§. 66., 68. и 127. Стец. Пост., услед чега се стечај не може скинути зато, што је остао само један поверитељ. — О. о. 14. августа, 1908. год., Бр. 8336.

Види §§. 66. и 68. Стец. Пост.

VI. Подељење доцније откривеног дужниковог имања.

§. 128. Ако би се ма кад после свршеног стечишта какво добро дужниково пронашло, које је требало да у масу стечишну уђе, а суду није при држаном стечишту познато било, то ће се таково, почем се оно узапти и прода, између поверитеља, којих су тражбине при стечишту пречишћене (ликвидиране), но који се потпуно подмирити нису могли, онако исто накнадно поделити, као да је у време стечишта у масу ушло било.

== Стечајни дужник тиме што је дошао под стечај није у исто време за свагда ослобођен од својих обавеза, које су постале пре стечаја, као ни оних, које би постале после стечаја. По првима стечајни дужник остаје обавезан и после дигнутог стечаја услед исцрпљења његове масе, — §. 129. Стец. Пост., — а по обвезама к-је би издао после стечаја остаје у непрекидној обвези за коју је одговоран свом својом имовином коју би ма којим законим основом после дигнутог стечаја прибавио, — §. 129. Стец. Пост. према томе обавезе стечајног дужника нису апсолутно невредеће наспрам поверилаца и оне се гасе само њиховим измирењем; само што се повериоци после отворенога стечаја не могу наплаћивати из стечијне масе пре него што се из ње наплате сви повериоци до отворенога стечаја. — О. о. с. 15. фебруара, 1903. год. Бр. 725.

Види §. 129. Стец. Пост.

VII. Наплата у стечишту пречишћених (ликвидираних) тражбина из доцније дужником стеченог или овоме припадшег имања.

§. 129. Из имања, које би пропалици после закљученог стечишта припало, или које би он стекао, сваки поверитељ, који је своју тражбину пречистио (ликвидирао), има право с места наплату захтевати, због чега ће и суд на таково захтевање одмах наредити, да се дотично имање дужниково узапти, попише и процени, и из продаје таковог да се потражитељева пречишћена (ликвидирана) тражбина измири. Међутим док за рачун овога не би имање пописано још било, ако би један или више њих поверитеља дужникових поискали, да се стечиште над таквим имањем отвори, и тада они, који су на прошлом стечишту тражбине пречистили (ликвидирали), никаква пренства неће моћи изводити из такве раније пречишћености (ликвидације) према осталим поверитељима, који се на новоотвореном стечишту пријавили буду.

== То што пропис §. 129. Стец. Пост. при поновном стечају над доцније прибављеним имањем, не наређује суду извршење свију оних формалности потребних при првом стечају, у погледу већ пречишћених тражбина, има свога разлога у томе, што

су при првом стечају већ расправљена сва она питања, која при овом накнадном раду није потребно понављати, а која је требало расправити ради утврђења права пријављених поверилаца за наплату из имања презадуженога. — Нач. о. о. с. 9. августа, 1902. год., Бр. 4556.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О поступању с презадуженим и о казнењу повиног.

§. 130. Како суд реши да се против дужника стечиште отвори он ће и овога одмах позвати, да све своје имање под заклетвом открије, ако он то већ до стечишта на захтевање поверитеља по §. 4. учинио није, па ако дужник то не би хтео учинити суд ће га под затвор ставити.

Види §§. 131.—133. Стец. Пост.

§. 131 Суд ће дужника под затвор ставити и у следећим случајима:

1. Ако он као трговац нема никаквих или нема уредно вођених трговачких књига.
2. Ако не би могао на суду показати да је без своје кривице пострадао.
3. Ако се на њега подозрева да ће побећи.

4. Ако суд, испитујући узроке због којих је пропао, дозна да је ишао на то, да превари своје поверитеље.

== По §. 131. Стец. Пост. дужник се ставља у притвор увек у томе циљу, да се над њим предузме истрага за које кривично дело, које је он својим падом под стечај учинио. Према томе, кад год није утврђено да стоји ма какво кривично дело, ни лажно банкротство, ни кривоклетство, па чак није надлежно доказано ни да је дужник књиге неуредно водио, нити констатовано да дужник не може своје поверитеље намирити, онда суд не може дужника ставити у затвор. — О. о. 12. јуна, 1893. год, Бр. 5510.

Затвор о коме говори §. 131. Стец. Пост. није казна која се над банкротима може изрицати; тај пропис има само тај значај, да ли ће један банкрот, кад се над њим предузме истрага за лажно банкротство, до пресуђења кривице бити у притвору или у слободи. — О. о. 6. фебруара, 1891. год., Бр. 747.

Отварање стечаја у опште над имовином каквог дужника, није уједно и непобитан доказ да овај дужник није у стању своје повериоце намирити. Пошто се над имовином каквог дужника отвори стечај, наређује се и извршује попис његове имаовине, пријављују се повериоци са тражбинама, ликвидирају се тражбине са одређеним браниоцем, који је у сумњивом случају дужан по тач. 5. §. 52. Стец. Пост. потребно извешће и од дужника тражити, и тек ако до поравнења не дође наређује се продаја пописаног имања. Ни пријављене тражбине, ни извршени попис и процена имања дужниковог,

још нису доказ презадужености, јер врло често бива, да од пријављених тражбина неке отпаду путем спора, а бива и то, да се пописана имаовина много скупље прода, него што је приликом пописа процењена. Ван сумње је, да стецини суд по §. 132. Стец. Пост. има права и по званичној дужности приступити к ислеђењу ради уверења, да ли је презадужени такав, који по Казн. Законику заслужује казну, као и да има права, према трговцима по §. 145. Стец. Пост., кад би ови порицали своје презадужено стање, тражити, и они су дужни биланс и своје књиге показати и с њима се правдати, и ако би се по таквима сумња породила, али се право стање још неби увидело, суд стецини може наређивати и преглед њихових књига и то само преко стручних и заклетих вештака трговаца, — и док се то не извиди, дужност му је задржати се од решавања; али је ван сумње и то, да притвор, кажњење и величина казне палог под стечај лица, зависи поглавито од штете поверилаца и количине штете, као што се види из смисла §. 261. и наређења §. 265. Казн. Зак. у вези са наређењем §. 132. Стец. Пост. Према овоме, док се коначна подела имања пропалице или распоред новаца од продатог имања не учини и на тај начин фактички штета не утврди, те се услед ње и формална кривична истрага за лажно банкротство против пропалице не поведе, суд стецини нема право притварати дужника, и тек кад се ова истрага поведе и пропалица буде дат суду, за решавање питања о притворенику, приликом стајања под суд, имају бити меродавна наређења §. 131. Стец. Пост. — О. о. 14. децембра, 1891. год., Бр. 9533.

Између одредбе §. 131. Стец. Пост. и прописа §. 143. истог закона постоји разлика. Први законски пропис предвиђа случајеве редовног ислеђења код банкротства и он има материјалне везе са одредбама §§. 201. и 206. Казн. Зак., а §. 143. Стец. Пост. предвиђа и обухвата дисциплинску кривицу за нејављање престанка плаћања и ограничен је само на тај једини случај. — О. о. с. 11. јуна, 1896. год., Бр. 2276.

Затвор под који се презадужени ставља по §. 131. Стец. Пост. јесте онај, у коме се презадужени налази за сво време док је под кривичним ислеђењем за случајеве предвиђене у томе законском пропису, а не и нека врста дисциплинарне казне која се помиње у одредби §. 143. Стец. Пост., за непријаву престанка плаћања. Суд је увек дужан да претходно извиди, да ли до презадуженога има ове дисциплинарне кривице непријаве престанка плаћања, па тек према томе да донесе потребну одлуку. — О. о. 23. фебруара, 1908. год., Бр. 2355.

Између одредбе §. 131. Стец. Пост. и прописа §. 143. Стец. Пост. постоји разлика. Први законски пропис предвиђа случајеве редовног ислеђивања код банкротства и он има материјалне везе са одредбама §§. 261. и 263. Казн. Зак., а §. 143. Стец. Пост. предвиђа и обухвата дисциплинску кривицу за нејављање престанка плаћања и ограничен је само на тај једини случај. — О. о. 30. децембра, 1908. год., Бр. 14559.

Између §. 131. Стец. Пост. и §. 143. Стец. Пост. који предвиђа непријаву престанка плаћања као дисциплинску кривицу и казни је као особену кривицу, постоји битна разлика, пошто први законски пропис предвиђа само претходне мере, које ће суд

предузети противу стедишног дужника у случају да се при стечишном поступању противу дужника појави које од дела предвиђених у глави XXVI Казн. Законика, са којим одељком овај законски пропис и има материјалне везе, као што се то види и из §. 132. Стец. Пост.; а пропис §. 143. Стец. Пост.; предвиђа и обухвата као особену дисциплинску кривицу непријаву престанка плаћања и овај је законски пропис само на тај једини случај ограничен и нема никакве везе са прописом §. 143. Стец. Пост. услед тога суд не може стечишнога дужника административним путем казнити за невођење трговачких књига. — О. о. 11. априла, 1909. год., Бр. 4240.

Види §§. 130., 132. и 133. Стец. Пост.

§. 132. Што се тиче казнења банкрота, прописано је у глави XXVI. Кривичног Законика. Што се пак тиче ислеђења банкротства, суд је дужан сваки пут сам по званичној дужности приступити к ислеђењу ради уверења, да ли је презадужени такав, који по Кривичном Законику казну заслужује, према чему ће га и осудити.

Види §§. 130., 131. и 133. Стец. Пост., — и §§. 261. и 266. Казн. Зак.

§. 133. Сваки поверитељ има право захтевати, да му се изјаснења дужникова о узроцима, због којих је пропао, саопште, и суд је дужан примедбе и доказе, које би који од

поверитеља у томе против дужника имао, у призрење узети.

Види §§. 130.—132. Стец. Пост.

ГЛАВА ПЕТА.

О благодејањима које се невином дужнику дају при уступању имања.

§. 134. Дужник, који је без своје кривице тако пострадао, да није у стању да своје поверитеље потпуно намири, и који би без одлагања суду све своје имање верно представио захтевајући, да се стедиште над таквим отвори, те да он таково својим поверитељима уступи, има право следујућа благодејања поискавати:

а., да се због дугова под затвор не стави;

б., да му се од хаљина, постеље и покућства толико остави, колико је за њега, његову супругу и његову још на пут неизведену децу неопходно нужно.

Уступљење имања не даје дужнику право на издржавање. Он ће таково само моћи, да му се драговољно учини, у опште од свију поверитеља тражити, изузимајући случај где би ко од појединих поверитеља по Законику Грађанском иначе обвезан био издржање дати му.

Види §§. 135.—141. Стец. Пост.

§. 135. Захтевање горе изложених благодејања бива на следујући начин:

Дужник мора:

а., сам надлежном суду јавити да он није у стању све своје поверитеље потпуно намирити, наводећи и узроке, због којих је без своје кривице пострадао;

б., поднети списак свог имања и својих дугова, и изјаснити се, да је свагда готов истинитост овог списка и заклетвом потврдити;

в., предложити списак оних ствари, које он као неопходно нужне за себе захтева;

г., молити да му поверитељи на издржање што драговољно даду, и да се одреди рочиште поради преслушавања његових поверитеља у смотрењу његовог захтевања.

Види §§. 134. и 136.—141. Стец. Пост.

§. 136. На овако захтевање суд ће против дужника као против пропалице по прописима главе III. Стедишног Поступка стедиште прогласом отворити и у њему назначити узрок отвореног стедишта, позивајући све поверитеље дужникове на извесно рочиште с примедбом, да ће се предмет уступљења имања дужниковог као и овога захтевања извесних благодејања којих се определително назначење

у канцеларији суда видети може, са онима који на рочиште дођу предузети и окончати, а међутим ће суд даље према имању дужника по правилима стецишним поступити.

Види §§. 134., 135. и 137.—141. Стец. Пост.

§. 137. Ако сви на ово рочиште дошавши поверитељи захтевање дужниково одобре, суд ће сходно овом одобрењу одмах наредити, шта да се од имања дужниковог за овога истави. На против.

Види §§. 134.—136. и 138.—141. Стец. Пост.

§. 138. Ако и само један поверитељ не би хтео на захтевање дужниково пристати, суд ће оне од њих који му благодејање одобравају дужнику знања ради саопштити а сваког оног, који не би дозвољавао да се тражена благодејања дужнику учине, о узроцима и доказима, које би против дужника навести имао, саслушати, но пре тога ствар решити неће, док и узроке пропалости дужникове по опредељењима главе IV. не испита.

Види §§. 134.—137. и 139.—141. Стец. Пост.

§. 139. За случај да дужник или као небрижљив или као варалица осуђен буде, лишава се и траженог благодејања ако му таково

не би начином у §. 138. означеним од свију поверитеља једногласно уступљено било; а ако осуђен не буде, суд ће на његово искање благодејање према умесности или неумесности навода, којима се оно од поверитеља одбија, сходно решење донети, које ће како оним поверитељима или њиховим заступницима који захтевано благодејање или по свему или од части одобравали нису, тако и дужнику доставити; против кога решења обе стране могу по правилима општег поступка судског даље поступити.

Види §§. 134.—138., 140. и 141. Стец. Пост.

§. 140. Дужник тим, што своје имање поверитељима уступа, неослобођава се дужности све своје дугове временом потпуно измирити.

Види §§. 134.—139. и 141. Стец. Пост.

§. 141. И при уступању имања мора сваки поверитељ своје потраживање са бранитељем масе по правилима о стедишту пречистити, као што ће и суд масу стецишну распоредити, ако се поверитељи једногласно не би изјаснили да ће они уступљено имање сами међусобно поделити.

Види §§. 134.—140. Стец. Пост.

ГЛАВА ШЕСТА.

Стецишни поступак над фабрикантима, трговцима уопште и трговачким друштвима.

§. 142. Прописи овог Стецишног Поступка важе такође за трговце, фабриканте и друга трговачка друштва са следећим особеним одређењима.

Види §§. 143.—147. Стец. Пост.

§. 143. Кад који трговац или фабрикант престане плаћати што има да плати, дужан је то истог дана суду јавити.

Код трговачких друштава дужни су о престанку плаћања суду јављати: како јавни ортаци, који о томе дознаду, тако и она лица која посао руководе; а код трговина и фабрика с којима сам господар не управља, њихови судом опуномоћени заступници.

Које би од ових лица пропустило суду јавити, да се само због тога казни од једног до три месеца, који ће се затвор одмах без призрења на друге даље можда заслужене казни извршити.

== У §. 143. Стец. Пост. предвиђена је само дисциплинска кривица за нејављање престанка плаћања. Без икаква обзира на то што на имаовини дужника трговца и ма никаквог обезбеђења, ако су

само рокови његовим обвезама протекли пре, него је суд прибавио основе, за отварање стецишта, било услед пријаве или тражења повериоца, било по непосредном уверењу из својих књига, — подлежи дужник дисциплинској казни по §. 143. Стец. Пост. Осуда пак по трећој тачци § 143. Стец. Пост. предпоставља редовну одлуку првостепеног суда, која може постати извршном пошто је расмотри Касациони Суд. Наређење ове тачке, о извршењу ових осуда, не треба узети буквално као искључење. Јасније речено, законодавац је тиме, што је у овој последњој алинеји изрекао, да ће се ова казна затвора одмах без презрења на друге, даље можда заслужене казне извршити, ишао на то: да првостепени суд не спречава од извршења ове дисциплинске казни то, ако би дужник по делу банкротства, било простог, било лажног, имао да одговара, за своју особену кривицу, која би спадала у ред престапа или злочина и која је предвиђена као казнима према прописима §§. 261. и 263. Крив. Зак. — Нач. о. о. с. 11. јуна, 1896 год., Бр. 2276.

И ако је дело из §. 143. Стец. Пост. дисциплинске природе, опет је кривица која се по службеној дужности извиђа и казни, а у таквом случају по напмени код тачке 233., VII дела Закона о таксама, такса се за жалбу наплаћује од осуђеног после свршеног ислеђења, иначе по тачци 176., VII дела поменутог Закона о таксама, такса се за све радове по стецишним масама наплаћује доцније из масе. — О. о. 31. маја, 1901. год, Бр. 3741.

По §. 143. Стец. Пост. само трговци одговарају ако не јаве суду за престанак плаћања оног истог

дана, кад су требали што да плате па не платили. Нетрговци не подлеже тој законској одредби нити могу подлежати дисциплинској казни за нејављање престанка плаћања. — О. о. 30. октобра, 1901. год., Бр. 7492.

Кад се кривице изречене на основу одредаба Стец. Поступка (§§. 131. и 143. Стец. Пост.) уподобљавају иступима, — §. 1. IV. одељ. кр. зак., према одлуци Опште седнице Касационог Суда од 6. септембра, 1893. год., Бр. 6046., онда се то односи и на застарелост истих. — О. о. 18. марта, 1904. год., Бр. 1492.

Смисао је § 143. Стец. Пост. тај, да је трговац дужан о престанку плаћања по својим обвезама истог дана известити суд, како се не би једни повериоци дужникови обезбеђивали на штету других његових поверилаца. — О. о. 5. јануара, 1905. год., Бр. 11703.

Кад се дужник актом јавио суду, и да би спречио да се један његов поверилац користи обезбеђењем, тражио отварање стечаја, ако би се обезбеђење од стране повериоца тражило; кад је тај његов акт био повод отварању стечаја и кад се не види да је дужник допустио да се поједини повериоци за своје тражбине обезбеде, онда на таквог дужника нема места примени §. 143. Стец. пост. — О. о. 7. јуна, 1906. год., Бр. 6179.

Кад је утврђено постајање дела из §. 143. Стец. Пост. онда је суд, с обзиром на то што се ове кривице које се административним путем казне, равнају иступним делима, дужан да оцени да ли оно према §. 396. Казн. Зак. није застарело, без обзира на то што у Стец. Поступку није предвиђена њи-

хова застарелост, јер је установа застарелости код кривичних дела јавнога карактера према општем Казн. Законику и судови су дужни да је званичној дужности цене и примењују. При томе је суд дужан, да има виду и то, да се ове кривице, које се састоје у нерадњи имају сматрати да су учињене онога момента, кад је дотични трговац пропустио да дотичну радњу учини, а то је дакле онај моменат, кад је рок његовим обавезама протекао, те се према томе и почетак застарелости ових дела од овога момента има и да цени. — О. о. 21. септембра, 1909. год., Бр. 10121.

Види §§. 142. и 144.—147. Стец. Пост.

§. 144. Суд ће одмах стециште отворити чим се сигурно увери да је плаћање обустављено. Ако трговац или фабрикант није сам за престанак плаћања јавио, то ће се суд преслушањем таквог или на други сходан начин најскорије о томе уверити. Ако би код каквог друштва државни комесар или надзиратељ постављен био, суд ће се неодложно преко њега и уверавати.

== Кад суд види да је трговац плаћања обуставио, а то ће се видети чим му дође каква забрана на еспап, то ће суд у таквом случају по §. 144. Стец. Пост., а по званичној дужности, одмах стециште над имањем дужног трговца отворити, ако он не буде у стању да своје повериоце намири или обезбеди. — О. о. 27. октобра, 1880. год., Бр. 4350.

Суд не може трговцу отворити стечиште пре него што га у смислу §. 144. Стец. Пост. саслуша о плаћању и оцени то саслушање. — О. о. 23. јуна, 1907. год., Бр. 7531.

Када се једног истог дана појаве више поверилаца са тражењем обезбеђења на имаовину трговца, суд је, према §. 144. Зак. о Стец. Пост. дужан дужника претходно да саслуша о његовом имовном стању, па тек онда по томе предмету своју одлуку донесе. — О. о. 5. марта, 1909. год., Бр. 2849.

По §§. 143. и 144. Стец. Пост. суд је дужан да пре него што би отворио стечиште над имовином извесног трговца, саслуша овога о томе, да ли је са плаћањем својих обавеза престао и у презадужено стање дошао, па тек с обзиром на његову изјаву, као и на доказе које би о своме имовном стању поднео, оцени да ли има места, да се над његовом имаовином стечиште отвори. — О. о. 14. јула, 1909. год., Бр. 7797.

Да би се по §. 144. Стец. Пост. над имаовином каквога трговца или фабриканта могло стечиште отворити, потребно је за уверење суда о престанку плаћања дотичнога трговца, ако своју инсолвентност није он сам суду јавио, да га суд саслуша о томе и на тај се начин увери, да ли је он још у стању одговарати својим новчаним обвезама или не. Без оваквога саслушања у оваквоме случају суд не може отворити стечај трговцу или фабриканту. — О. о. 10. априла, 1914. год., Бр. 2894.

Види §§. 142., 143., 146. и 147. Стец. Пост.

§. 145. За случај ако би више поверитеља стечиште захтевали, а трговац би или фабри-

кант потврђивао да није пропао, и да је у стању све своје повериоце подмирити, дужан је биланс и своје књиге показивати и с њима то доказивати; и ако се по таковима сумња породи, или извесно право стање још не увиђа, суд ће неодложно средством заклетих вештака (трговаца) наредити да се књиге прегледају и док му они своје мњење не поднесу, задржаће се од решавања.

Види §§. 142.—144., 146. и 147. Стец. Пост.

§. 146. Ако руковатељ друштва, или други који јавни ортак своје поверитеље, којима је он сам лично обвезан, није у стању подмирити а поверитељи друштва из имања друштвеног и имања појединих ортака тога друштва, могу се подмирити, то ће се и стечиште отворити само над оним имањем презадуженога, које он за себе изван друштвенога имања има, у ком ће се случају из друштвеног имања само оно у масу узети што дужнику као улог или част добити, по одбитку онога што он друштву дугује, припада.

Види §§. 142.—145. и 147. Стец. Пост.

§. 147. Ако су остали јавни ортаци из њиховог сопственог имања морали што за друштво плаћати, то имају они право по сили

ортачког уговора припадајућа им спрам пропалога потраживања код стечишне масе пријавити.

Види §§. 142.—146. Стец. Пост.

§. 148. Ако је друштво под стечиште дошло па какав јавни ортак изван друштвеног и сопственог имања има, то се мора над овим и особено стечиште отворити и његово дејствително и страдателно стање одвојено исправљати. Поверитељи друштва (ортаклука) могу у таквом случају своја потраживања, у колико се из имања друштвеног не могу наплатити при овом одвојеном стечишту јавног ортака пријавити, и на ову масу имају они једнака права са његовим осталим поверитељима.

Истинитост оваквих потраживања има се само код стечишта над друштвом отвореног доказивати, и како се при овом реши, важи такође и за имање јавног ортака које он одвојено од ортаклука има.

== Палима под стечај одузета је управа над целим имањем и оним што је у ортаклуку и оним што је изван тога, јер они целим својим имањем одговарају за све ортакче дугове, §. 24. Трг. Зак., услед чега, а по изречном наређењу §. 24. Стец. Пост. никаквом обезбеђењу над њиховим имањем

не може бити места. Услед таквог стања и нераздвајне везе имања друштвеног с имањем одвојеним стечај над одвојеним имањем јавног другара појављује се само као проширење стечаја над имањем ортакче фирме његове, па с тога је законодавац у §. 148. Стец. Пост. и наредио: да се стечај над особеним имањем другара мора отворити, чим је стечај над друштвом отворен. Сем тога друштвени поверитељи немају права да стичу првенствена права над одвојеним имањем другара, јер се у §. 148. Стец. Пост. изречно каже, да друштвени поверитељи у погледу тог имања имају само једнака права с његовим необезбеђеним личним поверитељима. — О. о. 16. марта, 1909. год., Бр. 3349.

Кад се јавни ортаклук налази под стечајем, онда је и члановима ортаклука као таквима одузета управа над целим имањем: и оним што је у ортаклуку и оним што је изван истога, јер они, према §. 24. Трг. Зак. одговарају целим својим имањем за све ортакче дугове. Услед тога, а по изричном наређењу §. 24. Стец. Пост. никаквом обезбеђењу над њиховим имањем места бити не може. Услед таквог стања и нераздвајне везе имања друштвеног с имањем одвојеним, стечај над одвојеним имањем јавног другара појављује се само као проширење стечаја отвореног над имањем ортакче фирме, па с тога је законодавац у §. 148. Стец. Пост. и наредио да се стечај над особеним имањем другара мора отворити, чим је стечај над друштвом отворен. — О. о. 22. маја, 1909. год., Бр. 6077.

Види §§. 149.—154. Стец. Пост.

§. 149. У прогласу којим се стедиште отвара, има се тачно изразити против кога се друштва, или кога имено јавног ортака његовог стедиште отвара. Проглас треба да садржи фирму друштва, такође: име и презиме онога под кога именом друштво ради и свију јавних ортака. Проглас ће се чинити као и код других стедишта.

Види §§. 148. и 150.—154. Стец. Пост.

§ 150. Ако би се због напрасног престанка радње великој штети за стечишну масу бојати имало, то ће се она, са сагласијем привремено или постојано изабраног одбора поверитеља и одобрењем суда од једног или по потреби и два старатеља, који се сходно §. 36. судом одма поставити имају, још само дотле продужити, докле се с радњом друго, са мањим губитком за поверитеље скопчано, расположење не учини. Но за ово време осигурања или плаћања стечишним поверитељима чинити се не могу на штету осталих.

Види §§. 148., 149. и 151.—154. Стец. Пост.

§. 151. За прављење пописа (инвентара) имају се заклети, у оној трговини вешти људи, узети. Они имају књиге прегледати и билансе начинити.

Види §§. 148.—150. и 152.—154. Стец. Пост.

§. 152. Ако је пропалица трговац па се докаже да се преваре или другог каквог из користољубља учињеног преступљења повиним учинио, ако је пре тога још једанпут банкрутирао, или ако се учинио повиним злочинства противу тачке 4. § 261. Кривичног Законика у смотрењу вођења књига, то ће се осудити на губитак права да може у будуће трговину водити.

Види §§. 148.—151., 153. и 154. Стец. Пост. — и §. 261. Казн. Зак.

§. 153. Трговцима и фабрикантима, који су из других а не из оних у предидућем §-у наведених основа кажњени, допустиће се да своју трговину или радњу продуже, али само тако, ако покажу да су сва противу исти на стечишту пријављена и доказана потраживања исплатили.

Ако је стедиште поравнењем свршено, то ће се право на продужење трговине или радње само тако дозволити, ако се сви поверитељи изјасне да су и са оним, што су у поравнењу отпустили намирени, или да они одричући се свог права дозвољавају да се њему допусти наново трговину водити или радњу какву радити.

Код трговаца или фабриканата који докажу да су невино пострадали, довољно је ако докажу да су своје поверитеље измирили са онолико, колико је на поравнењу углављено.

Види §§. 148.—152. и 154. Стец. Пост.

§. 154. Поверитељи, који се изјасне да су намирени само да повином помогну да може добити право да наново трговину или какву радњу отпочне без да су у ствари намирени, ако би овај наново под стедиште пао, не само што та потраживања не могу у овом другом стедишту на штету других кредитора добити, него ако су међу тим намирени, примљену суму на ползу осталих поверитеља повратити морају.

Види §§. 148.—153. Стец. Пост.

§. 155. Ова у предидућим параграфима постављена правила важе и за под стедиште дошавша трговачка друштва и за чланове ових друштава. Јавни ортак да би на ново добио право на продужење трговине или радње, мора показати, да су дугови целог друштва измирени.

Види §§. 134.—154. Стец. Пост.

ДОДАТАК

УСТРОЈСТВО ТРГОВАЧКОГ СУДА

Од 12. Децембра, 1859. године.

§. 1. По указаној потреби установљава се трговачки суд у Београду.

§. 2. Овај суд је надлежан за варош Београд и за срезове: *врачарски, грочански, колубарски (среско мeстo Лазаревац), космајски и посавски (среско мeстo Умка) округа йодунавског.*

Измене и допуне од 17. априла, 1890. год.

Види Закон о изменама и допунама у Закону о административној подели Краљевине Србије од 24. јануара, 1900. год.

§. 3. Он је по достојанству (рангу) своме раван осталим *йрвосйейеним* судовима.

Измене и дойуне од 17. априла, 1890. год.

§. 4. Београдски трговачки суд има једног председника, *два сйална члана*, једног секретара, једног старијег писара, једног протоко-

листу, који ће и дужност архивара и регистратора извршивати, шест редовних судија из реда трговачког и шест судија који ће ове заступати.

Измене и дојуне од 30. новембра, 1895. год.

== У §. 1. Зак. о устр. првостеп. судова, помиње се и београдски трговачки суд. У §. 13. пом. устројства, законодавац предвиђа да спреченог судију може заступати секретар или други званичник суда, кога председник одреди, ако је свршени правник и има 25 година старости. Кад је законодавац према напред наведеноме уврстио у првостепене судове и београдски трговачки суд и кад Законом о устр. трговачког суда није ни једним прописом забрањено, да сталног судију правника може заменити секретар или писар правник, онда излази, да је законодавац хтео да поменути пропис §. 13. Зак. о устр. првост. судова, важи и за првост. трговачки суд у Београду. С тога, сталног судију правника првостепеног трговачког београдског суда, може заменити секретар или писар правник, који се траже за заступање судије. — О. о. с. 29 новембра, 1910. год., Бр. 13258.

§. 5. Да би когод могао бити председник или стални судија суда овог, мора имати сва она својства која су прописана за судије *првостејених* судова и нарочито треба да је правне науке свршио. А да би когод могао бити редовни или заступајући судија из реда

трговачког, мора бити поданик српски, имати тридесет година узраста и мора да је пет година часно трговину водио.

Измене и дојуне од 17. априла, 1890. год.

§. 6. Председника, сталне судије и канцеларијски персонал поставља Краљ указом на предлог Министра Правде, а судије из реда трговачког и њихове заступнике избира скупштина трговаца београдских под управом председника суда општине вароши Београда, но и њих Министар Правде предлаже Краљу, који их у звању њиховом претписом утврђује.

Види чл. 16. Зак. о судијама.

§. 7. Министарство Правде наредиће да се избори учине одмах како ово Устројство у живот ступи.

§. 8. Како председник и сталне судије тако и судије из трговачког реда полажу при ступању у звање заклетву, која је за *првостејене* судије прописана, као што и остали канцеларијски персонал сходну заклетву даје.

Измене и дојуне од 17. априла, 1890. год.

§. 9. Председник и сталне судије као и секретар и остали канцеларијски персонал до-

бијају плату из народне касе а остале судије, као изабрани на време, служе без плате.

§. 10. Трговачки суд има свој печат с грбом српским и у наоколо натписом: „Београдски Трговачки Суд“.

§. 11. Трговачки суд решава по већини гласова, као што је за *првостепенне* судове прописано њиховим Устројством.

Измене и допуне од 17. априла, 1890. год.

Види чл. 16. и 17. Устр. првостеп. суда.

§. 12. Пуноважно је заседање, кад су у њему *пored председника и сталнога члана још двојица од изабраних редовних чланова, или њихових заменика.*

Измене и допуне од 30. новембра, 1895. год.

Уредба о убрзању рада код судских и иследних власти од 22 јуна, 1921. год: Чл. 38.. Изузетно од §. 12. Зак о устројству трговачког суда, за доношење свих одлука у предметима, чија вредност не прелази 3000. — динара, као и у кратком суђењу по писменим исправама, без обзира на вредност потраживања, пуноважно је заседање суда онда, кад у њему поред председника или једног сталног члана има још двојица од изабраних редовних чланова или њихових заменика.

== По одредби §. 12. Устр. тргов. суда у вези §§. 304. и 305. Грађ. Суд. Пост. и §. 12. Устр. првостеп. суда и за пуноважност одлука трговачког суда, као првостепеног, потребно је и деловођино присуство три доношењу истих. То његово присуство он утврђује својим потписом као деловођа. С тога, кад тога његовог потписа нема, нема ни пуноважне одлуке. — О. о. 15. фебруара, 1914. год., Бр. 1247.

Апелациони Суд је надлежан да разматра у другом и последњем степену и све одлуке трговачког суда у предметима чија вредност не прелази 3000 — динар., донетих од судског колегијума предвиђеног у чл. 38. Уредбе о убрзању рада. — Нач. о. о. с. 26. децембра, 1921. год., Бр. 11656.

По чл. 38. Уредбе о убрзању рада у предметима чија вредност не прелази 3000 динара, као и у кратком суђењу по писменим исправама без обзира на вредност потраживања, у трговачком суду, поред председника или једног сталног члана, још двојица од изабраних редовних чланова трговачког суда или њихових заменика, суде онако као и судија појединац код осталих првостепених судова. Према томе смисао је овога законског прописа тај, да се суђење овог изузетног, мањег колегијума трговачког суда, у којем је само један државни судија (односно председник суда), по предметима који не прелазе 3000 динара, сматра као суђење судије појединца код осталих првостепених судова, и онда, да те предмете, по употребљеном правном средству, где овоме има места, разматра и суди у другом и последњем степену Апелациони Суд. — Нач. о. о. с. 29. априла, 1922. год., Бр. 3203.

§. 13. Ако се упразни звање ког редовног судије или заступника, па Министарство увиђајући потребу попуњења нареди избор, изабрани ће ступити у дужност одмах чим се избере, и она ће му трајати донде докле би трајала ономе, на чије је место он дошао.

Види §§. 14. и 15. Устр. трг. суда.

§. 14. Изабране редовне судије и њихови заступници бирају се на једну годину и редовни избори чине се о новој години.

Види §§. 6., 13. и 15. Устр. трг. суда.

§. 15. Од шест изборних редовних судија служе по тројица наизменце сваког месеца. Заступници пак само у недостатку или преци редовних судија, ове и то редом један за другим само по један дан заступају. Ред овај председник одржава водећи белешку о томе.

Који од изборних судија било редовних било њихових заступника не би по наредби председника суда у одређене дане уредно на дужности дошао, или кад би нарочито од председника позван био, овом позиву одмах неследовао, а не би у станању био свој изостанак, одоцнење или недолазак довољним узрцима да оправда, биће први и други пуш од председника опоменути, а после новчано кажњен.

Казна новчана биће од три цванцика до десет шалира, и она ће се изрицати у корист болнице вароши Београда.

Проштиву осуде на новчану казну може се доћи лице жалити онако, како је проишано у §. 55. Зак. о чиновницима грађ. реда.

Измене и дојуне од 8. јануара, 1869. год.

Види §§. 6., 13. и 14. Устр. трг. суда. — §. 55. Зак. о чиновн. грађ. реда.

§. 16. Трговачки суд судиће:

1. О свима парницама односећим се на уговоре и поравнења због трговине између трговаца, занатлија и банкара.

2. О парницама између свију лица, односећих се на посао трговачки.

3. О свима случајима, који су му представљени Трговачким Законом или особеним законима.

Законодавно решење од 22. јануара, 1860. год. В. № 279... §. 8. Обезбеђујућа средства због трговачког дуга, као: забрана, обустава, притвор дужника и кауција, прибављају се и оправдавају код трговачког суда, изузимајући прибелешку а тако исто и интабулацију, које макар да се због трговачког дуга, траже, стављаће се код надлежног првостепеног суда. Оправдање пак овакве прибелешке може бити или код оног суда код кога је и стављена, или трговачког суда, но у овом последњем случају ту-

житељ ће благовремено известити надлежни *прво-степенни суд*., (Зборник XIII. стр. 8.)

== Уговор који су страни поданици закључили о надлежности судској, док је предмет спора стајао под страном влашћу, не спречава рад и надлежност српских власти, дакле и српских закона, којима онда и подлежи. — О. о. 24. октобра, 1875. год., Бр. 4830.

Питање о томе, да ли је неко трговац као питање о занимању, питање је чисто грађанске природе, за које према §. 16. свога Устројства није надлежан трговачки суд. — О. о. 12. фебруара, 1901. год.. Бр. 401.

У §. 16. Устр. трг. суда побројани су случај ви за које ће бити надлежан да суди трговачки суд. Па како дуг од кирије тамо није предвиђен, и како се он не може ни сматрати као трговачки посао, — то трговачки суд и није надлежан за спорове око дуга од кирије. — О. о. 22. марта, 1903. год., Бр. 5325.

И спорови који истичу из преговора о трговачкоме послу, спадају у надлежност трговачког суда. — О. о. 8. марта, 1906. год., Бр. 2316.

Поред осталих послова трговачкога карактера и посао осигурања на случај смрти, код осигуравајућих друштава, сматра се за трговачки посао, ако је то друштво само осигуравајуће а не и такво, да је према Зак. о осигуравајућим друштвима основано у циљу уза амног помагања, за која је, према чл. 12. Зак. о задругама за узајамно помагање надлежан редовни грађански суд. — О. о. 26. априла, 1910. год., Бр. 4906.

Трговачки је суд по својем устројству, изузетан суд од грађанских редовних судова. Оваква природа

устројства његовог и чини, да је трговачки суд и надлежан за суђење само у оним случајевима, које његово устројство лимитативно предвиђа, и његова се надлежност не може проширивати и на друге случајеве. Оне тражбине друштва за електрично осветлење наспрам претплатника, којима је извор деликт или квазиделикт, нису резултат правне радње претплатникове, која је природе трговачког посла, те према §§. 16. и 17. Устр. трг. суда, за расправу парница, које би имале за предмет такве тражбине, није надлежан трговачки као изузетни, већ редовни грађански суд, без обзира на то, што би такав претплатник био трговац и електричну струју употребљавао за осветлење своје трговачке радње. — О. о. с. 23. октобра, 1899. год., Бр. 8585.

Види §§. 17. и 18. Устр. Трг. Суда.

§. 17. Закон сматра као посао трговачки:

1. Сваку куповину ране, еспапа, у опште покретних ствари у цели препродаје, било онако као што је узето, било после пошто се преради или у други вид обрне.

2. Сваки уговор или поравнење између трговца и трговца; осим ако се докаже да уговор или поравнење није због трговине учињено.

3. Свако предузеће комисионарства и подвоза на суву и на води.

4. Свако предузеће набављања.

5. Свако делање или операцију банака.

6. Меницу ма између којих лица.
7. Свако предузеће грађевина.

== И ако је меница по §. 167. Трг. Зак. застарела односно меничних преимућстава, то је ипак, пошто се сам акт издања менице између ма којих лица по тач. 6. §. 17. Устр. трг. суда сматра за трговачки посао, трговачки суд надлежан за спорове по оваквим меницама. — О. о. 10. новембра, 1877. год., Бр. 3362.

По §. 17. Устр. тргов. суда свака куповина и продаја производа у цели препродаје сматра се за трговачко дело, без обзира на то, што је тужени лице које се редовно трговином не занима. — О. о. 23. маја, 1891. год., Бр. 3621.

Сваки онај који јавну радњу води, која се по Трговачком Закону сматра као трговачка радња, мора водити трговачке књиге, све једно знао он или их незнао водити; и према томе оптужени као опанчар који сировину прерађује и који се по §. 17. Зак. о устр. тргов. суда сматра као трговац, дужан је да има трговачке књиге, а кад их нема а пао је у презадужено стање, онда је он одговоран по тач. 2. §. 263. Казн. Зак. — О. о. 10. јуна, 1893. год. Бр. 11258.

Код менице као хартије од вредности, која је суброгат, замена новца, карактеристично је, да је, како постајање, тако и преиначење, пренашање и престанак меничних права и обвеза условљено постојањем меничног писмена, јер менично писмено није само доказ о правима и обвезама већ је и извор и представник њихов. (§§. 124. и 125. Трг. Зак.). На против када меница по истеку пет година, рачунајући од дана, кад је протест изискат, или од дана послед-

њег корака код суда чињеног (§. 167. Трг. Зак.), постане облигационим дугом према пропису другог одељка § 928. ж. Грађ. Зак., она тада губећи по самом закону карактер меничне обвезе, *служи само као доказно средство о обвези, која није везана за менично писмено, и која се не само овим писменом, већ и другим доказивањем може.* Па како оваква застарела меница не може представљати трговачки посао у смислу тачке 6. §. 17. Устројства Трговачког Суда, те да би трговачки суд био увек надлежан за суђење по њој — тач. 2. §. 16. истога Устројства — то се с погледом на наведено, надлежност суда за решавање о обезбеђењу, забрани по застарелим меничним обвезама има одређивати не по меници, као доказном средству, већ по природи обвезе, коју она доказује, и према томе, *за решавање о забрани биће надлежан редовни првостепени суд, ако је шражбина грађанске природе, а на прошив, шрговачки суд, ако је шражбина шрговачког карактера, т. ј. шражбина која пошиче из шрговачког посла, айсолушне или релативне природе (§. 16. Устр. трг. суда).* — Нач. о. о. с. 26. априла, 1900. год., Бр. 3461.

Меница по истеку пет година рачунајући од дана када је протест изискат, или од дана последњег корака код суда чињеног, према §. 167. Трг. Зак., као застарел, не може престављати трговачки посао у смислу тач. 6. §. 17. Устр. трг. суда, већ се надлежност за обезбеђење по таквој меници има одредити по природи обвезе која се меницом доказује. — О. о. 12. марта, 1903. год., Бр. 2427.

Предузимачки посао по природи својој, према

тач. 7. §. 17. Устр. трг. суда, сматра се као трговачки а предузимачи као трговци. Према овоме, потраживања између предузимача, произашла из предузимачког посла имају се сматрати према тац 2. §. 17. Устр. трг. суда као потраживања између трговаца, па се с тога на њих имају применити доказна средства која признаје Трг. Законик. — О. о. 9. јуна, 1905. год., Бр. 7075.

Кад је меница услед застарелости изгубила материјална предимства и постала грађанска обавеза, онда се по тужби по њој спор може расправити само пресудом, у коме спору има тужени дужник право да у своју одбрану употреби оне исте доказе противу пријемника права, које би могао употребити и противу уступноца, и то у спору пред судом надлежним по природи обавезе из које је меница проистекла. — О. о. 22. фебруара, 1906. год., Бр. 1756. — О. о. с. 14. марта, 1906. год., Бр. 2556.

Подизање јавног пута, који по природи и начину свога постанка, састава и одређења (§§. 1. и 4. Зак. о подизању јавних грађевина и §§. 6., 8. и 9. Зак. о сувоземним јавним путевима) несумњиво долази у јавне грађевине, јесте предузеће грађевина и према тац 7. §. 17. Устр. трг. суда има се сматрати као трговачки посао. — О. о. 14. априла, 1906. год., Бр. 3968.

Кад је меница у смислу §. 167. Трг. Зак. и §. 928. ж. Грађ. Зак. постала облигациони дуг, онда је тац 6. §. 17. Устр. трг. суда и §. 49. Грађ. Суд. Пост. за суђење по таквој меници надлежан трговачки суд само онда, кад проистиче из трговачког посла. — О. о. 17. јануара, 1908. год., Бр. 14045.

Куповина и клање стоке ради препродаје, по тац. 1. §. 17. Устр. трг. суда, трговачки је посао, код кога се не гледа на лице, коме реду припада, већ на то, којим се пословима оно бави. — О. о. 31. децембра, 1909. год., Бр. 14968.

По §. 1. Трг. Зак. за трговце сматрају се они, којима је трговина обично занимање. Следствено, за трговца се има сматрати свако оно лице, које се обично трговачким пословима бави. Па како у опште свака куповина покретних ствари у цели препродаје било онако како се купи, било пошто се преради и други вид добије, представља трговачки посао по тац. 1. §. 17. Устр. трг. суда, то и куповина стоке и препрода а исте у заклатом стању и детаљу, представља трговачки посао, пошто се на истом шпекулише, како у куповној цени, тако и у раду. — О. о. 24. априла, 1909. год., Бр. 4857.

Види §§. 16. и 18. Устр. трг. суда.

§. 18. Трговачки суд судиће такође о свему, што се тиче стедишта о трговачком имању.

== Пошто §. 17. Устр. трг. суда долази као објашњење тац. 2. §. 16. истог закона, у коме се побрјавају врсте и облици трговачких послова, за које је у погледу суђења надлежан трговачки суд, и пошто наређење §. 18. Устр. трг. суда, као изузетан и специјалан законски пропис, простире надлежност трговачког суда само над имањем трговца, код ког би питање о стечају потекло као последица каквог трговачког посла предвиђеног у §. 17. истог закона или какве меничне тражбине. то се надлежност тр-

говачког суда у питању отварања стечаја не може по смислу поменутих законских прописа одређивати према природи посла који је повод стечају, већ по карактеру и особинама лица над којим се стечај тражи, и у том погледу ваља увек имати на уму и наређење §. 1. Трг. Зак. о томе, која лица закон за трговце сматра, па према томе и оцењивати, је ли за појављени случај надлежан трговачки или који други суд. — Нач. о. о с. 31. августа, 1896. год., Бр. 2560.

Види §§. 16. и 17. Устр. трг. суда.

§. 19. Не спадају у надлежност трговачког суда:

1. Парнице подигнуте против господара, земљоделца или виноградије због продаје ране или пића, што они обделавањом производе.

2. Парнице подигнуте против трговца за исплату ране, пића или ствари купљених за његову кућевну потребу.

Види §. 8. Трг. Зак.

§. 20. Трговачки суд наређивање и извршење својих пресуда онако, као што наређују *првосиђени* судови.

Измене и допуне од 17. априла, 1890. год.

Види §§. 461.—463. Грађ. Суд. Пост.

§. 21. Пресуде и сва остала акта, која се из суда овог издају, излазе под подписом

председника или овога заступајућег судије и секретара, са печатом снабдевена.

§. 22. Док се потреба не покаже и по другим окружним местима образовати особите трговачке судове, оне ће предмете који по §§. 16., 17. и 18., овога Устројства у суђење трговачког суда спадају, решавати у сваком округу постојећи *првосиђени* суд, и при таквим поступаће оним истим начином, који се пропише за трговачки суд; но при том ће у сваком окружном месту изабрати на годину дана по дванаест људи из реда трговачког и других еснафа, па ће свака страна којој би се судило по предмету коме од оних у горе наведеним §§. 16., 17. и 18. Устројства моћи ако би хтела, по једног судију заменити једним од оних изабраних дванаест лица, од којих ће председник добити од општинског суда списак држати, а ако то страна и кад се опомене, учинити не хтедне, судиће јој редовне судије *првосиђеног* суда.

Измене и допуне од 17. априла, 1890. год.

== По §. 22. Зак. о Устр. трг. суда, парничари могу само у почетку парнице, — у тужби, одговору на тужбу или најдаље на првом рочишту тражити замену државног судије лицем из трговачког реда. Да је то тако, то се види из тога што је по §. 22. Зак. о устр. трг. суда за спорове трговачке природе над-

лежан *постојећи првостепен суд*, — дакле првостепени (грађански) судови надлежни су материјално, апсолутно и за расправу таквих спорова, и може бити само речи о њиховој релативној ненадлежности, ако би парничари захтевали да у суђењу учествују и лица из трговачког реда, т.ј. да парницу расправи трговачки суд. А како се, према §. 49. Грађ. Суд. Поступка, примедбе односно ненадлежности суда могу чинити само у почетку парнице, то се онда има узети, да и парничари, ако би хтели да им парницу пресуди трговачки суд, у смислу §. 22. Закона о устројству трговачког суда, а не првостепени (грађански) суд, ма да је овај по закону апсолутно надлежан и за расправу трговачких спорова, — имају то да траже само у почетку, а не и у даљем току парнице, тј. у свако доба кад би они то хтели. Истина §. 22. Закона о устројству трговачког суда, ставља суду у дужност да парничаре опомене на тај пропис законски, но ово не долази у сукоб са горе наведеним, јер по духу §. 22., суд има ту дужност да испуни у почетку спора, на првом рочишту, а ако то суд не би тада учинио, већ би ушао у извиђање парнице, онда се има узети, да су парничари, који закон треба да знају, пристали прећутно да им парницу расправи грађански суд, и они се доцније не могу користити прописом §. 22. У прилог оваквог схватања ствари иде у неколико и досадашња пракса наших судова, као и то, да би се допуштањем парничарима, да се могу у току парнице користити прописом §. 22. кад год хоће, парница могла дуже времена, па и годинама, као што је било случаја, од грађанског суда изви-

ђати, па тек онда да ствар дође пред трговачки суд и буде предмет новог извиђања, а то је штетно по приватни, а и по јавни интерес. — Нач. о. о. с. 8. јуна, 1907. год., Бр. 6331.

По смислу и духу §. 22. Устр. трг. суда кад окружни првостепени судови суде и трговачке спорове, замена државних судија лицима трговачког реда, треба да буде одмах у почетку извиђања, а не доцније пошто је парница у неколико извиђена. Па с тога ни суд не може доносити у томе смислу одлуку после започетог извиђања, кад ни једна парнична страна у почетку спора није ништа приметила на надлежност суда. — О. о. 8. маја, 1907. год., Бр. 5304.

Није тачно да се по §. 22. Зак. о устројству трг. суда, морају обе парничне стране сагласити, па да им тек онда суде судије трговачког реда поред судија државног реда. По реченом законском пропису свака парнична страна има право да једног државног судију замени са једним лицем из трговачког реда, не реметећи тим право друге парничне стране, да се и она тим користи или не користи. — О. о. 28. априла, 1908. год., Бр. 5456.

1. вјеровник, који си у поступку принудне нагоде ван стечаја даде потајно намакнути или обећати имовинску корист за то, да при гласовању о принудној нагоди ван стечаја гласује у одређеном смјеру или да се од гласовања устегне;

2. тко у том поступку пријавља тражбине знајући, да су измишљене или да нијесу ваљане, и то зато, да узмогне вршити права вјеровника у нагодном поступку у опће или у већој мјери него ли би му припадало без тих тражбина.

§. 4. Крив је преступка и има се казнити по пређашњем §-у 3. нагодни управитељ и нагодни поузданик, који си у поступку принудне нагоде ван стечаја за своје дјеловање у том својству уопће или у поједином којем случају даде на штету вјеровника обећати или намакнути имовинску корист.

§. 5. Проведба овога Закона повјерава се бану краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, који ће установити и дан, када Закон има ступити на снагу.

НАРЕДБА

бана краљевина Хрватске, Славоније и
Далмације

од 1. рујна, 1916, Број 17.500.

о поступку код принудне нагоде (равнања)
ван стечаја, издана на темељу овласти, по-
дијељене у закону од 28. травња, 1916. о
принудној нагоди ван стечаја и о преинаци
неких наређења стечајног закона и закона
о побијању правних дјела гледе имовине
инсолвентна дужника.

І. ОДСЈЕК

Отворење поступка о нагоди.

§. 1. Дужник, ако изјави, да његови дугови надилазе активну имовину, или уопће да не може својих дугова платити, а трговац и трговачко друштво и онда, ако изјави, да је обуставило исплаћивање дугова, може предложити, да се отвори поступак о принудној нагоди ван стечаја.

Нијесу ли тај приједлог ставили сви чланови јавнога трговачког друштва или сви ликвидатори таквих друштава, или нијесу ли они о том споразумни, може се поступак отворити, само ако је презадуженост или обустава плаћања вјеродостојним начином засвједочена.

Речено у алинеји 2. вриједи и за дионичарска друштва, задруге, јуристичка лица и неуручене оставине послје данога насљедног очитовања (изјаве о примању наслеђа), ако нијесу ставили тај приједлог, дотично ако нијесу с тим приједлогом споразумни сви они, који су овлаштени на њихово заступање (у смислу стеч. закона, дотично (односно) код јуристичких лица у смислу правила или опћених законских прописа).

За кућну задругу по смислу закона од 9. свибња 1889. може ставити такав приједлог кућегосподар (старешина задруге) уз потврду опћинског поглаварства (суда), да је с њиме споразумна већина задругара с правом гласа.

За лице, које није способно, да само настоји о својим пословима, може тај приједлог ставити његов законити заступник, али уз приволу надштитничке области (старатељског судије).

Ако ли је већ захтијевано отворење стечаја,

може дужник, докгод није стечај отворен, предложити да се отвори нагодни поступак.

§. 2. За нагодни поступак надлежан је онај суд, који би био надлежан за отворење стечаја над истим молитељем.

Читав нагодбени поступак увијек па и код зборних судова води у име дотичнога суда један судац инокосно.

Судац има на своју надлежност пазити по званичној дужности.

§. 3. Приједлог за отворење нагодног поступка има се ставити у писменом поднеску или у молби примљеној у записник код суда. Записник о таковој молби има молитељ пред судом сам потписати, дочим потпис на писменом поднеску или на пуномоћи приложеној том поднеску, мора суд или кр. јавни биљежник овјеровити.

§. 4. Дужник, кад предлаже, да се отвори нагодни поступак мора подједно ставити нагодну понуду.

Тому мора дужник приклопити исказ (приложити списак) својих вјеровника и провизорну биланцу, у којој има бити наведен барем коначни зброј свих дугова и све активне имо-

вине. Даље имаду се навести све дужникове некретнине и дужникова укњижена права на некретнине уз назнаку података о земљишним уписима (уписима у интабулационе књиге). У исказу вјеровника имаду се назначити сви дугови уз назнаку пребивалишта дотичних вјеровника, а ако је вјеровник у сродству или тазбини с дужником, тада се има назначити, какво је то сродство или тазбина. У том исказу имаде се навести, припада ли којем вјеровнику по стечајном закону право на пребој или разлудбу, те опет да ли је тражбина којега вјеровника осигурана обвезом другог мјеничног дужника или иног судужника или јамца, или на који други начин; при том има се истакнути, на које се предмете протеже пребојно или разлучно право, те од када постоји таково особито право или осигуриње, као и то, на којем се оно наслову оснива.

Дужник има тај исказ и провизорну биланцу потписати и подједно изјавити, да је праван положити проказну присегу (заклетву), какова је прописана у §-у 39. За дионичарска друштва, задруге и јуристичка лица имаду понудити ту присегу лица овлаштена на заступање (§ 1., алинеја 3.), колико им се ова неби могла отпустити по §-у 39.

А ако трећа лица изјаве, да су вољна презузети макар и увјетно јамство за обвезе дужникове, имаде се њихова изјава овјеровити по суду или по кр. јавном биљежнику и тако овјеровљена приклопити (приложити) приједлогу за отворење поступка.

Затражили дужник, да му се одреди рок, у ком би прибавио прилоге или употпунио недостатке у исказу, може му судца подијелити такав најдуље на петнаест дана.

Стечајни Закон §. 35.: Вјеровници, којим у смислу овога закона пристоји право на разлучену подмирбу, намирују се из становитих предмета (посебних маса) стечајне имовине презадуженикове, те само преостатак који се покаже након подмирбе тих вјеровника, иде у опћу масу стечајну, из које се подмирију стечајни вјеровници. Разлучни вјеровници стечајни, у колико им је презадуженик и особено обвезан.

§. 5. Нагодна понуда има садржавати назнаку одређене квоте или више одређених квота, означених у постоцима или сломцима (разломцима), на које би се имале снизити вјеровничке тражбине, и начин исплате истих.

Но дужник може понудити, а може се и у нагоди правно ваљано углавити, да вјеровницима свима или макар само појединима при-

пада осим оних одређених квота након проведене реализације дужникове имовине још и остатак те имовине или одређени дио њезин или само одређени имовински предмет, ако се таквим углавцима недопустиво не погодује појединим вјеровницима (§§ 46. и 53).

Ако је дужник дионичарско друштво или задруга, а није ли што друго углављено, има се у сврху предвиђену у алинеји 2. провести ликвидација друштвене имовине; код других дужника има се увијек у самој нагоди углавити начин, како да се реализује оно, што је углављено према алинеји 3.

Овако нагођени вјеровници дужни су, након што им буде подмирена у нагоди одређена темељна квота, сачекати конач реализације дужникове имовине, дотично дијела њезина или појединога предмета, и тек онда могу ставити у нагоди основани захтјев на дио свотествене реализацијом.

§. 6. Дужник не може до окончања нагодног поступка стављену већ нагодну понуду опозвати, а не може је на штету вјеровника нити промијенити, ако на ту промјену не приволе сви вјеровници с правом гласа.

То исто вриједи и за друга лица, која су

се изјавила вољнима преузети јамство за дужникове обвезе.

Дужнику, који би очито неоправдано предложио отворење нагодног поступка, имаде се на захтјев лица, кому су тиме проузрочени трошкови, наложити накнада тих трошкова; но прије издања коначне одлуке има се о том захтјеву саслушати дужник.

§. 7. Буду ли постојале све напријед у §§. 3. до 6. поменуте потрепштине, а не буде ли недостатака наведених под алинејом 2. овога §-а, има судица отворити поступак о принудној нагоди ван стечаја и поставити посебног нагодног управитеља; у противном случају имаде по званичној дужности одбити стављени приједлог.

Не може се отворити поступак, ако је гледиста дужника већ стављен био захтјев за тај поступак и тај с којег од разлога поменутих у §-у 55. алинеје 1. под тачкама 2.—5. био обустављен унутар једне године прије поновно стављеног приједлога, рачунајући од дана издања обуставне одлуке.

§. 8. За нагодног управитеља има се поставити лице поуздано и стручно вјешто, којег није с дужником у никаквој особитој вези, те

би ова веза могла утјецати на обављање повјерене му задаће. Области и стручне корпорације дужне су на замолбу судца безодвласно (без одлагања) дати у том правцу обавјести.

Постављени нагодни управитељ има се за вјерити, да ће повјерене му дужности точно вршити.

Нагодном управитељу има се издати декрет, на ком се има потврдити такођер и за вјерење.

§. 9. Чим буде нагодни поступак отворен, има судца одмах одредити све, што буде нужно, да се осигура дужникова имовина. Напосе може судца забранити дужнику, да буди у опће буди без приволе нагодног управитеља обавља одређене правне чине, док год траје тај поступак.

Неће ли дужник, да се покори налозима изданима према одредбама у 1. алинеји, може судца читав поступак обуставити. Но ако нема погибљи у одвласи, има судца прије издања коначне одлуке саслушати дужника, а према потреби и нагодног управитеља и вјеровнике.

Судца може дужнику наложити, да предујми трошкове, који су за тај поступак безувјетно нужни, или бар један део тих трошкова (§. 55.

1. алинеја 2. тач.), но може, ако то дужник тражи, расположење тога предујма на кратко вријеме одгодити.

§. 10. Отворење нагодног поступка има се одмах изроком (огласом) обнародовати.

Изрок тај има да садржаје:

- 1., име суда и нагодног судца (§ 2.);
 - 2., име (твртку), сталиш и пребивалиште дужника и мјесто његова пословања;
 - 3.) име и пребивалиште нагодног управитеља;
 - 4., позив издан на вјеровнике, да у року одређеном у изроку али прије нагодне расправе под пријетњом посљедица §-а 42. пријаве своје тражбине према §-у 28. колико те пријаве нијесу према том §-у већ прије изданога изрока учињене;
 - 5., рочиште за нагодну расправу;
 - 6., ознаку дана, којег почиње правна ваљаност отворења народног поступка (§. 16.);
 - 7., битни садржај нагодне понуде.
- Рочиште за расправу о нагоди има се одредити најдаље за шест тједана (недеља). Само из важних разлога може се то рочиште и касније одредити.

Одгода овога рочишта може се дозволити само из врло важних разлога.

§. 11. Изрок тај имао се одмах на судници прибити. Ако ли се пребивалиште дужниково или мјесто његова пословања налази изван сједишта суда, који дозвољава отворење поступка, има се тај изрок прибити и у судници катарског суда, у подручју којег је дужниково пребивалиште или мјесто његова пословања.

Судац може осим тога одредити, да се изрок прибије и на друго које мјесто, гдје се дужникови вјеровници по свом послу чешће обичавају састајати.

Осим тога имаде се тај изрок доставити дужнику и лицима, која су се изјавила вољним преузети јамство за дужникове обвезе, надаље, ако дужник није новчани завод, који послује као дионичарско друштво или задруга, има се тај изрок доставити такође и вјеровницима, којима је познато пребивалиште.

Ако ли је дужник новчани завод, који послује као дионичарско друштво или задруга, обзнањује се тај изрок вјеровницама на начин одређен у §-у 66. стечајног закона, а и друкчије, није ли у тој наредби што друго напосе одређено, обавештујући се странке начином одређеним у §-у 66. стечајног закона.

У погледу доставе узрока и других одлука вјеровницама, који не имаду у овоземству нити пребивалишта нити мјеста пословања а нити заступника овлаштенога на примање судских списа, вриједи пропис §-а 66. стечајног закона.

Сама чињеница, што достава није била никако или није била ваљано обављена, не смета провођењу расправе и доношењу коначне одлуке.

По један примерак изрока има се доставити надлежном финацијалном равнатељству и порезном уреду ради одмерања пристојбе.

Стечајни Закон §. 66.: Странке се у поступку стечајном обавешћују прибићем код суда, у колико овај закон у појединих случајевих не одређује иначе. Стечајнога управитеља и вјеровнички одбор ваља обавијестити свагда и посебном доставом.

Јавни оглас вриједи осим у случају §. 77. као ваљана достава и онда, када закон прописује још и посебну доставу, а узимље се, да је обавијест јавним огласом обављена трећег радног дана иза обавијесте први пут огласа.

Јавни оглас обелодањује се бар једнократном уврстбом у службеном листу, за то одређену.

Обавља ли се достава путем поште, узимље се, да је обавијест на пошту предана, ако се поштанском сведоцбom докаже, да је под надсловом онога, кога ваља обавијестити, на пошту предан препоручен лист, а обавијест се сматра обављеном петог дана, следећег иза предаје на пошту.

Стечајни управитељ обавља своје обавиести редовито без особите формалности, ако треба, путем поште или посредовањем суда.

У осталом треба се држати обних прописах, постојећих за доставе у грађанских стварих тим, да у ових случајевих, гђе овај закон одређује доставу према прописима изванстечајним у обће, није потребна достава на властите руке и да доставу учеснику, који је у иноземству или се не зна гђе је, надомјеста (замењује) придржавање судбенога отправка код суда за дотичнога учесника, коме га ваља изручити на захтјев.

§. 12. Битни садржај изрока (§ 10.) има се једанпут уврстити у службени лист.

Судац може тај изрок дати уврстити у службени лист и у цијелости, а може у изватку или у цијелости, дати га уврстити и у друге новине, дапаче ако је нужно, и по више пута.

Ако је вјероватно, да дужник има вјеровника или имовине у Угарској или у краљевинама и земљама заступанима у царевинском вијећу или у Босни и Херцеговини, може судак одредити, да се тај изрок у изватку или у цијелости огласи и у дотичним службеним листовима.

Изрок се може прогласити дапаче и у иноземним новинама, ако дужник по свој прилици има и тамо вјеровника или имовине.

§. 13. Судац има затражити код надлежне грунтовне области, да се отворење нагодного поступка забиљежи код свих грунтовно укњижених дужникових некретнина и права, а код судова, који су обавили овршну пљенидбу (попис) на покретнине, да се то отворење забиљежи у свим записцима о пљенидби дужникових покретнина.

У тим забиљежбама има се означити дан, којег је отворен нагодни поступак.

Ако ли је дужник протоколирани трговац, има судак исходити забиљежбу отворења нагодного поступка у трговачки регистар, ако ли је власник патента у регистар патената, ако ли је власник брода, у регистар бродова, и у опће ако дужнику припада буди какво право, о коме се воде јавни регистри, има судак исходити (издејствовати) забиљежбу отворења тога поступка у дотични регистар.

Из пропуста ових забиљежаба нема се ипак изводити никакво право.

§. 14. Не одређује ли се у тој наредби што друго, има судак диљем (за време) цијелога поступка поступати и одлучивати по својој званичној дужности; судак може да утврди,

што је ствар битно, водити доказе и набављати си обавјести. Најпосле може одредити, да се интересентни имаду саслушати и да имаду придонијети исправе и друга доказала.

Судац може се овђе послужити правом, које му даје §. 36. Трговачког Закона.

Нема ипак мјеста саслушавању странака под присегом, а нити се нагода може учинити зависном о присези.

Трговачки Закон: §. 36. Ради разгледања целог садржаја може суд одредити предложено књига у случају, када се ради о наслѣдству, о заједници добра, о диоби друштвенога иметка и о стечају.

§. 15. У нагодном се поступку поједини интересенти могу саслушати и изван усмене расправе и у одсутности осталих интересената, дапаче и без састава записника; но ако се не саставља записник, има се у списима забиљежити, што је постигнуто саслушањем дотичних интересаната. Саслушаваном има се, само ако је то нужно, прилика пружити, да се очитује о изјавама других лица.

Повратку у пријашње стање нема мјеста у нагодном поступку.

II. ОДСЈЕК.

Правни учинци стављенога приједлога и отворења поступка.

§. 16. Правни учинци отворења нагодног поступка почињу почетком дана, којег је изрок прибијен у судници суда, који поступа.

§. 17. Дужник не смије од дана, којег је ставио приједлог за отворење нагодног поступка, све до отворења тог поступка својих некретнина нити одсвајати (отуђивати) нити оптерећивати, а на покретнинама, које падају његовој имовини не смије оснивати никаква разлучна права, нити смије с овима без плаће располагати међу живима, тако исто не смије преузимати буди какво јамство.

Послије отворења нагодног поступка потребна је за ваљаност правних посала поменутих у 1. алинеји а и других посала, који не иду у редовито пословање привола нагодног управитеља. Дужник не смије обавити нити правнога посла, који иде у редовито пословање, ако је против тога приговорио нагодни управитељ. Нагодни управитељ може си приуздрати убирање (задржати за себе прикуп-

љање) новаца, извршивање исплата и појединих других обвеза.

Чин, који је обавио дужник против одредаба садржаних у 1. алинеји или у случајевима 2. алиније без приволе или против приговора или приуздржавања нагодног управитеља, нема у случају, ако нагода буде потврђена, снаге против вјеровника, ако је треће лице знало или знати морало, да тај чин прелази редовито пословање и да нагодни управитељ није наћ приволио или да је томе чину приговорио.

Према алинеји 3., неваљане правне послове не може вјеровник побијати након шест мјесеци рачунаних од онда, кад је дознао да би дотични правни посао могао побијати. За тај шестмјесечни рок вриједе опћена правила о застари. Послије десет година од свршетка поступка не може се такав правни посао уопће побијати.

Склапа ли дужник правне послове усупрот забране садржане у алинеји 2., може судица последије саслушања нагодног управитеља и дужника читав поступак обуставити.

Дужник има право тражити, да му се даде на слободну расположбу толики износ, колики му треба за властито уздржавање и уздржа-

вање оних, које је по закону обавезан уздржавати.

§. 18. Од отворења нагодног поступка не може се нити дозволити нити провести никаква оврха (извршење) на ствари и права, која припадају имовини дужниковој.

Од дана отворења нагодног поступка не може се дозволити нити укњижба (интабулација) нити предбиљежба (прибелешка) права залог на некретнине или друго грунтовно право дужниково без приволе нагодног управитеља, ако поднесак или молба за укњижбу или предбиљежбу није примљена код грунтовне области прије отворења нагодног поступка.

Не може надаље вјеровник за тражбину, која је настала прије отворења нагодног поступка вршити право придржавања на оне новце, покретнине или папире новчане вриједности, који су последије отворења тог поступка дошли из имовине дужникове у његов фактични посјед или под његову расположбу.

Наређења садржана у 1. и 2. алинеји не протежу се на различна права стечена, да се намире порез и друга јавна подавања, а тако ни на различна права, стечена, да се намире они оброци алиментационе тражбине, који су

доспјели у последњој години, ако припадају лицима, која је дужник по закону обвезан уздржавати.

Отварањем нагодног поступка не дира се у излучна права на ствари, које нијесу у власништву дужника и у разлучна права стечена прије отворења тога поступка, изузевши слушајеве набројане у §-у 19.

Судац може ипак одгодити овршну дражбу (јавну продају) предмета некога већ прије стеченог разлучног права, али најдуље до два мјесеца од дана првобитно одређеног рока за дражбу, и то ако држи, да би одгода била повољна за уновчење, или да је нужна, да се предусретне оштећењу вјеровника. Из особито важних разлога може судак такову дражбу поводом посебне молбе одгодити још најдаље за један мјесец.

Стечајни Закон. §. 27.: У погледу стварних или особних правних захтјева, да се из стечајне масе излуче предмети, који нису презадуженикови, ваља се држати закона, који вреде изван стечајног поступка.

§. 19. У последња два мјесеца прије, него ли је стављен приједлог за отворење нагодног поступка, или у вријеме, од како је тај приједлог стављен, до самог отворења поступка

оврхом стечена разлучна права на ствари или права, која припадају дужниковој имовини, не имаду ваљаности, ако буде нагода потврђена (§. 54.).

Исто вриједе и за предбиљежбе стечене у том року по одредбама грунтовног реда.

Наређење садржано у алинеји 1. не смета provedби дражбе одређене прије отворења поступка на темељу разлучног права поменутог у тој алинеји. Но поједине странке а и нагодни управитељ могу предложити, да се дражба одгоди.

Буде ли на дражби обављеној прије отворења поступка или за трајања тога поступка за који предмет разлучнога права получена куповнина, али та куповнина није још право-моћно раздијељена, има се онај дио куповнине, који отпада на разлучно право стечено у року поменутом у алинеји 1. управљати до свршетка поступка према §-у 22., алинеји 2.

Овако се има поступати и онда, ако је овршним путем уручена тражбина, која се има дизати из јавне пјенизнице (благајне), а и онда ако предмет разлучнога права није био дражбом него друкчије уновчен.

Наређење овога §-а не вриједи за разлучна права стечена за порез и друга јавна подавања

и разлучна права стечена за оброке алиментационих тражбина доспјелих у последњој години прије отворења нагодног поступка или послје отворења, колико оне припадају лицима, која је дужник по закону обвезан уздржавати.

§. 20. Док нагодни поступак траје не мора дужник, да затражи отворење стечаја против себе, макар му то закон и налаже; а не може се против њега нити на приједлог вјеровника отворити стечај.

Приједлози вјеровника за отворење стечаја поднешени суду прије правомоћног окончања нагодног поступка, имаду се мериторно ријешити тек након правомоћног окончања.

Ако ли се отвори нагодни поступак, има се поступак управљен на отворење стечаја, који је прије тога започео зауставити, а одредбе стечајнога закона за осигурање имовине дужникове стегнути на мјеру одређену у овој наредби.

III. ОДСЈЕК.

Нагодни управитељ, нагодни поузданик и нагодни одбор.

§. 21. Нагодни управитељ мора се потанко упутити о имовинском стању дужниковом, о досадашњем вођењу његова посла, господарства

или обрта, о узроцима, с којих је запело задовољавање обвезама, о утјеривости његових тражбина, о примјерености понуђене нагодне квоте, и о свим приликама важнима за вјеровнике. Он има настојати, да се пословање или господарство дужниково уздржи, и да се од дужникове имовине ништа не одсвоји. Он има преиспитати исказ вјеровника и провизорну биланцу, што ју је предложио дужник, има судјеловати при саставу инвентара имовине и коначне биланце, има испитивати њихову исправност и све то потврдити својим потписом, а о свом поступку прије расправе поднијети суду писмени извештај.

Нагодни управитељ јамчи свим интересентима за штету настану, што је поверену му службу несавјесно водио.

§. 22. Ако си је нагодни управитељ придржао убирање новаца, и извршивање исплата, то има из примљених износа намирити текуће издатке, напосе има извршити дужности наведене у §§-има 30. и 31., ако су доспјеле, ако ли нијесу доспјеле, има их по могућности осигурати.

Преостали износ, колико му није пријеко нуждан има безодвласно код суда положити,

или уз приволу суда, гђе другђе користоносно уложити.

Издатке смије нагодни управитељ само такве чинити, који су уз редовито подржавање пословања или господарства нужни, или опет, који постају нужнима уз послове правно ваљане по §-у 17., алинеји 2.

§. 23. Нагодни управитељ има одмах суцу пријавити, ако је дужник починио штогод против сучеве одредбе, издане по смислу §-а 3. алинеје 1., или против наређења у §-у 17.

§. 24. Нагодни управитељ има право тражити накнаду свих издатака и награду за свој труд.

Судац може у свако доба одредити, да нагодни управитељ поднесе попис својих трошкова и пристојба.

Трошкове и пристојбе нагодног управитеља одређује суд. Против одлуке, којом се одређују ти трошкови и пристојбе, могу нагодни управитељ и дужник уложити уток на кр. бански стол (Апелациони Суд) који коначно одлучује.

Ништав је сваки договор нагодног управитеља с дужником или с вјеровником о накнади или о награди или о износу трошкова.

§. 25. Судац може у свако доба преиспитати пословање нагодног управитеља и његове рачуне те друге биљешке, које се тичу тога пословања, а може му наложити такођер да поднесе извештај о пословању или каквог разјашњење.

Незадовољава ли нагодни управитељ ваљано својим дужностима, може га суд. на то принудити глобама до 600 круна, а може у особито прешним случајевима повјерити обаву појединих посала којем трећем лицу на трошак управитељев.

Судац може, ако се с обзиром на опсег пословања или из других важних разлога укаже нужним, одузети нагодном управитељу повјерену му службу. Но прије коначне одлуке има се по могућности саслушати тај нагодни управитељ.

§. 26. Судац може, ако се с обзиром на опсег пословања или из другог разлога укаже нужним, а ако то $\frac{2}{3}$ вјеровника рачунаних по главницама на нагодној расправи тражи, мора нагодном управитељу придијелити једнога од вјеровника, као нагодног поузданика, или више, највише пет вјеровника, као посебни нагодни одбор. При том придијељивину има се по могућности пазити на приједлог вјеровника.

Нагодни поузданик а и нагодни одбор имаду повјерену им службу обављати без награде. Само им се имаду накнадити доказани нужни издатци.

Судац може оваково именовање и опозвати.

§. 27. Нагодни поузданик или нагодни одбор има преиспитати дужникове имовинске прилике, вођење његова пословања или господарства кроз вријеме прије отворења нагодног поступка, даље има преиспитати дужников исказ имовине и његове биљешке. Али судац може нагодном поузданику или нагодном одбору повјерити и надзирање нагодног управитеља. У том случају имаде се нагодни управитељ строго држати упута, које му даје нагодни поузданик или одбор.

Нагодни поузданик или нагодни одбор има најдуље у року од петнаест дана извјестити судца о успјеху свог преиспитивања. Из важних узрока може судац тај рок поводом молбе на кратко вријеме продужити.

Наређење §-а 21., 2., алинеје, вриједи и за нагодног поузданика и нагодни одбор.

Судац може нагодног поузданика или чланове нагодног одбора саслушати и као вјештаке.

IV. ОДСЈЕК.

Вјеровници.

§. 28. Тражбине против дужника, који је предложио отворење нагодног поступка, имаду се барем три дана прије нагодне расправе пријавити суду у писменом поднеску или усмено дати у записник. Пријава не треба одвјетничког потписа, а има садржавати: име и назнаку пребивалишта вјеровника, правни наслов (основ), и износ тражбине те навод доказала за опстојности и висину тражбине. За писмене пријаве тих тражбина не вриједи пропис § 4, г. п. п.

Изјаве вјеровника дане по смислу §-а 42., ал. 3. и 4., сматрају се такођер таквим пријавама.

Разлучни вјеровници, који своје тражбине хоће да остваре у нагодном поступку, имаду тачно навести темељ свога права на разлуцбу и очитовати се о том, до које је висине њихова тражбина, колико се може предвидјети, покривена разлучним правом (§ 41.)

То вриједи аналогно и за вјеровнике, којима су тражбине, осигуране солидарним јемством мјеничног судужника или јемца или на други начин, који ипак не даје право на разлуцбу.

Вјеровници, који траже првенствено намирење (§ 31.) имаду то као што и правни темељ тога захтјева навести у својој пријави.

Интересентима дозвољен је увид тих пријава.

§. 29. Застара за пријављену тражбину не тече од пријаве до изминућа рока одређенога у нагоди за исплату, дотично ако до нагоде не дође, тада до правомоћне обуставе поступка. А и од тога времена не може застарни рок истећи прије тридесет дана, макар би према опћеним начелима прије истекао.

§. 30. У тражбине, које се имаду првенствено исплатити, а тако и у тражбине настале послије отворења поступка из правних чина нагодног управитеља или дужника, на које су чине они били овлаштени, не дира се нагодним поступком; не може се ипак на темељу такове тражбине тражити отворење стечаја, док траје нагодни поступак.

Нагодним поступком не дира се ни у закупне, најамне, намјештеничке и служинске одношаје, колико се они подржавају и послије отворења поступка.

§. 31. У нагодном поступку имаду се намирити првенствено:

1. трошкови нагодног поступка, у које се рачунају сви издаци скопчани с надзирањем пословања или господарства, а тако и с испитивањем имовинског стања;

2. све тражбине поменуте у §-у 50. под точком 1. — 4. стечајног закона, а тако и тражбине, које се према особитим прописима у случају стечаја или оврхе имаду с овима једнако или још прије намирити.

Стечајни Закон §. 50.: У први разред иду:

1. задње године прије отворена стечаја заостале имаће, храновине и ине заслужбине особах, које су се обвезале на трајне радње у кућанству, господарству или привредном послу презадуженикову, ма биле и дјецом презадужениковом и оставиле његову службу и прије отворена стечаја;

2. примјерени трошкови лиечења и погребца, ако је презадуженик умро прије отворена стечаја и у колико ти трошкови нису старији од једне године прије отворена стечаја;

3. задње три године прије отворена стечаја заостали порези, царине, потрошарине и друге јавне даће, које се убиру попут пореза;

4. тражбине малодобниках и скрбљениках гледи имовине, која је по закону под управом отчинском турском или скрбничком, у колико су тражбине путем правде потјеране течајем тријух годинах иза преставше управе.

§. 32. Послије отворења поступка могу солидарни судужници, мјенични судужници и поруци (јамци) искупити тражбине, за које јамче, па тиме ступају у право гласања на мјесто вјеровника, чије су тражбине искупили,

али само до висине, до које им припада право заврате (регреса).

Иначе имаду се, није ли у овој наредби што друго одређено, у погледу права појединих вјеровника сходно примјењивати наређења стечајног закона.

§. 33. Право првенства за главну тражбину протеже се и на припадке тој тражбини настале прије отворења поступка.

Ако је за платца настала завратна (регресна) тражбина одатле, што је исплатио неки дуг мјесто дужника, имаде и та завратна тражбина првенство, које је припадало намиреној тражбини.

§. 34. Гледе допустивости и вршења пребоја имаду се сходно примијењивати наређења стечајног закона.

§. 35. У нагодном поступку не могу се остварити:

1. трошкови, које је имао вјеровник при судјеловању у том поступку;

2. тражбине наведене под точком 3. и 4. §-а 35. стечајног закона.

Стечајни Закон §. 35.: Из стечајне масе не долазе до исплате: ...3). тражбине даровне, — 4). глобе ради прекршајах ма каквих. —

V. ОДСЈЕК.

Расправа о нагоди.

§. 36. Дужник има на расправу о нагоди лично приступити, осим ако је из важних разлога запријечен.

Не приступа ли дужник лично на ту расправу, а да није изостанак ваљано оправдао, може судак обуставити поступак.

Да узмогне ли дужник на расправу лично приступити, може судак на приједлог дужников расправу из важних разлога одгодити али најдуље на петнаест дана.

§. 37. Дужник има на нагодну расправу придонијети све своје пословне књиге и друге биљешке, по којима се може утврдити стање његове имовине, а тако и исказ имовине и коначну биланцу, које је преиспитао и потписао нагодни управитељ, и мора навести разлоге, с којих је плаћање запело.

§. 38. На почетку нагодне расправе имаду нагодни управитељ и евентуално постављени нагодни поузданик или зато замољени члан нагодног одбора суцу предати своје извјештаје. На приједлог буди којег интересента имаду се ти извјештаји прочитати.

§. 39. Послије тих извјештаја има дужник положити присегу (заклетву), да су попис имовине и биланце, које је он саставио, по његовом знању и уверењу исправни, да није ништа од своје имовине затајио, да је своје тражбине и дугове исказао у истинитом износу, да није ниједнога од својих вјеровника у том исказу изоставио, и ниједнога у њ као вјеровника уврстио, који не би такав доиста био.

Из важних разлога може судач лицу, које је дужно положити присегу, отпустити положење присеге. О том, имаде ли се отпустити положење присеге, имаду се саслушати нагодни управитељ и вјеровници. Судач има такођер просудити, тко све и о чем има у име трговачког друштва или јуристичког лица положити ову присегу.

§. 40. Након што је дужник положио ову присегу или му је она отпуштена, има судач позвати све присутне, да се изјаве о пријављеним тражбинама, о тражбинама за које вјеровници траже признање првенства, о праву гласа појединих вјеровника, о том, прихватају ли стављену нагодну понуду, и о том, има ли се потврдити нагода, надаље имаду ли још какове захтјеве.

Онај, који против пријављене тражбине ставља очито неосноване приговоре, има се

пресудити на ношење тим преговорима проузрочених трошкова.

Не одређује ли се у тој наредби што друго, има се с писменима по одвјетнику сигниранима или по суду или јавном биљежнику овјеровљенима или у судски записник примњеним изјавама, стиглима суду прије свршетка нагодне расправе, поступати, као да су на расправи усмено дане. Једним поднеском може бити поднесено и више вјеровничких писмених изјава, пак је при том довољно за ваљаност њихову, да је сам поднесак сигниран по одвјетнику.

§. 41. Вјеровници, у чија се права поступком о принудној нагоди не дира, не имаду право гласа.

Разлучни вјеровници имаду право гласа само за онај дио своје тражбине, који неће, колико се даде предвидјети, бити намирен с тим разлучним правом.

Ако ли је тражбина вјеровника осигурана обвезом којег судужника или порука (јемца), или на други начин, који не даје разлучно право, имаде тај вјеровник право гласа само за онај дио своје тражбине, који, колико се даде предвидјети, није тим осигурањем покривен.

Одрекне ли се који разлучни вјеровник свога разлучног права или који вјеровник, који је осигуран начином, описаним у пређашњој алинеји, тог осигурања, имаде он једнако право гласа као и други вјеровници.

§. 42. Вјеровник, који није праводобно према §-у 28. пријавио своју тражбину, нема право гласа.

Има се ипак припустити гласању и онај вјеровник, који је пропустио праводобно пријавити тражбину ако вјеројатним учини да није скривио тај пропуст.

Глас о принудној нагоди може се дати и у писменом поднеску, који се има предложити суцу прије гласања (§. 40., 3. алинеја); напосе може се дати већ у пријави тражбине (§. 28.).

Писмено по којем одвјетнику супотписано или по два свједока овјеровљено очитовање вјеровника, у ком се он обвезно очитује са своје стране задовољити се квотом и увјетима исплате нагођеног износа онако, како га има припасти по нагодној понуди или са још мањом квотом, има се држати гласом даним за нагодну понуду.

Ако је вјеровник на тај начин унапријед приволио на мању квоту, но што га иде по

нагоди, припада му ипак нагодом углављена квота.

§. 43. Имаде ли на пријављеној тражбини, које треће лице заложно право, имаду се то треће лице и непосредни вјеровник споразумети, о том како да гласају; не дође ли до таковог споразума, има судак одлучити, за колику своту припада кому од њих право гласа.

§. 44. Рођаци дужникови из узлазне и силазне лозе, рођаци из побочне лозе до братучеда, брачни друг, заручница и заручник, брачни друг братов или сестрин, пређи потомци и браћа брачнога друга имаду право гласа, само ако гласају против нагодне понуде. То исто вриједи и за оне, који су од тих лица дотичну тражбину стекли правним послом међу живима, склопљеним послје отворења поступка или највише годину дана пре отворења.

§. 45. Гласању има се предбјежно (привремено) припустити и онај вјеровник, кому уопће не припада право гласа или му припада само за мањи износ, или му право гласа један од интересената побија. Судак одлучује при стварању одлуке о потврди нагоде, имаде ли се и за који износ тај глас рачунати.

§. 46. Предмет гласања је прихват или отклон читаве нагодне понуде.

Ако ли је дужник новчани завод, који послује као дионичарско друштво или задруга, и бави се уложним пословима, па ако нагодна понуда пружа тражбинама из уложних посала, повољнију квоту или друкчије већу погодност, него ли другима, гласају вјеровници, којих тражбине нијесу погодоване, за себе о том, има ли се пружити или ускратити та погодност, и тек после тога приступа се гласању о читавој нагоди. Ако ли је при том засебном гласању једноставна већина рачунана по главницама гласала, да се даде ова погодност, остаје нагодни приједлог непромијењен, у противном случају има се тај приједлог дати на гласање изоставивши из њега оно, што пружа ову особиту погодност. Писмени глас дан у смислу §-а 42. ал. 4., за нагоду има се рачунати и као глас дан за ову особиту погодност, ако је она у нагодној понуди истакнута.

Нема се ипак држати таквим погодовањем, ако се којему вјеровнику за то, што је дужнику одступио (уступио) своју тражбину, пружа накнада, која по вриједности не надмашује чинидбу, коју дужник прима одступом ове тражбине.

§. 47. Нагодна понуда узимље се прихватањем, ако су за њу гласали вјеровници, којима тражбине рачунајући по свотама досижу двије трећине свеукупних тражбина против дотичнога дужника. Ако се које лице поменуто у §-у 44. не послужи својим правом гласа, то се његова тражбина не рачуна при одређивању већине.

Не получи ли се већина прописана у 1. алинеји, може судач на захтјев дужников одредити нову расправу за петнаест дана.

На ову расправу имаду се према прописима §§-а 11. и 12. позвати интересенти, који нијесу били присутни, када је судач усмено одредио поновну расправу.

На поновној расправи остаје на снази глас на пређашњој расправи за нагодну понуду.

§. 48. Не одређује ли се у тој наредби што друго, имаде се с вјеровницима, којима не припада првенство, једнако поступити.

У нагоди може се одредити, да се тражбине, које дужник побија, имаду осигурати, као и то, како се те тражбине имаду осигурати. Осигурањем тих тражбина нема им се ипак дати повољнији положај, него ли га имаду непобијане тражбине исте врсте.

§. 49. Не одређује ли се у овој наредби друго, ништави су сви договори дужника или којег другог лица с појединим вјеровницима, у којим би се договорима тим вјеровницима обећале или осигурале особите погодности, осим ако су те погодности напосе одобрене коначном потврдом нагоде.

Повратак онога, што је учињено на темељу таковог договора или правног посла, којим се тај договор прикрива, може се тражити у року од двије године. За тај двогодишњи рок вриједе опћена правила о застари; права на накнаду штете остају нетакнута.

Наређења 1. алинеје не протежу се на примјерену (одговарајућу) награду за званично дјеловање, уперено на припрему или закључак вансудске нагоде или принудне нагоде.

§. 50. У нагодби може се одредити, да се за осигурање исплата нагођених износа може у року од једне године рачунане од окончања поступка основати хипотека и то у корист лица, које ће преузети исплату или јамство за исплату нагођених износа, а до висине зброја тих износа.

У сврху сачувања реда првенства за ову хипотеку, која би се имала основати, може се,

ако је у нагоди предвиђено, одредити, да грунтова забиљежба отворенога нагодног поступка има на снази остати још годину дана после докочања тога поступка.

У нагоди може се одредити, да се ред, који је имала хипотека, која би после докочања нагодног поступка изгубила снагу и имала би се по §-у 54. брисати, има сачувати новијој у нагоди основаној хипотеци, ако се том новом тражином оптерећено земљиште не терети више него ли пријашње, и ако се она укњижи у року од године дана после брисања оне прве.

VI. ОДСЈЕК.

Потврда нагоде. Докочање и обустава поступка.

§. 51. Право-ваљаном постаје нагода сучевом потврдом.

Одлука о потврди има се начином прописаним у §-у 11. алинеји 1. и 2. и у §-у 12. обнародовати (§ 10) а дужник, вјеровници, који су пријавили своје тражбине, и други познати интересенти о њој обавјестити начином прописаним у §-у 11. ал. 3 до 5.

§. 52. Потврда нагоде има се ускратити с разлога, с којег се нагодни поступак у

опће не би био имао отворити или већ отворени обуставити.

§. 53. Потврда нагоде може се ускратити:

1. Ако су појединим вјеровницима буди у нагоди буди изван нагоде а усупрот наређења §§-а 48. и 49. обећане или осигуране особите погодности, или ако је дужник буди при стварању нагоде буди при исказивању имовинског стања, које би имало дати повод нагоди, на други начин, преварно наступио;

2. Ако се не може ваљано разјаснити дужниково имовинско стање;

3. Ако на штету вјеровника постоји нападно неразмјерје (очигледна несразмера) између погодности, које се пружају дужнику и дужниковог имовног стања.

§. 54. Чим одлука о потврди постане правомоћна, има се поступак прогласити окончаним.

Докончање поступка има се обнародовати начином прописаним у §-у 11. алинеји 1. и 2. и у §-у 12. Грунтова записи о отварању поступка (§. 13.), није ли што друго у нагоди углављено (§. 50. алинеја 2.), а тако и грунтова права стечена под увјетом, да губе ваљаност докончањем нагодног поступка (§. 19.)

имаду се по званичној дужности брисати у грунтовници. Истодобно с брисањем имаде се с редом брисаног права, по званичној дужности унијети хипотека основана по смислу §-а 50., алинеје 3., дотично има се забиљежити, да према нагоди остаје кроз једну годину по смислу §-а 50. алинеје 3. на снази ред првенства брисаних тражбина.

Ако ли је према §. 50. алинеји 2. у нагоди одређено, да забиљежба отворања нагодног поступка има остати на снази још једну годину после докочања поступка, има се та записи по званичној дужности дати брисати тек после те године, не буде ли да како већ прије тога укњижења у §-у 50. алинеји 1. предвиђена хипотека, поради које се је имала уздржати та записи.

§. 55. Осим у случајевима, у којима може судица обуставити нагодни поступак, има се тај обуставити:

1. ако се поступак у опће није имао отворити;

2. ако дужник није предујмио трошкове поступка, макар га је судица на то позвао;

3. ако дужник није предложио исказ вјеровника и биланцу у року, који му је за то био подијељен;

4. ако дужник није положио присегу (§. 39.);
5. ако није постигнута у овој наредби за нагоду прописана већина;
6. ако је суд правомоћно ускратио потврду прихваћене принудне нагоде.

Имаде ли више лица да положи присегу, има судак у случају истакнутом под точком 4. просудити, како има то, што се једно или више од тих лица крати положити присегу или не долази на рочиште за присегу, дјеловати на тецај дотично обуставу поступка.

У случајевима наведенима под точкама 2.—4. имаду се интересенти саслушати.

§. 56. Правомоћно одређена обустава поступка има се обнародовати начином прописаним у §-у 11. аLINEЈИ 1. и 2. и у §-у 12. Грунтова забиљежба отворења нагодного поступка (§. 13.) има се, ако дужник није трговац, у грунтовици брисати четрнаест дана, послИје како је поступак правомоћно обустављен, осим ако је у том року или још прије тога против истог дужника стављен захтјев за отворење стечаја, а ова забиљежба није још брисана, има се она брисати, кад се уноси забиљежба отворења стечаја. Буде ли захтев за отворење стечаја одбијен, има суд након што је та од-

лука постала правомоћном, затражити у грунтова области брисање забиљежбе о отворењу нагодного поступка.

О обустави одредаба изданих за осигурање и о одријешењу нагодного управитеља одлучује судак текар четрнаест дана послИје обуставе нагодного поступка, ако му није прије тога приопћена одлука о отворењу стечаја; ако ли је у то вријеме против дужника захтјевано отворење стечаја, одлучује судак о томе, тек кад му је приопћена правомоћна одлука о том захтјеву.

Ако ли је дужник трговац, па је гледи њега нагодни поступак правомоћно обустављен с разлога поменутих у §. 55. има се над његовом имовином по званичној дужности отворити стечај.

§. 57. Отвори ли суд по званичној дужности или на молбу дану прије изминућа четрнаест-дневнoг рока од правомоћне обуставе нагодного поступка стечај против дужника, остају правни учинци отворења нагодного поступка на снази до отворења стечаја.

Рокови, који се према прописима Закона о побијању правних дјела гледи имовине инсолвентна дужника, имаду рачунати с обзиром

на отворење стечаја, рачунају се с обзиром на отворење нагодног поступка.

§. 58. Није ли у нагоди судски потврђено о трошковима нагодног поступка што друго одређено, имаде те трошкове, изуzeвши помeнуте у §-у 35. точки 1., носити дужник. У стечају одређеном по §-у 57., алинеји 1. имаде се с овим трошковима рачунати као трошковима стечајнине.

VII. ОДСЈЕК.

Правни лијекови.

§. 59. Против појединих одлука у нагодном поступку, не одређује ли ова наредба што друго, нема мјеста засебном утоку (жалби или незадовољству). Недопустиве правне лијекове има суд прве молбе по званичној дужности одбити.

Странке могу се послужити утоком на кр. бански стол (незадовољством Апелационом Суду) само: против одлука, у којима се одређује исплата новчаног износа, дозачује судски полог (депозит), одбија приједлог за отворење поступка, потврђује нагода, ускраћује потврда нагоде, одбија приједлог за до-

кончање поступка или обуставља поступак. Против одлуке кр. банског стола могу се странке послужити превидним утоком на кр. стол седморице (жалбом Касационом Суду), само ако се њоме првосудна одлука преиначује или укида.

Виши судови могу прије коначне одлуке одредити преслушање странака а и provedбу потребних доказа.

Ако се утоком напада одлука, којом се одбија приједлог за отворење поступка, може правосудни судац такав уток уважити као представку и преиначити властиту одлуку.

Против одлуке, којом се нагода потврђује, не може уток ставити вјеровник, који је гласао за нагоду.

Рок за поднесење утока износи четрнаест дана. Тај рок почиње, ако је одлука обнародована у службеном листу, за све интересенте за три дана послеје онога, којег је она била први пут уврштена у службени лист; ако ли је она обнародована само прибићем код суда, тада три дана послеје онога, којег је била прибита код суда.

VIII. ОДСЈЕК.

Правни учинци нагоде.

§. 60. Судском потврдом нагоде рјешава се дужник дугова, на које се протеже нагодни поступак колико надмашује обвезе преузете у нагоди, без сваке дужности, да накнади штету одатле, што није дужну чинидбу у цијелости извршио, или опет штету насталу вјеровницима из других пружених му погодности. То вриједи за све тражбине против истога дужника биле оне у исказу вјеровника поменуте или не, те без обзира на то, да ли су дотични вјеровници при гласању о нагоди учествовали или нијесу, те да ли су они гласали за нагоду или против ње.

Тако исто ријешава се дужник обвеза спрам порука (јемаца) и других овлаштених на заврату (регрес); док обвезе порука и судужника спрам вјеровника остају нетакнута.

Правни учинци одређени у 1. и 2. алинеји вриједе, не одређује ли ова наредба друго, и за чланове јавног трговачког друштва, за нутарње (јавне) чланове командитног друштва и чланове задруге спрам вјеровника тих друштава дотично задруга.

Код дионичарских друштава и задруга имаде принудна нагода ван стечаја и у погледу мо-

жебитних права појединих вјеровника на накнаду штете против садашњих или бивших чланова равнатељства и надзорног одбора с наслова (због) повреде дужности одређених у закону или друштвеним правилима ту правну моћ, да и та права утрњују нагодом, ако са стране обвезаног не постоји злочинство доказано казненом пресудом.

Овим се наређењем не дира у можебитно право самог дионичарског друштва или задруге, као цјелине, на одштету против чланова властитог равнатељства или надзорног одбора; то право не припада ипак појединим дионичарима за себе.

Тражбине наведене у § 35. точки 2. не могу се остварити нити послије dokonчања нагоде.

§. 61. На темељу по суду изданогa отправка правомoћно потврђене нагоде и извадка из расправног записника, из којегa се види, да дужник није дотичне тражбине побијао, има се против дужника дозволити оврха.

Није ли за пријављену тражбину, коју је дужник побијао, у нагоди дано никакoво осигурање, (§. 48. алинеја 2.), може вјеровник, ако своју тражбину засвједочи, након изминућа рока одређеногa у нагоди за исплату, тражити

против дужника забрану а да није дужан напосе исказати погибелъ (опасност).

§. 62. У стечају отвореном послје докочања нагоднот поступка не могу се побјати они дужникови правни чини, који су по овој наредби ваљани и које је он извео течајем поступка буди по одредби, коју је издао судац, буди иначе.

Правни чин дужников изведен у смислу нагоде не може се послје докочања нагоднот поступка у стечају отвореном против истога дужника побјати, ако је друга странка радила у доброј вјери.

Тражбине, за које је вјеровник добио намирење одређено у нагоди, имаду се у стечајном поступку држати као намирене; иначе ако је само дио таковог износа исплаћен, држи се у стечају, да је намирен онолики размјерни дио првобитне тражбине, колики је намирен од износа одређенога у нагоди.

IX. ОДСЈЕК.

Обескрепљивање учинака нагоде.

§. 63. Ако ли је нагода получена, јер је или сам дужник или с његовим знањем друго лице

поступало тако, да су усупрот наређења §-а 49. појединим вјеровницима обећане или осигуране особите погодности, које нијесу у нагодној понуди или у расправном записнику о нагоди поменуте, или опет ако је дужник буди при стварању нагоде буди при исказивању имовинског стања, које би имало дати повод нагоди, на други начин преварно поступао, може вјеровник у року од двије године послје правомоћности потврде нагоде тражити тужбом против дужника, да нагода за њ нема снаге, и према томе, да је дужник обвезан испунити и оно, што му је нагодом отпуштено. За овај двогодишњи рок вриједе опћена правила о застари.

За ову парницу надлежан је само онај суд, у име којег је поступао нагодни судица.

Вјеровник, који је и сам учествовао при чину описаном у алинеји 1., нема право на тужбу.

Тиме, што би на такову тужбу нагода била спрам тужитеља ван снаге стављена, не губи тај тужитељ она права, која су у његову корист у нагоди одређена против дужника или против трећег лица.

X. ОДСЈЕК.

Казнено-правна наређења.

§. 64. Казнено-правна наређења у свези с том наредбом садржана су у Закону од 28. травња 1916. о принудној нагоди ван стечаја.

XI. ОДСЈЕК.

Различна и заглавна наређења.

§. 65. Не одређује ли се у тој наредби ништа друго, имаду за поступак вриједити правила изванпарбеног поступника.

§. 66. Председници судбених столова (првостепених судова) имаду чим ова наредба ступи на снагу, именовати по једнога или више судца, који ће као инокосни судци код дотичног судбеног стола водити нагодни поступак.

§. 67. Нагодни поступак има се водити највећим поспјешењем.

§. 68. Наредба ова ступа на снагу даном проглашења.

Чим ова наредба стане на снагу, вриједит ће наређења §-а 22. банске наредбе од 9. коловоза 1915. број 16.600 само за дужнике, који

се могу убројити међу лица поменута у §§-има 2. и 4. банске наредбе од 27. коловоза 1915. број 17600, Ако ли је суд гледе дужника, који не спада међу оне поменуте у §§-има 2. и 4. наредбе од 27. коловоза 1915. број 17600., стечајни поступак обуставио имаде за наставак расправе по званичној дужности одредити ново рочиште.

За дужнике, гледе којих се по 2. алинеји овога §-а има стечајни поступак наставити, почињу рокови обустављени у §-у 22., 2. алинеји банске наредбе од 9. коловоза 1915. број 16600 даље тећи даном, кад ова наредба ступи на снагу.

Стави ли дужник приједлог за отворење нагодног поступка унутар два мјесеца послје дана, којег буде ова наредба ступила на снагу, имаду се наређења из §-а 19. и онда примјерно употребити, ако је право поменуто у 1. алинеји §-а 19. стечено и прије тамо одређенога дво-мјесечнога рока али послје 15. коловоза 1914.

§. 69. Даља наређења о provedби ове наредбе, напосе о пословном реду, издат ће бан краљевина Хрватске, Славоније и Далмације.

ЗАКОН

о

АКЦИОНАРСКИМ ДРУШТВИМА

од 10. децембра 1896. године

СА ИЗМЕНАМА и ДОПУНАМА

од 17. новембра 1898. године

І. Опште одредбе.

Чл. 1. Акционарско је друштво оно, које се оснива с главницом унапред одређеном и подељеном на делове једнаке вредности — акције — и у коме учесници суделују и одговарају само својим улозима.

Види чл. 2.—5. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 2. Основна друштвена главница дели се на акције.

Акције су недељиве.

Оне могу гласити на доносиоца или на име; али привремене акције морају гласити на име.

Види чл. 1., 2., 4. и 5. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 3. Акционарско друштво има своја права и своје обавезе. Оно може на своје име прибављати својину и остала права. Оно може тужити и бити тужено.

Види чл. 1., 2., 4. и 5. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 4. Акционарско друштво сматра се као трговинско друштво и онда, кад му предмет предузећа не би био трговински посао.

Види чл. 1.—3. и 5. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 5. Акционарско друштво може се основати само по одобрењу Министра Народне Привреде (чл. 9.), а по прописима овога Закона. Акционарска друштва стоје под надзором Министарства Народне Привреде.

Види чл. 1.—4. и 9. Зак. о акц. друштвима

ІІ. Оснивање друштва.

Чл. 6. Оснивању акционарског друштва може се приступити, кад се у тој намери сложе најмање десет лица, која пуноважно могу располагати својом имовином.

Види чл. 7.—21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 7. (*Укинути изменама и допунама од 17. новембра, 1898. год.*).

Чл. 8. Оснивачи су дужни обратити се Министру Народне Привреде за одобрење да оснују акционарско друштво.

Уз молбу за одобрење они морају поднети Министру Народне Привреде:

1. доказ да су испунили пропис чл. 6. овог Закона;

2. изјаву, да ће сваки од њих учествовати у предузећу најмање с десет акција;

3. пројекат друштвених правила у два равногласна примерка, у коме се мора означити:

а) предмет предузећа, име (фирма), седиште (домицил), и трајање друштва;

б) колика је основна главница, на колико је акција подељена, на колику суму свака акција гласи и како т. ј. да ли је на доносиоца или на име, и колико у томе може бити промене; а ако има акција и на име и на доносиоца, онда колико има једних а колико других;

в) начин на који ће се чинити поједине уплате на акције, и последице за оне, који их на одређено време не плате;

г) круг друштва радње;

д) која су права и које обавезе акционара;

ђ) како ће се бирати и обнављати управни и надзорни одбор, која су права, а које дужности њихове, како ће се надзиравати њихов

рад, и како ће се постављати друштвени службеници;

е) колико ће лица састављати управни, а колико надзорни одбор;

ж) кад ће се и како сазивати редовни и ванредни зборови акционара, који су услови за право гласања појединих акционара, и како ће се вршити то право;

з) који су предмети, осим оних, који су предвиђени у овом Закону, о којима се неће моћи да решава простом већином гласова;

и) ко ће заступати друштво према другим лицима и према властима, какви и колико потписа везују друштво;

ј) како ће се склапати и испитивати биланс; и на који ће се начин делити и испитивати чиста добит;

к) у којим ће случајевима престати друштвена радња и како ће се извршити ликвидација;

л) свака особена корист, која би била уговорена за кога акционара или друго какво лице (чл. 21.);

м) ако се улог којег акционара, који се има урачунати у основну главницу, не састоји у готовом новцу, или ако друштво прима какво имање, онда се мора јасно казати вредност

таквог улога или имања, као и број акција или цена, коју представља тај улог, или имање, а осем тога још и име власника тога имања;

н) број и именита (номинална) вредност оних првенствених обавезница (приоритета), које би се издале у течају рада, величина интереса, који би се на њих плаћао, начин на који се имају поништити, као и првенствена права, која би припадала имаоцима ових обавезница.

Осим свега тога, могу се у друштвена правила унети још и друга наређења, која одговарају нарочитим потребама друштва које се оснива, а саобразна су одредбама овог Закона.

Види чл. 6. и 9.—21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 9. Министар Народне Привреде, а по саслушању Привредног Савета, одобриће, да се може приступити оснивању акционарског друштва, а тако исто одобриће и пројекат друштвених правила, ако не би нашао, да је такво предузеће противно законима или земаљским интересима.

== Према чл. 9. Зак. о акц. друштвима Министар Народне Привреде коначно решава о продужењу рада акционарских друштава, кад им одређени рок истече, те у случају кад он за то своје одобрење, по саслушању Привредног Савета, одрече, не

може бити ни говора о административном спору. — О. Д. С. 21. октобра, 1905. год., Бр. 7574.

Види чл. 6., 8. и 10.—21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 10. — Оснивачи, који су добили одобрење од Министра Народне Привреде, не могу то право пренети на другога.

Ако оснивачи не оснују друштво за годину дана, од кад им је одобрење дато, оно по себи губи важност.

Види чл. 6.—9. и 11.—21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 11. — Кад Министар Народне Привреде одобри друштвена правила, оснивачи ће их обзнанити и позвати на упис акција. При овом упису сваки је акционар дужан положити најмање пет од сто имените вредности уписаних акција.

Оснивачи су дужни сазвати претходни збор уписаних акционара преко службених новина, најдаље у року од два месеца, пошто је цела основна главница уписана.

Ако претходни збор не буде сазван у овоме року, или се све акције не упишу у одређеном року, уписници имају права тражити, да им се врати сав улог који су дали.

За овај проценат оснивачи одговарају целим својим имањем солидарно, све донде, докле год

их претходни збор својом одлуком од тога не разреши.

Види чл. 6.—10. и 12.—21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 12. — Да претходни збор може пуноважно већати и доносити одлуке ваља на њему да буде, лично или преко пуномоћника, најмање десет акционара, чије акције представљају најмање половину основне главнице.

На овом збору свака акција даје један глас али нико од акционара не може имати више од десет гласова.

Пошто се збор и изасланик Министра Народне Привреде увере, да је потпуно уписана основна главница и положен проценат по чл. 11., збор ће се претходно изјаснити, да ли усваја израђена и одобрена друштвена правила, па ако их без измене или са изменом усвоји, онда ће се приступити избору чланова управног и надзорног одбора.

Овај збор има да одреди вредност онемо улогу оснивача, који се има урачунати у основну главницу, а не састрије се у готовом новцу, и да означи или број акција које се имају дати на примљене предмете, или цену за коју се они примају. Ну, он не може повишавати у правилима означену цену оваких улога. Осим

тога овај ће збор донети одлуку о одговорности оснивача, о којој је реч у члану 11., као и о нарочитим користима, које се дају оснивачима или другим лицима; и ове користи не смеју прећи у правилима означену меру.

Акционар, кога се ово нарочито тиче, при решавању нема права гласања.

Види чл. 6.—11. и 13.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 13. — Ако би збор учинио измене у друштвеним правилима, онда управни одбор не може приступити никаквом даљем раду, док те измене не одобри Министар Народне Привреде.

Види чл. 6.—12. и 14.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 14. — Управни је одбор дужан расписати прву уплату одмах чим буде изабран и чим буду одобрене измене друштвених правила, ако их има (чл. 13.).

Ова уплата мора износити најмање 10% од имените вредности сваке уписане акције, рачунајући у то и проценат, који је положен при упису (чл. 11.).

Види чл. 6.—13. и 15.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 15. — Управни одбор дужан је најдаље за петнајест дана од дана положене прве уплате

(чл. 14.) код надлежног суда пријавити име друштва ради протоколисања, а суд ће ову пријаву имена објавити у службеним новинама.

Пријаву за протоколисање имена дужни су потписати сви чланови управног одбора а и они службеници, који су по правилима овлашћени, да име друштва потписују; они морају предстати суду лично, и признати своје потписе, или потпис својих имена послати суду у надлежно овереној исправи, што ће се чинити и при целој или почесној промени поменутих лица.

За Београд је надлежан београдски трговачки суд, а иначе првостепени судови.

Види чл. 6.—14. и 16.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 16. — Уз пријаву имена, одбор је дужан поднети суду:

1. препис својих правила;
2. изјаву, коју ће оверити државни комесар:
 - а) о потпуном упису акција и свршеној првој уплати;
 - б) да су уписници акција за предходни збор на време били позвани;
 - в) да су управни и надзорни одбор изабрани по одредбама друштвених правила; као и имена чланова надзорног одбора;

г) да је друштво основано (конституисано) и да је збор примио оно што се помиње у четвртом одељку члана 12., и ако је и о томе било погодбе; и

3. препис одлука предходног збора акционара.

Види чл. 6.—15. и 17.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 17. — Чим се код суда протоколише име друштва, управни је одбор дужан обзнанити извод друштвених правила у службеним новинама у коме ће бити:

1. дан, кад су усвојена друштвена правила, и дан када их је Министар Народне Привреде одобрио;
2. име и презиме друштва;
3. предмет предузећа и трајање друштва;
4. величина основне главнице, број и именита вредност појединих акција, као и да ли су акције на име или доносиоца; а ако их има и једних и других, онда колико их има једних а колико других;
5. број и именита вредност првенствених обвезница ако се издају;
6. начин потписивања имена друштвеног;
7. начин, на који ће се друштвене одлуке обзнањивати.

Види чл. 6.—16. и 18.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 18. — Ако би акционарско друштво хтело имати заступништва (филијале) на другим местима, дужно ће бити и на тим местима код надлежног суда своје име пријавити ради протоколисања и ради обзнане (чл. 15.). Ову пријаву извршиће заступништво, а у исто време поднеће суду доказ и о томе, да друштво постоји. О извршеном протоколисању управни одбор ће уједно извести и суд онога места где је главно седиште друштва, у намери да и овај то обзани.

Види чл. 6.—17. и 19.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 19. — Акционарско друштво почиње правно да постоји тек од дана, кад друштвено име суд обзнани (чл. 15.). Пре судске обзнане имене друштвенога, издане акције не вреде; и они, који су их издали, одговорни су солидарно целим својим имањем за своју штету, која би отуд настала. Исто тако, ако је пре тога што у име друштва рађено, они који су радили одговарају солидарно целом својом имовином.

Види чл. 6.—18. и 20.—21. Зак. о акц. друштв.

Чл. 20. — За обезбеђење новца, који су акционари положили на име уплате, одговарају чланови управног одбора целом својом имовином солидарно, све док се име друштва суд-

ски не обзнани и док управни одбор не објави да је положени новац исправно примио.

Види чл. 6.—19. и 21. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 21. — Оснивачи или друга лица могу тражити, да им друштво које су основали, да неке извесне користи на име накнаде за њихов труд и трошак.

Те користи ваља да су јасно и несумњиво означене у самим друштвеним правилима, или иначе у нарочитоме уговору, који ће се уз извод друштвених правила (чл. 17.) предати јавности.

Тајни уговори, којима би оснивачи присвајали себи извесне користи, неће имати правне вредности, нити ће им се ни досуђивати, ако би ствар дошла до суда.

Види чл. 6.—20. Зак. о акц. друштвима.

III. О акцијама и акционарима.

Чл. 22. — Акција је исправа, којом се доказује коликом сумом акционар учествује у друштвеној главници.

Види чл. 23.—36. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 23. — На свакој овакој исправи ваља изреком да стоји, да је то „акција“.

Облик и слог акције одредиће се друштвеним правилима, а овим правилима има се приложити и сам образац акције.

На свакој акцији биће оштампане главније одредбе друштвених правила.

Види чл. 22. и 24.—36. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 24. — Сваки уписник дужан је, да на време уплати целу суму, на коју гласе његове акције; а ако не уплати одговоран је друштву према његовим правилима.

Види чл. 22., 23. и 25.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 25. — За обвезе друштвене одговара акционар до имените вредности акције; ако и у колико ова уплаћена није.

Види чл. 22.—24. и 26.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 26. — Акције се не могу издати пре него што се потпуно уплате.

Почесне уплате врше се на признанице, а кад се уплати 10% имените вредности акције, онда се издају привремене акције.

Привремене акције и уплатне признанице морају гласити на име.

Види чл. 22.—25. и 27.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 27. — Нове акције, не могу се издати све дотле док се старе потпуно не уплате.

Нове акције, које би се издале пре потпуне уплате старих немају правне вредности, и они који су их издали одговарају солидарно целим својим имањем поред кривичне одговорности (глава XXV Кривичног Законика).

Види чл. 22.—26. и 28—63. Зак. о акц. друштвима, — и §§. 251.—260. Казненог Закона.

Чл. 28. — Акција на доносиоца преноси се на другога простом предајом.

Види чл. 22.—28. и 30.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 29. — Акција на име и привремене акције преносе се на другога потписом имаоца на полеђини акције или привремене акције, и уписом у акционарску књигу се означањем имена и презимена, места становања и занимања онога, на кога се акција или привремена акција преноси.

Ако преносилац акције не може или не зна потписати пренос, онда пренос мора бити потврђен влашћу.

Види чл. 22.—29. и 31.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 30. — Пренос акција на име или привремених акција важи према друштву од дана, када се пријави друштву, осим ако се по друштвеним правилима за важност преноса

тражи одобрење друштва, у ком случају пренос важи од дана друштвенога одобрења, а врши се по правилима друштвеним.

Види чл. 22—30. и 32.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 31. — Акционарско друштво мора имати нарочиту књигу о акционарима и акцијама у коју ће бележити :

а) све акције или привремене акције са означењем имена и презимена, места становања и занимања уписника или примаоца акција на име или привремених акција; и

б) све промене у државини акција на име или привремених акција.

Ова ће књига бити изложена у друштвеном стану на увиђај сваком акционару.

Види чл. 22.—31., 33.—36. и 39. Зак. о акц. др.

Чл. 32. — Ни једно акционарско друштво не сме своје властите акције куповати, не сме на њих зајам давати, нити их испод имените вредности продавати. Изузима се само случај, кад би се друштво одлучило да се друштвена главница сведе на мању количину, у ком случају друштво може куповати своје акције (чл. 90.), али их мора поништити и у својој архиви чувати.

Ако чланови управног одбора поступе противно овом правилу, онда остају друштвеним повериоцима одговорни целом својом имовином солидарно.

Види чл. 22.—27. и 29.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 33. — Акционари имају према броју својих акција сразмерно учешће у друштвеној имовини; они не могу потраживати оно што су исплатили, докле год друштво постоји.

Акционари не могу имати права на одређени интерес, већ имају сразмерно учешће у чистој добити која се покаже по склопљеном годишњем билансу и по одбитку процента, који би по друштвеним правилима био одређен за резервни фонд и корисницу (тантијему), ако је ова друштвеним правилима предвиђена.

Ако би се ранијим губитцима смањила уплаћена сума основне друштвене главнице онда добит акционари неће између себе делити, до год се главница не попуни онолико у колико је губитком смањена.

== У смислу чл. 33. Зак. о акц. друштвима оно је чиста добит за поделу акционарима, што претекне по одбитку штете за дотичну годину, а не по одбитку и оне штете, која се провлачи из ранијих година. За покриће такве штете служи према чл. 80. Зак. о акц. друштвима резервни фонд, ако за њу не

би у смислу чл. 45., 49. и 50. Зак. о акц. друштвима били одговорни часници завода. — О. Д. С. 13. јануара, 1905. год., Бр. 168.

По чл. 33. Зак. о акц. друштвима, из чисте добити могу се једино покривати штете у главници, а не и повећавати главница. — О. Д. С. 27. новембра 1912. год., Бр. 7717.

По другом одељку чл. 38. Зак. о акц. друштвима, акционари имају права на сразмерно учешће у чистој добити, која се покаже по склопљеном годишњем рачуну (билансу) и по одбитку процента за резервни фонд и корисницу (тантијему). У овој одредби, закон не допушта да се добит дели само у случају, кад се ранијим губитцима смањила уплаћена сума основне друштвене главнице, док се главница не попуни онолико, колико је губитком смањена. С тога, нити се разним колима акционара може давати разна дивиденда, јер они сви имају подједнако право на сразмерно учешће у чистој добити, нити се на штету овога права акционара, могу образовати из чисте добити нови фондови, јер само у случају губитака уплаћене главнице, могу се акционари оставити без права на учешће у чистој добити. — О. Д. С. 9. децембра, 1912. год., Бр. 11422.

Види чл. 22.—32. и 34.—36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 34. — Акционар није дужан ни у ком случају положити више него само имениту вредност акције.

Види чл. 22.—33., 35. и 36. Зак. о акц. друштв.

Чл. 35. — Акционар је дужан положити уплате на акције кад се на то позове према прописима друштвених правила.

Који акционар не положи уплату на време, дужан је платити и интерес који се одреди друштвеним правилима. Исто тако друштвеним правилима могу се прописати и уговорене новчане казне за оне, који на време не положе уплату, а могу се одредити и случајеви, у којима акционар губи свако право, које као акционар има.

Али акционар не може изгубити своје право, кад позив на уплату није био обзнањен најмање три пута у прописаном размаку времена и у листу одређеном друштвеним правилима, и у службеним новинама, и то последњи пут бар тридесет дана пре дана уплате.

Види чл. 22.—34. и 36. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 36. — Акционар је одговоран за друштвене обвезе и онда кад по претходном члану изгуби право на акцију због тога што није на време уплатио и то до целе имените вредности акција, које је имао у државини до обзнане друштвеног биланса ако је биланс активан; а ако је пасиван, онда одговара за мањак по сразмери акција што их има.

Види чл. 22.—35. Зак. о акц. друштвима.

IV О управном и надзорном одбору

Чл. 37. — Управни одбор акционарског друштва заступа друштво према сваком.

Тај одбор састоји се из најмање три или више акционара, који се бирају по правилима друштвеним.

Ако би се број чланова управног одбора тако смањило, да тај одбор не би могао решавати, тада је надзорни одбор дужан сазвати збор, који ће попунити упражњена места чланова управног одбора и то најдаље за десет дана.

Измене и дојуне од 17. новембра, 1898. год.
Види чл. 38.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 38. — За чланове управног и надзорног одбора и у опште друштвене часнике и службенике не могу се бирати или постављати они, који се налазе под стечајем, или који се због дела учињених из користољубља или због презадужености налазе под судском истрагом, или су због тога већ били осуђени. Ако се ово деси с којим за време његове службе, онда се привремено удаљава, док не буде ослобођен или проглашен за невиног.

Види чл. 37. и 39.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 39. — Друштво има право да по прописима својих правила, чланове управног и надзорног одбора смени у свако доба. Али тиме се њима не крњи право на накнаду, која би им по друштвеним правилима или по нарочитом уговору припадала до дана разрешења од дужности.

Види чл. 37., 38. и 40.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 40. — Сваки члан управног и надзорног одбора дужан је да положи друштву као залогу онолико акција колико правила одређују. Ове акције чуваће се у друштвеној благајници.

Акције, које би чланови управног и надзорног одбора положили као кауцију према друштвеним правилима, не могу се продати ни за чији рачун, нити из друштвене благајнице изнети докле год ти чланови не буду разрешени од одговорности према друштву.

== По чл. 40. Зак. о акц. друштвима, акције које се полажу у кауцију не могу се продати ни за чији рачун, све док чланови не буду разрешени од одговорности према друштву. — О. Д. С. 4 јуна, 1911. год., Бр. 5973.

Види чл. 37.—39. и 41.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 41. — Пуноважно потписиваће дру-

штво, кад они који су овлашћени за потпис имена друштвеног поред истог ставе и потписе своје.

Види чл 37.—40. и 42.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 42. — Друштво се обавезује и задовољава права пословима које управни одбор закључи у име његово.

Чланови управног одбора лично не одговарају трећим лицима за дела и обавезе, које су у име друштва примили.

Види чл. 37.—41. и 43.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 43. — Позиве судске и у опште службене доставе, сматрају се да су предане, кад се предаду коме од чланова управног одбора у друштвеном стану.

Види чл. 37.—42 и 44.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 44. — Заклетве у име друштва полажу чланови управног одбора, али кад се тиче послова, које су друштвени службеници вршили, онда на место управног одбора полажу службеници ову заклетву. Према потреби суд ће између именованих одређивати лица која ће заклетву полагати.

Види чл. 37.—43. и 45.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 45. — Чланови управног одбора одго-

ворни су друштву лично и целим имањем својим солидарно за штету, која би настала од противзаконог или неправилног вршења њихове дужности или отуда, што би они прекорачив границе свога круга рада, који им одређује закон или друштвена правила, тиме друштво оштетили.

Пошто управни одбор својим потписом пуноважно везује друштво то оно одговара према трећима, ма да је управни одбор прекорачио границе круга рада.

Види чл. 37.—44. и 46.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 46. — Ова одговорност не може пасти на оног члана управног одбора који је одмах противу одлуке и наредбе одборове протествовао и надзорном одбору написмено протест доставио, или ако није суделовао у радњи којом је штета друштву учињена.

Види чл. 37.—45. и 47.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 47. — Управни одбор може, ако друштвеним правилима или одлуци збора није противно, са одобрењем надзорног одбора избрати пуномоћника (прокуриста), а за вођење друштвених послова, као и за заступање друштва може овластити друштвене службенике.

или друга лица. — Круг њиховог рада одређује се пуномоћством.

Види чл. 37.—46. и 48.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 48. — Надзорни одбор састоји се најмање из три акционара и бира се по правилима друштвеним. Ну поједини чланови могу се поново бирати.

Види чл. 37.—47. и 49.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 49. — Надзорном је одбору дужност да надзирава сав рад управног одбора; да тражи обавештења о току друштвених послова; да у свако доба прегледа друштвене књиге, сва писмена, лиснице (портфеље) и стање друштвене благајнице; да испитује месечне и годишње рачуне (биланс) и предлоге о подели чисте добити; и да о свему подноси извештај збору акционара.

Збор не може решавати о чистој добити нити одобравати рачуне (биланс) без поменутог извештаја надзорног одбора.

Надзорни одбор има права да свагда сазове збор, кад нађе да то захтевају интереси друштвени.

Види чл. 37.—48. и 50.—55. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 50. — Чланови надзорног одбора, као и чланови управног одбора, одговорни су целом својом имовином солидарно, ако су с њиховим знањем а без њиховог протеста:

1. враћени улози акционарима (чл. 33.);
2. ако је друштво своје властите акције прибављало или на њих зајам давало (чл. 32.);
3. ако је интерес или чиста добит давана противно одредбама овог Закона (чл. 33.);
4. ако су акције издаване пре потпуне уплате (чл. 26.);
5. ако је подељено друштвено имање, или је смањена друштвена главница, противно наређењима члана 86. и 90. овог Закона.

Осем овога чланови надзорног одбора одговорни су целом својом имовином солидарно, за штету која би настала отуда, што нису вршили своје дужности према чл. 46. овог Закона.

Види чл. 26., 32., 33., 37.—49., 51.—54., 86. и 90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 51. — Ако акционарско друштво нађе, да му је у интересу, да поведе парницу противу чланова управног и чланова надзорног одбора, онда ће за тај случај збор одредити нарочите пуномоћнике.

Ну ако би збор, пошто је одлучио да води парницу, ма из каквог узрока био спречен да пуномоћнике изабере, онда суд може наименовати пуномоћнике на предлог ма и једног акционара, који поднесе доказ о горњој зборској одлуци.

Види чл. 37.—50. и 52.—54. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 52. — Сваки акционар има права да се о своме трошку умеша у парницу која би се повела противу чланова управног или надзорног одбора.

Види чл. 37.—51. и 53.—54. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 53. — Акционари који представљају најмање $\frac{1}{20}$ део друштвене главнице могу овластити једног или више пуномоћника, да воде парницу противу чланова управног или надзорног одбора, али се тиме не крњи право које сваки акционар има, да парницу води лично у своје име.

Види чл. 37.—52. и 54. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 54. — Члан управног одбора не може у једно исто време бити и члан надзорног одбора.

Види чл. 37.—53. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 55. (*Укинућ изменама и дојунама, од 17. новембра, 1898. год.*).

V ЗБОР АКЦИОНАРА

Чл. 56. — Зборови су редовни или ванредни.

Редовни збор дужан је сазвати управни одбор по свршетку сваке године и то у месту где је главно седиште друштва, а најмање за 4 месеца наступајуће године. Даљи рок, и то највише од 2 месеца може одобрити само Министар Народне Привреде.

Ванредни збор сазива се кад год је потребно а према одредбама овога Закона.

Управни одбор је дужан обзнанити позив за збор у службеним новинама најмање три пута и бар на тридесет дана пре одређеног дана, у који се збор сазива, рачунајући од дана прве обзнане. У позиву мора се свагда ставити дневни ред.

Одлуке зборске о питањима и предлозима који нису објављени у дневном реду, не вреде осем одлуке, да се други збор сазове.

Ближе одредбе о сазиву збора прописане се друштвеним правилима.

== По чл. 56. Зак. о акц. друштвима питања и предлози о којима има да се на збору акционара рашава, морају свагда бити стављени на дневни ред и објављени преко службених новина у позиву за

збор, те и одлуке зборске, према томе, који нису објављени у дневном реду, не вреде. — О. Д. С. 2. децембра, 1905. год., Бр. 8260.

По чл. 56. и 61. Зак. о акционарским друштвима друштвене скупштине увек сазива управни одбор. Од овога се правила може учинити изузетак само онда, кад се испуне захтеви закона и друштвених правила, па управни одбор ипак неће да сазове скупштину друштва. Тада то врши надзорни одбор. — О. Д. С. 21. септембра, 1911. год., Бр. 9129.

У чл. 56. Зак. о акцион. друштвима предвиђено је, да се редован главни збор акционара мора одредити најдаље до краја месеца априла, а по одобрењу Министра Народне Привреде и до краја месеца јуна, а биланс усвојен тим збором, управни је одбор према чл. 77. Зак. о акционар. друштвима дужан објавити најдаље за петнајест дана после свршеног збора. Према томе закони рок за подношај података, потребних за одређивање пореза односним радњама, о коме року говори други одељак чл. 85. Зак. о непоср. порезу, може се једино и искључиво односити на оне рокове о којима говоре наведене одредбе Зак. о акц. друштвима као ранијег закона. Свакој другој претпоставци и закључ. у нема места, јер се не да ни замислити, да законодавац, доносећи пропис чл. 51. Зак. о непоср. порезу и остале, није имао у виду напред наведене одредбе Зак. о акцион. друштвима. — О. Д. С. 12. децембра, 1910. год. Бр. 10151.

Види чл. 57.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 57. — Управни одбор је дужан бар на петнајест дана раније извести Министра На-

родне Привреде о дану кад ће се држати збор.

Министар Народне Привреде одредиће нарочитог комесара који ће присуствовати збору и пазити да рад збора буде сагласан са одредбама овог Закона.

Види чл. 56. и 58.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 58. — Управни је одбор дужан заводити у нарочити списак све акционаре који су се пријавили да ће на збору учествовати. У њему ће се забележити колико пријављени акционар има гласова на основу депонованих акција (чл. 59.) Овај списак закључиће се и потписом имена (фирме) друштвене утврдити најмање три дана пред збор и тада изложити акционарима на увиђај.

== По чл. 58. и 59. Зак. о акцион. друштвима само онај акционар има право да учествује и гласа на збору акционара, који своје акције депонује до на три дана пре заказаног збора и на то добије улазницу. О издатим улазницама, на основу депонованих акција, води се списак који се оверава, и у коме се записује колико који акционар по депонованим акцијама и на основу чл. 65. Зак. о акцион. друштвима има гласова. Закон заповедно наређује да само онај акционар може учествовати на збору који депонује своје акције, а кад се траже акције онда се оне не могу ничим заменити, па ни залог-

ницама новчаних завода, ни признаницама повериоца код кога су заложене. Без утицаја су на решење овога питања прописи §§. 312. Грађ. Зак., који говоре о правима и дужностима залогопримца и залогодавца, и немају никакве везе са гласањем акционара на збору. — О. Д. С. 17. фебруара, 1907. год., Бр. 974.

Правило да се акције морају депоновати на три дана пред збор, важи само за зборове које сазива управни и надзорни одбор, а не и за зборове које сазивају акционари. — О. Д. С. 30. маја, 1908. год., Бр. 3372.

Чл. 58. Зак. о акционарским друштвима захтева да се за право учешћа на збору депонују акције. Уплатне књижице (неуплаћене акције II кола), не могу се сматрати као акције и не дају право на учешће на збору. — О. Д. С. 17. јануара, 1913. год., Бр. 473.

Види чл. 56.—57. и 59.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 59. — Управни одбор је дужан по признаницама, које је акционарима при упису за збор издао као улазнице на уложене акције, начинити списак дошлих акционара, у коме ће означити свакоме пејединце број акција и према томе број гласова, и тек пошто се утврди, да има довољан број за пуноважни рад према правилима друштвеним, збор се може отворити.

Види чл. 56.—58. и 60.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 60. — Списак дошлих акционара састављен по чл. 59. овога Закона овериће потписници записника и државни комесар, па ће се приложити зборском записнику, који сам мора водити и који ће комесар оверити. Оригинал овога записника чуваће се у друштвеној архиви и даваће се на увиђај сваком акционару, који то затражи, а оверени преписи његови послаће се надлежном суду и Министру Народне Привреде.

Види чл. 56.—59. и 61.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 61. — Ако управни одбор не би сазвао редован збор у року одређеном друштвеним правилима, онда је то дужан за 15 дана учинити надзорни одбор (чл. 56.); а ако и овај не би то учинио, онда акционари, који представљају $\frac{1}{25}$ део од целог броја друштвених акција, могу тражити од Министра Народне Привреде одобрење, да збор сазову.

Министар Народне Привреде одобриће сазив збора, ако сазивачи депонују горњи број акција код Министарства Народне Привреде или онамо где Министар одреди.

Види чл. 56.—60. и 62.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 62. — Управни одбор акционарског друштва дужан је на захтевање акционара, чије

акције представљају најмање десети део друштвене главнице у року од три дана сазвати ванредан збор; у позиву ће се ставити дневни рад. Али за састанак збора не може се оставити дужи рок од 10 дин.

Ако управни одбор у том року не сазове ванредни збор, онда ће га сазвати надзорни одбор у року за три дана, па ако и он то не учини, онда то могу учинити акционари, ако испуне одредбе члана 61. овог Закона.

Види чл. 56.—61. и 63.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 63. — Само зборови акционара могу већати и одлуке доносити о томе:

1. да се избере управни или надзорни одбор и да им се изда разрешница;
 2. о рачунима, билансу и подели добити;
 3. о спајању друштва с другим којим друштвима;
 4. о закључењу уговора с другим којим друштвом у намери обезбеђења узајамних користи (картелни уговори);
 5. да се смањи или повиси основна главница;
 6. да друштво престане и да се ликвидатори избору; и најпосле;
 7. о измени друштвених правила.
- Осем тога могу се друштвеним правилима

одредити и други предмети, о којима може само збор већати и одлуке доносити.

== Кад збор акционара измени извесне чланове правила друштвених, онда Министар Народне Привреде има права да неке од тих измена одобри, а неке неодобри. Збор о томе не може дискутовати, већ има само да прими к знању извршену коректуру. — О. Д. С. 11. децембра, 1912. год., Бр. 7825.

Види чл. 56.—62. и 64.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 64. — Збор не може решити да се основна главница повећа пре, но што се она потпуно уплати.

Види чл. 56.—63. и 65.—69. Зак. о акц. друштвима

Чл. 65. — На збору акционарског друштва сваке три акције дају имаоцу право на један глас.

Друштвеним правилима може се одредити колико ће највише гласова имати акционар, који има више акција.

Али ни један акционар не може имати више од 10 гласова, па ма колико акција имао.

Види чл. 56.—64. и 66.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 66. — Акционар може у избору учествовати и гласати сам лично или може другога акционара опуномоћити за то, али једнога за све своје акције, Ну један акционар не може

заступати више од једног акционара изузев оне акционаре, којима је он природни заступник.

Правна лица, ако су акционари, заступаће њихови заступници.

Види чл. 56.—65. и 67.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 67. — Збор у опште решава већином гласова.

А да збор може решавати мора на њему бити заступљена најмање четвртина друштвене главнице.

Али ако оволики део друштвене главнице не буде заступљен, онда ће се најдаље за десети дан сазвати други збор, и он ће пуноважно решавати па ма колики део главнице био на њему заступљен.

Види чл. 56.—66. и 68.—69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 68. — Да друштво престане или да се продужи, или да се промени циљ друштвеног предузећа, мора да је на збору заступљена најмање половина друштвених акција и да за ту измену гласа најмање $\frac{3}{4}$ гласова.

О изменама и допунама друштвених правила могу се доносити одлуке ако на збору буде заступљена најмање $\frac{1}{3}$ друштвене главнице, и ако за те измене и допуне буде гласала апсолутна већина присутних акционара.

Овако донесене одлуке могу се извршити тек онда кад их одобри Министар Народне Привреде.

Препис одобрених измена и допуна друштвених правила о продужењу или престанку друштва, управни одбор дужан је послати најдаље за 10 дана дотичном суду ради обзнане.

Види чл. 56.—67. и 69. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 69. — Кад збор реши да се друштвено предузеће промени, друштво је дужно исплатити акције оним акционарима, који на ову промену не пристају.

Види чл. 56.—68. о акц. друштвима.

VI О БИЛАНСУ

Чл. 70. — Сваком редовном годишњем збору управни одбор акционарског друштва дужан је да поднесе уз извештај о радњи и биланс друштвеног стања са рачуном губитка и добитка.

Ови завршни рачуни и књиге закључују се најмање једанпут годишње.

Види чл. 71.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 71. — При склапању биланса управни одбор поступаће по овим одредбама:

1. Свака покретна имовина и свако друштвено потраживање стављаће се у биланс по вредности, коју има последњег дана пословне године, а непокретна по цени коштања. Али, ако би непокретна имовина из ма којих узрока пала у цени, надзорни одбор одредиће три вештака неакционара, да је процене, и овако нађена цена завешће се у биланс;

2. Хартије од вредности стављаће се по курсу последњег дана пословне године;

3. Сумњива потраживања записаће се по вредности, која је према приликама вероватна; а пропала неће се ни стављати у биланс;

4. Сви трошкови административни ставиће се у годишњи рачун као издатак, а трошкови око прве организације исплатиће се амортизацијом у року који се у правилима мора утврдити;

5. Сума основне главнице, као и сума правилима прописаног резервног фонда ставиће се у дуговање (пасиву); и

6. Добит и штета која се покаже по поређењу свеколике имовине (активе) и дуговања (пасиве) стављаће се нарочито у закључку биланса.

Види чл. 70. и 72.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 72. — Управни одбор дужан је саставити биланс бар на месец дана раније пре збора.

Види чл. 70, 71. и 73—79. Зак. акц. друштвима.

Чл. 73. — Надзорни одбор испитаће завршне рачуне, биланс, и рачун добитка и губитка оверити па поднети о томе извештај збору (чл. 79.).

Ну збор може за преглед биланса и рачуна одредити и нарочите рачуноиспитаче.

У том случају одложиће се збор.

У овој намери одређени рачуноиспитачи имају права, не само да разгледају књиге и инвентаре и да биланс с њиме пореде, него и да прегледају стање благајнице и новчане документе, као и да траже од одбора потребна објашњења.

Види чл. 49., 70.—72. и 74.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 74. — Рачуноиспитачи се могу бирати из акционара или са стране. Али ни у ком случају не могу се бирати за рачуноиспитаче лица, која су у служби друштвеној, или којима је поверено извршење ма каквог друштвеног посла, и најпосле која су у ближем

сродству с члановима управног и надзорног одбора (§. 53. Грађ. Пост.).

Види чл. 70.—73. и 75.—79. Зак. о акц. друштвима, — и §. 53. Грађ. Суд. Поступка.

Чл. 75. — Министар Народне Привреде може у свако доба изаслати нарочите изасланике, да испитају биланс и у опште стање друштва и његову радњу. Сем тога Министар Народне Привреде изашиљаће оваке изасланике кад год то затражи надзорни одбор или акционари, који представљају двадесети део друштвене главнице.

Изасланици имају сва права, која имају рачуноиспитачи (чл. 73.).

== По чл. 75. Зак. о акционарским друштвима Министар Народне Привреде има право надзора над целокупним радом једнога друштва, који је означен у његовим правилима. Тако, ако би друштво радило противно својим правилима, на штету акционара, онда је потребно да се Министар умеша и да не дозволи друштву ни један противзакони рад против правилима друштва. Међутим спорна питања између једног друштва и његових комитената, питања су за која су надлежни једино судови. — О. Д. С. 16. марта, 1912. год., Бр. 3138.

Види чл. 70.—74. и 76.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 76. — Биланс друштвеног стања и из-

вештај надзорног одбора или рачуноиспитача штампаће се најдаље на 8 дана пре збора ставити на углед у друштвеном стану. А на сам дан збора ставиће се то на увиђај у месту где се збор држи.

Види чл. 70.—75. и 77.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 77. — Биланс, који збор усвоји, управни одбор дужан је објавити најдаље за 15 дана после свршеног збора.

Види чл. 70.—76. и 78.—79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 78. — Сваки акционар има права да о своме трошку узме препис биланса, рачуна о добити и штети и извештаја управног, надзорног одбора и рачуноиспитача.

Види чл. 70.—77. и 79. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 79. — Чим се по билансу покаже, да је изгубљена половина друштвене главнице а нема могућности да се тај мањак из резервног фонда попуни, управни одбор дужан је одмах сазвати због акционара ради решења: хоће ли друштво ликвидовати или даље радити. Ако би збор и поред тога решио да се радња продужи, Министар Народне Привреде може наредити да друштво престане, о чему ће известити дотични суд.

Кад се пак по рачунима покаже, да оно што друштво има, не достиже да покрије друштвене дугове, управни одбор дужан је да одмах о таквом стању извести дотични суд ради отварања стечаја.

Види чл. 70.—78. Зак. о акц. друштвима.

VII О РЕЗЕРВНОМ ФОНДУ

Чл. 80. — Свако друштво мора имати свој резервни фонд, који ће служити за подмирење штета друштвених.

Овај фонд образоваће се из прихода предвиђених правилима друштвеним.

Капитал резервног фонда мора се уложити у српске државне хартије од вредности, и у остале домаће сигурне вредности које носе сталан интерес,

Приход од резервног фонда иде на ојачање истог фонда.

VIII О ПРЕСТАНКУ ДРУШТВА

Чл. 81. — Акционарско друштво престаје:

1. Кад истече рок његовог трајања;
2. Кад то одлучи збор акционара (чл. 68.);
3. Кад Министар Народне Привреде реши да друштво престане (чл. 79.);
4. Кад се над њим отвори стечај (чл. 79.);

5. Кад се друштво споји с другим акционарским друштвом (чл. 89.); и

6. Кад број акционара буде мањи од десет.

Види чл. 68., 79. и 82.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 82. — Кад друштво престаје по тач. 1., 2., 3. и 6. чл. 81. овог Закона управни одбор дужан је о томе известити и дотични суд. Суд ће обзнанити овај престанак три пута узастопце у службеним новинама и позвати друштвене повериоце, да се са својим потраживањима обрате друштву, што ће ови учинити за 6 месеци, рачунајући од дана последње објаве.

У исто доба овај престанак друштва објавиће преко новина и управни одбор друштва.

Поред тога позваће се и они друштвени повериоци, који су по друштвеним књигама, или иначе познати, да се пријаве. Ако се који од поверилаца не пријави, његово ће се потраживање послати суду на оставу.

Ово вреди и за сва споредна потраживања, изузимајући случај, ако је подела друштвеног имања одложена до свршетка спора, или ако повериоци, чија су потраживања оспорена не би били обезбеђени.

Види чл. 81. и 84. — 90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 83. — При престанку друштва, изуzeвши случајеве тач. 4. и 5. чл. 81., има се извршити ликвидација.

За извршење ликвидације збор одређује нарочито одбор, најмање од три лице.

Ако то збор не учини онда их одређује суд на захтев ма и једног акционара.

За ликвидаторе могу бити одређени чланови управног или надзорног одбора, акционари или неакционари. Њих збор или суд може сменити у свако доба кад уредно не врше послове овим Законом предвиђене.

Управни и надзорни одбор остају органи друштва док се ликвидација не сврши. Али управни одбор не може ни у ком случају заступати друштво од дана, кад је ликвидаторски одбор одређен.

== Одредбом става трећег чл. 83. Закона о акционарским друштвима, предвиђено је, да суд сам, на захтев ма и једног акционара, одређује ликвидациони одбор, ако то збор не учини. Али кад збор услед горњег законског прописа, о томе питању донесе своју одлуку, онда суд не може сам ликвидаторе одређивати. — О. о. 27. марта, 1914. год., Бр. 2731.

Види чл. 81., 82. и 84.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 84. — Управни одбор дужан је да одређене ликвидаторе дотичном суду пријави

најдаље за три дана, а то ће бити дужан да учини и онда: кад би и сам био одређен, да ликвидацију изврши. Ликвидатори ће лично пред судом потписати своја имена, или ће своје потписе послати суду у овереној исправи. На тужбу ма и једног акционара суд може, ако има оправданих разлога, сменити ликвидатора и на његово место наименовати другог.

Ако би који од ликвидатора био спречен у вршењу ликвидаторског посла управни одбор дужан је јавити дотичном суду, који ће на његово место наименовати другог.

Имена ликвидатора управни ће одбор свагда обзнањивати у службеним новинама.

Види чл. 81.—83. и 85.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 85. — Ликвидаторском је одбору дужност:

1. Да сврши текуће послове, да испуни обавезе престалог друштва, наплати његова потраживања и имање друштвено претвори у новац;

2. Да заступа друштво пред судом и ван суда;

3. Да се за друштво равна и да бира изабрани суд;

4. Да сваки три месеца објављује извештај о својој радњи, а по свршетку ликвидације и резултат тога рада.

Он може зукључивати и нове послове где би то било потребно ради довршења несвршених послова.

Ликвидатори могу продати друштвено имање само на јавној лицитацији

Наређења чл. 41., 56. и 61. важе и за ликвидаторе.

Надзорни одбор контролисаће радњу ликвидаторског одбора.

Види чл. 41., 56., 61., 81.—84. и 86.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 86. — Пошто се намире сви друштвени повериоци и исплате сви другови, оно што остане поделиће се међу акционаре према акцијама. Ну ова подела може се предузети тек после рока одређеног за пријаву поверилаца (чл. 82.).

Види чл. 81.—85. и 87.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 87. — Ликвидатори који поступе противно наређењима чл. 85. и 86. одговорни су својим целим имањем солидарно за учињену штету.

Исто тако одговорни су и чланови управног одбора за штету, ако поступе противно наређењима чл. 79., 82. 84.

Види чл. 79., 81.—86. и 88.—90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 88. — По извршеној ликвидацији друштвене књиге од последњих 10 година па до престанка друштва предаће се трговачком, ако овога нема првостепеном суду, да их за 10 година чува. Међу ове књиге рачунају се и писма и инвентари.

Види чл. 81.—87., 89. и 90. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 89. — Акционарско друштво може престати спајањем са другим акционарским друштвом у земљи само по предходном одобрењу Министра Народне Привреде. За овај случај важе ова наређења:

1. Да је на друштвеном збору заступљена најмање $\frac{1}{2}$ друштвене главнице и да на то пристане најмање три четвртине присутних акционара;

2. Да је друштво претходно обезбедило потраживања својих поверилаца и да је тај начин обезбеђења јавно обзнанило;

3. Да је ово спајање или престанак друштва доставило дотичном суду ради обзнане;

4. Да ће се имањем друштва које престаје спајањем, руковати оделито, док се не намире или обезбеде сви повериоци тога друштва;

5. Да суд, који је био надлежан за друштво које се спаја, остаје и даље надлежан, докле

год се оделито рукује имањем, али ће њим руководити управни одбор друштва, с којим се спаја престало друштво; и

6. Управни одбор оног друштва, с којим се спојило престало друштво, одговоран је лично и целом својом имовином солидарно за неуредно вршење тог оделитог руковања.

Види чл. 81.—88. и 60. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 90. — Друштво може смањити своју основну главницу, кад то збор одлучи и Министар Народне Привреде одобри.

Ово смањивање главнице може бити откупљивањем и амортизацијом друштвених акција.

Министар Народне Привреде одобриће ово смањивање главнице онда, кад се на основу последњег биланса увери, да друштво може и с мањом главницом испунити своје обавезе.

Види чл. 81.—89. Зак. о акц. друштвима.

IX О СТРАНИМ АКЦИОНАРСКИМ ДРУШТВИМА У СРБИЈИ

Чл. 91. — Страна акционарска друштва која хоће под својим именом да имају своју радњу у Србији средством својих заступништва (филијала), морају поднети Министру Народне Привреде програм своје радње и своја друштвена правила на одобрење.

Види чл. 92.—98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 92. — Уз пријаву дужно је заступништво, или филијал, поднети Министру Народне Привреде уверење:

1., да је друштво по законима своје земље основано (конституисано) и отпочело фактички своју радњу;

2., да је за радњу своју у Србији установило заступништво са седиштем у Србији;

3., да се друштво обавезало, да ће за послове у Србији поступати по овом Закону и да ће правна дела заступништва његовог у Србији бити обавезна за друштво;

4., да је заступништво овлашћено да друштвено име пуноважно потписује;

5., да у свима парницама, које би се изродиле због послова које су закључила друштвена заступништва у Србији, признаје надлежност српских закона и судова.

Сем овога друштво је дужно да покаже колику ће главницу унети за своју радњу у Србији.

Где није у уговорима између Србије и страних држава утврђено начело узајамности за вршење рада акционарских друштава, ту ће друштво које тражи одобрење за своју радњу у Србији, у случају сумње бити дужно да покаже како држава, у којој је друштво осно-

вано, поступа према акционарским друштвима, која су основана у Србији.

Види чл. 91. и 93.—98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 93. — Кад друштво добије одобрење од Министра Народне Привреде, онда ће се уз подношај тога одобрења пријавити дотичном суду ради протоколисања и обзнане. То ће се извршити по наређењима овога Закона за друштва, која у Србији постоје, с тим додатком, да се у објави морају означити имена заступника или агента у Србији, и колика је и у чем се састоји унесена главница за послове у Србији.

Ако би страно друштво хтелo установити више заступништава (филијала или агентура) у Србији, оно ће их све пријавити код дотичних судова.

Види чл. 91., 92. и 94.—98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 94. — Страна акционарска друштва воде о својим пословима у Србији трговачке књиге на српском језику (§§. 8., 9., 10. и 11. Трг. Закона) и у динарској вредности.

Види чл. 91.—93. и 95.—98. Зак. о акц. друштвима, — и §§. 8.—11. Трговачког Закона.

Чл. 95. — Заступништво (филијал или агентура) дужно је, најдаље за три месеца после

збора друштва које заступа, поднети Министру Народне Привреде записнике зборске и друштвени биланс, а уз то и извештај о радњи својој у Србији.

Општи биланс, као и биланс о радњи у Србији, објавиће три пута узастопце у службеним новинама.

Види чл. 91.—94. и 96.—98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 96. — Страно друштво одговара за штету, коју учине његови заступници и за сваки њихов рад, који је противан одредбама овога Закона.

Види чл. 91.—95., 97. и 98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 97. — Одлуке страних друштава, које се односе на измену друштвеног предузећа, или на престанак друштва, или на ликвидацију, или на спајање његово с другим друштвом, па су пуноважно донесене по законским прописима њихових држава, а нису противне одредбама овога и осталих српских закона, заступништво је дужно најдаље за три месеца од дана одлуке, пријавити Министру Народне Привреде и обзнанити у службеним новинама. Такве одлуке важе за радњу тих друштава у Србији, од дана кад их одобри Министар Народне Привреде.

Види чл. 91.—96. и 98. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 98. — По захтеву Министра Народне Привреде и одлуци надлежног суда радња друштвена пристаје, ако се докаже:

1., да је друштво у својој отаџбини престало с радњом, или да је изгубило право располагати својом имовином;

2., ако се не придржава наређења чл. 92. тач. 2., и чл. 93. и 94;

3., ако је страна држава, у којој је седиште друштва, напустила начело узајамности према српским акционарским друштвима;

4., ако се против друштва или његових заступништва (филијала) у Србији пресуде не могу извршити; и

5., ако је друштво донесену главницу за радњу у Србији са свим али од чести смањило.

Ликвидација страних друштава у Србији може се изврши само у Србији а по одредбама овога Закона.

Види чл. 91.—97. Зак. о акц. друштвима.

Х О КАЗНАМА

Чл. 99. — Затвором до пет година, а уз то и новчано до 10.000 динара казниће се:

1., оснивачи и чланови управног и надзорног одбора, који што намерно лажно преставе што се тиче уписа или уплате основне глав-

нице или одредаба које су предвиђене у члановима: 8., 10., 11. и 21. овог Закона;

2., чланови управног и надзорног одбора, који намерно суду представе неистинито стање друштвено при пријави за протоколисање (чл. 16.); и

3., чланови управног и надзорног одбора, ако записнике зборске намерно воде неистинито.

Види чл. 8., 10., 11., 16., 21. и 100.—102. Зак. о друштвима.

Чл. 100. — Чланови управног и надзорног одбора и ликвидатори казниће се затвором од годину дана и новчано до 10.000 динара:

1., ако намерно у својим представкама, прегледима имовног стања друштвеног, или у својим изјавама на збору, неистинито представе или прикрију стање друштва;

2., ако акције издаду пре потпуне уплате имените вредности њихове;

3., ако у случају повишења главнице, акције издаду пре пријаве за протоколисање дотичном суду (чл. 63.).

Види чл. 63., 99., 101. и 102. Зак. о акц. друштвима

Чл. 101. — Затвором до три месеца, а уз то и новчано до 2500 дин. казниће се:

1., чланови управног одбора ако не пријаве суду име друштвено (чл. 15.);

2., чланови управног и надзорног одбора и ликвидатори, ако је њиховом кривицом друштво дуже од три месеца остало без надзорног одбора, или је недостајао број чланова потребан за решавање;

3., чланови управног одбора, ако противно наређењу другога одељка чл. 79. не извести суд за отварање стечаја;

4., чланови управног одбора, ако поступе противно члану 32. овог Закона;

5., чланови управног одбора, ако поступе противно наређењу чл. 33. овог Закона;

6., чланови управног и надзорног одбора и ликвидатори, ако пропусте сазвати збор (чл. 56. и 61.);

7., ликвидатори, ако поступе противно наређењу члана 85.;

8., чланови управног одбора, ако у предметима који спадају у круг рада збора, самовољно решавају (чл. 63.); и

9. чланови управног и надзорног одбора и други друштвени службеници, који не би давали обавештења комесарима или рачуноиспитачима.

Ако има олакшице могу се казнити само новчано.

Види чл. 15., 32., 33., 56., 63., 79., 85., 99., 100. и 102. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 102. — Тужбу за дела у предњим члановима изложена, могу поднети лица која су за то овлашћена од акционарског збора, или управног одбора, или Министра Народне Привреде.

За извиђање и суђење ових дела надлежни су првостепени судови по одредбама Кривичног Поступка.

Види чл. 99.—101. Зак. о акц. друштвима.

ХІ ПРЕЛАЗНА НАРЕЂЕЊА

Чл. 103. — Акционарска друштва која су постојала пре но што је ступио у живот овај Закон, дужна су најдаље за две године своја правила и свој рад саобразити овоме Закону.

Види чл. 104. и 106. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 104. — Прописи овог Закона не вреде за акционарска железничка удружења и за друштва која постоје у Србији на основу особених закона; даље за задруге или друштва с неограниченим бројем чланова која се оснивају за узајамно потпомагање у кредиту, у

привреди и потрошњи, као и за узајамно обезбеђење.

== На друштво са ограниченом одговорношћу (limited) не могу се применити одредбе Закона о акционарским друштвима. — О. о. 18. фебруара, 1904. год., Бр. 1707.

Види чл. 103. и 106. Зак. о акц. друштвима.

Чл. 105. — Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потпише.

Чл. 106. — Кад овај закон ступи у живот онда односно акционарских друштава престају важити одредбе у §§. 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37., 38., 41. и 44. Трг. Закона од 26 јануара, 1860 године (Зборник XXX, стр. 548).

Види чл. 103. и 104. Зак. о акц. друштвима, -- и §§ 31.—38., 41. и 44. Трг. Зак.

ЗАКОН

о проширењу важности Закона о акционарским друштвима за Краљевину Србију на територији Црне Горе

од 30. марта, 1922. год.

Чл. 1. — Важност Закона о акционарским друштвима за Краљевину Србију од 10. децембра 1896. године са изменама и допунама од 17. новембра 1898. године, распростире се и на целокупну територију раније Краљевине Црне Горе.

Чл. 2. — Овај Закон ступа на снагу по обнародовању у „Службеним Новинама,“ и замењује Указ од 21. марта 1921. године о проширењу важности Закона о акционарским друштвима за Краљевину Србију на територији Црне Горе, списка Уредаба Министарства Трговине и Индустије Бр. 39., Службене Новине Бр. 195/1921. године.

Препоручујемо Нашем Министру Трговине и Индустрије да овај Закон обнародује, а свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се по-
 —————
 коравају.

ЗАКОН

Од 24. септембра, 1871. године

о повластицама „Београдском Кредитном За-
 воду“, „Смедеревској Кредитној Банци“ и
 „Пожаревачкој Банци“.

„Београдском Кредитном Заводу“, „Сме-
 ревској Кредитној Банци“ и „Пожаревачкој
 Банци“ изузетно од постојећих општих закон-
 ских опредељења, дају се ове повластице:

1. Лажно прављење као и подражавање ма
 ког реда исправа, које поменути заводи изда-
 вали буду, казниће се оним казнама, које су
 опредељене за лажно прављење или подржа-
 вање лажних исправа.

2. Сваки од поменута три завода има право,
 да се у случају, ако дужник по истеку рока
 свој дуг не измири, пре свију других повери-
 теља и без судске помоћи наплати из оних
 новаца, еспапа и других покретних ствари,
 што су му као залога ради безбедности дуга
 од самог дужника, или од другог за њега

предани — Ствари које су за берзу, имају се у таквом случају продати на берзи.

Остале ствари продаће се посредством заклетих сензала, а где таквих не буде, ту путем јавне продаје, коју ће завод у присуству нарочито од надлежне власти одређеног лица извршити.

Ако што по наплати главног дуга, интереса и других трошкова кредитног завода, односно банке, претече, то ће се вратити дужнику.

3. Ниједном од поменутих три завода неће ништа сметати у наплати њихових тражбина односно предмета и начина о чему је напред под 2. реч, ако би дужник или сопственик умро или ако би се над њим отворило стециште. У таквом случају само сваки ће од поменутих три завода дужан бити, да вишак, који би се показао преко измирења његових тражбина, преда пупилској или стецишној маси.

4. Раније прибављена права других лица на оне предмете, који су било од дужника или за њега ради обезбођења дуга кредитном заводу, односно банци предати, преча су од права тих завода само онда, ако су та ранија права још при предаји дотичном заводу или банци била или могла бити позната.

5. Код Кредитног Завода Београдског, Сме-

деревске Кредитне Банке и Пожаревачке Банке, заложене ствари, новци или еспап, могу се само оном сумом узаптити, или у какву стечајну масу узети, која претекне кад се кредитни завод, односно банка, од те залогe претходно за своје потраживање потпуно намири.

6. У случајевима где би овај завод односно банка, кога свог дужника тужила суду, па би своју тужбу оснивала на изводу из својих књига, онда ће ти изводи које ће фирмовоћа потписом и печатом потврдити да су верни, имати силу полудоказа сходно закону.

Овлашћује се Министар Финансије да може ове исте повластице распрострети и на друге већ основане, или који се буду оснивали, овим подобне новчане заводе.

ЗАКОН

од 10. јануара, 1879. године

о проширењу повластица „Београдског Кредитног Завода“ и „Смедеревске Кредитне Банке“.

Закону од 24. септембра, 1871. год. (Зборник XXIV, стр. 6.) додаје се у корист „Београдског Кредитног Завода“ и „Смедеревске Кредитне Банке“ још и ова повластица:

За менице, које су есконтисане код „Београдског Кредитног Завода“ и „Смедеревске Кредитне Банке“, али се не плате на време, судови ће, на захтев ових завода, досудити онај интерес, који буде означен за те менице на есконтној листи; а заводи ће ову листу увек подносити суду у препису, који ће они сами оверити.

(Зборник 34., стр. 112.).

ЗАКОН

о поштанско-штедном, чековном и вирманском промету у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

од 30. новембра, 1921. год.

І ДЕО. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.

Чл. 1. — У Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца оснива се у државној управи а под државним јемством Државна Штедионица са називом: „Поштанска Штедионица Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, која се има бавити пословима предвиђеним овим Законом. Седиште ове штедионице је у Београду.

Њој су подчињени за вршење чековног и вирманског промета поштански чековни заводи, који се имају отворати а по наредби Министра Пошта и Телеграфа у споразуму са Министрима Финансија и Трговине и Индустије, према потреби промета у главним местима државе.

Поштанска Штедионица са поштанским че-

ковним заводима је правно лице, свеукупна њезина актива јемчи у првом реду за покриће уложака и других њезиних пасива. Јемство државе, предвиђено у првом ставу, наступа тек у случају кад Поштанска Штедионица не би могла удовољити својим обавезама.

Чл. 2. — Поштанска Штедионица са чековним заводима подчињена је Министру Пошта и Телеграфа, који врши врховну управу и контролу.

У границама овога Закона уредиће Министар Пошта и Телеграфа путем Правилника делокруг и устројство Поштанске Штедионице и чековних завода, њихов међусобни одношај као и стање особља.

Као посредујуће поште служиће оне поште у Краљевини Срба Хрвата и Словенаца, које за то одреди Министар Пошта и Телеграфа.

Посредујуће поште у извршивању поштанско-штедне, чековне и вирманске службе непосредно су потчињене Поштанској Штедионици односно чековним заводима.

Чл. 3. — Поштанска Штедионица бави се штедним, чековним и вирманским прометом и прометом вредносних хартија (папира) као и сродним гранама тога посла.

Осим тога Министар Пошта и Телеграфа,

у споразуму са Министрима Финансија и Трговине и Индустрије, може овластити Поштанску Штедионицу, да се бави и следећим пословима:

1. Да даје зајмове на заложене вредносне државне хартије (папире), хартије за које држава јемчи, хартије самоуправних тела, зложнице хипотекарних завода и обвезнице задружних савеза, изузевши акције (види чл. 34. т. 2. б.);

2. Да есконтује вредносне хартије (папире), који се могу заложити, и купоне истих у колико су исплативи у најдужем року од 3 месеца (види чл. 34. тач. 2. ц.);

3. Да винкулише вредносне хартије и да испослуже девинкулисање истих;

4. Да подноси на исплату менице сваке врсте, акцептоване и неакцептоване, затим чекове, упутнице, акредитивне, који гласе на одређени износ и на наредбу и рачуне сваке врсте;

5. Да откупљује (плаћа) менице, које су исплативе или домицилиране код Поштанске Штедионице, у колико за њих постоји покриће;

6. Да комисионално купује и продаје страну валуту, менице и чекове, гласеће на иностранство;

7. Да прима вредносне хартије (папире) и предмете на чување у преградцима (претин-

цима), који се затварају кључевима, а који се налазе код странака (Safedeposits).

Чл. 4. — Поштански чековни заводи баве се осим чековним и вирманским пословима још и оним гранама службе Поштанске Штедионице, за које их овласти Министар Пошта и Телеграфа.

Чл. 5. — За контролу текућег пословања, за већање у особито важним стварима и за давање мишљења и предлога поставља се код Поштанске Штедионице, а према потреби и код чековних завода, стално надзорно веће.

Министар Пошта и Телеграфа споразумно с Министрима Финансије и Трговине и Индустрије издаће прописе о саставу тог већа и определиће његов делокруг.

II ДЕО. ОДРЕДБЕ О ШТЕДНОМ ПРОМЕТУ.

Чл. 6. — За сваки први улог, о којем даје посредујућа пошта уложитељу привремену признаницу, Поштанска Штедионица издаје штедну књижицу, у коју се уноси свака промена у имовини. Уложци и исплате на штедне књижице могу се вршити код сваке посредујуће поште.

Чл. 7. — Штедна књижица издаје се бесплатно и ослобођена је плаћања таксе.

Поштанска Штедионица отвара за сваког уложитеља рачун (конто).

Чл. 8. — Уложитељем се сматра онај, у чију је корист уплаћен први уложак.

Уложитељем може постати свака приватна особа, трговачка фирма, власт (надлештво), правно тице, удружење или завод. И малолетни смеју самостално да улажу уштеђене износе и да примају исплате, ако се томе неprotиве њихови законити заступници, који то морају да јаве писмено Поштанској Штедионици.

Први уложак може да плати сам уложитељ или за њега друга особа. Онај, који у корист уложитеља уплати први уложак, зове се уплатилац. Уплатилац може бити свако физичко или правно лице.

Ако први уложак не плати уложитељ, него место њега уплатилац, Поштанска Штедионица сматраће да је уплатилац све дотле овлашћен располагати уложном књижицом и њеном имовином, док уложитељ ма код које посредујуће поште не потпише својеручно штедну књижицу.

Чл. 9. — Штедна књижица издаје се на име уложитеља и садржава уз податке, који су нужни за проверу његове личне истоветности, и потпис уложитеља или пак у случају, да је уплатио први уложак уплатилац, који не зна писати, треба да доведе поузданог сведока, који ће потврдити његову истоветност и који ће се за њега потписати у штедној књижици.

Чл. 10. — Уступање штедне књижице неком другом уважиће Поштанска Штедионица само онда, ако је чин преноса обављен код неке посредујуће поште или ако је пренос исказан овереном исправом. У овим случајевима сматра се власником штедне књижице онај, коме је иста уступљена.

Чл. 11. — На име поједине особе, као уложитеља сме се издати код Поштанске Штедионице само једна штедна књижица.

Ко себи прибави две или више штедних књижица, губи камате од оних имовина, које су уписане у другу, односно у остале доцније издане књижице као и користи чл. 20-ог (1. став).

Чл. 12. — Најмањи уложак мора да износи један динар, а свака уплата може се чинити само у свотама, које садржавају потпуне ди-

наре; максимум уложиве своте и капитализованих камата не сме надмашити своту од 5000 динара.

Износи до једног динара могу се и тако уложити да се на поштанске штедне карте прилепе поштанско франко-марке или сопствене поштанско-штедионичне марке, ако Министар Пошта одреди издање таквих.

Чл. 13. — Висину каматне стопе за штедне улошке, која несме да премаши 4% годишње, одређује Министар Пошта и Телеграфа путем наредбе у споразуму са Министрима Финансија и Трговине и Индустрије; сваку промену треба обзнанити у „Службеним Новинама“.

Деловање такве наново утврђене каматне стопе почиње, ако је обзнањена између 1. и 15., тек шеснаестог истог месеца, ако је пак обзнањена између 16. и последњег дана месеца почеће деловати првога следећег месеца, а протезаће се и на улошке, које су раније уплаћени.

Чл. 14. — Камаћење штедних уложака почиње 1. онога месеца, који следује иза дана уплате односно 16. дана истога месеца, и престаје последњег дана месеца пред доласком

отказа Поштанској Штедионици, односно с 15. даном истог месеца.

Износи испод 2 динара не носе никакве камате.

31. децембра сваке године додају се нарасле камате главници и носе камате од 1. јануара нове године.

Код рачунања камата рачуна се сваки месец са 30 дана.

Чл. 15. — На износ, који прелази 5000 динара уштеђене имовине, не дају се камате.

Чл. 16. — Поштанска Штедионица је дужна да препорученим писмом позове уложитеља да располаже капиталом, које скупа са капитализованим каматама прелази одређени максимум од 5000 динара.

Ако уложитељ у месецу, који следује после ове обавести, не учини расположење са вишком, који прелази дозвољени максимум, Поштанска Штедионица има да купи после истека тога рока по дневном течају државне хартије у номиналном износу од најмање 500 динара, о чему треба обавестити уложитеља.

У случају, да уложитељ не повуче купљене хартије, задржаће их Поштанска Штедионица на чување и управљати њима у корист уло-

житеља, по одредбама, које вреде за послове са вредносним хартијама.

Чл. 17. — Повратак имовине или једног њезиног дела уложитељу или његовом правном наследнику или пуномоћнику чини се отказом, који се може извршити код сваке посредујуће поште, коју означи власник штедне књижице.

Износи испод два динара смеју се само онда отказати, ако штедна књижица нема веће имовине од отказане своте.

Исплату ће вршити уз подношење штедне књижице посредујућа пошта, која је у отказу означена, на основу доставе, која јој је стигла од Поштанске Штедионице. Изузет је случај ако се налази у течају поступак, који је наведен у чл. 18. или ако је учињена примедба по 2. ставу чл. 8. или по 3. ставу чл. 20.

Поштанска Штедионица доставиће отказане износе од 100 динара првом поштом, а посредујуће поште ће их исплатити, кад стигне достава од Поштанске Штедионице. Износ изнад 100 до 1000 динара најкасније за месец дана, рачунајући од дана кад је отказ стигао.

Министар Пошта и Телеграфа међутим има права да одобри исплату од сто динара крат-

ким путем код посредујуће поште, код које се износ откаже, и без претходне доставе од стране Поштанске Штедионице.

Чл. 18. — Изгуби ли се штедна књижица, поступаће се овако:

Власник изгубљене штедне књижице мора, ако хоће да добије њен дупликат, да ово пријави писмено било непосредно Поштанској Штедионици, било путем најближе посредујуће поште, и да назначи што тачније податке о књижици.

Поштанска Штедионица одредиће одмах, да се убележи у књигама забрана да се до даље наредбе не сме никоме ништа исплаћивати на изгубљену штедну књижицу.

Уједно Поштанска Штедионица даје оглас, који ваља истаћи на месту приступном публици код оне посредујуће поште, у чијем се је окружју штедна књижица изгубила и код оне поште, која је с обзиром на место становања власника штедне књижице надлежна. Тим се огласом сваки опомиње, да ће се штедна књижица прогласити неважном и издати нова, кад прође месец дана после објаве, ако у том року ко други не буде затражио изгубљену књижицу.

Не пријави ли нико свој захтев на дотичну књижицу у року од месец дана, Поштанска Штедионица ће издати дупликат уз наплату трошкова, који ће се отписати од тражбине на дотичној штедној књижици, а изгубљена се штедна књижица проглашује неважном.

Захтева ли пак у року од месец дана ко други ту књижицу, онда Поштанска Штедионица има да упути странку да судским путем дође до својих захтева, и не сме издати дупликат нити допустити, да се ишта одлучи у погледу изгубљене књижице, пре но што судска пресуда постане извршном.

Уложитељ сноси сву штету, која би настала ако се штедном књижицом учини злоупотреба пре но што стигне код Поштанске Штедионице пријава о нестанку књижице.

Од тога се уложитељ може сачувати, ако избере лозинку, коју треба тајно држати.

Чл. 19. — Камате од штедних уложака ослођене су плаћања сваког пореза.

Чл. 20. — На улошке уплаћене код Поштанске Штедионице не може се до износа од 2000 динара, нити изрећи забрана, нити стећи заложно право. Такође се не сме узети у попис

ни поштанска штедна књижица до износа од 2000 динара.

Ако је уложитељ под стечајем, онда је управитељ (старалац) стечајне масе властан, да откаже Поштанској Штедионици, имовину да је уновчи и да о томе изда признаницу.

Приговор против исплате штедних уложака узеће се само онда у обзир, ако је у току парница о праву власништва на дотичну књижицу, или ако су по среди услови садржани у другом ставу члана 8.

Такав приговор треба писмено предати код поштанске Штедионице с доказима, који су потребни за пресуђење.

III ДЕО. ОДРЕДБЕ О ЧЕКОВНОМ И ВИРМАНСКОМ ПРОМЕТУ

Чл. 21. — Пословање и обрачунавање чековног и вирманског промета треба да се врши одвојено од штедног промета.

Учествовање у чековном и вирманском промету дозволиће поштанска управа онеме, који положи основни уложак.

Ко учествује у чековном промету, приступа и вирманском промету.

Поштанска Штедионица, односно чековни завод отвара сваком учеснику посебан текући

рачун. Једна иста особа може имати и више текућих рачуна.

Чл. 22. — Основни уложак остаје код Поштанске Штедионице односно чековног завода све дотле, докле год је власник рачуна учасник чековног и вирманског промета.

Власник рачуна може иступити из чековног и вирманског промета кад год хоће и то само на основу отказа.

Поштанска Штедионица односно чековни завод може исто тако у свако доба да откаже сваки рачун, а није дужна нити да оправда отказ, нити мора да уважи молбу за учествовање у чековном и вирманском промету.

У случају отказа не може власник рачуна више располагати имовином свога конта путем чека или вирмана и то од дана, кад је отказ стигао, односно био уручен. Отказана имовина на рачуну заједно са основним улошком исплатиће се најдаље за 15 дана од дана када стигне отказ Поштанској Штедионици односно чековном заводу.

Чл. 23. — Висину основног улошка установљава Министар Пошта и Телеграфа споразумно са Министром Финансија и Трговине и Индустрије с времена на време наредбом; ово

установљење може се извршити и на тај начин, што ће се основни уложак повисити, ако промет на рачуну премаша највећи износ, који је означен у наредби.

Чл. 24. — Висина каматне стопе за улошке у чековном и вирманском промету може да износи највише 3% на годину. Министар Пошта и Телеграфа у споразуму са Министрима Финансија и Трговине и Индустије може у границама тог максимума да одређује каматне стопе за поменуте улошке, а може и наредити, да дотични улошци а нарочито основни улошци не носе никакве или само делимичне камате.

Камаћење почиње 1. онога месеца који слеђује дану књижења, односно 16. дана истог месеца, а престаје последњег дана месеца пред отписом износа од рачуна, односно са 15. даном истог месеца, кад је износ отписан.

У осталом вреде одредбе чл. 14.

Чл. 25. — На текуће улошке, који се налазе код Поштанске Штедионице односно чековних завода, може се вршити попис (егсекуција) до онога износа, који стоји власнику рачуна на располагању кад стигне извршна одлука.

Чл. 26. — За употребу чековног и вирманског промета плаћају се посебне таксе. Осим тога се наплаћују трошкови за образце, који се стављају странкама на расположење.

Висину ових такса и трошкова за обрасце установљава Министар Пошта и Телеграфа.

Чл. 27. — Поштанска управа не прима на себе јемство за благовремено књижење уплата на текући рачун (конто) власника рачуна нити за благовремено извршење каквих било врста налога изданих од странака, већ одговара једино за своте, уплаћене код поштанских благајна.

Потражнице (рекламације) за уплате, до ставе (налоге исплате, камате и таксе) узеће се у решење само у року од 3 године. После тога рока престаје јемство поштанске управе.

За потражнице поштанских пошиљака (поштанских упутница, препоручених писама, вредносних писама и т. д.) важе рокови поштанских прописа.

О промени правног положаја или цивилног звања власника текућег рачуна мора се обавестити Поштанска Штедионица односно чековни завод, који води односни текући рачун.

Поштанска управа није одговорна за после-

дице, које проистичу из промена, које нису биле на време саопштене.

Чл. 28. — Са имовином на текућем рачуну може се располагати путем чека или путем платежног налога.

Чекови нису подложни никаквој такси осим законској такси за чекове.

Чекови, који се имају исплатити на виђење (ависта) у готовом новцу, смеју гласити само на доносиоца; допуштено је међутим налеђем (преносом, индосаментом) означити особу, којој се има исплатити чек. Поштанска Штедионица односно чековни завод исплатиће доносиоцима чекове са налеђем (преносом, индосаментом), који на њих гласе, само уз признаницу и доказ о истовестности.

Платежни налози морају се непосредно послати Поштанској Штедионици односно оном чековном заводу, који води припадајући текући рачун, где се са њима поступа у смислу постојећих правилника. Платежни налози нису подложни фискалним таксама.

У осталом вреде за чековни и вирмански промет прописи чековног односно грађанског права, у колико овај Закон не одређује друкчије.

IV ДЕО. ОДРЕДБЕ О ПРОМЕТУ СА ВРЕДНОСНИМ ХАРТИЈАМА (ПАПИРИМА).

Чл. 29. — На захтев уложитеља штедних уложака или власника текућих рачуна (конта) могу се улошци, у колико су довољни, употребити за куповину вредносних хартија, а и за обављање осталих послова наведених у чл. 3. и то према одредбама, које ће Министар Пошта и Телеграфа у ту сврху издати.

Уложитељ (депонент) добија потврду за своје вредносне хартије, што се налазе на чувању код Поштанске Штедионице.

После куповине ефеката мора да остане као купчева имовина у готову штедни уложак од најмање 1 динара, а у чековном промету цео основни уложак.

Одредбе 4. става чл. 8. о овлашћењу уплатиоца, да уз одређене претпоставке располаже у име уложитеља његовом уштеђеном имовином, вреде и за вредносне хартије, које се налазе код Поштанске Штедионице на чувању.

Чл. 30. — Уложитељ (депонент) је дужан, да пажљиво чува потврду о депонованим вредносним хартијама и да трпи сву штету, која би настала, ако му је потврде нестало, или што се неовлашћено употребила, ако није на

време обавестио Поштанску Штедионицу, да спречи предају хартија неовлашћеним лицима.

Уложитељи из штедног промета морају навести на пријави о нестанку и лозинку, ако је имају.

За нестале потврде о чувању издаће се дупликати. Поштанска управа може захтевати, да онај који је изгубио потврду, најпре прибави судско решење о амортизацији нестале потврде о депонованим вредносним хартијама.

V ДЕО. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.

Чл. 31. — Поштански штедни улошци и потраживања на текућим рачунима како у главницама тако и каматама, застаревају у корист Поштанске Штедионице без обзира на правно стање уложитеља у року од 30 година.

Застарелост прекида сваки нови уложак (уплата) и сваки отказ (исплата).

Вредносне хартије, депоноване код Поштанске Штедионице, постају, без обзира на правно стање уложитеља, својином Поштанске Штедионице, ако у року од 30 година не затражи нико ни вредносне хартије ни камате од њих, нити учини какву диспозицију у погледу уписане му главнице или камата исте код Поштанске Штедионице.

Годину дана пре истека рока застарелости упозориће Поштанска Штедионица односно чековни завод у „Службеним Новинама“ интересоване личности на губитак, који им прети.

Чл. 32. — Ослобођене су плаћања фискалних такса представке у пословима с Поштанском Штедионицом односно чековним заводима, ако су те представке упућене Поштанској Штедионици или чековним заводима, поштанским властима и њиховим органима, а тако и представке за примање у чековни вирмански промет, и преноси штедних књижица.

Ослобођена су фискалних такса саопштења односно наредбе, што су их чеку односно платежном налогу додали њихови издаваоци, нарочито, којима се неко друго лице означаје као прималац упућених износа или којим се налаже да се одређеним лицима издаду поштанске упутнице, повуку исправе и т. д., затим пуномоћија и потврде о пријему, што их странке издају поштанској управи.

Ослобођена су поштарине и свију споредних поштанских такса, дописивања Поштанске Штедионице и чековних завода као поштанских установа, у њиховим пословима, а тако исто и пријаве за примање у промет Поштанске

Штедионице односно чековних завода, као и питања странака и одговори на њих. Посредујуће поште отправљаће као вредносна писма без поштарине све пошиљке, у којима су садржане штедне књижице односно потврде о депонованим вредносним хартијама с налозима, да се купе, продају или пошаљу вредносне хартије.

Међутим, за шиљање новца у готову као и вредносних хартија од приватних лица и на иста плаћа се поштарина.

Ослобођени су такса службени телеграми и телефонски говори Поштанске Штедионице и чековних завода као поштанских установа.

Чековни рачуни поштанских надлештава и пошта ослобођени су манипулативних пристојба и провизија.

Чл. 33. -- Службеници Поштанске Штедионице и чековних завода и посредујућих пошта дужни су чувати пословну и службену тајну те им је строго забрањено да, осим својим старешинама, дају другим лицима ма какве податке о именима уложитеља или оних, који уплаћују, о уложеним и враћеним износима или о висини имовине.

Ова одредба вреди за остале пословне гране Поштанске Штедионице и чековних завода.

Поштанској Штедионици и чековним заводима је дозвољено, да дају податке само у случајевима, у којима су на давање података у смислу закона овлашћене поштанске власти.

Чл. 34. — Поштанска Штедионица односно чековни заводи морају после одбитка оних свота, које су за одржавање промета потребне, сав новац што га примају у штедном или чековном промету, као и остале сувишне главнице да улажу плодносно тако, да у свако доба буде осигурано потпуно испуњење презетих обвеза.

Улагање бива:

1. дефинитивно:

а) куповином државних хартија (папира) и хартија за које држава јемчи и зајмова самоуправних тела;

б) стицањем властитог поседа у некретностима;

2. провизорно:

а) улагањем на текући рачун уз кратки отказни рок код добро фондованих новчаних завода, задружних и незадружних, који су у Краљевини протоколирани (контокурентни уложци);

б) ломбардовањем вредносних хартија изузев акција;

ц) есконтовањем вредносних хартија и њихових купона, који се могу заложити;

д) куповањем девиза.

Министар Пошта и Телеграфа у споразуму са Министрима Финансија и Трговине и Индустрије одлучује на предлог Поштанске Штедионице односно чековних завода о појединостима, на који се начин има новац улагати.

Чл. 35. — Од доходака плодносно уложеног новца треба измирити камате штедних и чековних уложака, а тако и све управне и друге издатке.

Не могу ли се из доходака уложених фондова покрити камате уложака и управни трошкови, има се мањак као и трошкови оснивања нових установа те врсте да покрије из постојећих резервних подлога (резервних фондова), за штедни, чековни и вирмански промет, а за случај исцрпљења ових позајмити из текућих прихода поштанске, телеграфске и телефонске управе. Овакви зајмови имају се вратити поштанској, телеграфској и телефонској благајни бескаматно из сувишака, који преостану на свршетку пословне године. У случају да нема ни ових последњих морају се мањци узети у обзир у редовном државном буџету и то у дазделу Министарства Пошта и Телеграфа.

Вишак који преостане после намирења горњих зајмова мора да се употреби:

1.) до 1% за награду чланова надзорног већа;

2.) до 5% за награду од оних службеника Поштанске Штедионице и чековних завода, који су својим радом заслужили нарочиту награду, а на основу Правилника који ће издати Министарство Пошта и Телеграфа;

3.) 1% ставља се Министру Просвете на расположење, да може према Правилнику који ће сам прописати, наградити марљиве ђаке основних школа са уложним књижицама Поштанске Штедионице, винкулисаним до пунолетства;

4.) 30% остатка за оснивање односно повећање подлоге (резервног фонда) до висине прописане у наредном члану 37.;

5.) што преостане има се унети у државну благајницу као буџетски приход поштанске управе.

Чл. 36. — Главна Контрола дужна је да прегледа билансе и рачун добитка и губитка најдање за четири месеца, рачунајући од дана, кад јој исти буде упућен на преглед. Овај преглед врши Главна Контрола у самој Штедионици односно према потреби и у чековним

заводима. Кад се Главна Контрола увери упо-
ређујући књиге и рачуне, Поштанске Штедио-
нице са поднесеним билансом и рачуном до-
битка и губитка да је све тачно и исправно,
потврдиће тачност биланса и рачуна добитка и
губитка уверењем од стране својих изасланика
на самом билансу у два примерка; један за-
државају изасланици за Главну Контролу, а
други се чува код Поштанске Штедионице.
Ако Главна Контрола наведене рачуне не про-
нађе тачним упућује своје примедбе Мини-
стрима, који су по чл. 39. ставу 3. надлежни
за испитивање годишњих рачуна.

Ако Главна Контрола у року од 4 месеца,
рачунајући од дана када су јој рачуни на пре-
глед послати, не би извршила преглед биланса
и рачуна добитка и губитка, поменути рачуни
Поштанске Штедионице сматраће се исправним.

Чл. 37. — За поштанску штедну, чековну
и вирманску службу мора се основати под-
лога (резервни фонд), која је одређена за по-
криће евентуалних пословних мањака односно
губитака Поштанске Штедионице и чековних
завода.

Подлога има достићи 5% стања уложака,
који преостану свршетком пословне године у

штедном, чековном и вирманском промету од-
бивши у току године враћене износе, но под-
лога не сме премашити износ од 20,000.000
динара.

Иметак подлоге (резервног фонда) треба
плодоносно уложити по прописима чл. 34. и
дотични доходак уврстити у годишњи рачун.

Чл. 38. — Доходак Поштанске Штедио-
нице и чековних завода је ослобођен пореза.

Пословне књиге, белешке, рачуни и слично
Поштанске Штедионице и чековних завода
ослобођени су таксе, а исто тако штедне књи-
жице и потврде о депонованим вредносним
хартијама (папирима), што их издаје Поштан-
ска Штедионица.

Потврде о пријему и изводи из конта што
их поштанска управа издаје странкама, осло-
бођени су фискалних такса.

За новац, који је уплаћен на текуће рачуне
код Поштанске Штедионице односно чековних
завода, не плаћа се никаква такса.

Чл. 39. — О чековном пословању Поштан-
ска Штедионица и чековни заводи имају да
састављају по начелима двоструког књиговод-
ства, заједнички закључни годишњи рачун
(баланс са рачуном добитка и губитка.)

У том годишњем рачуну треба по одбитку у току године враћених износа истакнути стање уложака, које постоји концем пословне године, засебно у штедном и засебном у чековном и вирманском промету а тако и коначно стање елоцирања извршених по чл. 34. и подлоге (резервног фонда).

Испитивање годишњих рачуна спада у делокруг Министара Пошта и Телеграфа, Финансија и Трговине и Индустрије.

Рачунско пословање Поштанске Штедионице и чековних завода подвргнуто је контроли највише државне рачунске власти.

Свршетком сваке пословне године мора Поштанска Штедионица да састави детаљни извештај о свом пословању и о пословању чековних завода.

У „Службеним Новинама“ треба објавити закључни годишњи рачун Поштанске Штедионице и чековних завода.

Чл. 40. — Привремено до отварања Поштанске Штедионице у Београду, проширује се штедна служба Поштанске Штедионице у Сарајеву постепено на читаву државу.

После оснивања Поштанске Штедионице у Београду прелази штедна служба за читаву

државу на ту Штедионицу; чековна и вирманска служба остаје подељена на постојеће заводе до оснивања нових према чл. 1. овог Закона.

Чл. 41. — Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише а обавезну снагу добија даном проглашења у „Службеним Новинама“, и од тога престају важити сви закони, уредбе и наредбе о Поштанским Штедионицама, који су до сада постојали на територији Краљевине и замењује уредбу о поштанско-штедном, чековном вирманском промету у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца од 26. јуна 1921. године, списка уредаба Министарства Пошта и Телеграфа Бр. 2., „Службене Новине“ Бр. 195./21. год.

Препоручујемо Нашем Министру Пошта и Телеграфа, да овај Закон обнародује и о извршењу се његовом стара, а Министрима Финансија, Трговине и Индустрије да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

ПРАВИЛНИК

о саставу, пословању и кругу рада надзорног већа поштанске штедионице.

Чл. 1. — Задатак Надзорног Већа Поштанске Штедионице је двојак:

1) Да у својству контролног одбора контролише пословање Поштанске Штедионице и чековних завода.

2) Да у својству саветодавног одбора већа и даје своја мишљења и предлоге у свима питањима, решење којих је задржано Законом о поштанско-шtedном, чековном и бирманском промету од 30./XI. 1921. год., споразуму Министара Пошта и Телеграфа, Финансија и Трговине и Индустрије, као и у оним питањима, у којима ће тражити Министар Пошта и Телеграфа или директор Поштанске Штедионице његово мишљење.

Чл. 2. — Надзорно Веће састоји се из шест чланова. Сваки члан има свог заменика.

Седиште чланова Надзорног Већа је Београд. Чланови, а исто тако и заменици, постављају се Краљевим Указом и то: два на предлог Министра Пошта и Телеграфа, два на предлог Министра Финансија и два на предлог Министра Трговине и Индустрије. Бар три члана мора бити упућено у послове новчаних завода.

Чланови, који нису државни чиновници, полажу заклетву да ће своје дужности верно и савесно вршити према Уставу и постојећим законима и прописима.

Чл. 3. — Чланови Надзорног Већа постављају се на 5 година.

Прве четири године иступа по један члан на крају сваке године и то коцком, а потом иступаће најстарији по времену проведену у чланству већа.

Кад се у празни место појединог члана или кад је исти запречен одазвати се позиву на седницу, заступа га заменик, а кад би било упражњено и место заменика, надлежни Министар попуниће новим избором упражњена места најдаље за месец дана.

Чл. 4. — Надзорно Веће бира себи из своје средине председника на годину дана. Кад је

председник спречен замењује га најстарији члан по времену проведеном у чланству.

Чл. 5. — Надзорно Веће састаје се на позив свог председника. У позиву обавестиће председник чланове, који ће се предмети расправљати на сазваној седници. Сем тога могу се ставити без предходног обавештења на дневни ред предмети, чију хитност подупиру бар три члана на самој седници.

После исцрпљења дневног реда имају чланови права, да стављају упите и интерпелације на председника или на директора Поштанске Штедионице.

Председник ће сазивати редовну седницу сваког месеца, а ванредну, кад буде сматрао за потребно, но свакако кад буде то тражио који од надлежних Министара или директор Поштанске Штедионице.

Пословни ред саставиће Надзорно Веће, а одобрава га Министар Пошта и Телеграфа.

Чл. 6. — Седницама присуствује директор Поштанске Штедионице односно његов заменик, који има право гласа једино у питањима, која се не тичу контроле пословања. Дужан је, да даје Надзорном Већу сва објашњења и све податке, које буде исто тражило.

Главни секретар Поштанске Штедионице присуствује свима седницама Надзорног Већа у својству пословође. У случају, кад буде за-пречен, заступаће га један инспектор или секретар Поштанске Штедионице.

Чл. 7. — Нарочити је задатак Надзорног Већа:

1) да редовно сваке године, а и ванредно, кад нађе за потребно, прегледа рад и пословање Поштанске Штедионице;

2) да од времена на време врши ревизију над благајнама Поштанске Штедионице, да се уверава камо улаже готовину, а тако и о стању свију актива и пасива Поштанске Штедионице;

3) да испитује и оверава годишњи биланс са рачуном добитака и губитака и подноси исти најдаље до свршетка месеца маја после измака пословне године са својим извештајем надлежним Министрима (види чл. 36. и 39., став 3. Закона о поштанско-штедном, чековном и вирманском промету од 30-XI. 1921. год.) на одобрење и Главној Контроли на преглед;

4) да испитује основу буџета Поштанске Штедионице са чековним заводима као и предлоге за накнадну измену истога и извештава о томе надлежне Министре Пошта и телеграфа, Финансија и Трговине и Индустрије;

5) да већа и даје своје мишљење у свим питањима, која су Законом о поштанско-штедном, чековном и вирманском промету задржава за споразумно решење Министара Пошта и Телеграфа, Финансија и Трговине и Индустрије, као и у оним питањима, у којима Министар Пошта и Телеграфа или директор Поштанске Штедионице траже његово мишљење;

6) да даје своје мишљење о предлозима директора Поштанске Штедионице;

7) да даје своје мишљење о међународним уговорима, који се односе на поштанско-штедну, чековну и вирманску службу;

8) да даје своје мишљење о уговорима, које ће Поштанска Штедионица и чековни заводи склопити са новчаним заводима у земљи и ван ње;

9) да даје своје мишљење Министру Пошта и Телеграфа, кад не би било јасно одређено, да ли спада који предмет у круг рада директора Поштанске Штедионице односно у круг рада директора чековних завода;

10) да испитује предлоге о броју особља Поштанске Штедионице и чековних завода и извештава о томе надлежног Министра Пошта и Телеграфа;

11) да ставља из своје иницијативе надлежним Министрима предлоге, који се односе на поштанско-штедионичку службу и на пословање Поштанске Штедионице и чековних завода.

Надзорно Веће овлашћено је, да према потреби, позове на своје седнице стручњаке за важна питања, који пак немају право гласања. Награду одредиће им Надзорно Веће.

Чл. 8. — О сваком извршеном прегледу подноси Надзорно Веће свој извештај Министрима Пошта и Телеграфа, Финансија и Трговине и Индустрије.

Овај извештај доставља у препису директору Поштанске Штедионице.

Чл. 9. — Кад Надзорно Веће посумња у правилно вршење надзора директора Поштанске Штедионице над радом чековних завода, овлашћено је, да изашаље два своја члана, који ће на лицу места прегледати рад дотичног чековног завода. О учињеном прегледу подноси извештај надлежним Министрима, а у препису га доставља директору Поштанске Штедионице.

Кад буде Надзорно Веће сматрало потребним

да се у смислу чл. 5. Закона о поштанско-шtedном, чековном и вирманском промету поставе Надзорна Већа и код чековних завода, ставиће своје односне предлоге надлежним Министрима.

Чл. 10. — Надзорно Веће може вршити свој задатак, ако су присутна бар три члана односно заменика, урачунајући у овај број и председавајућег. Закључци се доносе већином гласова; у случају равне поделе гласова одлучује глас председавајућег.

Чл. 11. — Чланови Надзорног Већа односно њихови заменици примају награду за сваку седницу Народног Већа, којој присуствују.

Висину награде одредиће Министар Пошта и Телеграфа споразумно са Министрима Финансија и Трговине и Индустрије. Ове им се награде исплаћују на темељу овереног записника седница на свршетку сваког месеца.

Сем тога примају чланови Надзорног Већа односно њихови заменици годишњу награду предвиђену чланом 35., ставом 3., тачком 1. Закона о поштанско-шtedном, чековном и вирманском промету.

Чл. 12. — За време изаслања по 9. члану

овог Правилника имају изасланици Надзорног Већа права на потпуну накнаду трошкова, како је иста претписана за више чиновнике са платом од 7.000 динара на више.

Чл. 13. — Чланови Надзорног Већа одговарају држави солидарно за штету, која би настала од противзаконог или неправилног вршења надзора над пословима Поштанске Штедионице. Разрешују се те одговорности коначним одобрењем предложеног биланса са рачуном добитка и губитка Поштанске Штедионице са стране надлежних Министара (чл. 39., став 3. Закона).

Чл. 14. — Овај Правилник ступиће одмах на снагу, чим буде постављена Дирекција Поштанске Штедионице у Београду.

О извршењу овог Правилника стараће се председник Надзорног Већа и директор Поштанске Штедионице.

Министарство Пошта и Телеграфа	Министарство Финансија,	Министарство Трговине и Индустрије.
--------------------------------	-------------------------	-------------------------------------

Бр. 1430.

Д.Р.Бр. 6417.

VI. № 3169.

Београд, 15/VII. 922. Београд, 20/II. 922. Београд, 12/VI. 922,

ЗАКОН

о осигуравајућим друштвима

од 31. марта, 1892. год.

Чл. 1. — Сва друштва за обезбеђење ма које врсте дужна су у Краљевини Србији протоколисати своју фирму код надлежног суда и држати књиге, које прописује Трговачки Закон.

Исто тако и при протоколисању фирме, друштво је дужно назначити главног агента, који ће у Србији представљати друштво.

Чл. 2. — Сва друштва за обезбеђење ма које врсте, дужна су поднети по два егземплара, као и измена, својих правила Министарству Народне Привреде, која ће се чувати у каси истог Министарства.

Правила морају бити на српском језику, потврђена од управе обезбеђујућег друштва, која их подноси, а оверена од стране конзула оне државе, где је главна агенција друштвена.

Чл. 3. — Сва преписка и уговори, које друштво закључује са обезбеђеним лицима мора бити вођена на српском језику.

Чл. 4. — Друштво које је закључило уговор са осигураницима у Краљевини Србији, подлежи суђењу српских судова по постојећим законима.

Друштво не може уговором са обезбеђеним лицима мењати надлежност суда.

Чл. 5. — Друштво је дужно плаћати само непосредну порезу на приход од уплаћених улога осигураних лица, код тога друштва, у коју не улазе прирези, — и таксу по Закону о таксама.

Чл. 6. — Почетком сваке године, најдаље до 15. фебруара, друштво је дужно поднети тачан извештај Министарству Народне Привреде о лицима осигураним, величини осигуране суме и њиховој годишњој уплати. У списку биће изложена имена лица, која су се осигурала у ранијим годинама, откад је друштво почело радити, и оних која су се осигурала у току године, до дана, када се извештај Министарству подноси, а тако исто и оних према којима је обавеза друштвена престала, као и на који начин. Но овај списак

држаће Министарство у тајности, у својој каси, и само на захтев обезбеђених лица или њиних наследника, допустиће се препис онога, што се само њих тиче.

Министарство Народне Привреде има право, кад посумња у тачност књига осигуравајућег друштва, да се о њиховој истинитости увери, путем, који за подесан нађе.

Чл. 7. — Почетком сваке године, а то је 15. фебруара, свако друштво полагаће у државну касу Министарства Народне Привреде суму у злату, или акцијама Српске Народне Банке или српских државних хартија од вредности, која износи један пети део од целог уплаћеног улога осигураних лица у Србији, а који је означен у поднетом извештају Министарству Народне Привреде.

Оно друштво, које почиње своју радњу од 1. јануара ове године, положиће каси Министарства Народне Привреде сто хиљада динара у злату или у државним хартијама од вредности на име кауције.

Поред кауције свако друштво мора имати у Београду незадужено непокретно имање у вредности од 150.000 до 200.000 динара.

На суму положену у готовом новцу држава ће друштву плаћати 3% годишње интереса.

Чл. 8. — Друштво је дужно известити Министарство Народне Привреде о имену и презимену свог агента у Краљевини Србији, као и о свакој промени места становања или лица.

Чл. 9. — Друштво је одговорно за накнаду осигураним лицима на случај да је агент тог друштва спречен или да друштво нема агента да прими осигурану премију, па би отуда каква штета произишла за осигурана лица.

Чл. 10. — На случај да се друштво не управља по овом Закону, Министар Народне Привреде има право забранити радњу таком друштву, а положена друштвена кауција задржава се до пречишћења рачуна са осигураним лицима. Овако ће поступити и у оном случају, кад друштво престане радњу радити.

Чл. 11. — Ако друштво у року од три месеца не плати осуду по извршној судској пресуди осигураном лицу, онда такво лице има право наплатити се из кауције.

У овом случају изузету суму дужно је друштво попунити на захтев Министарства Народне Привреде, у року од месец дана, од кад је тражено попуњење.

Чл. 12. — Друштва из држава, које немају закључене конвенције са Краљевином Србијом, могу почети радњу у Србији, пошто даду писмену обавезу Министарству Народне Привреде, да ће пристати на суђење наших судова.

Чл. 13. — Обезбеђена лица дужна су по наредби Министарства Народне Привреде поднети доказе код кога су друштва, на колику суму и кад уговор о обезбеди закључили; и на случај ако то не учине, не могу се користити заштитом, коју овај Закон даје.

Чл. 14. — Сва друштва за обезбеђење ма које врсте, дужна су од дана обнародовања овог Закона па за шест месеци, поступити по овом Закону; ако друштво ово не учини, забрањује му се радња, а примљене суме дужно је вратити осигурацима на њин захтев...

ЗАКОН

о преузимању портфеља осигурања живота од страних осигуравајућих друштава

од 19. априла, 1922. год.

Чл. 1. — Овлашћује се Министар Трговине и Индустрије да може у циљу санирања и обезбеђења постојећих осигурања живота, закључених на основу српских, мађарских или аустријских закона између страних друштава за осигурање и наших држављана ступити у преговоре са овим друштвима и евентуално преузети сва осигурања.

Чл. 2. — Да дотично друштво са којим би закључило погодбу о преузимању, по извршеном уступању пуног износа математичке резерве може разрешити даљих обавеза према његовим дотадањим осигураницима.

Чл. 3. — Да може овако примљена осигурања и њихове услове изменити на начин, да интереси наших држављана осигураника буду

што боље заштићени како с погледом на валуту осигуране суме, тако и надлежност судску.

Чл. 4. — Да може отворити засебну установу за прихваћај и даљу управу овим осигурањима или иста уступити домаћим националним друштвима за осигурање под условима да се интереси осигураника што боље обезбеде.

Чл. 5. — Ни једно страно осигуравајуће друштво не може преносити портфељ својих послова у нашој држави, без предходног одобрења Министарства Трговине и Индустрије као надзорне власти.

Чл. 6. — Портфеље послова по грани осигурања живота осигуравајућих друштава у досадашњој Краљевини Србији и Црној Гори, а која су данас под секвестром, преузеће Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Правде, у смислу овог Закона и других закона.

Чл. 7. — Овлашћује се Министар Трговине и Индустрије да може доносити све одлуке, које се буду указале као потребне за извршење циљева означених у овом Закону.

Чл. 8. — Овај Закон ступа на снагу по обнародовању у Службеним Новинама и замењује Уредбу од 18. маја 1921. год. о преузимању портфеља осигурања живота од страних осигуравајућих друштава, списка Уредаба Министарства Трговине и Индустрије Бр. 40., — Службене Новине Бр. 195./1921. године.

Препоручујемо Нашем Министру Трговине и Индустрије да овај Закон обнародује, а свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају а свима и свакоме да му се поковају.

ЗАКОН

о сеоским дућанима

од 25. октобра 1870. год., са изменама и допунама
од 20. фебруара, 1891. год.

Чл. 1. — Сеоски су дућани што се подижу изван вароши и варошица по селима, или око цркве и манастира.

Чл. 2. — Сеоски дућани не могу бити ни у једној општини, ни код цркве или манастира ако та општина, црква или манастир нису удаљени од вароши или варошица на четири сата растојања.

Но ако би било између вароши растојања само шест сати, и ту на средини може бити дућан.

Исто тако, ако би тачка растојања од четири сата, од вароши или варошице, пала на какво неопходно место, на пр. брег, а општина би била испод тога на три и по сата од вароши или варошице, онда и ту у тој општини може бити дућан.

При овом рачунању растојања, не рачуна се то према варошима и варошицама, које би биле с друге стране које реке, ако је ова река таква, да се не може прелазити без моста или скеле.

А између једног и другог сеоског дућана у општини, код цркве или манастира, нема никаквог ограничења у растојању.

== Министар Народне Привреде надлежан је за доношење решења по молбама за издавање уверења ради протоколисања фирме сеоске дућанско-трговачко-шпеку ативне радње, без обзира да ли су поднети уз молбу и докази да су испуњени услови из чл. 2., 3 и 4. Зак о сеоским дућанима.
— О. Д. С. 8. августа, 1906. год., Бр. 5032.

Чл. 3. — Сеоски дућани по општинама или код цркве и манастира, не могу се пре отворити, него што збор пореских глава те општине или парохије дотичне цркве или манастира већином гласова реши, да пристају на отварање дућана.

== Закон о сеоским дућанима није укинут чланом 164. Зак. о радњама, нити је његов чл. 3. у супротности са тим Законом, те по томе он ни прећутно није њиме укинут, јер само се онда може узети да је какав пропис једног Закона прећутно укинут доцнијим Законом, кад тај, доцнији Закон садржи таква наређења пред којима тај пропис не

може никако да опстане, пошто је њиме његова примена сасвим искључена. Овде међутим такав случај није. Питање о сеоским дућанима додирују само чл. 1., 5. и 30. Зак. о радњама. Тако, члановима 1. и 30. Зак. о радњама прописано је, да трговачке радње могу бити и по селима, али ти Законски прописи никако нису у супротности са чл. 3. Зак. о сеоским дућанима, јер се у њему баш претпоставља да у селу може бити сеоских дућана, па се за те дућане само прописују услови под којима се могу отворити, т. ј. да се не могу пре отворити него што збор пореских глава те општине или парохије дотичне цркве или манастира већином гласова реши да пристаје на отварање дућана. Исто тако и чл. 5. Зак. о радњама даје се врло лако сложити са овим прописом (чл. 3.) Закона о сеоским дућанима; јер, на име у чл. 5. Зак. о радњама прописани су услови за отварање трговачке радње у опште, а у чл. 3. Зак. о сеоским дућанима, поред тих услова који важе за све трговачке радње без обзира на место где ће се отворити, поставља се као услов и пристанак чланова оне општине у којој се трговачка радња жели да отвори. — С тога чл. 3. Зак. о сеоским дућанима није у супротности са прописима Зак. о радњама и према томе њиме није прећутно укинута. — Нач. о. о. с. 12. септембра, 1913. год., Бр. 8722. из 1912. год.

Чл. 4. — Где се општински збор, или збор парохијана дотичне цркве или манастира реши једанпут за отварање дућана, ту се после, нити може број дућана ограничити, нити се могу

други грађани српски, који на то по Уставу права имају, спречити, да и они у општини отворе дућан под условима аренде, који зу за отварање оног првог дућана прописани.

Исто тако у оним општинама, или код оне цркве или манастира, где сад постоји какав дућан дозвољени законим начином, могу се и више дућана отворити, без да то може ко спречити.

== Дозвола збора за отварање дућана *начелно* је потребна за први дућан. Кад је она већ једном дата, други се према чл. 4. Зак. о сеоским дућанима и без ње може отворити, без обзира на то, да ли је први заиста и отворен, или је само неко време радно, па затворен. — О. Д. С. 11. августа, 1904. год., Бр. 4017.

Чл. 4. а. — У сеоским дућанима могу се *продавати само они ствари и производи, који су месним и околним житељима од преке потребе, а то су: со, зејтин, дрвено посуђе (небојадисано), чивић, брусови, гвозђе у полулама, челик, јексери, чивије, сви алати и справе за пољски и кућевни рад од дрвета, од челика и сва стварна гвозђарија, црепуље, грнчарија домаћа, ножеве, виљушке, обућа, сарачлук (израђен у земљи), ужарија, игле, конци, катшран, коломаз, писаћи материјал, свеће, шамњан, гас*

за освешћење (пейролеј), жигице, дуван по одобрењу Управе Монопола дувана, сайун и чешљеви.

Измене и допуне од 20. фебруара. 1891. год.
Распис Министра Народне Привреде од 30. априла, 1892. год., ПБр. 1989... У чл. 4. а. Зак. о сеоск. дућанима побројани су еспапи и производи, који се у сеоским дућанима могу продавати. Овде нарочито ваља имати у виду да се у тим дућанима могу продавати предмети од „цреке потребе“ сеоском становништву. И с тога, на прилику, под „алатима и стварима за пољски и кућевни рад од дрвета, од челика“, не треба разумети и дрво које није алат и справа, већ само материјал, као што су: летве, греде и т. д. Исто тако „ситну гвожђарију“ не треба узимати у ширем, већ у ужем обиму, т. ј. под „ситном гвожђаријом“ треба разумети само предмете од гвожђа и челика, потребне при грађењу кућа и у разним пољским и кућевним радовима. „Домаћа грнчарија“ то су само предмети од земље израђени, ту не долазе порцулански предмети и стакларија. Исто тако „игле“ могу се продавати само оне, што су од „преке потребе“, т. ј. игле за шивење и плетење, а никоје друге. Онај пак сеоски дућанџија, који продаје дуван по одобрењу Управе Монопола Дувана, може поред тога продавати цигар-папир и луле, пошто је то од дувана одвојено. Предмети, који у чл. 4. а. нису споменути, никако се у сеоским дућанима не могу продавати, па било да су то страни или домаћи производи. Тако на пр. платно и у опште тканине, па макар то било и домаће платно или

каква друга тканина, сеоски дућанџија не може продавати... На послетку обраћа се пажња... на случаје, где је сеоски дућанџија у исто време и занатлија, на пр. терзија, опанчар и др. Ако исти занатлија упражњава дотичну занатлијску радњу с пуним прав. м, т. ј. ако има еснафско писмо онда он у своме дућану може држати (али не и продавати, ако чл. 4. а. није дозвољено) оно, што му је за његов занат потребно, а може, поред онога што је чл. 4. а. дозвољено, продавати оно, што он сам изради..

Чл. 4. б. — Који би се од сеоских дућанџија ухватио да продаје и оне еспапе, који нису у овом Закону обележени, казниће се први пут са сто, други пут са двестайедесет, а трећи пут са пет стотина динара, у корисит општинске касе и радња ће му се забраниити.

Казну изриче надзорна власт, и противу осуде има места жалби Министру Народне Привреде у року од петнајест дана.

Решење Министра Народне Привреде изишло је.

Измене и допуне од 20. фебруара, 1891. год.

Распис Министра Народне Привреде од 30. априла, 1892. год., ПБр. 1989... У чл. 4. б. закона о сеоским дућанима реч је о казни, којој подлежи онај сеоски дућанџија, који би се „ухватио да продаје“ и еспапе законом неодобрене. Овде је среској власти довољан доказ и то, ако она само нађе у дотичном дућану забрањеног еспапа. А разуме се,

да ће дућандија бити кажњен и онда, ако забрањени еспап не продаје у дућану, већ кријумчарским начином као што је истим чланом одређено. Прва је казна сто, друга двеста педесет, а трећа пет стотина динара и забрана радње; дакле ово последње, забрана радње долази тек уз трећу новчану казну од пет стотина динара...

== Решења Министра Народне Привреде донесена по кривицама због продаје забрањених артикала у сеоским дућанима извршена су и не подлеже разматрању Државног Савета — О. Д. С. 11. новембра 1906. год., Бр. 9731.

Чл. 4. в. — Од дана кад овај Закон ступи у животи, па за годину дана, сеоске дућандије имају распродати или уклонити из својих дућана све оне еспације, којима није овим Законом дозвољена продаја у истима. У противном случају ипакви еспапи узакониче се и продати у користи касе месне општине.

Истио ипак, за то време, ни један дућандија неће смећи уносити у свој дућан нове еспације, којима је продаја у местима забрањена.

Ко противно овоме поступи, казниће се по чл. 4. б.

Измене и допуне од 20. фебруара, 1891. год.

Чл. 5. — Аренда на дућане најлажује се у користи општинске, црквене или манастир-

ске касе, на чијем се ашару дућан налази. Она се најлажује на три месеца у напред, и не може бити мања од стотидесет динара, ни већа од три стотине динара годишње. А колика ће у овим границама бити, решава општински одбор за општине, а црквени одбор за цркве и манастире, одмах при решавању о отварању дућана.

Измене и допуне од 20. фебруара, 1891. год.

Чл. 6. — Рукоделске занатлије који по селима свој занат раде и за продају само својих еспапа отворене дућане држе, као: абације, опанчари, качари, лончари, колари, ковачи и т. д. не спадају у ред продаваца о којима овај Закон говори, и по томе, њима је и у будуће слободно да производе своје радње, као и материјал, од чега те производе своје граде, из отворених дућана по селима продавати.

Предмете који ни до сад нису искључиво продавани у сеоским дућанима, као: земљоделске производе, грађу и тако даље, биће и даље сваком слободно продавати.

Чл. 7. — Сеоски дућани, који се затеку кад овај Закон ступи у живот, могу и даље постојати. Но што се тиче количине аренде, а тако и права на отварање других дућана,

важе одма и за те дућане наређења чл. 4.,
4. а. и 5. овог Закона.

До сад стечена права на уживање аренде,
од дућана око цркве и манастира подигнутих,
остају црквама и манастирима и даље.

Измене и дојуне од 20. фебруара, 1891. год.

33907